Jaarstukken 2022

Gemeente Tilburg

Versie 1 juni 2023

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Inhoudsopgave

Leeswijzer **3**

Jaarverslag **4**

1. Inleiding en financieel beeld **5**

2. Programma's **14**

2.1 Inclusieve stad 15
2.2 Duurzame Stad 55
2.3 Vitale Stad 69
2.4 Samen en dichtbij 96

3. Bedrijfsvoering **113**

4. Paragrafen **119**

4.1 Grondbeleid 120
4.2 Lokale heffingen 130
4.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 132
4.4 Onderhoud kapitaalgoederen 145
4.5 Financiering 153
4.6 Verbonden partijen 156
4.7 Wet Open Overheid 166

Jaarrekening **168**

5. Jaarrekening **169**

5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 170
5.2 Balans per 31 december 2022 176
5.3 Toelichting op de balans 178
5.4 Overzicht baten en lasten 197
5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 201
5.6 Structurele afwijkingen 211
5.7 Informatie Wet Normering Topinkomens (WNT) 215
5.8 Overzicht baten en lasten per taakveld 217
5.9 Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa) 220

Bijlagen **221**

I. Overzicht buitenlandse dienstreizen bestuur 222
. Overzicht servicenormen, klachten en bezwaarschriften 223
I. Bijlagen paragraaf Grondbeleid 228
II. Overzicht investeringen en restantkredieten 238
III. Overzicht invorderingen 240
IV. Rapportage onderzoek doeltreffendheid/doelmatigheid 242
V. Overzicht benchmarks 245
VI. Overzicht hefbomen sociaal domein 247
VII. Lijst met afkortingen 249

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2022. Hierin beschrijven we hoe het afgelopen jaar verlopen is, zowel wat betreft de beleidsuitvoering van het coalitieprogramma als de bijbehorende financiële gevolgen. Met deze jaarstukken leggen wij als college van B&W verantwoording af over het jaar 2022.

Hoofdstuk 1: Inleiding en financieel beeld
In dit hoofdstuk is een inleiding op de jaarstukken opgenomen. We lichten onze financiële positie toe en er zijn enkele kerngegevens over onze gemeente opgenomen.

Hoofdstuk 2: Programmaverantwoording
Hoofdstuk 2 bevat de activiteiten en resultaten op de programma's en producten. Daarnaast zijn de financiële afwijkingen bij deze jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting (Najaarsbijstelling) opgenomen.
Per product geven we vervolgens een beeld van 2022 langs de W-vragen.

- Wat hebben we bereikt (resultaten van de beleidsuitvoering)
- Wat wilden we bereiken (doelen en indicatoren)
- Wat heeft het gekost (financiën)
- Wat weten we nog meer (kengetallen, BBV-indicatoren en risico's)

De financiële effecten van corona zijn per veld onder een apart kopje gerubriceerd en via de algemene baten en lasten verrekend met de compensatie vanuit het Rijk.

Hoofdstuk 3: Bedrijfsvoering
Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de bedrijfsvoering en is in opzet gelijk aan de programma's in hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 4: Paragrafen - Specifieke onderwerpen
Hier komen de verplichte specifieke paragrafen aan bod. Deze geven een toelichting op onder andere financiële aspecten, risico's en verbonden partijen. Ook de paragraaf grondbeleid is hier opgenomen. De paragrafen volgen de indeling van de begroting 2022, met uitzondering van de paragraaf financiële status en inzicht die in de paragraaf weerstandsvermogen is ondergebracht en de paragraaf subsidies waarvan de majeure financiële afwijkingen in de programmaverantwoording zijn terug te vinden. De paragraaf algemene dekkingsmiddelen uit de begroting is ondergebracht in de jaarrekening zelf.

Hoofdstuk 5: Jaarrekening
Dit hoofdstuk bevat de gemeentelijke jaarrekening over 2022. Dit is enerzijds de balans en de toelichting op de balans, anderzijds het overzicht van baten en lasten en de toelichting daarop.

Algemeen

- In de diverse financiële overzichten duiden we in de verschillen-kolom via een V en N of er sprake is van een Voordeel of een Nadeel. Afrondingen kunnen tot kleine verschillen in tellingen leiden.
- In de programmaverantwoording zijn bij het onderdeel 'wat weten we nog meer' de verplichte BBV-beleidsindicatoren opgenomen. Deze cijfers worden ontleend aan de website 'Waar staat je gemeente.nl'. Op het moment dat deze jaarstukken worden uitgebracht zijn nog niet alle realisatiecijfers over 2022 beschikbaar. Het meest recente gegeven is opgenomen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Jaarverslag

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

1. Inleiding en financieel beeld

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken 2022 waarmee wij als college verantwoording afleggen over de behaalde resultaten in het afgelopen jaar. In 2022 hebben we het oude coalitieakkoord ‘Gezond en gelukkig in Tilburg’ afgerond en zijn we samen voor en met de stad en de dorpen hard aan de slag gegaan met het akkoord ‘Meer voor elkaar’. Bij de programma’s kunt u uitgebreid terugvinden over welke resultaten we trots zijn en waar we minder tevreden over zijn.

Naast de wisseling van bestuur was 2022 vooral een jaar dat in het teken stond van het langzaam afscheid kunnen nemen van de Corona pandemie. Een pandemie die ons leven twee jaar lang in sterke mate bepaald heeft en waarvan helaas nog velen dagelijks gezondheidsschade ervaren. Het afgelopen jaar keerde het normale leven langzaam maar zeker weer terug. Zo is er weer een divers aanbod geweest van evenementen waarbij we meteen hebben ingezet op het duurzaamheid. Ook de culturele sector hersteld langzaam van deze crisis. Een herstel waar we dankzij de reservering in ons crisis en herstelfonds een flinke bijdrage hebben kunnen leveren waardoor onze unieke culturele infrastructuur overeind gebleven is. Helaas kwam er begin dit jaar direct weer een nieuwe crisis bij door de vreselijke inval van Rusland in de Oekraïne. Wij zijn als college trots op onze raad, de stad en de organisatie in de manier waarop we samen zorg hebben gedragen voor de opvang van Oekraïense burgers die hun thuisland gedwongen moeten verlaten. We zijn een gastvrije stad. Ook de gevolgen die iedere Tilburger ondervindt door de gestegen energielasten en inflatie, waardoor een grote groep inwoners in problemen kwam hebben we zo goed en kwaad als het ging geprobeerd op te vangen. In 2022 hebben we aan 18.000 huishoudens de energietoeslag uitgekeerd en hebben we een ondersteuningsfonds ingericht voor die mensen die alsnog in acute problemen kwamen. Voorkomen is beter dan genezen. Daarom blijven we in 2023 vol inzetten op het bestrijden van energiearmoede door in te zetten op het stimuleren en ondersteunen van het verduurzamen van onze woningen. Huis voor huis, straat voor straat en buurt voor buurt. In 2022 zijn dankzij de regeling zon op je dak ruim 900 Tilburgse woningen van zonnepanelen voorzien.

Naast het dempen van de gevolgen van de crises hebben we ook volop ingezet op het houden van onze koers. Zo hebben we in het Sociaal Domein een grote stap gezet in de transformatie met de realisatie van de regionale inkoop voor de jeugdzorg, wmo en arbeidsmatige dagbesteding. Is de doorontwikkeling van de Toegang vastgesteld en hoeven inwoners die zich melden minder lang te wachten op het eerste gesprek. Iedere klant in de uitkering krijgt aandacht doordat iedere klant inmiddels een klantregiseur heeft. Om een antwoord te vinden op de toenemende vergrijzing zijn we samen met 16 partners bezig een versnellingsagenda Ggoud uit te voeren. De regionale samenwerking in het zorg en veiligheidshuis is uitgebreid door de toetreding van Baarle Nassau en Gilze Rijen. Ondanks alle inzet van ons en onze partners leven er helaas nog steeds mensen op straat. We zijn daarom blij dat het ook dit jaar gelukt is een winteropvang voor deze groep te realiseren op het voormalige NOAD terrein.

Ook in de openbare ruimte is in 2022 veel gebeurd. Zo heeft u als raad het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte vastgesteld en in de begroting 2023 van middelen voorzien, is het Stadforum fase 1 in uitvoering en fase 2 in voorbereiding, zijn er belangrijke schakels in ons netwerk van blauwe aders gerealiseerd en is met de invoering van het reserveringssysteem bij de milieustraat een hoop ergernis door lange wachttijden bij veel inwoners voorkomen. De eerste resultaten van de vergroening van onze stad zijn in de binnenstad zichtbaar door o.a. het opleveren van de Willem II straat en stadhuisstraat. Een aanpak die we de komende jaren via onze 013 parken aanpak vol doorzetten omdat we geloven in de waarde van groen voor onze stad.
In 2022 zijn belangrijke voorbereidingen getroffen voor de start van het regionaal ontwikkelbedrijf zodat we werk kunnen gaan maken van de uitvoering van de REKS.

De komende jaren hebben we een enorme opgave om 25.000 woningen toe te voegen aan onze gemeente. Een opgave die we niet alleen kunnen maar het Rijk en provincie nodig hebben. Om onze positie naar Rijk en provincie te versterken hebben we de samenwerking met Breda verder geïntensiveerd en zijn tot een gezamenlijke ontwikkelingsstrategie gekomen, de SRBT. Door deze samenwerking staan we sterker. Dit heeft al geresulteerd in een grote Rijksbijdrage (BO MIRT) voor de mobiliteitsopgave binnen de ontwikkeling van het kenniskwartier en binnenstad. Een samenwerking die we ook de komende jaren verder gaan uitbreiden waarbij het uitgangspunt is dat we bij deze opgave minimaal 30% betaalbare woningen realiseren, deze duurzaam gebouwd worden en komen te staan in een gezonde leefomgeving. Tegelijkertijd hebben we met de gerichte invoering van opkoopbescherming en het weer mogelijk maken van kamerverhuur er voor gezorgd dat ook het huidige woonaanbod bijdraagt in onze ambitie dat er een passende woonruimte voor iedereen is.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Het binden van mede overheden zien we als een belangrijke randvoorwaarde om de opgaven die we hebben waar te kunnen maken. Ook dat is “Meer voor elkaar”. We zijn daarom blij dat het Rijk zich met het programma “Preventie met gezag” met 2 miljoen euro structureel zich heeft gecommitteerd aan onze aanpak in het veiligheidsdomein. We aangemerkt zijn voor Tilburg Noord als één van de 20 focusgebieden in Nederland binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en we afgelopen jaar twee majeure Europese subsidies hebben binnen gehaald op o.a. de doorontwikkeling van het Wilhelminakanaal. Ook de komende jaren blijven we vol inzetten op het committeren van de mede overheden.

Ten opzichte van de Najaarsbijstelling (gewijzigde begroting) zien we, na overheveling van € 26,5 miljoen naar 2023 om gestarte activiteiten af te ronden en aangegane verplichtingen te kunnen borgen, een voordelig resultaat van € 24,9 miljoen. Het is goed op te merken dat een groot deel van de overhevelingen veroorzaakt worden door middelen die we laat in het jaar van het Rijk toegekend hebben gekregen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Financieel beeld

Financieel resultaat

I. Financieel Resultaat 2022
In onderstaande tabel is het financieel resultaat naar de vier P&C producties weergegeven. Met de Tussenrapportage en Najaarsbijstelling heeft uw raad de begroting bijgesteld.
Bij de Tussenrapportage zagen we een resultaat ten opzichte van de oorspronkelijke begroting van € 11,9 miljoen voordelig.
De Najaarsbijstelling liet een resultaat zien ten opzichte van de Tussenrapportage van € 1,9 miljoen nadelig.
Op beide momenten werd de begroting bijgesteld.
In deze jaarstukken worden de financiële afwijkingen dan ook verklaard die zijn ontstaan *ten opzichte van de bijgestelde* begroting zoals opgenomen in het raadsbesluit Najaarsbijstelling 2022 met als geraamd resultaat € 10 miljoen voordelig.

Hieronder zijn de grootste voor- en nadelen ten opzichte van de Najaarsbijstelling opgenomen.
In hoofdstuk 2 zijn per veld, onder het kopje 'Wat heeft het gekost', de financiële afwijkingen meer in detail opgenomen.

Omschrijving (bedrag x € 1 mln.)	**Bedrag**
Saldo oorspronkelijke begroting 2022	0,0 -
Resultaat Tussenrapportage 2022 (t.o.v. oorspronkelijke begroting)	11,9 V
Resultaat Najaarsbijstelling 2022 (t.o.v. Tussenrapportage)	1,9 N
Saldo bijgestelde begroting na Najaarsbijstelling 2022	**10,0 V**
Majeure voor- en nadelen bij deze jaarrekening, ten opzichte van de Najaarsbijstelling 2022	
Inclusieve stad: lagere inkomsten BUIG	7,1 N
Inclusieve stad: restant middelen opvang Oekraïnse vluchtelingen (voorstel resultaatbestemming)	5,0 V
Inclusieve stad: Voordeel organisatiekosten (kinderopvangtoeslag, energietoeslag, inburgering e.d.)	4,3 V
Inclusieve stad: lagere kosten WMO beschermd wonen	2,9 V
Inclusieve stad: lagere kosten Hulp aan Huis, woningaanpassingen en WMO vervoer	1,7 V
Inclusieve stad: lagere kosten sociale basis (mantelzorgondersteuning, bestaanszekerheid, inspecties GGD, “samen een sterke basis” begrotingssubsidies en werkbudgetten)	1,6 V
Inclusieve stad: storting voorziening debiteuren sociale zaken	1,3 N
Inclusieve stad: lagere kosten lokale en regionale jeugdhulp	0,8 V
Inclusieve stad: lagere kosten onderwijshuisvesting	0,7 V
Inclusieve stad: lagere kosten onderwijs achterstandsbeleid	0,7 V
Inclusieve stad: restant middelen doorbraakinitiatieven voor PACT wijken Noord, West en Groenewoud	0,7 V
Duurzame stad: vrijval middelen asfaltreparatie en beheer civiele kunstwerken (MJP)	1,2 V
Vitale stad: overschrijding op onderhoud gemeentegebouwen	1,3 N
Vitale stad: uren inzet op nieuwe initiatieven en activiteiten verkeer en vervoer	0,7 V
Samen en dichtbij: hogere uitkering gemeentefonds 2022 (september- en decembercirculaire) exclusief beleidsmatige overhevelingen	7,7 V
Samen en dichtbij: nadeel op legesopbrengsten omgevingsvergunningen	1,7 N
Samen en dichtbij: niet in 2022 gevormde voorziening verlofsparen (voorstel resultaatbestemming)	1,5 V
Samen en dichtbij: vrijval uit de voorziening voormalig bestuur	0,9 V
Samen en dichtbij: voordeel organisatiekosten	0,8 V
Algemeen: overige voor- en nadelen per saldo	5,1 V
Afwijkingen t.o.v. Najaarsbijstelling 2022 (***exclusief*** overhevelingen)	24,9 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Niet bestede budgetten met voorstel tot beleidsmatige overheveling (m.n. decentralisatie- en integratie-uitkeringen via het gemeentefonds en klimaatmiddelen) zie onderdeel A bij resultaatbestemming.	16,3 V
Niet bestede budgetten met voorstel tot technische overheveling, zie onderdeel B bij resultaatbestemming.	10,2 V
Resultaat ten opzichte van de Najaarsbijstelling 2022	**51,4 V**

Rekeningresultaat 2022 t.o.v. oorspronkelijke begroting	**61,4 V**

II. Voorstel bestemming resultaat

Wij stellen aan de gemeenteraad voor het resultaat bij deze jaarstukken als volgt te bestemmen.

Voorstellen aan de raad tot resultaatbestemming (x € 1 miljoen) (bedrag x € 1 mln.)		**Bedrag**
Te bestemmen resultaat bij deze jaarrekening t.o.v. de gewijzigde begroting		51,4 V
A. Voorstellen voor beleidsmatige overhevelingen	16,3 N	
B. Voorstellen technische overhevelingen i.v.m. reeds aangegane verplichtingen	10,2 N	
Vrij te bestemmen resultaat na overhevelingsvoorstellen		24,9 V
Voorstel resultaatbestemming:		
C. Middelen opvang vluchtelingen Oekraïne	5,0 N	
D. Middelen verlofsparen	1,5 N	
E. Middelen doorbraakinitiatieven voor PACT wijken Noord, West en Groenewoud	0,7 N	
F. Middelen bestaanszekerheid	0,6 N	
G: Middelen impuls jongerencultuur	0,3 N	
H. Storting in algemene reserve (AR)	12,8 N	
I. Storting in de reserve Incidentele Opgaven (RIO)*	4,0 N	

*Met de toevoeging van het gehele restant resultaat aan de algemene reserve overschrijdt deze de boven bandbreedte zoals opgenomen in de Programmabegroting 2023 met € 4,0 miljoen. In lijn met het financiële beleid stellen wij voor deze € 4,0 miljoen toe te voegen aan de reserve Incidentele Opgaven (RIO).

Toelichting overhevelingsvoorstellen:
Beleidsmatige overhevelingen: dit betreft budgetten die in 2022 niet zijn besteed en waarvan aan de raad wordt voorgesteld deze budgetten naar 2023 over te hevelen om activiteiten af te kunnen ronden. Het gaat hier om specifieke middelen voor de uitvoering van concrete activiteiten of projecten waar geen structureel budget voor aanwezig is, waarvan de uitvoering vertraagd is en die in het volgend jaar kunnen worden afgerond. Technische overhevelingen: dit betreft enerzijds budgetten waarvoor in 2022 al wel verplichtingen met derde partijen zijn aangegaan maar waarvan de prestatie nog niet is geleverd. Om deze verplichtingen te kunnen nakomen moet in 2023 het budget beschikbaar blijven. Anderzijds gaat het om nog niet gerealiseerde exploitatiebijdragen aan projecten die nodig zijn om projecten te kunnen uitvoeren of afronden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vermogenspositie

Het eigen vermogen van de gemeente Tilburg is in 2022 toegenomen met € 36,3 miljoen tot € 862,9 miljoen. De solvabiliteit (eigen vermogen t.o.v. balanstotaal) bedraagt 64,3%. Dit kengetal laat zien in welke mate we aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. Voor gemeenten van vergelijkbare omvang is dit gemiddeld 37,9 % (eind 2021; bron VNG "monitor financiële conditie index balans en exploitatie jaarrekening 2021"). Onze solvabiliteit is afgenomen met 3,2 procentpunt ten opzichte van ultimo 2021. De toename van vermogen en afname van de solvabiliteit is in lijn met het beeld wat we zien in de meerjarenbegroting. Wel gaat het minder snel dan begroot.

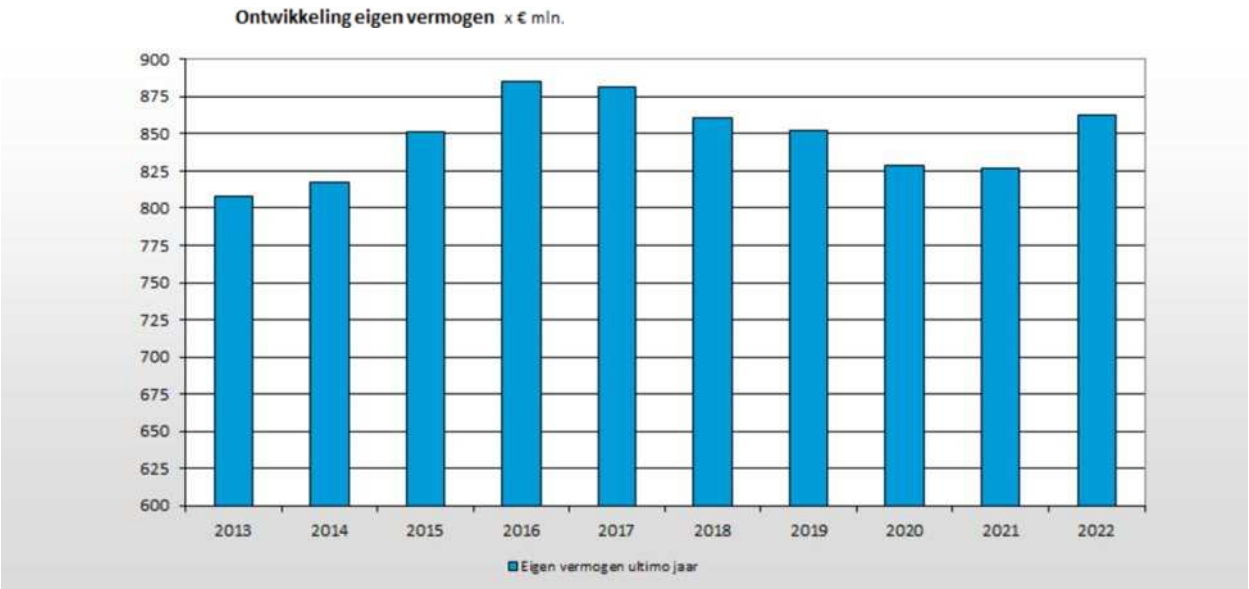
Omschrijving (bedrag x € 1 mln.)	Bedrag .
Vermogen per 31-12-2021 - (66,3*% balanstotaal)*	826,6
Vermogen per 31-12-2022 - (64,3% *balanstotaal)*	862,9
Vermogens toename 2022	36,3
Verklaring vermogensmutatie:	
* Mutatie reserves 2022	-25,1
* Resultaat 2022	61,4
Totaal vermogensmutatie 2022	**36,3**

Een overzicht van alle reserves is terug te vinden in onze jaarstukken op pagina 183.

In de Tussenrapportage 2023 zullen een aantal reserves worden samengevoegd tot de reserve Fonds Stedelijke Ontwikkeling (FSO). In deze jaarstukken zijn deze reserves daarom nog apart zichtbaar.
Onderstaand staatje geeft inzicht in de stand van de betrokken reserves bij de reserve Fonds Stedelijke Ontwikkeling per 31 december 2022.

Reserve (bedrag x € 1 mln.)	Bedrag
Reserve Herstructurering uit erfpacht	23,4
Algemene reserve Grondexploitatie	22,7
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	18,6
Totaal stand reserves per 31-12-2022	**64,7**

Het verloop van het eigen vermogen is hieronder weergegeven.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Weerstandscapaciteit

Onze weerstandscapaciteit bedraagt eind 2022 € 204,9 miljoen. Dit bestaat uit € 181,6 miljoen reservecapaciteit en € 23,3 miljoen onbenutte belastingcapaciteit. Ten opzichte van eind 2022 is de weerstandscapaciteit gestegen met € 15,3 miljoen. In relatie tot de aanwezige gekwantificeerde risico's van € 70,2 miljoen zijn wij van mening dat de omvang van de weerstandscapaciteit ruim voldoende is (ratio 2,9). In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is een nadere toelichting opgenomen op de risico's en het weerstandsvermogen.

Grondexploitatie

Ten behoeve van de jaarrekening zijn de berekeningen van de grondexploitaties opnieuw geactualiseerd. Hierbij zijn de winst- en verliesnemingen conform BBV-regelgeving genomen. De risicoreserve is hierop bijgesteld.

Hieronder is een korte samenvatting van de grondexploitatie opgenomen. De paragraaf grondbeleid gaat verder in op de grondexploitaties 2022.

Grondexploitatie (x € 1 mln.)	Ultimo 2022
Beschikbare voorzieningen en reserves	116,2 V
Resultaat Bouwgronden in Exploitatie (BIE) en Faciliterend Grondbeleid (FG)	46,9 N
Risicoreserve	41,9 N
Overige mutaties	4,7 N
Saldo ARGE voor onder bandbreedte*	22,7 V
Onder bandbreedte Algemene reserve grondexploitatie	5,0 N
Vrij besteedbare reserve per 31-12-22	**17,7 V**

*Het saldo ARGE voor onderbandbreedte is de vrije ruimte in de reserve. Enkele jaren geleden is door de raad besloten om altijd een onderbandbreedte van € 5 miljoen aan te houden om te voorkomen dat de reserve onder nul komt bij forse negatieve macro-economische ontwikkelingen.
De vrij besteedbare reserve binnen het grondbedrijf komt daarmee per eind 2022 uit op € 17,7 miljoen.

Coronakosten en compensatie

In deze jaarstukken brengen we - net als in voorgaande P&C-producties - de corona-kosten en de ontvangen compensatie van het Rijk in beeld. De financiële effecten over 2022 hebben we in de Tussenrapportage en Najaarsbijstelling steeds apart benoemd van de overige financiële afwijkingen.
Ook in deze Jaarrekening zijn de corona gerelateerde afwijkingen afzonderlijk opgenomen. Het resultaat is op centraal niveau verevend met de reserve corona zoals door uw raad bij de begroting 2021 is besloten.

Corona-kosten en compensatie Rijk (bedrag x € 1 mln.)	Totaal 2022
Extra kosten (o.a. compensatie meerkosten zorgaanbieders en subsidietoekenningen vanuit herstelfonds Cultuur)	3,8
Gederfde inkomsten (m.n. parkeeropbrengsten)	0,7
Lagere kosten (o.a. lagere subsidievaststelling Contour de Twern en WMO vervoer)	-0,8
Door de raad besloten in 2022 (Steunpakket Economie 2022 en Economisch Herstelprogramma 2022)	0,9
Per saldo effect coronakosten	4,7
Door het Rijk verleende compensatie via het gemeentefonds	5,3
Toevoeging aan reserve corona	0,6

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Naast de hierboven genoemde kosten en compensatie is het begrotingssaldo 2022 (uit Programmabegroting 2021) ad € 0,9 miljoen, conform raming, aan de reserve corona toegevoegd.

De reserve corona kent het volgende verloop. Na verwerking van de kosten en compensatie bedraagt de stand ultimo 2022 € 12,0 miljoen. Hiervan is een bedrag van € 7,2 miljoen bestemd/geoormerkt. Er resteert dan € 4,8 miljoen.

Verloop reserve Corona (x € 1 mln.)		Bedrag
Stand reserve per 31 december 2021		13,2
Toevoeging:		
- Saldo jaarschijf 2022 - programmabegroting 2021	+ 0,9	
- Compensatie Rijk via gemeentefonds	+ 5,3	
- Saldo Coronakosten (NJB)	+ 0,1	
Verloop reserve Corona (x € 1 mln.)		**Bedrag**
Onttrekking:		
- Saldo Coronakosten 2022 (TR en JR)	-/- 4,8	
- Uitstel versobering minimaregeling	-/- 2,0	
- Uitvoeringskosten Tozo	-/- 0,7	
Stand reserve per 31 december 2022		**12,0**
Waarvan bestemd voor overhevelingsvoorstellen 2023		0,2
Waarvan bestemd/geoormerkt voor uitvoeringskosten Tozo		1,3
Waarvan geoormerkt voor Cultuurherstelfonds		0,9
Waarvan bestemd voor Noodfonds energiecompensatie		4,0
Overige besluiten		0,8
Beschikbaar in reserve		**4,8***

*Bij raadsbesluit van 6 februari 2023 is besloten om € 1,986 miljoen te onttrekken en het bedrag beschikbaar te stellen als tijdelijke aanvullende voorziening voor de verbetering van de ventilatie in bestaande schoolgebouwen. De resterende vrije ruimte komt dan uit op € 2,8 miljoen.

Per 1 januari 2023 is vanuit het Akkoord de reserve Crisisherstelfonds gevormd. De middelen in de reserve Crisisherstelfonds zijn bedoeld om waar nodig een extra zetje te kunnen geven om de gevolgen van een crisis, zijnde een onvoorziene en onontkoombare gebeurtenis, tijdelijk op te kunnen vangen voor inwoners, ondernemers en organisaties. Omdat de reserve Corona een looptijd heeft t/m 31 december 2022 is bij de Programmabegroting 2023 besloten om het saldo van deze reserve per 31 december 2022 inclusief bestaand bestedingsplan en de geoormerkte bestedingen toe te voegen aan de Reserve Crisisherstelfonds.
Het rijk stopt in 2023 met de vergoeding van coronagerelateerde meerkosten in het sociaal domein. Volgens het rijk is niet langer sprake van een pandemische crisissituatie. Dat betekent dat er voor het sociaal domein geen landelijke regelingen meer zijn voor declaratie van meerkosten door gemeenten. Ook worden geen generieke middelen meer toegevoegd aan het gemeentefonds.

Kerngegevens

	31-12-2021	31-12-2022
Inwoners	**224.565**	**227.694**
0 tot en met 19 jaar	45.348	45.657
20 tot en met 64 jaar	140.597	142.700
65 jaar en ouder	38.620	39.337
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden		
Participatiewet	6.510	6.285
IOAW	323	277

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

IOAZ	5	11
Werkgelegenheid (peildatum 1 april)		
Aantal vestigingen	21.833	23.480
Aantal banen	123.005	126.757
Fysieke structuur		
Aantal woningen (o.b.v. CBS statistiek) (cijfer ultimo 2022 is voorlopig)	103.968	105.268
Personele kengetallen		
Personeelsformatie (fte)	2.088	2.168
Waarvan leidinggevend (fte)	128	130

Financiële rekening 2022 (bedragen x € 1 miljoen)	Oorspronkelijke begroting			Gewijzigde begroting			Rekening 2022			Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
Lasten en Baten exclusief mutatie reserves											
Programma Inclusieve stad	507,5	-136,3	371,1	588,8	-161,0	427,8	578,1	-169,0	409,2	18,6	V
Programma Duurzame stad	94,6	-25,9	68,7	112,7	-29,8	82,9	105,0	-31,9	73,1	9,9	V
Programma Vitale stad	162,3	-64,1	98,3	170,5	-60,9	109,6	142,4	-52,2	90,2	19,4	V
Programma Samen en dichtbij	63,4	-79,3	-15,9	62,5	-83,9	-21,4	58,7	-84,3	-25,6	4,2	V
Totaal van de programma's	**827,8**	**-305,6**	**522,2**	**934,7**	**-335,7**	**599,0**	**884,1**	**-337,3**	**546,9**	**52,1**	V
Algemene dekkingsmiddelen	2,4	-575,6	-573,2	2,4	-645,0	-642,7	2,4	-668,2	-665,8	23,1	V
Overhead	84,9	-0,1	84,8	88,8	-0,1	88,6	83,8	-1,2	82,6	6,0	V
Heffing vennootschapsbelasting	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Bedrag voor onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**915,2**	**-881,3**	**33,8**	**1.025,8**	**-980,8**	**44,9**	**970,3**	**-1.006,6**	**-36,3**	**81,2**	V
Mutaties reserves											
Programma Inclusieve stad	0,0	-2,5	-2,5	2,1	-14,2	-12,1	2,1	-11,3	-9,1	3,0	N
Programma Duurzame stad	7,4	-9,4	-2,0	11,3	-21,5	-10,2	14,3	-18,0	-3,7	6,5	N
Programma Vitale stad	9,4	-33,6	-24,1	25,0	-54,0	-29,0	23,6	-35,4	-11,9	17,1	N
Programma Samen en dichtbij	21,6	-26,9	-5,2	37,5	-41,2	-3,6	40,1	-40,5	-0,4	3,2	N
Totaal mutaties reserves	**38,5**	**-72,3**	**-33,8**	**76,0**	**-130,9**	**-55,0**	**80,1**	**-105,2**	**-25,2**	**29,8**	N
Gerealiseerd resultaat	**953,7**	**-953,7**	**0,0**	**1.101,7**	**-1.111,8**	**-10,0**	**1.050,4**	**-1.111,9**	**-61,4**	**51,4**	**V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

2. Programma's

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

2.1 Inclusieve stad

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Sociaal en Veerkrachtig

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. Young Minds Matter
   De aanpak draait op 5 VO scholen. Centrale thema's zijn taboe doorbreken, jongeren centraal zetten en laagdrempelige aanspreekpunten creëren. Inmiddels zijn 40 docenten geschoold in de cursus Je Brein de Baas, hebben 650 leerlingen deelgenomen aan Je Brein de Baas lessen, hebben 225 leerlingen Happy Lessen gevolgd en zijn 77 docenten getraind in Het Verhaal van een Signaal.
2. Samen Opgroeien
   In 2022 is het samenwerkingsverband Samen Opgroeien van start gegaan waarbij er een centrale plek is gecreëerd waar de vraag uit de stad voor informele ondersteuning wordt gekoppeld met brede aanbod. Dit heeft geleid tot 50 extra matches. Daarnaast is het aanbod informele ondersteuning uitgebreid met o.a. Buurtgezinnen en Samen Oplopen, hierdoor is er in minimaal 20 gezinnen in 2022 met een (complexe) hulpvraag een vrijwilliger ingezet.
3. Versterken Sociale Basis
   Vanuit de uitvoering van het programma Versterken Sociale basis is een aantal initiatieven en experimenten vanuit de stad ondersteund, die voorzien in laagdrempelige ondersteuning voor en door bewoners. Voorbeelden hiervan zijn 'k Wilt, High Five en the Living Museum.
4. Samenwerkingsagenda ouderen (GGoud)
   Vanuit de opgave van een sterke toename van het aantal (oudere) ouderen de komende jaren, erkennen 16 partners in Tilburg de urgentie en het belang om samen te werken op het thema gezond en gelukkig oud in Tilburg en hebben dit in een samenwerkingsagenda vastgelegd. De komende jaren realiseren deze partners gezamenlijk 9 versnellingen die samen een geheel vormen om versneld tot oplossingen te komen v.w.b. de vergrijzing.
5. Bestaanszekerheid en energiearmoede
   Onder meer de oorlog in de Oekraïne leidde tot sterk toenemende energiekosten en kosten voor primaire levensbehoeften, waardoor steeds meer huishoudens moeite hebben om rond te komen. Het is door de grote inzet van de uitvoeringsorganisatie van de gemeente gelukt om alle aanvragen en toekenningen tijdig te verstrekken aan ca. 18.000 Tilburgse huishoudens. Inwoners die ondanks de eenmalige energietoeslag toch in de financiële problemen kwamen door een hoge energierekening, konden (en kunnen) een beroep doen op het Tilburgs Ondersteunings-fonds. Dit is in 2022 ca 130 keer gebeurd. Verder is er in 2022 gestart met een duurzame en preventieve aanpak tegen energiearmoede. *Zie hiervoor Duurzame Stad*.
6. Impact gericht subsidiëren (IGS)
   Na drie jaar gefaseerde uitrol hanteren we impactgericht subsidiëren (IGS) nu als standaardwerkwijze voor de subsidies in het sociaal domein. Om IGS nog beter te laten renderen zijn we gestart met meerjarige subsidieregelingen in plaats van begrotingssubsidies, om te beginnen bij bestaanszekerheid en in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). De komende periode werken we daar aan verder, waarbij we ook de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport over subsidies meenemen. IGS is daarnaast als hefboom in 2022 geborgd.
7. Accommodaties Sport en Bewegen
   Diverse stappen zijn gezet in voorbereiding voor en realisatie van diverse accommodaties: gerenoveerde Hall of Fame met nieuw skatepark, Urban Danceground en uitbreiding van de skatebaan in Reeshofpark, kleed/wasaccommodatie FC Tilburg, non infill kunstgrasveld Gudok, borgstelling voor uitbreidingen bij TCT en het vernieuwde wielerparcours van TWC Pijnenburg.
8. Special Olympics
   Het gezamenlijke Bid met Breda heeft tot succes geleid. De Special Olympics Nationale Spelen 2024 is aan Breda en Tilburg toegekend!
9. Monument ter herdenking slavernij verleden
   Op 1 juli vond de onthulling plaats van het slavernijmonument waarbij we samen hebben gewerkt met inwoners uit de gemeenschap om het monument mogelijk te maken en het belang van verbinding in de samenleving onderstrepen.
10. Subsidies Dialoog en Inclusie
    Met de inclusieregeling konden we inwoners ondersteunen en stimuleren om met evenementen het

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

belang van verbinding en inclusie in de samenleving uit te werken en te (be)leven. De middelen ad €50.000 zijn nagenoeg volledig benut, het gaat om 9 activiteiten met een geschat bereik van ongeveer 4000 mensen.

11. Dierenopvang Hart van Brabant
    Samen met de gemeenten Goirle, Hilvarenbeek, Oisterwijk en Baarle-Nassau en met de Diamantgroep hebben wij voor de komende 5 jaar (2022-2026) een samenwerkingsovereenkomst getekend voor de Dierenopvang Hart van Brabant (honden, katten en ambulance). Daarnaast hebben we afspraken gemaakt m.b.t. de vogel- en de konijnenopvang die vanaf 2023 ingaan voor de komende 5 jaar.

Wat kan beter

1. Inventarisatie Sociale Basis
   De inventarisatie met bewoners en werkers in wijken en dorpen, of de sociale basis op orde is, is later gestart vanwege de benodigde voorbereidingstijd. De pilots in Udenhout, Fatima-Broekhoven en Jeruzalem zijn wel gestart. Deze inventarisatie wordt in 2023 afgerond.
2. Grote Zaal Berkel Enschot
   Hoewel de voorbereidingen voor het realiseren van de Grote Zaal in afrondend stadium waren, heeft de ontwikkelaar Rooze van Hoppe aangegeven dat hij, vanwege de prijsstijgingen, niet tot realisatie kan overgaan. Met de betrokken partijen wordt in 2023 onderzocht onder welke condities de Grote Zaal wel gerealiseerd kan worden.
3. Huisbezoeken bestaanszekerheid
   Tot en met 2023 worden in totaal 900 huisbezoeken afgelegd waarvan 150 aan senioren. De huisbezoeken aan senioren waren medio 2022 al afgerond. Van de overige huisbezoeken zijn 210 (stand van zaken februari 2023) bezoeken afgerond. Door Corona was het moeilijker om de huisbezoeken af te leggen. Nu er geen beperkende maatregelen meer zijn, verwachten we het aantal geplande huisbezoeken alsnog te halen.
4. Sporttarieven Fase 3
   Met name vanwege de prioriteit voor opvang voor vluchtelingen heeft het project sporttarieven fase 3 vertraging opgelopen. Het bepalen van de eigendomsverhoudingen van de buitensportaccommodaties als grondslag voor de nieuwe tarieven wordt in 2023 voortgezet.
5. Vanuit de PACT-aanpak zijn nieuwe initiatieven geïnitieerd. Een aantal van de nieuwe initiatieven heeft na een verkennende fase vertraging in de start opgelopen. Deze worden in 2023 opgepakt.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Tilburgers voelen zich fysiek, emotioneel en sociaal gezond

Indicatoren	Bron	Streef-waarde (2024)	2016	2017	2020	2021
% Inwoners dat eigen gezondheid als goed ervaart	GGD/CBS Gezond-heids-monitor					
- (ouder van kind) 0 - 11 jaar		97	-	95	95	n.a. *
- 12 - 18 jaar		85	82	-	86	n.a. *
- 19 - 64 jaar		78	76	-	81	*
- 65 - 74 jaar		62	60	-	65	*
- 75+ jaar		62	60	-	65	*
% Inwoners dat zich psychisch gezond voelt	GGD/CBS Gezond-heids-monitor					

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Indicatoren	Bron	Streef-waarde (2024)	2016	2017	2020	2021
- 12 - 18 jaar		85	82	-	79	n.a. *
- 19 - 64 jaar		84	79	-	79	n.a. *
- 65 - 74 jaar		85	80	-	82	n.a. *
- 75+ jaar		85	80	-	82	n.a. *

n.a.= niet aangeleverd
* De GGD-monitoren worden eens per 4 jaar gepubliceerd. Tegen de zomer 2022 komen nieuwe cijfers voor de jongeren (12-18) en de kinderen (0-11) (enquête in 2021 afgenomen).
Voor de volwassenen en ouderen staat er dit jaar (2022) een extra meting gepland. Die cijfers krijgen we dan pas in 2023.

Doel: Tilburgers voelen zich verbonden met elkaar en hun omgeving

Indicatoren	Bron	Streef-waarde (2024)	2016	2019	2020	2021
% Inwoners dat aangeeft vaak of regelmatig contact te hebben met vrienden, familie en buren	CBS Microdata		-	71		***
- 19 - 64 jr		80			72	***
- 65+ jr		80			83	***
% Inwoners dat actief is geweest om buurt te verbeteren (19 - 64 jr)	GGD	20	13	-	*	***
% Inwoners dat vrijwilligerswerk doet	GGD					
- 19 - 64 jr		30	23	-	20	***
- 65+ jr		30	26	-	23	***
% Inwoners dat mantelzorg verricht	GGD					
- 19 - 64 jr		20	15	-	12	***
- 65 - 74 jr		20	17	-	15	***
- 75+ jr		20	**	-	13	***

* Deze indicator is door de GGD niet bevraagd in 2020.
** In het verleden is geen splitsing gemaakt tussen 65 - 74 en 75+, dit is voor de eerste keer met cijfers 2020 gebeurd.
***De GGD-monitoren worden eens per 4 jaar gepubliceerd. Tegen de zomer 2022 komen nieuwe cijfers voor de jongeren (12-18) en de kinderen (0-11) (enquête in 2021 afgenomen).
Voor de volwassenen en ouderen staat er dit jaar (2022) een extra meting gepland. Die cijfers krijgen we dan pas in 2023.

Doel: Tilburgers ervaren bestaanszekerheid

Indicatoren	Bron	Streef-waarde (2024)	2018	2019	2020	2021
% Huishoudens met inkomen tot % van sociaal minimum (jaarlijks)	CBS					
- 110%		11,5	12,6	12,2	12,3	n.a.
- 120%		15,0	16,0	15,5	15,6	n.a.
- 130%		18,0	19,0	18,5	18,5	n.a.
% Inwoners dat moeite heeft	GGD	16,0	-	-	16,0	*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

met rondkomen						
% Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezinnen	CBS Jeugd	7,8	10	9	n.a.	n.a.

n.a.= niet aangeleverd
* De GGD-monitoren worden eens per 4 jaar gepubliceerd. Voor de volwassenen en ouderen staat er dit jaar (2022) een extra meting gepland. Die cijfers krijgen we dan pas in 2023.

Doel: Tilburgers hebben mensen om zich heen waarop ze kunnen steunen

Indicatoren	Bron	Streef-waarde (2024)	2017	2020	2021
% Inwoners dat eenzaam is:	GGD				
- 12 - 18 jaar*		30	-	37	30,9
- 19 - 64 jaar		35	42	48	**
- 65 - 74 jaar		45	54	52	**
- 75+ jaar		45	54	57	**
% Inwoners dan niet genoeg mensen heeft om op terug te vallen in geval van narigheid:	GGD				
- 19 - 64 jaar		6	8	7	**
- 65 - 74 jaar		6	10	9	**
- 75+ jaar		6	10	12	**
% Inwoners dat matig tot veel regie over eigen leven heeft	GGD	92	89	92	**

* Voor het eerst gemeten in 2019. In 2021 is er een extra Corona onderzoek geweest onder 2 en 4 VO kinderen.
** De GGD-monitoren worden eens per 4 jaar gepubliceerd. Tegen de zomer 2022 komen nieuwe cijfers voor de jongeren (12-18) en de kinderen (0-11) (enquête in 2021 afgenomen).
Voor de volwassenen en ouderen staat er dit jaar (2022) een extra meting gepland. Die cijfers krijgen we dan pas in 2023.

Doel: Tilburgers zijn in beweging

Indicatoren	Bron	Streef-waarde (2024)	2019	2020	2021	2022
% Volwassenen en ouderen dat voldoet aan de beweegrichtllijn	GGD	54	-	49	-	*
% Jeugd dat minstens 2 keer per week minimaal 1 uur sport of beweegt:	Onderzoek sportdeelname jeugd gemeente Tilburg (driejaarlijks)**					
- 4 - 11 jaar		76	72	-	-	n.a. *
- 12 - 17 jaar		74	73	-	-	n.a. *

n.a.= niet aangeleverd
* De GGD-monitoren worden eens per 4 jaar gepubliceerd. Voor de volwassenen en ouderen staat er dit jaar (2022) een extra meting gepland. Deze cijfers krijgen we dan pas in 2023.
** Volgend onderzoek stond gepland in 2022

Wat heeft het gekost

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Sociaal en veerkrachtig x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	93.897	127.635	125.481	2.154	V
Baten	-8.638	-9.397	-12.758	3.362	V
Saldo van lasten en baten	**85.259**	**118.238**	**112.722**	**5.516**	V
Toevoeging reserves	0	239	162	77	V
Onttrekking reserves	-93	-3.535	-2.966	569	N
Saldo reserves	**-93**	**-3.296**	**-2.804**	**492**	**N**
Totaal	**85.166**	**114.942**	**109.918**	**5.024**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling systeemleren Noord-West Eind 2021 hebben we voor 2021 en 2022 per jaar € 312.500 ontvangen voor de impuls stedelijke vernieuwingsgebieden PACT Noord en PACT West. De middelen voor 2021 hebben we in 2022 besteed. De middelen voor 2022 waren bedoeld om in te zetten voor het vormen en ondersteunen van een kernalliantie in de stad. Het vormgeven van een kernalliantie is vertraagd. Het voorstel is om de middelen voor inzet op de stedelijke vernieuwingsgebieden over te hevelen naar 2023.	313 V
Overheveling restantbudget agenda sociaal 013 Voor de jaren 2020 tot en met 2022 was er € 250.000 gereserveerd voor inbedding van de waardes van Agenda sociaal 013 binnen het budget van de PACT-aanpak. Op 31 mei 2022 heeft het college besloten de doorontwikkeling van de communityschool in Tilburg West te financieren voor 2022 en 2023 uit het budget Agenda sociaal 013 (collegebesluit nr. 13). In de wijk de Gesworen Hoek - Reeshof is het initiatief gekantelde buurt gestart waarvoor een convenant met maatschappelijke partners in de stad is aangegaan met cofinanciering vanuit het budget Agenda sociaal 013. Door vertraging in de start resteert er € 102.638 waarbij voor het afronden van beide lopende projecten in 2023 € 71.000 nodig is. Voorgesteld wordt om een deel van het restant budget à € 71.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	103 V
Overheveling restantbudget onderzoek koloniaal verleden In de Tussenrapportage 2022 is er € 80.000 opgenomen voor het doen van onderzoek naar het koloniaal verleden van Tilburg. Het onderzoek is reeds gestart. Diverse activiteiten en publicaties hebben nog niet plaatsgevonden in 2022. Voorgesteld wordt om een deel van € 18.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	18 V
Voordeel op organisatiekosten Op de organisatiekosten resteert per saldo een voordeel van € 2.021.000. Het voordeel is toe te schrijven aan de inzet van regulier en ingehuurd personeel op de landelijke Kinderopvangtoeslagaffaire, waarvan de inzet vergoed wordt door Sociale Banken Nederland. De inzet van regulier personeel was mogelijk omdat In de eerste maanden van 2022 de medewerkers van bestaanszekerheid door Corona maatregelingen hun reguliere werkzaamheden niet konden uitvoeren.	2.021 V
Budget doorbraakinitiatieven Voor de jaren 2022 tot en met 2024 is er voor de PACT wijken Noord, West en Groenewoud € 1 miljoen per jaar aan additionele middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van projecten. Doel van deze middelen is om nieuwe initiatieven en experimenten na de start te kunnen voortzetten, monitoren en te borgen bij bewezen succes. Voor alle drie de gebieden is een visie ontwikkeld, waarvan die voor Groenewoud inmiddels ver gereed is en die voor de andere twee gebieden in het voorjaar 2023 afgerond worden.	689 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag

Een aantal van de nieuwe initiatieven heeft na een verkennende fase vertraging in de start opgelopen. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 689.000.

Wij doen in het raadsvoorstel bij deze jaarstukken aan uw raad het voorstel om via resultaatbestemming het bedrag van € 689.000 in 2023 en 2024 in te zetten om gestarte en geplande activiteiten door te kunnen zetten. Voor 2023 ligt er een bestedingsplan met verplichtingen van € 1 miljoen. Dit is inclusief de voorgestelde resultaatbestemming en nog exclusief nieuwe initiatieven en projecten die zich lopende het jaar aandienen als kans op vernieuwing of optimalisatie welke van belang zijn voor de ontwikkeling van de wijken en die niet in de reguliere begroting zijn opgenomen.

Meer uitgaven op de minimaregelingen 663 N

Op de minimaregelingen resteert per saldo een nadeel van € 663.000. Bestaande uit de volgende punten:

- Een groter aantal toekenningen Individuele Inkomenstoeslag (IIT) ter waarde van € 490.000. Sinds 2018 zien we dat een groter aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen gebruik maakt van de IIT. We zien een trendmatige stijging van de uitgaven op IIT.
- Op de Bijzondere Bijstand hebben we dit jaar meer kosten gehad dan begroot. De kosten hiervan zijn lastig in te schatten omdat het een individuele voorziening is die aangevraagd wordt afhankelijk van het optreden van noodzaak. Bijzondere bijstand bestaat uit vele verschillende kostenposten, waar er geen specifieke categorie uitspringt. Bewindvoering en verwanten Curatele en mentorschap gaan iets omhoog. Andere posten fluctueren over 2022 willekeurig. De lasten zijn € 945.000 hoger dan begroot; daartegenover stonden hogere opbrengsten uit verhaal van €724.000.
- Er worden structureel meer uitgaven op Collectieve Zorgverzekering Minima (CZM) gedaan. In 2022 ter waarde van € 139.000. Dit wordt veroorzaakt doordat de afgelopen jaren meer gekozen wordt voor het zorgpakket waarvoor de gemeente de hoogste bijdrage geeft. Het gaat hierbij om de vergoeding vanuit de gemeente van € 17 (basispakket) naar € 45 per maand (aanvullend pakket) per deelnemer.
- Vervolgens zijn er ook minder uitgaven dan voorzien in de tussenrapportage op de Meedoenregeling ter waarde van € 187.000. Hiervan is € 120.000 structureel.

Voetbalvisie, gelijke eigendomsverhoudingen (tarieven fase 3) 469 V
469 N

Inmiddels zijn alle verenigingen bezocht om de eigendommenlijst door te nemen. Deze gesprekken zijn intensief, maar constructief verlopen. Per 1 september 2022 is een vastgoedjurist ingehuurd voor het opstellen van vaststellingsovereenkomsten (VOK), waarin alle uitgangspunten en afspraken tussen de verenigingen en de gemeente Tilburg worden vastgelegd. De verwachting is dat eind eerste kwartaal 2023 naar alle betrokken verenigingen een concept-VOK is gestuurd. Hierna volgen de gesprekken en onderhandelingen over de overdracht van eigendommen. We streven er naar deze in het tweede kwartaal af te ronden. Daarnaast is het achterstallig onderhoud in kaart gebracht. Volgens afspraak zullen alle was-/kleedaccommodaties op onderhoudsniveau 3 worden gebracht. De werkzaamheden om tot niveau 3 te komen worden voor augustus 2023 uitgevoerd.
Van de geraamde onttrekking uit de Reserve Incidentele Opgaven (RIO) 2022 (€ 500.000) zijn alleen de in 2022 gemaakte kosten m.b.t. achterstallig onderhoud (€ 31.000) gerealiseerd.

Exploitatie Sportbedrijf, exclusief gevolgen corona 433 V

De exploitatie van het Sportbedrijf heeft in 2022 op januari na weer nagenoeg "normaal" kunnen draaien. Het gerealiseerde voordeel op de baten (€ 2.131.000) ten opzichte van de begroting is uit te splitsen in de volgende onderdelen:

- Sportstimulering een voordeel van € 794.000. Met name incidentele middelen voor extra activiteiten, zoals sport voor vluchtelingen, sport en re-integratie, urban sports, Jongeren op gezond gewicht (JOGG), Regeling Sportakkoord, sportpedagogen/-coaches en extra inzet combifunctionarissen;
- Niet begrote extra incidentele baten van € 90.000 door verhuur sportpark De Kluit aan ROC Tilburg School (voor Orde en Veiligheid en verkoop buiten materieel)
- Niet begrote SPUK-bijdragen van € 410.000 (SPUK: zie hieronder);
- Voordeel afkomstig van de “horeca in eigen beheer” dat niet in de begroting is geraamd van € 403.000;

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
• Voordeel op de binnen- en buitensport van € 434.000. Een combinatie van de reguliere programmering zwemmen, schaatsen, overige binnensport en buitensport, en het onderwijsgebruik. Deze baten zijn, rekening houdend met nog ontvangen Rijkscompensaties, weer redelijk op niveau van 2019. Het nadeel op de lasten (€ 1.698.000) ten opzichte van de begroting valt als volgt uiteen: • Voordeel op de kapitaallasten van € 112.000 met name door uitgestelde investeringen kunstgras; • Nadeel kostprijsverhogende btw als gevolg van de btw vrijstelling van € 665.000; • Nadeel afkomstig van de “horeca in eigen beheer” dat niet in de begroting is geraamd van € 368.000; • Nadeel op het onderdeel sportstimulering van € 588.000 veroorzaakt door niet begrote extra activiteiten die incidenteel gefinancierd zijn (zie voordeel baten); • Overig nadeel per saldo: € 189.000.	
Eenmalige Energietoeslag 2022 Gedurende 2022 is er meer gebruik gemaakt van de regeling energietoeslag dan verwacht bij de Najaarsbijstellling 2022. Dit komt doordat de doelgroep is verbreed tot 130% van het bestaansminimum. Er is sprake van een negatief resultaat van € 277.000, waarvan € 14.000 verhaald is op onterecht uitgekeerde Energietoeslagen. Tegenover dit resultaat staat een hogere compensatie van € 227.000 die we via het gemeentefonds hebben ontvangen voor de energietoeslag 2022. Daarnaast zijn via het gemeentefonds in het kader van aanvullende energiemaatregelen ook middelen ontvangen voor Bijzondere Bijstand studenten. Bij de overheveling van deze middelen naar 2023 (zie veld Financiering en algemene dekkingsmiddelen) houden we rekening met het resterende tekort van € 50.000.	277 N
Regeling Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK) Met ingang van 1-1-2019 is het gelegenheid geven tot sportbeoefening door niet-winstbeogende instellingen vrijgesteld van btw. Dit betekent dat er geen btw meer op de sporttarieven drukt, maar ook geen recht meer is op aftrek van btw op gemaakte kosten. Om deze kostprijsverhoging te compenseren is de regeling Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK) in het leven geroepen. Doordat landelijk is overvraagd kon in 2022 slechts 73,63 % van de aanvragen worden toegekend. Dit leidt tot een nadeel van € 255.000 op sport onder het veld Sociaal en Veerkrachtig. Daarnaast ook een nadeel op eigenaarsonderhoud, investeringen en bedrijfsvoering. Omdat vooraf onzeker was of de landelijk beschikbare middelen toereikend zouden zijn, heeft de gemeenteraad op 20 november 2018 besloten om de sporttarieven voor de gebruikers op hetzelfde niveau te houden. Dit heeft in 2022 ca. € 347.000 extra opbrengsten gegenereerd. Dit betekent een voordeel voor de sportexploitatie van € 92.000 (€ 347.000 -/- € 255.000). Voor de gemeente totaal is er echter sprake van een nadeel.	92 V
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (455 V) - Voor het meerjaren project Gezond opgroeien met perspectief zijn € 106.978 aan uitgaven gedaan waarvoor een subsidie van het fonds voor kwetsbare groepen (FNO) is ontvangen (107 V/N) - In juni 2020 is de subsidieaanvraag voor ForwArt in het kader van het Europese subsidieprogramma 'Urban Innovative Actions' (UIA) gehonoreerd. De subsidie heeft ten doel de PACT-aanpak in Tilburg-Noord te versnellen. De subsidie is toegekend voor de periode tot en met 30 juni 2023. In 2022 zijn er € 413.300 meer kosten gerealiseerd dan begroot. Het betreft een verschuiving in de tijd tussen 2022 en 2023. De kosten worden voor 80% gedekt door de Europese subsidie en 20% komt ten laste van het cofinancieringsfonds (413 V/N) - Voor de gemeentelijke bijdrage in de kosten van de wetenschappelijk opgezette leeromgeving 'K wil 'T is € 40.000 onttrokken aan de reserve investeringsfonds sociaal domein conform het collegebesluit van 13 september 2022 (besluitnummer 30) (40 V/N) - Voor het Preventie Akkoord 2022 is een specifieke uitkering ontvangen van het Rijk zoals gemeld in de tussenrapportage. Het rijk heeft aanvullend € 14.682 verleend. Hiervoor zijn diverse activiteiten gericht op preventie en middels subsidie ondersteund (14 V/N) - Voor het Sportakkoord zijn extra activiteiten uitgevoerd, hiervoor is een aanvullende specifieke uitkering ontvangen vanuit het Rijk (221 V/N)	2.506 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
- De projectkosten impactgericht subsidiëren zijn lager doordat een deel van deze kosten ten laste van de bedrijfsvoering is gebracht. De onttrekking aan de reserve Investeringsfonds sociaal domein wordt lager en het restant schuift door naar 2023 voor borging van de methodiek in de organisatie (155 V/N)	
- In het kader van het verbeteren van bestaanszekerheid worden op 5 sporen activiteiten uitgevoerd. Het financieel voordeel op bestaanszekerheid bedraagt € 300.837. Dit komt met name doordat er minder uitgaven zijn gedaan voor het verlagen van kosten voor school, energie & sport aan de voorkant in plaats van het compenseren achteraf (spoor B). In 2023 staat een evaluatie gepland met mogelijke herschikking van middelen (301 V)	
- Het Expertisecentrum Familiezorg heeft haar activiteiten beëindigd. Voor mantelzorgondersteuning binnen de maatschappelijke opgave sociaal werk en preventieve ondersteuning jeugd wordt naar een nieuwe invulling gezocht. Dit is in 2022 in gang gezet maar wordt in 2023 geëffectueerd. Dit resulteert in een incidenteel voordeel van € 404.811 (405 V)	
- De activiteiten binnen het uitvoeringsprogramma GGoud 2020-2022 (Gezond en Gelukkig oud in Tilburg) hebben tot minder kosten geleid doordat de start van nieuwe projecten tijd kost en capaciteit vraagt. Hierdoor is een incidenteel voordeel van € 89.921 ontstaan (90 V)	
- Vanaf 2022 is er € 1 miljoen extra structureel geïnvesteerd in de sociale basis. Inmiddels is het uitvoeringsprogramma 'Samen een sterke basis' gereed, de capaciteit uitgebreid en de subsidieregeling van kracht voor het ondersteunen van experimenten, ontmoetingsplekken en inwonersinitiatieven. Het jaar 2022 was een opstartjaar en er resteert daardoor nog € 261.961 incidenteel aan budget waaronder het restant budget van de subsidieregeling (262 V)	
- De GGD heeft meer inspecties uitgevoerd dan in 2021 voor het toezicht op de kinderopvang en gastouders. In 2022 streefde de GGD naar een steekproef van 50% inspectiebezoeken vooruitlopend op de wettelijke verplichting per 1 januari 2023 zoals geoffreerd. Hiervoor was in 2022 nog onvoldoende capaciteit beschikbaar waardoor er uiteindelijk minder in rekening is gebracht. Daarnaast blijven de inspecties op gastouders achter op planning. Hierdoor is er een incidenteel financieel voordeel van € 157.430 (157 V)	
- De GGD heeft € 32.213 aan kosten gedeclareerd voor dienstverlening aan ontheemden uit de Oekraïne. Hiervoor zijn in de decembercirculaire rijksmiddelen ontvangen. Deze worden verantwoord op het veld Samen en Dichtbij (32 N)	
- Er is incidenteel minder gebruik gemaakt van de werkbudgetten (259 V)	
- Budgetten voor begrotingssubsidies en subsidieregelingen zijn incidenteel niet geheel besteed (249 V)	
- Subsidies in voorgaande jaren zijn lager vastgesteld doordat de activiteiten niet zijn uitgevoerd of tegen lagere kosten (65 V)	
- Geen kapitaallasten in 2022 voor het project kinderboerderij Maria Goretti en daardoor geen onttrekking aan de reserve kapitaallasten (17 V/N)	
- Afboeking van velden en sportparkinrichting van de in 2017 opgeheven voetbalvereniging NOAD ten laste van de RIO is afgewikkeld. Omdat de boekwaarden in de loop der tijd verder zijn afgenomen is niet het volledig geraamde bedrag onttrokken (51 V/N)	
- Vrijval uit de reserve kapitaallasten vanwege correctie op investering (77 V)	
- Diversen (218 V)	

Corona-gerelateerde meldingen

Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.

Overige afwijkingen	211 N
- De gevolgen van Corona voor de exploitatie van het Sportbedrijf 2022 zijn als volgt onder te verdelen:	
o Inkomstenderving bedrijfsvoering: deze is in de Tussenrapportage 2022 al gemeld (€215.000);	
o De uiteindelijk in 2022 ontvangen Rijkscompensaties (Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodatie (TVS) en Specifieke Uitkering Zwem- en IJsbanen (SPUK Zwem/IJs) voor de periode november 2021 – januari 2022) zijn t.o.v. de melding Tussenrapportage € 19.000 voordelig;	
o Besparing op personele lasten: € 77.000 conform melding Tussenrapportage 2022;	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
o Overige lasten: € 39.000 nadelig (met name extra inzet beveiliging na januari 2022). Totaal effect (20 N)	
- Voor subsidies ten behoeve van de maatschappelijke opgave versterken sociale veerkracht ouders, kinderen en jongeren is conform het collegebesluit van 14 december 2021 (nr. 24) € 200.000 besteed (200 N)	
- Voor uitvoering van de bestedingsplannen kwetsbare groepen en jongeren is € 77.461 besteed en niet begroot. Op het budget voor de subsidieregeling coronasteun kwetsbare groepen blijft € 16.195 over (61 N)	
- Er is minder extra inzet geweest van de combinatie functionaris urban (70 V)	
Totaal afwijkingen	**5.024 V**

Wat weten we nog meer

Kengetallen:	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Aantal bezoekers zwembaden	274.629	213.348	425.000	390.050
Aantal bezoekers ijsbaan (recreatief gebruik)	53.351	39.488	85.000	87.890
Aantal uren verhuur sporthallen (t.b.v. sportorganisaties & onderwijs)	22.366	23.156	27.000	32.195
Aanvragen kwijtschelding	8.382		9.000	n.a.
Aanvragen bijzondere bijstand	6.067		7.400	6.286
Aanvragen individuele inkomenstoeslag	6.147		6.350	6.491

n.a.= niet aangeleverd

Lagere realisatie bezoekers zwembaden 2022 dan begroot heeft met name te maken met een langere sluiting recreatiebad Drieburcht door langer groot onderhoud.

Hogere realisatie aantal uren verhuur sporthallen in 2022 ten opzichte van de begrote aantallen 2022 komt met name door de lastige inschatting van de effecten corona voor de openingstijden en aantallen uren verhuur.

Waarstaatjegemeente.nl	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021
Kinderen in uitkeringsgezin	10%	9%.	10%.	9%
Niet-sporters; percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder*	-	-	46,1%	-

* Elke vier jaar wordt de gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen) georganiseerd. De vorige meting was in 2016. Het percentage niet-sporters in Tilburg was toen 46,3%. Landelijke was dit percentage toen 48,7%. In 2020 is het landelijke percentage 49,3%.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. De Lokale Educatieve Agenda (LEA) “een kansrijke toekomst is begonnen” is met onze partners vastgesteld. Met deze LEA hebben we stevig commitment bereikt voor de gezamenlijk aanpak gericht op de versterking van kansengelijkheid en inclusie voor de Tilburgse jeugd.
2. We hebben de opgave van de stijging van het aantal leerlingen binnen het nieuwkomer onderwijs (o.a. vanuit Oekraïne) samen met onze partners goed kunnen opvangen. Voor het primair onderwijs wordt aan 100 leerlingen onderwijs gegeven op het Pauluslyceum. De leerlingen van het voortgezet onderwijs krijgen les op het Schakelcollege. Het Schakelcollege is in 2022 gegroeid van 315 leerlingen naar 418 leerlingen.
3. Begin 2022 is het samen met de schoolbesturen opgestelde Meerjaren Integraal Huisvestingplan voor het primair en speciaal onderwijs vastgesteld. De (ver)nieuwbouw van het Koning Willem II College is gestart. Tevens is gestart met de aanpassing van een van de gebouwen op het voormalige kazerneterrein in Stappegoor voor de huisvesting van het kindcentrum WillemsPoort. Er is een oplossing gevonden voor het ruimteprobleem van OC Leijpark door gebruik te maken van de huidige bezoekersparkeerplaats van het ETZ. Na sloop oudbouw is het schoolgebouw van basisschool de Mortel in Udenhout uitgebreid met een deel nieuwbouw.
4. Met de inzet van middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs zijn de zwaarbelaste peutervoorzieningen versterkt door het bieden van meer ondersteuning en expertise van jeugdverpleegkundigen en intern begeleiders waarbij sterk ingezet wordt op de basis en preventie. We zijn bezig om dit te kunnen verduurzamen.
5. In 2022 zijn we gestart met het regionale offensief dat arbeidsmarktkrapte moet tegengaan. Onder leiding van de stadshoogleraar en een eerste kick off met een Arbeidsmarkttop zijn de eerste uitwerkingen met verschillende partners ter hand genomen en is een ontwikkelproces ingericht. In 2023 ligt een bestedingsplan voor aan de Raad die investeringen moet garanderen en lostrekken bij partners.
6. De MBO Doe Agenda kent in 2022 het eerste jaar van implementatie. Zo is bijvoorbeeld een website ontwikkeld, zijn MBO instellingen actiever aan de slag met SGO doelen en hebben we ouders bewuster gemaakt van hun eigen noodzaak tot permanent leren. Voor begin 2023 staat op de agenda op welke wijze de agenda wordt voortgezet.
7. Het loket Leren en Werken heeft ook in 2022 veel bedrijven, werkenden en werkzoekenden van advies en dienstverlening voorzien. 202 bedrijven hebben HR advies gekregen. Maar liefst 812 burgers hebben loopbaanadvies gekregen, waarvan 62% woonachtig in Tilburg. De dienstverlening is gewaardeerd op een 8+
8. De nieuwe Wet inburgering (Wi2021) is op 1 januari 2022 geïmplementeerd. De ingestroomde statushouders zitten in trajecten passend binnen de Wi2021. De taakstelling huisvesting 2022 is behaald.
9. Eind 2022 is in samenwerking met de provincie en 4 andere arbeidsmarktregio's de basis uitgewerkt voor een scholingsfonds voor alle burgers. Dit fonds probeert voor alle scholingsbehoeftigen de drempel weg te nemen en Leven Lang Ontwikkelen bereikbaar te maken. Begin 2023 wordt de opzet van het fonds voor besluitvorming en financiering voorgelegd aan de arbeidsmarktregio Midden Brabant en het college.
10. Eind 2022 is de agenda Staying Connected opgeleverd. De agenda geeft aan welke investeringen nodig zijn om hoog opgeleid talent beter te binden aan de regio en het bedrijfsleven (MKB). Begin 2023 wordt de agenda voor besluitvorming voorgelegd aan het college.
11. Sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne hebben we in Tilburg alle Oekraïners kunnen opvangen in nauwe samenwerking met alle partijen uit de stad. We hebben in een snel tempo Gemeentelijke Opvang locaties gerealiseerd en onderwijs waardoor we een hoog aantal Oekraïners op een goede manier kunnen opvangen en laten meedoen in onze samenleving.

Wat kan beter

1. Het behalen van de streefcijfers rondom voortijdig schoolverlaten in de regio Midden-Brabant blijft een uitdaging; we behalen deze streefcijfers niet allemaal. Samen met partners in en om het onderwijs in de

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

regio werken wij verder aan het omlaag brengen van het aantal jongeren dat het onderwijs behaald zonder startkwalificatie en aan het terugleiden van deze jongeren naar onderwijs.
2. De vertaalslag van verschillende Human Capital Agenda's naar implementatie verloopt moeizamer/trager dan gedacht. De mogelijke tijdinzet en aandacht van bedrijven, maar ook verschillende publieke partners speelt een rol.Voor 2023 komen we met gerichte verbeterslagen in samenwerking met Midpoint Brabant.
3. De agenda Hoger Onderwijs is nog niet opgeleverd. Er is veel nodig geweest om consensus te bereiken tussen de belanghebbende partijen over de opzet en insteek van de agenda. Het doel is om in 2023 een praktische agenda Hoger Onderwijs te presenteren.
4. De pilot Praktijkleren heeft te maken met weinig aanmelding van deelnemers. In 2022 zijn slechts 11 deelnemers gestart. Voor 2023 wordt geïnvesteerd in nieuwe aanmeldroutes en hoger gebruik van het succesvolle programma om werkzoekenden praktijkscholing en daarmee een beter perspectief te bieden.
5. Het uitbouwen van een ontwikkelingsgericht wijkaanbod voor kinderen t/m 6 jaar is afgelopen jaar onvoldoende tot stand gekomen. Voor de versterking van het wijkaanbod in relatie tot de voorschoolse educatie zijn met de nieuw LEA aanvullende middelen beschikbaar gesteld.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Stimuleren van persoonlijke ontwikkeling

Impact

Tilburgers kunnen zich (optimaal) persoonlijk ontwikkelen in alle levensfasen

Indicatoren:	Bron	Streefwaarde*	2022
Aantal inwoners dat formele en non formele scholing volgt	CBS/in ontwikkeling	Jaarlijkse toename	Nb
Het percentage dertigers uit gezinnen met verschillende inkomenscategorieën (laag, midden, hoog) dat HBO of hoger onderwijs heeft gevolgd in Tilburg	Onderwijskansenkaart ArbeidsmarktInZicht	Verschillen worden iedere 2 jaar kleiner	Alleen cijfers 2018 nu ter beschikking, update 2020 volgt.
- Laag			Nb
- Midden			Nb
- Hoog			Nb
Jaarlijkse doorstroom van MBO naar HBO per sector:	DUO/ ArbeidsmarktInZicht	Gelijke tred met provinciale cijfers	Nb
- Techniek			Nb
- Onderwijs			Nb
- Gezondheidszorg			Nb
- Economie			Nb
- Sectoroverstijgend			Nb
Inzicht in hoe inwoners tegen persoonlijke ontwikkeling aankijken, het ervaren en in willen investeren	Inwonersonderzoek/in ontwikkeling	Inzicht in beweeg-redenen	** zie toelichting

Nb: nog niet bekend, indicatoren worden in kaart gebracht.

*Nieuwe indicatoren vastgesteld in begroting 2021, eerste jaar van meting 2022. Cijfers nog niet beschikbaar.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

**Toelichting op inzicht in hoe inwoners tegen persoonlijke ontwikkeling aankijken, het ervaren en in willen investeren:
36,7% volgt of volgde een opleiding, training of cursus van meer dan 2 dagen in de afgelopen 2 jaar. Dat is vergelijkbaar met het aandeel in 2020. Van hen vindt 48,3% het belangrijk om zich te blijven ontwikkelen en 41,5% vindt het leuk om nieuwe dingen te leren. 36,9% wil zich verbeteren in het huidige werk. 'Ik vind het belangrijk om me te blijven ontwikkelen' wordt nu minder gezegd dan in 2020. Van degenen die geen opleiding e.d. volgen of volgden (63,3%) vindt 46,3% het niet nodig, 22,3% heeft geen tijd. 'Ik vind het niet nodig' wordt meer genoemd dan in 2020.

Impact
Tilburgers kunnen de ontwikkelde vaardigheden inzetten op de arbeidsmarkt en/of in de samenleving.

Indicatoren:	Bron	Streefwaarde (2023)	2019	2020	2021	2022
Netto Arbeidsparticipatie: percentage werkzame beroepsbevolking	ArbeidsmarktInZicht	> 70%	70%	69,9%	71,4%	72,4%
Percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet	(zie indicator bij Sociaal en Veerkrachtig)	Jaarlijkse toename			zie bij Sociaal en Veerkrachtig	zie bij Sociaal en Veerkrachtig
Indeling van bijstandsgerechtigden op de treden Participatieladder	Suite Sociaal Domein	Stijging van het aantal geactiveerde klanten	-	34% omhoog bewogen (813)	46% omhoog bewogen (1377 personen)	41% omhoog bewogen (1716 personen)

Impact
Tilburgers zijn weerbaarder, passen zich snel aan veranderende omstandigheden aan en zijn in hoge mate zelfredzaam

Indicatoren:	Bron	Streefwaarde*	2022
Gebruik van formele en informele voorzieningen die persoonlijke ontwikkeling mogelijk maken	In ontwikkeling	Jaarlijkse stijging	Nb
Het aantal mensen dat scholing- en loopbaanadvies aanvraagt via het loket Leren en Werken.	Loket Leren en Werken	Jaarlijkse stijging	812
Werkloosheidsduur WW (peilmoment jaarlijks juli)	UWV/ArbeidsmarktInZicht	Afname van werkloosheidsduur	Jaarlijks in juli opvolgend jaar beschikbaar
- > 2 jaar			Nb
- 1-2 jaar			Nb
- 6 – 12 maanden			Nb
- < 6 maanden			Nb

*Nb: Nieuwe indicatoren vastgesteld in begroting 2021, eerste jaar van meting 2022. Cijfers nog niet beschikbaar/bekend.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat heeft het gekost - financiën

Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	40.324	63.808	55.028	8.780	V
Baten	-13.533	-34.766	-33.942	824	N
Saldo van lasten en baten	**26.791**	**29.042**	**21.086**	**7.956**	V
Toevoeging reserves	0	500	500	0	
Onttrekking reserves	-375	-1.904	-1.769	135	N
Saldo reserves	**-375**	**-1.404**	**-1.269**	**135**	**N**
Totaal	**26.416**	**27.638**	**19.817**	**7.821**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling crisismiddelen schoolverlaters en kwetsbare jongeren In 2020 en 2021 heeft Tilburg als centrumgemeente extra middelen ontvangen vanuit het Rijk voor het bestrijden van (jeugd)werkloosheid. Hiervan was € 1.063.000 overgeheveld naar 2022 ter ondersteuning van kwetsbare en voortijdig schoolverlaters die, mede als gevolg van Covid, extra aandacht vragen. Een deel van deze middelen, € 530.000, is conform het bestedingsplan beschikt en besteed in 2022. De aanpak tegen jeugdwerkloosheid is bij de meicirculaire verlengd voor 2022 en hiervoor heeft Tilburg als centrumgemeente € 878.408 ontvangen. Omdat een groot deel van deze middelen pas in schooljaar 20232024 besteed zal gaan worden is er bij de Najaarsbijstelling 2022 al € 500.000 overgeheveld naar 2023. Omdat het Rijk in 2023 stopt met de vergoeding van coronagerelateerde meerkosten in het sociaal domein maar we de problematiek bij jongeren als gevolg van Corona nog zien toenemen willen we de resterende regionale middelen ook nog voor 2023 en 2024 beschikbaar houden om deze doelgroep extra te kunnen blijven ondersteunen. We stellen voor om € 315.000 over te hevelen naar 2023 en € 500.000 naar 2024 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	815 V
Opvang Oekraïense vluchtelingen Ten opzichte van de melding in de najaarsbijstelling zijn er meer rijksbijdragen ontvangen en minder lasten gerealiseerd dan was geraamd. Dit leidt tot een voordeel van € 5,0 miljoen in 2022. De totale kosten van opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne bedroegen € 11,6 miljoen. Dit is inclusief de verbouwingskosten van opvanglocaties. Daar staan vergoedingen van het Rijk tegenover voor een bedrag van € 16,6 miljoen. We hebben meer opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen gerealiseerd ten opzichte van de verwachting bij de najaarsbijstelling. Omdat we voor elke opvangplek een normvergoeding per dag ontvangen leidt dit tot meer baten (€ 1,6 miljoen V). Dat we aan de lastenkant geld overhouden heeft met name te maken met het feit we bij de 'bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne' *normbedragen* per gerealiseerde opvangplek mogen declareren terwijl onze *werkelijke kosten* nadrukkelijk lager zijn (€ 3,4 miljoen V). Met name de component huurkosten voor de gebouwen waar Oekraïners worden opgevangen is in Tilburg ruimschoots lager dan het normbedrag wat hiervoor staat. Wij hebben de huisvesting in overleg met onze partners grootschalig en relatief goedkoop kunnen vormgeven. Gemeenten die bijvoorbeeld hotels, vakantiewoningen of schepen gebruiken voor opvang maken aanmerkelijk hogere kosten. In het normbedrag zit ook een component voor leefgeld. Maar aangezien veel Oekraïense vluchtelingen inmiddels werken wordt aan hen geen leefgeld meer verstrekt, wat ook tot een voordeel leidt. Ook onze kosten voor catering zijn duidelijk lager dan de component uit het normbedrag. Vooral in de beginfase is gebruik gemaakt van catering maar in de loop van de tijd zijn de Oekraïense vluchtelingen zelf gaan koken. Ze betalen hun eigen ingrediënten omdat velen inkomen uit werk hebben. Wij doen in het raadsvoorstel bij deze jaarstukken aan uw raad het voorstel via de resultaatbestemming om het bedrag van € 5,0 miljoen toe te voegen aan de reserve crisisherstelfonds. Gemeenten staan in 2023	5.037 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
wederom voor een grote uitdaging om de opvang en huisvesting van diverse groepen vluchtelingen, asielzoekers, AMV-ers en statushouders, samen met het COA, vorm te geven. Hoewel het Rijk heeft toegezegd hiervoor middelen ter beschikking te stellen is nog niet op alle onderdelen duidelijk hoe deze vergoeding eruit gaat zien en hoeveel middelen we waarvoor krijgen.	
Tussenvoorziening statushouders De kosten voor de tijdelijke opvang van statushouders in de Willem II-kazerne (periode eind 2021 tot november 2022) waren € 804.000 lager dan geraamd. Derhalve ook een lagere bijdrage van het COA en het Rijk van € 819.000. Het verschil betreft kosten die we niet via de SPUK konden verhalen.	804 V 819 N
Lagere kosten onderwijshuisvesting De kosten voor onderwijshuisvesting vallen € 660.000 lager uit dan begroot. Dit komt met name door: • De desinvestering voor de gymzaal Koning Willem II college is in 2022 begroot op € 472.725. Doordat de afgelopen jaren reeds versneld is afgeschreven, was de boekwaarde in 2022 nog maar € 170.707. Dit leidt tot een voordeel van € 302.000; • Door vertragingen in de gebiedsontwikkeling van het kazerneterrein in Stappegoor kon pas later worden begonnen met de verbouw van een aantal kazernegebouwen ten behoeve van kindcentrum WillemsPoort. Hierdoor is in 2022 een voordeel gerealiseerd op de afschrijvingslasten van dit project van € 239.000; • Lagere kosten voor sloop-, verhuis-, en tijdelijke huisvestingskosten; begin 2022 is het samen met de schoolbesturen opgestelde Meerjarig Huisvestingsplan voor het primair en speciaal onderwijs (MIHP PO+) door uw raad vastgesteld. In afwachting hiervan is de concrete uitvoering van projecten onderwijshuisvesting uitgesteld; • Er zijn minder huuropbrengsten voor het (mede)gebruik van multifunctionele accommodaties; • Voor onderwijshuisvesting was bij de start van het MIHP PO+ in 2022 extra personele inzet begroot ten behoeve van de investeringsprojecten uit de Meerjarige Huisvestingsplannen. Een deel was bestemd voor de inhuur van projectleiding ter ondersteuning van schoolbesturen. Hiervoor was een onttrekking aan de algemene reserve begroot. Door de opstartfase van de projecten, waarvoor pas in een latere fase projectondersteuning nodig is vanuit de gemeente, is de onttrekking € 69.000 lager.	660 V
Onderwijs achterstandenbeleid (OAB) Lagere subsidieafrekening peutervoorziening uit Rijksmiddelen onderwijsachterstandenbeleid (OAB), vanwege lager aantal peuters (468 V/N)	468 V 468 N
Er zijn twee subsidies verstrekt waarvan oorspronkelijk beoogd was om deze uit algemene middelen te dekken. Omdat deze subsidies onder de bestedingsrichtlijnen passen van de OAB middelen zijn deze rijksmiddelen met voorrang ingezet. Dit leidt tot een voordeel op de baten van € 657.000.	657 V
Financieel resultaat inburgering De nieuwe wet is per 1 januari 2022 in gang getreden. Er is hiervoor in het aanloopjaar een kleiner beroep op de specifieke uitkering gedaan dan gepland voor € 924.000. De uitgaven voor de inburgeraars die onder de nieuwe wet inburgering vallen zijn vanaf de tweede helft van 2022 gaan lopen, € 1.143.000 voordelig. Gemeenten hebben niet alle inburgeraars tijdig in beeld gehad door problemen in de gegevensuitwisseling tussen COA en DUO waardoor de begeleiding later is gestart. Door Sterk Huis zijn geen kosten gemaakt voor ontmoetingsactiviteiten voor jonge vluchtelingen (amendement A10 begrotingsbehandeling 2018) en is er geen € 66.000 onttrokken aan de algemene reserve.	153 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (16 V) - Er was € 1.811.000 aan rijksmiddelen beschikbaar voor subsidies volwasseneneducatie. Hierop is € 87.357 minder uitgegeven dan begroot en er is € 66.514 terugontvangen in verband met lager vastgestelde beschikkingen (154 V/N) - Lagere subsidieverstrekkingen in het kader van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) hebben tot een voordeel van € 137.000 geleid (137 V) - Het leerlingenvervoer voor kinderen uit de Oekraïne kost € 111.234. Hiervoor zijn rijksmiddelen ontvangen voor een bedrag van € 138.400. Deze worden verantwoord op het veld Financiering en algemene dekkingsmiddelen (111 N) - Het realiseren van onderwijshuisvesting voor kinderen uit de Oekraïne heeft in 2022 € 93.000 gekost. Hiervoor is een specifieke uitkering van het Rijk ontvangen (93 V/N) - Er is meer inzet op de ondersteuning van kwetsbare jongeren toegerekend aan de crisismiddelen die we vanuit het Rijk hebben ontvangen. Dit leidt tot een voordeel van €139.000 (139 V) - Er is € 207.000 minder uitgegeven ten laste van de specifieke uitkering Voortijdig Schoolverlaters omdat deze kosten gedekt zijn vanuit de crisismiddelen. De niet bestede middelen kunnen tot en met 2024 besteed worden (207 V/N) - Er is € 112.000 minder uitgegeven op onderwijsbeleid. Dit betreft met name lagere kosten voor combinatiefunctionarissen en minder uitgaven op het budget informele scholing omdat hiervoor nog rijksmiddelen beschikbaar waren die ingezet zijn (112 V) - Er resteert € 95.000 aan budgetten die begroot waren voor incidentele subsidies waaronder voor arbeidsmobiliteit en kansrijke toekomst maar niet zijn beschikt (95 V) - Er resteert € 58.000 op de budgetten voor mondiale bewustwording ad € 379.000 (58 V) - Diversen (68 V)	514 V
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	
Subsidie nationaal programma onderwijs Vanuit het Rijk zijn er middelen beschikbaar gesteld voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) met doel het terugdringen van onderwijsvertragingen als gevolg van corona. Gemeente Tilburg ontvangt een totaalbedrag van € 3.953.078 te besteden in de periode 1 juli 2021 tot en met 31 juli 2025. De uitvoering van de activiteiten ten laste van de middelen die beschikbaar zijn gesteld in de tweede tranche voor het Primair onderwijs om de samenwerking onderwijs, zorg en welzijn hebben vertraging opgelopen. De verdeling van de middelen was een gezamenlijk proces met het samenwerkingsverband plein013 en de directeuren van de scholen in de betreffende wijk. Dit hebben we wijkgericht aangepakt door een gezamenlijk plan te maken met alle primair onderwijs scholen in de wijk. Deze nieuwe manier van werken heeft meer tijd nodig gehad dan we hadden voorzien. Dit proces is nu afgerond en in 2023 zullen de plannen uitgevoerd worden t.b.v. het welzijn van de kinderen. Er is € 494.674 aan uitgaven minder gerealiseerd dan voorzien. Dit schuift door naar 2023.	495 V 495 N
Totaal afwijkingen	**7.821 V**

Wat weten we nog meer

Kengetallen:	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Aantal toekenningen leerlingenvervoer	659	793	755	808

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)*	7,6	5,0	5,2	n.b.
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerllingen)**)	27	18	21	n.b.
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2,7%	2,3%	2,5%	n.b.
Netto arbeidsparticipatie	71,2%	71,1%	71,4%	72,4%

*) Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.

**) Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Passende ondersteuning

Doel: Passende ondersteuning
Voor alle vier velden van passende ondersteuning geldt:

We bieden Tilburgers waar nodig passende ondersteuning zodat ze naar vermogen kunnen meedoen in de samenleving. Deze ondersteuning noemen wij passend omdat deze integraal, dichtbij en op maat is. Inwoners geven hier zelf naar vermogen sturing aan en de mogelijkheden vanuit de eigen omgeving worden zoveel mogelijk benut.

Dit meten we met de volgende indicatoren. Enkele indicatoren moeten nog ontwikkeld worden:

Indicatoren:	Bron	Streef-waarde	2020	2021	2022
1. Gemiddelde uitkeringsduur	Gemeentelijke applicaties	Lager t.o.v. 2021			
2. % Inwoners dat aangeeft met ondersteuning beter de dingen te kunnen doen die hij of zij wil	Cliëntervarings-onderzoek Wmo en Jeugd	Hoger dan landelijk gemiddelde: >80%			65% (Jeugd) ** (Wmo)
3. % Inwoners dat aangeeft samen met medewerker naar oplossingen te hebben gezocht	Cliëntervarings-onderzoek Wmo en Jeugd	Hoger dan landelijk gemiddelde: >80%			**
4. % Inwoners dat aangeeft daadwerkelijk stappen in zijn/haar ontwikkeling te hebben gemaakt.	Klanttevredenheidsonderzoek Werk en Inkomen	>80%		68%	73%
5. Tevredenheid over de dienstverlening (klantregisseur/ contactpersoon)	Klanttevredenheidsonderzoek Werk en Inkomen	>80%			94%
6. % Inwoners dat door de ondersteuning vanuit de Toegang geen verdere passende ondersteuning meer nodig heeft.	Gemeentelijke applicaties	nog nader te bepalen			
7. Ervaringen inwoners met voorliggend/lichte ondersteuning (ontwikkelindicator)	In ontwikkeling	nog nader te bepalen			
8. Verhouding inwoners met specialistische ondersteuning t.o.v. totaal inwoners Tilburg	WSJG*	geen			
9. In- en uitstroom specialistische ondersteuning t.o.v. totaal inwoners Tilburg	Gemeentelijke applicaties	geen			
10. Verschil werkelijke uitgaven sociaal domein t.o.v. Rijksbudgetten (ontwikkelindicator).	In ontwikkeling	Passend binnen het rijks-budget			
11. Gemiddelde wachttijd ondersteuningsgesprek	In ontwikkeling	nog nader te bepalen			
12. Servicenorm aanvraag bijstandsuitkering	Gemeentelijke applicaties	90% <30 dagen			

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Indicatoren:	Bron	Streef-waarde	2020	2021	2022
13. % Inwoners dat wist waar hij of zij moest zijn met zijn/haar hulpvraag	Cliëntervarings-onderzoek Toegang	Hoger dan landelijk gemiddelde:>75%			82%
14. % Inwoners dat snel geholpen is met zijn/haar hulpvraag	Cliëntervarings-onderzoek Toegang	Hoger dan landelijk gemiddelde: >75%			68% (Jeugd)
15. % Inwoners dat positief is over kwaliteit van de ondersteuning	Cliëntervarings-onderzoek Toegang	Hoger dan landelijk gemiddelde: >85%			

* CBS benchmarkgegevens, te raadplegen via www.waarstaatjegemeente.nl
** In verband met een nieuwe onderzoeksmethode zijn deze cijfers nog niet beschikbaar

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Passende ondersteuning; Toegang

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. De raad heeft een besluit genomen over de doorontwikkeling van Toegang Tilburg.
   De implementatie van de inkoop (ingaande vanaf 1 januari 2023) en implementatie van de doorontwikkeling van Toegang Tilburg gingen hand in hand.
   De doorontwikkeling krijgt vorm vanuit een aantal leidende principes waaronder (a) De inwoner krijgt ondersteuning vanuit specialismen, direct vanaf eerste contact. (b) De inwoner krijgt snel en op maat passende ondersteuning geboden. (c) Het collectief beetpakken van ondersteuningsvragen is nadrukkelijk een opdracht aan o.a. Toegang Tilburg.
2. Bedrijfsvoering van Toegang Tilburg is verbeterd waardoor inwoners sneller en vanuit de passende expertise worden geholpen.
3. Meer inwoners hoeven minder lang te wachten op een eerste gesprek over passende ondersteuning.
4. Er zijn concrete stappen gezet in samenwerking tussen organisaties in sociale basis en Toegang Tilburg. Toegang Tilburg neemt deel aan Dichtbij-teams, er is uitwisseling tussen het Contact Centrum Toegang en het telefonisch vraagpunt van ContourdeTwern. Verder is er een tripartite overleg tussen Toegang Tilburg, het medisch domein en ContourdeTwern.
5. Professionals zijn voorbereid op doorontwikkeling Toegang Tilburg waaronder de nieuwe inkoop. Via een pilot zoeken we naar kansen om normaliseren in te bedden in Toegang Tilburg.

Wat kan beter

1. Inwoners wachten langer dan wenselijk op inzet vanuit team Coördinatie en veiligheid. De oorzaak hiervan is gelegen in de verstopping van de jeugdbeschermingsketen. Deelname aan proeftuin toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming moet hier verbetering in brengen (zie ook jeugdhulp).
2. Nog niet alle inwoners worden snel geholpen. De nieuwe inkoop (ingaand vanaf 1 januari 2023) van jeugdhulp en Wmo draagt er aan bij dat wachttijden voor iedere inwoner op acceptabel niveau zitten.

Wat heeft het gekost - financiën

Passende ondersteuning: Toegang x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	22.878	24.243	24.349	106	N
Baten	-204	-251	-589	338	V
Saldo van lasten en baten	**22.674**	**23.992**	**23.759**	**233**	V
Toevoeging reserves	0	0	0	0	
Onttrekking reserves	0	-55	-48	7	N
Saldo reserves	**0**	**-55**	**-48**	**7**	**N**
Totaal	**22.674**	**23.937**	**23.711**	**226**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling budget mantelzorgbeleid De uitvoering van de activiteiten in het kader van de vermindering van de regellast voor mantelzorgers is vertraagd doordat overleg	50 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
met participanten meer tijd heeft gekost en zal in 2023 plaatsvinden. Het Rijk had daarvoor incidenteel budget beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt € 50.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (119 V) - De bijdrage voor het schoolmaatschappelijk werk is hoger dan begroot door een hogere rijksbijdrage voor risicoleerlingen (40 V) - Toegang Tilburg heeft in totaal € 292.465 terugbetaald voor 1G1P1C en persoonlijk passend pakket zoals reeds gemeld in de tussenrapportage en de najaarsbijstelling. In de administratie is dit abusievelijk verkeerd verwerkt en daarom is hier een budgettair neutraal verschil lasten/baten ontstaan (292 N/V) - Diversen (17 V)	176 V
Totaal afwijkingen	**226 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Passende ondersteuning; Werk en Inkomen

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. Iedere bijstandsgerechtigde heeft eind 2022 een klantregisseur gekregen. Daarmee is het implementatieplan van het re-integratiemodel Tilburg investeert in Perspectief nagenoeg afgerond. Bovendien hebben we het rendement van de hefboom klantregie hiermee aangetoond. In 2022 is het directe contact met klanten (na Corona) en de aanmelding voor ontwikkelingsmodules toegenomen.
2. In 2022 hebben 593 ondernemers zich gemeld bij Ondernemersadvies met een hulpvraag. Bovendien is naast de reguliere dienstverlening: Bbz, IOAZ en begeleiding van (potentiële) ondernemers, ook uitvoering gegeven aan tijdelijke ondersteuningsmaatregelen in verband met Corona. In dit kader zijn in het 1e kwartaal 2022 222 tijdelijke Bbz-aanvragen (waarvan 66 voor de regiogemeenten) afgehandeld. In 2022 zijn we ook gestart met de afwikkeling van de Tozo-kredieten/-vorderingen levensonderhoud. Bovendien zijn 15 trajecten ingezet gericht op ondersteuning bij het herstellen van de Coronamaatregelen in de horeca-, evenementen- en Retail-branche. Dit continueren we in 2023.
3. De coördinatie van de ondersteuning aan ouders die geraakt zijn door de Kinderopvangtoeslagaffaire (KOT) ligt bij team schuldhulpverlening. Alle ouders die bij de belastingdienst (BD) bekend zijn, dan wel ouders die zichzelf gemeld hebben bij de BD, zijn door team schuldhulpverlening telefonisch benaderd.
4. De Diamantgroep heeft met presentatie van Kikmaat en het creëren van nieuwe werksoorten in 2022 concrete en nieuwe stappen gezet naar een modern mensontwikkelbedrijf. Voor de inbesteding 2023 laten we basisgarantiebedragen los en zetten we verder in op meer flexibele financiering zonder dat belangrijke infrastructuur wordt losgelaten.
5. De evaluaties van de experimenten bijverdienpremie en ontwikkelpremie zijn afgerond. Uit de evaluaties bleek dat de instrumenten onvoldoende effect sorteren. We onderzoeken nu de reguliere dienstverlening hoe deeltijdwerk en duurzame uitstroom en scholing in samenhang, passend bij het geheel aan instrumenten, op een andere manier kan worden gestimuleerd.
6. Met het afronden van het project ‘maatpact’(hefboom) is een beweging in gang gezet naar meer maatwerk en meer menselijke maat. Naar meer investeren op bestaanszekerheid. Naar leren waar de systemen écht anders moeten en daar samen aan werken.
7. Eind 2022 is de succesvolle aanpak Klas van '19, waarin langduriger nazorg wordt geboden aan Pro/VSO leerlingen die naar de arbeidsmarkt uitstromen, ingebed in de sturing bij Werk en Inkomen.
8. De belangrijkste basisstappen zijn gezet om het nieuwe zorg/activeringsproduct: ontwikkelgerichte arbeidsmatige dagbesteding in te kopen bij de Diamantgroep en te implementeren voor 2023
9. In 2022 is door alle arbeidsmarktpartners het besluit genomen om een nieuw regionaal overleg in te stellen: Regionaal Werkbedrijf (nieuwe stijl). Dit overleg komt in de plaats van een aantal andere overleggen, voorkomt dubbelingen en draagt bij aan een hogere uitvoeringskracht en snellere implementatie.
10. De uitstroom naar werk is in 2022 behaald.

Wat kan beter

1. De ambitie is om de regionale samenwerking op het gebied van arbeidsparticipatie te intensiveren, maar daar zijn in 2022 nog geen concrete stappen in vooruit gezet. Sterker nog: Langstraat heeft zich teruggetrokken uit een belangrijke samenwerking rondom regionale werkgeversdienstverlening
2. Het lukt, om redenen die zich in de leefwereld van de inburgeraar bevinden (denk aan stress, trauma vanuit land van herkomst), niet altijd om nieuwkomers snel te activeren, waardoor een brede intake pas na huisvesting start. In 2023 zal er extra aandacht voor deze vorm van vroegtijdige activering zijn, omdat we ook zien dat als mensen eenmaal gestart zijn, dit ook ten goede komt aan een vroegtijdige start van de inburgering.
3. De arbeidsmarkt is weerbarstig voor de doelgroep 45+. In de aanpak ‘meedoen tot aan je pensioen’ hebben we inzichten en ervaringen opgedaan die we kunnen inzetten om in het vervolg de dienstverlening voor deze doelgroep stevig neer te zetten. De geplande aanbesteding voor een sociale impact bond is als onderdeel van het programma niet gelukt.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4. De uitstroom van werknemers Tilburgs Banen Model naar de reguliere arbeidsmarkt, blijft achter bij de verwachtingen. Begin 2023 ligt een beleidsvoorstel voor dat aanpassingen doet in de werking van dit initiatief. De verwachting is dat hiermee meer rendement wordt behaald.
5. Het platform Talent uit Midden Brabant krijgt maar weinig aanmeldingen. Het doel was om werkzoekenden met beeld en geluid beter inzichtelijk te maken voor werkgevers. We stoppen daarom met het initiatief.

Wat heeft het gekost

Passende ondersteuning: Werk en inkomen x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	175.825	180.535	185.713	5.178	N
Baten	-108.917	-108.190	-109.211	1.021	V
Saldo van lasten en baten	**66.907**	**72.345**	**76.502**	**4.157**	N
Toevoeging reserves	0	1.408	1.462	53	N
Onttrekking reserves	-1.496	-5.323	-3.530	1.793	N
Saldo reserves	**-1.496**	**-3.914**	**-2.068**	**1.846**	**N**
Totaal	**65.411**	**68.430**	**74.434**	**6.004**	**N**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling Implementatie Breed Offensief In 2022 had de gemeente een incidenteel bedrag van € 253.000 beschikbaar voor de implementatie van de wet Breed Offensief. Er is voor de uitwerking van Breed Offensief zoveel als mogelijk aansluiting gezocht bij de staande aanpak voor mensen met een arbeidsbeperking vanuit het Regionaal Werkbedrijf. Voor de nadere uitwerking is breder overleg nodig. Deze werkzaamheden zullen met name plaatsvinden in 2023. Voorgesteld wordt om de het budget over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	253 V
Overheveling budget Arbeidsmarktvernieuwing In 2022 hebben we niet aan alle projecten en opgaven uit het budget Arbeidsmarktvernieuwing uitvoering kunnen geven, waardoor er nog € 105.000 uit het budget resteert. Voor de challenge nieuw werk ligt het ontwikkelproces voor een deel bij partners in de stad en die hebben meer tijd nodig dan aanvankelijk gepland. Voor wat betreft de MBO Doe Agenda ronden we de besluitvorming over definitieve borging af en krijgen we ook zicht op de definitieve financiële inzet. Voor 2023 is voor deze onderwerpen in totaal € 70.000 benodigd. Daarnaast zijn er middelen van het implementatiebudget TIIP niet uitgegeven ter hoogte van € 72.000. De vertraging is ontstaan door corona in het eerste gedeelte van 2022. We voorzien deze kosten te maken in 2023 en besteden dit aan de doorloop van opleiding van medewerkers en kosten voor extra (aan)sturing op de opdracht TiiP. Voorgesteld wordt om de incidentele middelen van € 142.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	177 V
Lagere inkomsten op de BUIG Bij de Tussenrapportage 2022 werd uitgegaan van een positief resultaat op de BUIG van € 2,8 miljoen als verschil tussen het rijksbudget en de uitkeringslasten BUIG. In werkelijkheid komen we € 4,4 miljoen tekort op het definitieve macrobudget dat in oktober is vastgesteld. Hierdoor wordt er in de jaarrekening een nadeel gepresenteerd van € 7,1 miljoen als verschil tussen begroting en realisatie.	7.102 N

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Dit verschil is m.n. toe te schrijven aan de verlaging van het aandeel dat Tilburg toekomt vanuit het verdeelmodel BUIG. In 2021 was het verdeelpercentage nog 1,699%. Dit aandeel is in 2022 verlaagd naar 1,663%. Het definitieve BUIG-budget 2022 van € 100.095.923 is daarmee 7,56% lager dan in 2021. In 2022 is het aantal uitkeringen ten opzichte van 2021 met 2,48% gedaald. Door extra inzet vanaf de tweede helft van het jaar is de norm uitstroom naar werk gehaald.	
Hogere kosten uitvoering Landelijke KOT Voor de uitvoering van landelijke kinderopvangtoeslag affaire (KOT) zijn kosten gemaakt en middelen ontvangen vanuit de Sociale Banken Nederland die we hier verantwoorden. Doordat alle gemaakte personeelskosten doorbelast zijn wordt er op de uitvoering per saldo een nadeel van € 30.000 gepresenteerd maar in de organisatiekosten is hier een voordeel op gerealiseerd.	3.098 N 3.068 V
Voordeel op organisatiekosten Op de organisatiekosten is een voordeel gerealiseerd van € 2.343.000. Dit wordt aan de ene kant veroorzaakt door een efficiëntere bedrijfsvoering waarvan het structurele effect wordt meegenomen bij de Tussenrapportage 2023 door herijking van het formatiecalculatiemodel. Aan de andere kant zijn de uren die ingezet werden op de uitvoering van regelingen als de Eenmalige Energie Toeslag en Inburgering vergoed vanuit het Rijk.	2.343 V
Incidentele storting voorziening debiteuren Sociale Zaken Conform de gebruikelijke systematiek zijn de (verwachte) aflossingspercentages per soort vordering bepaald en herijkt voor 2022. Hierbij is rekening gehouden met de specifieke bijzonderheden per soort debiteuren. Op basis hiervan is een incidentele storting van € 1.337.000 noodzakelijk.	1.337 N
Vertraging regionale projecten arbeidsparticipatie De gemeente Tilburg is beheerder van de regionale middelen voor de regionale taken en projecten op het gebied van arbeidsparticipatie. De besluitvorming over deze middelen vindt in het regionale portefeuillehoudersoverleg arbeidsparticipatie plaats. Met het fonds kunnen tijdelijke regionale initiatieven gefinancierd worden. Er is sprake van vertraagde uitgaven op deze projecten ook al blijven de regionale doelstellingen/ambities overeind. Dat heeft verschillende oorzaken, waaronder bijvoorbeeld achterblijvende aanmelding van kandidaten (Praktijk Leren) of minder snelle consensus op multi helix investeringsplannen als Deltaplan Techniek. Hierdoor hoeft er minder uit de reserves te worden onttrokken dan geraamd: € 691.000 uit de reserve Regionale opgaven arbeidsmarktregio en € 383.000 uit de reserve Regionaal fonds arbeidsmarkt.	1.074 V 1.074 N
Geen aanvullende bijdrage Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) De Diamant-groep verwacht over het boekjaar 2022 een positief resultaat. Dit positieve resultaat ontstaat met name door een snellere uitstroom van sw-geïndiceerden vergeleken met de rijksbijdrage voor hen. Als gevolg van het positieve resultaat is er geen aanvullende gemeentelijke bijdrage nodig ter hoogte van € 834.000, welke wel was geraamd. Omdat deze bijdrage zou worden onttrokken uit het weerstandsvermogen van Diamantgroep, is dit voordeel budgettair neutraal.	834 V 834 N
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (25 V) - Er is minder uitgegeven voor de projecten van de (lokale) agenda 'Versterking Next Economy'. Dit als gevolg van het gegeven dat met veel verschillende partners op de Staying Connected Agenda (onder andere met Hoger Onderwijs, bedrijven, UWV en maatschappelijke partners) wordt samengewerkt en dat dit in 2022 meer tijd heeft gevraagd dan aanvankelijk ingeschat. Hetzelfde geldt voor Brabant Leert. Door de vertraging wordt er in 2022 minder onttrokken uit de reserve Verkoop Essent. Voor 2023 dienen de middelen in de reserve Verkoop Essent beschikbaar te blijven voor de uitvoering van de in 2022 vertraagde activiteiten (263 V/N)	177 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
- De beoordelingscommissie van het Stimuleringsfonds Arbeidsmarkt Midden-Brabant heeft niet alle plannen die door werkgevers zijn ingediend als innovatief beoordeeld. Hierdoor hoeft er € 211.000 minder uit de reserve Stimulering innovatieve regionale arbeidsmarkt te worden onttrokken en € 9.000 uit de reserve Regionaal fonds arbeidsmarkt (220 V/N) - De kosten voor trajecten ondernemersadvies zijn lager dan geraamd vanwege de verschuiving van minder vraag naar algemene adviestrajecten naar meer gebruik van algemene inkomensondersteuning (94 V) - Er is per saldo meer uitgegeven dan geraamd ten laste van het Participatiebudget, met name als gevolg van hogere kosten voor werkgeversarrangementen en inkoop voor de uitvoering van TiiP-trajecten (159 N) - In 2022 zijn er minder bedrijfskredieten (BBZ regeling) verstrekt als gevolg van minder aanvragen, conform de landelijke trend. Daarnaast zijn de ontvangen aflossingen op de verstrekte BBZ bedrijfskredieten per saldo lager dan geraamd. Meerjarig leidt dit naar verwachting niet tot een negatief resultaat (92 V/162 N) - Er werd € 23.000 uit de ESF-subsidie Joint Action Plan ontvangen, wat niet was geraamd. Het betreft regionale middelen die, conform de stortingscriteria, worden gestort in de reserve Regionale opgaven arbeidsmarktregio (23 N/V) - Er is € 25.000 van het regionale budget versterking arbeidsmarktregio niet uitgegeven. Dit restant is ten gunste van de arbeidsmarktregio en wordt daarom, conform stortingscriteria, gestort in de reserve Regionale opgaven arbeidsmarktregio (25 V/N) - Er is € 32.200 onttrokken uit de reserve Fraudebestrijding i.v.m. voorbereidende werkzaamheden voor een proeftuin. De in 2022 niet ingezette middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Fraudebestrijding voor 2023 (247 V/N) - Afstemming met stakeholders heeft geresulteerd in vertraagde implementatie van delen van het (regionale) Actieplan Talentontwikkeling 2020-2023 met minder uitgaven tot gevolg. Om die reden worden ook minder inkomsten verantwoord (60 V/N) - Er is een voordeel op de personeelslasten gerealiseerd van € 114.000 (114 V) - Diversen (173 V)	
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	
TOZO De TOZO-regeling loopt budgetneutraal voor zowel de uitvoeringskosten die gedekt worden uit de reserve Corona als de terugbetalingen op de TOZO die terugbetaald worden aan het Rijk. In 2022 zijn er meer uitvoeringskosten gemaakt dan geraamd (€ 91.000). Daarnaast is er sprake van hogere inkomsten m.n. vanuit de bijdrage vanuit de Regio (€ 5.000) welke in de reserve Corona zijn gestort. In 2022 is er per saldo meer afgelost op de TOZO-regeling dan geraamd (€ 513.000) waartegenover de terugbetalingsverplichting staat aan het Rijk.	609 N 609 V
Overige afwijkingen - Met de septembercirculaire heeft de gemeente een bedrag van € 157.000 ontvangen ter compensatie van exploitatietekorten bij SW-bedrijven als gevolg van corona. Deze middelen zijn doorbetaald aan de Diamantgroep. Op het programma Samen en Dichtbij staat hier een voordeel van dezelfde omvang tegenover (157 N) - Meer uitgaven kinderopvang SMI. De coronamaatregelen in de eerste 4 maanden van 2022 en de betere bekendheid van de regeling leidden tot een stijging van de aanmeldingen op basis van Sociaal Medische Indicaties (SMI's). Dit samen met een geringe uitstroom leidt tot een nadelig effect van € 343.000. Op dit moment wordt er gewerkt aan een raming met betrekking tot de structurele impact (343 N) - Diversen (15 V)	485 N
Totaal afwijkingen	**6.004 N**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat weten we nog meer

Kengetallen	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Meldingen aanvraag levensonderhoud				
* Participatiewet (P-wet)	3.689	3.580	3.666	3.241
* IOAW	99	48	62	26
Toekenpercentage:				
* P-wet	57%	48%	50%	48%
* IOAW	70%	73%	65%	85%
Instroom				
* P-wet	2.118	1.718	1.833	1.559
* IOAW	69	35	40	22
Uitstroom naar werk:	532	668	652	632
* P-wet	515	649	642	621
* IOAW	17	19	10	11
Uitstroom overig:	1.384	1.303	1.168	1.111
* P-wet	1.328	1.235	1.138	1.053
* IOAW	56	68	30	58
Omvang uitkeringsbestand:	7.183	6.862	7.178	6.616
* Aantal P-wet uitkeringen	6.688	6.510	6.683	6.285
* Aantal IOAW-uitkeringen	376	323	350	277
* Aantal IOAZ-uitkeringen	28	5	25	11
* Aantal BBZ-uitkeringen	91	24	120	43
* Aantal tijdelijke BBZ	-	171	-	156
Aantal verstrekte loonkostensubsidies art. 10d P-wet	471	530	525	613
Aantal gerealiseerde beschutte werkplekken (fte)	94,8	119	120	134

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Werkloze jongeren	2%	3%	2%	Nog niet beschikbaar
Aantal personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	488,6	572,0	517,6	Alleen kwartaal 1 en 2 2022 nu beschikbaar
Aantal lopende re-integratie-voorzieningen (per 10.000 inwoners van 15-64 jaar)	137,7	101,6	110,5	145,1

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Passende ondersteuning; Wmo

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. De drie regionale inkopen Wmo Begeleiding, Beschermd Wonen en Ontwikkelingsgerichte arbeidsmatige dagbesteding (OAD) zijn na een intensief traject afgerond en van start gegaan per 1-1-2023. Daarmee zijn de werkzaamheden van het schakelteam afgerond.
2. Zowel voor Begeleiding als voor Beschermd Wonen is één samenwerkingsverband (Coalitie) gecontracteerd. Dit is een voordeel voor een soepelere overgang voor cliënten van Begeleiding naar Beschermd Wonen, en andersom.
3. De inkoop is echt een coproductie tussen gemeenten en zorgaanbieders en hierdoor praten we steeds meer met één mond richting cliënten maar ook richting andere samenwerkingspartners. Een mooie ontwikkeling die bijdraagt aan een betere samenwerking in de keten.
4. De regionale afspraken 'Weer Thuis' tussen 9 gemeenten, 6 corporaties en zorginstellingen over de uitstroom vanuit zorg naar zelfstandig wonen verlopen goed. Afgelopen jaar is er middels de regionale matchingstafel meer spreiding gerealiseerd in de uitstroom vanuit Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen. Er zijn 177 kandidaten doorgestuurd waarvan er inmiddels 118 een huurcontract getekend hebben.
5. In 2022 hebben we de regionale woonzorganalyse opgeleverd waardoor we een beeld hebben van het aanbod en de behoefte aan woon/zorgvoorzieningen in onze regio. Tevens is eind 2022 het startsein gegeven om hierop door te pakken en een regionale woonzorgvisie op te stellen in samenwerking met corporaties en zorgpartijen
6. Begin 2022 zijn vier locaties aangewezen voor flexwoningen en is op deze locatie de haalbaarheid onderzocht en de planvorming gestart.
7. In de winter van 2021/2022 is de winteropvang voor niet-rechthebbende daklozen gerealiseerd op het NOAD-terrein. Daardoor hebben we gedurende de wintermaanden op een humane manier onderdak kunnen bieden aan dakloze arbeidsmigranten en andere daklozen die niet in de reguliere opvang kunnen of mogen verblijven. Door de samenwerking met de buurt, politie en andere partijen is het zeer goed verlopen. Deze winter hebben we opnieuw de winteropvang gerealiseerd op dezelfde locatie en ook dit jaar verloopt het vooralsnog zeer goed.
8. Nieuwe stappenplan huishoudelijke hulp is ingevoerd in de Toegang. Hierbij wordt een moreel appel gedaan op inwoners om, als ze zelf in de huishoudelijke hulp te kunnen voorzien, dat ook te doen. Daarbij is de aanvraagprocedure aangescherpt om zoveel mogelijk wachtlijsten te voorkomen.
9. Eerste aanzet tot inkomenstoets in de huishoudelijke hulp is gemaakt, wordt in 2023 verder onderzocht en uitgewerkt.
10. We nemen deel aan een landelijke proeftuin over Toezicht waarin we met ketenpartners, regio Twente, VNG en VWS een aanpak uitproberen en de wettelijke mogelijkheden en onmogelijkheden onderzoeken.

Wat kan beter

1. De complexiteit van de doelgroep binnen Begeleiding en Beschermd Wonen vraagt om een betere afstemming. Dit komt o.a. naar voren bij triple problematiek (Psychiatrie, licht verstandelijke beperking en verslaving). We werken daarom samen in de keten: naast gemeenten en coalitie ook met o.a. het zorgkantoor, zorg en veiligheidshuis en politie.
2. Door de stagnerende woningmarkt is er een gebrek aan reguliere huisvesting. Dit heeft zijn weerslag op de in- en uitstroom van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen
3. Abonnementstarief Wmo heeft nog steeds aanzuigende werking op de aanvragen huishoudelijke hulp. Daardoor zijn er forse wachtlijsten bij de aanbieders huishoudelijke hulp.
4. Het gemeentebrede overzicht van de wachtlijsten Hulp aan Huis - om te monitoren waar de wachtlijsten het hoogst zijn en inwoners te sturen naar waar die het laagst zijn - functioneert niet meer. De wachtlijsten zijn inmiddels overal zo hoog dat men overal een aantal maanden moet wacht op hulp. Er wordt gezamenlijk gezocht naar oplossingen om de gevolgen van de personeelstekorten en wachtlijsten te mitigeren.
5. Toezicht op taakgericht werken in de Wmo moet nog uitgewerkt worden. Hierin nemen we de resultaten van de landelijke proeftuin mee.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat heeft het gekost - financiën

Passende ondersteuning: WMO x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	117.697	122.371	117.076	5.295	V
Baten	-4.417	-4.057	-4.677	619	V
Saldo van lasten en baten	**113.280**	**118.314**	**112.400**	**5.914**	V
Toevoeging reserves	0	0	0	0	
Onttrekking reserves	-348	-616	-318	297	N
Saldo reserves	**-348**	**-616**	**-318**	**297**	**N**
Totaal	**112.932**	**117.698**	**112.081**	**5.617**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Lagere kosten Wmo Beschermd Wonen Ten opzichte van de begroting is een incidenteel voordeel behaald bij de verleende zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB) van circa € 2,857 miljoen. De kosten ZIN zijn ten opzichte van de begroting lager uitgevallen. Verschillende oorzaken liggen aan dit voordeel ten grondslag. Er waren extra opvangplekken voorzien. In het 4e kwartaal bleek echter dat er vertragingen in de oplevering zouden ontstaan. Tevens werd in deze periode duidelijk dat de gemiddelde prijs per cliënt minder hoog bleek te zijn en uitkwam op het verwachte geïndexeerde tarief. In dit eindresultaat is het rendement en de gerealiseerde kosten op hefbomen verwerkt. Aan de batenkant vielen daarnaast de ontvangen bijdragen van regiogemeenten voor uitvoeren Beschermd Wonen licht verstandelijk beperkten en psychiatrie circa € 58.000 hoger uit dan begroot. Per saldo is het voordeel ZIN circa € 1,727 miljoen. De uitgaven voor het persoonsgebonden budget (PGB) viel dit jaar € 0,642 miljoen lager uit en daarnaast was de eindafrekening van de SVB 2021 € 0,488 miljoen lager dan verwacht. In 2023 is de nieuwe inkoop van start gegaan en zal het definitieve lumpsumbudget worden bepaald aan de hand van een actueel cliëntenbestand per 1 januari 2023 met reëel ingroeipad. Op basis van deze parameters zal worden bepaald of er een structurele bijstelling van het zorgbudget nodig is. Eventuele bijstelling vindt plaats bij de Tussenrapportage 2023.	2.857 V
Lagere kosten Hulp aan Huis Het voordelige resultaat ontstaat door een lagere klantengroei en verzilveringspercentage dan geprognosticeerd. De klantengroei stijgt in 2022 nog steeds en bedraagt in totaal 3,65% ten opzichte van voorgaand jaar, maar is wel lager dan de verwachte groei van 6%. De afvlakking in klantengroei kent 3 oorzaken; afvlakking aanzuigende werking abonnementstarief, aanscherping van de aanvraagprocedure en minder aanvragen vanwege onvrede over wachtlijsten in verband met personeelstekorten bij aanbieders. Het verzilveringspercentage in 2022 bedraagt 81,09%, dit is bijna 4% lager dan verwacht. Oorzaak hiervan is de personeelstekorten bij de aanbieders. Hierdoor kunnen niet alle beschikte uren worden ingezet. Ook komt het voor dat klanten langer moeten wachten op een aanbieder, waardoor over de eerste maanden van de beschikking niets verzilverd kan worden.	985 V
Lagere kosten Wmo Begeleiding Ten opzichte van de begroting is voor verleende zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB) per saldo een incidenteel voordeel behaald van € 351.000.	351 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Aan de kostenkant zien we dat de verleende zorg in natura (ZIN) uitkomt op een nadeel van circa € 401.000. Hierin zijn de behaalde rendementen van de bijbehorende hefbomen verwerkt (zie bijlage bij jaarrekening). Het persoonsgebonden budget (PGB) komt uit op een voordelig resultaat van € 752.171. Aan de batenkant zien we dat het totaal van terugvorderingen aanbieders een voordeel oplevert ten opzichte van de begroting van € 38.000. Interne doorbelasting Maatschappelijke opvang naar WMO begeleiding. Jaarlijks vindt er een interne doorbelasting plaats vanuit de maatschappelijke opvang voor bekostiging arrangement PSY-OGGZ+ (1.472 N/V). Het betreft hier een administratieve en budgetneutrale doorbelasting. In 2022 was dit nog niet budgettair juist verwerkt. In 2023 is de nieuwe inkoop van start gegaan en zal het definitieve lumpsumbudget worden bepaald aan de hand van een actueel cliëntenbestand per 1 januari 2023 en reëel groeipad. Op basis van deze parameters zal worden bepaald of er een structurele bijstelling van het zorgbudget nodig is. Eventuele bijstelling vindt plaats bij de Tussenrapportage 2023.	
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (153 V) - Voor de hefboom FACT van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis was een bedrag van € 400.000 uit de reserve Investeringsfonds Sociaal Domein voorzien in 2022. Hiervan is voor Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis € 102.553 besteed. Het restant blijft beschikbaar in de reserve investeringsfonds Sociaal Domein voor de verdere realisatie van FACT in 2023 en 2024 (297 V/N) - Woningaanpassingen: grillig verloop van de jaarlijkse kosten, in 2022 zijn incidenteel minder noodzakelijke aanpassingen aan woningen gerealiseerd (464 V) - Wmo eigen bijdrage: vanuit CAK iets meer bijdragen van klanten uitbetaald gekregen dan verwacht (79 V) - Chauffeurstekorten bij aanbieders regiotaxi hebben ertoe geleid dat tijdens momenten waarin leerlingenvervoer verreden werd het niet mogelijk was Wmo vervoer aan te vragen. Hierdoor minder kosten inzake Wmo vervoer (237 V) - Er zijn al kosten gemaakt voor de deelname aan een landelijke proeftuin waar een subsidie vanuit het Rijk tegenover staat, dit was nog niet begroot (84 N/V) - Lagere vaststelling en verlening subsidies (52 V) - Diversen (240 V)	1.225 V
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	
Meerkosten corona Wmo begeleiding en beschermd wonen Tilburg heeft de subsidieregeling meerkosten corona uitgevoerd voor de regiogemeenten. Het subsidieplafond voor Tilburg is vastgesteld op € 570.837. De kosten van de subsidies bedragen € 468.358. Hiervan is € 97.159 in rekening gebracht bij de regiogemeenten.	199 V
Totaal afwijkingen	**5.617 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat weten we nog meer

Kengetallen	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Aanvragen Wmo	11.145	11.581	12.659	12.598

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Aantal Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement (per 10.000 inwoners)	640	859	840	770

De verandering in Hulp aan Huis -van een algemene naar een maatwerkvoorziening in 2020- leidt tot een hogere realisatie in 2020.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Passende ondersteuning; Jeugdhulp

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. In 2021 zijn we gestart met inkooptrajecten voor de drie domeinen Jeugdhulp, WMO en Ontwikkelingsgericht arbeidsmatige dagbesteding. Eind 2022 hebben we deze met succes afgerond.
2. Bij jeugdhulp hebben we de inkoop in vijf segmenten verdeeld: hoog specialistische jeugdhulp, wonen, dagbegeleiding & respijtzorg, veelvoorkomende jeugdhulp en crisishulp. Voor hoog specialistische jeugdhulp en crisishulp is één samenwerkingsverband (Crossroads) gecontracteerd. Bij de andere segmenten hebben we meerdere partijen gecontracteerd.
3. In de regio werken we aan de koers 'Samen met de Jeugd' via vier programmalijnen: - Wonen doe je thuis - Ieder kind groeit veilig op - Ieder kind voelt zich thuis op school - Snel op de juiste plek. In 2022 zijn weer de nodige stappen gezet.
4. POH GGZ Jeugd
   De uitrol van de POH's GGZ Jeugd bij de huisartsenpraktijken wordt succesvol voortgezet, zowel door toevoeging nieuwe praktijken als door toevoeging uren bij enkele bestaande praktijken. Met positief resultaat zowel m.b.t. de reductie van het aantal verwijzingen naar jeugdhulp (41%) als patiënttevredenheid (meer dan een 8). Nu neemt 51% van de huisartsenpraktijken deel. Deze hefboom is in 2022 afgerond en geborgd.
5. Bij 'Wonen doe je thuis' is het doel uithuisplaatsingen te voorkomen:
   - Sinds het najaar 2021 zijn 33 uithuisplaatsingen voorkomen door de inzet van de methodiek Jouw Ingebrachte Mentor (JIM). Deze werkwijze wordt geborgd in de hoog specialistische jeugdhulp (segment 1) en zo veel mogelijk verbreed.
   - Het initiatief Informele Steun kind en gezin is gestart vanuit o.m. Sterk Huis en Contour de Twern. Doel is de informele steun aan jeugdigen en gezinnen te versterken. Bijvoorbeeld door de inzet van buurtgezinnen.
6. Bij 'Ieder kind groeit veilig op' zijn de belangrijke ontwikkelingen in 2022:
   - De regio is Proeftuin toekomstscenario kind- en gezinsbescherming geworden. In dit kader ontvangt de regio extra financiering om een betere inrichting van de kind- en gezinsbeschermingsketen te realiseren. We richten ons in de proeftuin op het eerder en beter ondersteunen van wijkteams op het moment dat de problemen zich opstapelen in een gezin. Hierbij worden specifiek de complexe scheidingen uitgelicht door o.m. de inzet van de gezinsadvocaat.
   - Pilot gezinsadvocaat: eind 2022 zijn er 15 zaken afgerond, waarin het ouders - met hulp van de Gezinsadvocaat - is gelukt om zonder tussenkomst van de rechter te komen tot overeenstemming. In totaliteit lopen er nu 36 zaken, waarvan tot eind 2022 slechts 4 zaken zijn voorgelegd aan de rechtbank.
   - In 2022 zijn er 110 mensen uit het veld, waaronder toegangsmedewerkers (IMW), getraind in het inzetten van het Risicotaxatie instrument scheiden (RITAX). Met dit instrument brengt men de aspecten in beeld die een rol spelen in een (complexe) scheiding en volgt een voorstel voor de passende hulp voor ouders en kinderen; specialistisch waar het moet en normaliserend waar het kan.
7. Met het onderwijs kijken we hoe we tot een efficiënte en effectieve samenwerking komen, zodat elke jeugdige 'Thuis op school' is:
   - Voor de scholen Onderwijscentrum Leijpark en De Bodde is Zorg in Onderwijstijd ingekocht bij Amarant en Siza. Vanaf begin schooljaar 2022-2023 wordt de zorg beschikkingsvrij geleverd.
   - Met meerdere VO-scholen zijn er samenwerkingsprojecten ontwikkeld gericht op preventie, psycho-educatie en PMT.
8. 'Snel op de juiste plek' focust op wachtlijstproblematiek, hierbij komt ook het onderwerp normaliseren aan de orde:
   - De werkwijze rondom eigen kracht is volledig verankerd in de werkwijze van de Toegang.
   - Er zijn afspraken gemaakt om de wachttijden conform de nieuwe inkoop vanaf 2023 op de Wegwijzer inzichtelijk te hebben voor verwijzers.
   - Er is voor kinderen van het speciaal (basis) onderwijs een subsidieregeling opgesteld voor buitenschoolse opvang (BSO+). De werkwijze BSO+ is geïmplementeerd en gecommuniceerd en de regeling is september 2022 gestart.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- Bij de inkoop is het onderwerp normaliseren prominent met aanbieders besproken. Per segment zijn andere accenten gelegd. Voor het segment 'veelvoorkomende hulp' is afgesproken dat we 2023 samen een kader specialistische hulp opstellen.

Wat kan beter

1. Als een uithuisplaatsing niet te voorkomen is, is de tweede lijn van 'Wonen doe je thuis' te zorgen dat wonen 'zo thuis mogelijk' is. In 2022 zien we in dit kader minder positieve ontwikkelingen. Het aantal pleegzorgplaatsingen vertoont een dalende lijn en er is een tekort aan gezinshuis-plaatsen. Met de nieuwe gecontracteerde pleegzorgpartners wordt gezocht of, en hoe, we de trend kunnen ombouwen. Tevens willen we met de nieuwe aanbieders het aantal gezinshuisplekken uitbreiden.
2. Bij 'Ieder Kind groeit veilig op' zien we dat, ondanks onze succesvolle pilots, er in de jeugdbescherming nog steeds een relatieve grote instroom is van gezinnen waarbij complexe echtscheidings-problematiek een grote rol speelt (60-70%). Thema voor 2023 wordt daarom te zien hoe we met de mooie en waardevolle initiatieven een grotere groep kunnen bereiken.
3. Bij 'Thuis op School' zien we dat:
   - De complexiteit van de zorg(vragen) bij leerlingen toeneemt. Het achterhalen van de oorzaken blijft complex. Dit zien we ook landelijk. Met het onderwijs kijken we ook wat deze ontwikkeling betekent voor onze oplossingen.
   - Er is een groot personeelstekort binnen het onderwijs. Hierdoor blijkt er minder prioriteit en tijd om te innoveren.
4. Bij 'Snel op de juiste plek' zien we dat de wachtlijsten een groot aandachtspunt blijven. Juist ook voor de complexere doelgroepen. Met de nieuwe inkoop en nieuwe afspraken met aanbieders willen we deze trend in 2023, stapsgewijs, keren.

Wat heeft het gekost - financiën

Passende ondersteuning: Jeugdhulp x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
Lasten	75.422	84.074	84.824	750 N
Baten	-5	-3.707	-5.357	1.650 V
Saldo van lasten en baten	**75.417**	**80.367**	**79.467**	**900 V**
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-161	-537	-412	125 N
Saldo reserves	**-161**	**-537**	**-412**	**125 N**
Totaal	**75.255**	**79.829**	**79.054**	**775 V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Beleidsmatige overheveling restant Aanpak Wachttijden De pilot normaliseren in de praktijk is van start gegaan en wordt doorgezet in 2023. Daarom moeten er middelen beschikbaar blijven om de externe inzet en de ureninzet van de Toegang te kunnen betalen. Van de GR HvB is een bijdrage voor ureninzet ontvangen van € 41.837 en vanuit rijksmiddelen € 376.000. Het restantbudget bedraagt inclusief deze bijdrage € 244.000. Voorgesteld wordt het restant van € 244.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022.	244 V
Lagere uitgaven lokale jeugdzorg De PGB uitgaven vallen € 322.411 lager uit dan verwacht als gevolg van een verdere daling van het aantal cliënten alsook werd een bedrag van € 5.000 teruggevorderd.	464 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Daarnaast resteert er € 122.000 aan lokale innovatie- en borgingsmiddelen en zijn cofinancieringen ontvangen die niet waren begroot voor de pilot complexe casuïstiek € 3.860 en € 11.570 voor buurtgezinnen. Bovenstaande melding wordt in eerste instantie gezien als een incident. In 2023 is de nieuwe inkoop van start gegaan. Op basis van actuele inzichten in de ontwikkelingen ZIN en PGB met een mogelijk risico van verschuivingen tussen beiden als gevolg van de nieuwe inkoop zal worden bepaald of er een structurele bijstelling van het PGB-budget nodig is. Eventuele bijstelling vindt plaats bij de tussenrapportage 2023.	
Hogere kosten Regionale jeugdzorg Op basis van de derde prognose regionale jeugdhulp ramen we de uitgaven jeugdhulp voor 2022 op € 70,1 miljoen. Ten opzichte van de tweede prognose bij de najaarsbijstelling is dit een incidenteel nadeel van € 0,364 miljoen. Naast de afwijking op de zorggerelateerde kosten is in dit totaal eveneens een gerealiseerd rendement op hefbomen en de prognose voor nagekomen baten/lasten uit voorgaande jaren en het voordeel op de innovatiemiddelen verwerkt. In 2023 is de nieuwe inkoop van start gegaan. Op basis van doelgroepen en type hulp is ervoor gekozen onderscheid te maken in 5 segmenten (hoog specialistische hulp, wonen, dagbegeleiding, veelvoorkomende hulp, crisishulp). Bij 2 van de 5 segmenten, te weten hoog specialistische hulp en crisishulp, wordt uitgegaan van een populatiebekostiging (lumpsumfinanciering) en bij de overige 3 segmenten is een productiebekostiging (PxQ) van toepassing. Op basis van actuele inzichten in de parameters zal worden bepaald of er een structurele bijstelling van het zorgbudget nodig is. Eventuele bijstelling vindt plaats bij de Tussenrapportage 2023.	364 N
Project- en uitvoeringskosten Jeugdbescherming Brabant (JBB) en bijdrage bestuursakkoord 2022 De ontvangen rijkssubsidies zijn beschikbaar gesteld voor de regio ter dekking van de project- en uitvoeringskosten van jeugdbescherming (513 V). Daarnaast zijn er ook bijdragen van deelnemende regio's ontvangen (125 V). De totaal in rekening gebrachte kosten hebben betrekking op 2022 en de afwikkeling van 2021 (675 N). Het saldo (37 N) betreft het Tilburgse aandeel in de eindafrekening 2021.	37 N
Op 29 maart 2022 heeft het college besloten (besluit nr. 2) om namens alle gemeenten in de provincie Noord Brabant een eenmalige subsidie van € 3,6 miljoen te verlenen aan JBB. Deze middelen waren benodigd om de gewenste organisatieontwikkeling uit te voeren bij JBB. In de Tilburgse begroting hebben we rekening gehouden met onze eigen bijdrage van circa € 348.000. De kosten van zowel de project- en uitvoeringskosten als de eenmalige subsidie passen echter binnen de afrekening van de bovenregionale jeugdzorg van de GR HvB en worden daarin meegenomen. Dat betekent dat onze begrootte eigen bijdrage niet nodig is gebleken.	348 V
Hefbomen Wonen doe je thuis en Kansrijke Start De kosten die in 2022 zijn gemaakt voor de hefboom Wonen doe je thuis (budget 125.000) hebben in regionaal verband plaatsgevonden. Daarom zijn de bijbehorende kosten betaald uit regionale middelen (transformatiefonds) in plaats van uit de reserve Investeringsfonds Sociaal domein. Deze hefboom is in 2022 afgesloten en de daarvoor gereserveerde middelen vallen vrij binnen het fonds. De beweging van wonen doe je thuis is onderdeel van de nieuwe opdracht en werkwijze van zorgaanbieders in een samenwerking met andere partijen.	125 V 125 N
Voor hefboom Kansrijke Start was een bedrag van € 36.333 uit de reserve Investeringsfonds Sociaal Domein voorzien in 2022, waarvan het volledige bedrag is onttrokken. Het budget bedroeg € 562.501 en daarvan is € 554.379 uitgegeven. De GGD heeft de activiteiten voor de hefboom Kansrijke Start tegen iets minder kosten gerealiseerd.	8 V
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (9 V) - Organisatiekosten (10 V) - Diversen (78V)	97 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	
Overige afwijkingen - Afrekening meerkosten Jeugd 2021 geeft een voordelig resultaat van circa € 15.000. Dit bestaat enerzijds uit een saldo van € 630.000 als verschil tussen totale regionale meerkosten en aandeel Tilburg. Hier staat tegenover de regionale bijdrage van deelnemende gemeente GR HvB van € 645.000 (15 V)	15 V
Totaal afwijkingen	**775 V**

Wat weten we nog meer

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Jongeren met jeugdhulp	14,1%	13,7%	14,2%	11,5%
Jongeren met jeugdbescherming	1,3%	1,4%	1,5%	1,3%
Jongeren met jeugdreclassering	0,5%	n.b.	0,4%	0,3%
Jongeren met een dellict voor de rechter	1%	1%	1%	n.b.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Ingrijpen bij crisis en onveiligheid

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. Vanaf 1 januari 2023 zijn de gemeenten Alphen-Chaam en Baarle Nassau toegetreden tot het samenwerkingsconvenant Zorg- en Veiligheidshuis Midden Brabant (ZVHMB). Ook de Regionale Instelling voor Beschermd en Begeleid Wonen (RIBW) is inmiddels convenantpartner.
2. De scope van het ZVHMB (18-100 jaar) is verruimd met de leeftijdscategorie 0-18 jaar. Dit betekent dat we sinds 2022 ook een persoonsgerichte aanpak inzetten op jongeren tussen de 0-18 jaar. In 2022 zijn er meerdere jeugdcasussen behandeld.
3. De persoonsgerichte aanpak op personen met verward gedrag: Hoewel het aantal overlastmeldingen van personen met verward gedrag, ten opzichte van vorig jaar, licht is toegenomen, bereiken we met onze persoonsgerichte aanpak vanuit het ZVHMB ook doorbraken. Op 46 van de meest overlastgevende personen met verward gedrag is een intensieve, persoonsgerichte aanpak ingezet. Veel van deze personen zijn toegeleid naar passende zorg, team Complexe Casuïstiek, Bemoeizorg en/ of detentie. Hierbij heeft de regisseur personen met verward gedrag gezorgd voor verbinding, advies en waar nodig escalatie richting gemeentelijke-, zorg- en justitiepartners.
4. De voortgang van het toekomstig Spoedplein (acute keten), waar uitvoerende crisisdiensten (op één locatie) samenwerken, verloopt volgens planning (realisatie 2026).
5. Passende ondersteuning (Complexe casuïstiek): In de keten van maatschappelijke opvang, Wmo beschermd wonen, de Wet Langdurende Zorg, Wmo begeleiding en het ZVH is een goede samenwerking essentieel, met name voor de meest kwetsbare inwoners. We hebben dit jaar een meerjarig programma complexe casuïstiek voorbereid om te waarborgen dat kwetsbare inwoners met complexe problemen passende zorg en ondersteuning krijgen (ook wanneer deze domeinoverstijgend is). We werken daarbij samen met zorgaanbieders en -verzekeraars, woningcorporaties en het ZVH.
6. De aanpak bij Huiselijk geweld en kindermishandeling:
   - We streven (uiteraard) naar een daling van huiselijk geweld en kindermishandeling; dit willen we op de lange termijn ook terug zien in de cijfers van Veilig Thuis. De afgelopen jaren (en komend jaar) was het streven echter om de problematiek beter in beeld te krijgen en was het streven een stijging van het aantal adviesvragen.
   - We bereiken meer slachtoffers van seksueel geweld. Zo zien we dat meer slachtoffers zich melden bij het Centrum Seksueel Geweld en bij Blauwe Maan.
   - In 2022 heeft het Advies- en Triagepunt (ATP) binnen het Zorg- en Veiligheidshuis de zorgmeldingen 'niet Geweld In Afhankelijkheidsrelaties' (niet GIA) van Veilig Thuis overgenomen. Het ATP heeft meer mogelijkheden als het gaat om het hulpaanbod in het netwerk.
7. Binnen de veilige opvang (voorheen vrouwenopvang) is er meer aandacht voor de aanpak van financiële problematiek om de uitstroom te bevorderen en intensievere ondersteuning geboden aan kinderen in de opvang ter voorkoming van traumaklachten.
8. Regio Hart van Brabant is gestart als proeftuin voor het toekomstscenario jeugdbescherming. De regio wil hiermee bereiken dat ieder gezin vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de netwerkpartners in het sociaal domein de best passende ondersteuning en zorg geboden krijgt, zodat jeugdigen zich kunnen ontwikkelen en veilig kunnen opgroeien. Met partners vanuit zorg en veiligheid is de opzet gemaakt om in 2023 van start te kunnen gaan met een netwerksamenwerking.
9. In de winter van 2021/2022 is de winteropvang voor niet-rechthebbende daklozen gerealiseerd op het NOAD-terrein. Daardoor hebben we gedurende de wintermaanden op een humane manier onderdak kunnen bieden aan dakloze arbeidsmigranten en andere daklozen die niet in de reguliere opvang kunnen of mogen verblijven. Door de goede samenwerking met de buurt, politie en andere partijen is het zeer goed verlopen. *(Zie ook 'Passende ondersteuning; WMO.)*
10. De aanpak van mensenhandel: De functie van zorgcoördinator is bestendigd. De zorgcoördinator is de schakel tussen zorg en veiligheid en de verschillende partners binnen het district. Door deze schakel krijgen we meer zicht in het hulp- en ondersteuningsaanbod voor slachtoffers mensenhandel. De functie van zorgcoördinator wordt doorontwikkeld zodat we elkaar ook regionaal kunnen versterken. Hierdoor zijn we steeds beter in staat slachtoffers te helpen. (*Zie ook Vitale Stad/ Openbare Orde en Veiligheid).*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat kan beter

1. De levensloopaanpak in Tilburg / HvB wordt uitgevoerd door het trans-forensisch team. Er is besloten om niet verder te gaan met de huidige vorm van het trans-forensisch team waarin diverse disciplines ingehuurd worden uit andere organisaties om één team te formeren. Maar naar één coördinerende organisatie te gaan, betrokken partners geven in deze vorm hun commitment voor de Levensloopaanpak, dat is ook een opdracht vanuit het ministerie. *(Levensloopaanpak is een samenwerking voor mensen met onbegrepen gedrag en een hoog veiligheidsrisico. Voor hen is het nodig dat forensische zorg langdurig betrokken blijft en er samenhang is tussen ondersteuning, zorg en veiligheid)*
2. De pilot crisis- en time out bedden. Deze pilot leidt nog onvoldoende tot passende oplossingen in alle crisissituaties. De huidige afspraken zijn niet toereikend en het aanbod is te gering (dit moet landen in de nieuwe inkoop).
3. Versimpelen meldroutes (niet acute keten). In 2022 is er voor complexe casuïstiek waar zorg en veiligheid (justitie, maatschappelijke onrust, openbare orde problemen) samengaan één ingang en triagepunt (Advies- en Triagepunt, ATP), binnen het Zorg- en Veiligheids Midden Brabant, ingericht. Meldingen van de teams Gezinsmanagement, het Veiligheidsteam en het team Complexe Casuïstiek en Re-integratie worden hier getriageerd. De teams werken steeds nauwer met elkaar samen waardoor de inzet van professionals effectiever is. Dit is een eerste stap in het proces om meldroutes te versimpelen. In 2023 gaan we verder met het samenvoegen van andere meldpunten en -routes.
4. De aanpak complexe casuïstiek zou ook een oplossing moeten bieden voor (verwarde) volwassen met triple problematiek waarvoor moeizaam passende zorg te vinden is. Te vaak belanden deze inwoners in de dak- en thuislozen opvang. Vanuit de aanpak complexe casuïstiek moet deze groep eerder en beter in beeld komen om zo, samen met het consortium Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), wel tot passende zorg te komen en een beroep op Traverse kan worden voorkomen.
5. Veilig Thuis meldingen:
    - Door preventief te werken en Veilig Thuis eerder te consulteren, streven we naar een daling in het aantal meldingen en een verdere stijging in het aantal adviesvragen. Echter een daling van het aantal meldingen is vooralsnog niet aan de orde. Gezien de huidige energiecrisis en inflatie is het de verwachting dat het aantal meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling verder gaat toenemen.
    - De stijging in het aantal adviesvragen en meldingen bij Veilig Thuis heeft effect op de instroom bij wijkteams en zorgaanbieders, met als risico dat hulp niet tijdig opgestart kan worden en problematiek escaleert. We werken samen met Veilig Thuis, wijkteams en zorgaanbieders aan een efficiëntere en effectieve manier van samenwerken rondom deze problematiek.
6. Vanuit wijkteams en vanuit de ouderenzorg zijn er signalen dat professionals worstelen met de aanpak ouderenmishandeling. In 2022 is er een start gemaakt om deze aanpak te versterken. Dit wordt in 2023 voortgezet.
7. Het CrisisInterventieTeam (CIT): Er zijn betere afspraken nodig tussen het CIT, de Gecertificeerde Instellingen (Jeugdwet) en crisis hulpaanbieders over taken en verantwoordelijkheden (drukte op het speelveld).
8. Het aantal inwoners in Hart van Brabant dat een beroep doet op Maatschappelijke Opvang en op Beschermd Wonen blijft stijgen. We willen hen passende ondersteuning bieden maar dat lukt niet altijd of niet meteen omdat er geen passende plek is waardoor ook doorstroom vertraagd.
9. De aanpak van dakloosheid. In 2023 leveren we in opdracht van de minister een regionaal plan dakloosheid op in lijn met het nationale actieplan dakloosheid. Speerpunten zijn hier preventie en huisvesting (met focus op mogelijkheden housing first).
10. De specifieke aanpak van kwetsbare, dakloze, EU burgers. We onderzoeken, naar aanleiding van het plan van aanpak kwetsbare, dakloze, EU burgers van het ministerie, of er meer mogelijkheden zijn om dakloze arbeidsmigranten te ondersteunen, naar werk, wonen en/of terugkeer.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Elke Tilburger is en voelt zich veilig zodat hij/zij zich maximaal mogelijk kan ontwikkelen en meedoen in de samenleving

A. Kwalitatief = Cliëntervaringsonderzoek

- Kwalitatief onderzoek bij zowel volwassenen als kinderen naar tevredenheid ondersteuning Onveiligheid. Aansluiten bij narratief onderzoek Inclusieve stad.
- Veiligheidsbeleving: gemiddeld rapportcijfer veiligheidsbeleving volwassenen t.o.v. 2017.
- % Jeugd 12-18 jaar, dat zich wel eens onveilig voelt t.o.v. 2017.

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2015	2017	2019	2021
Veiligheidsgevoel overdag	Lemon (tweejaarlijks)	Omhoog	7,9	8,0	8,0	8,0
Veiligheidsgevoel in de avond	Lemon (tweejaarlijks)	Omhoog	6,7	6,7	6,8	6,7

B. Kwantitatief

- Vermindering aantal recidive VT (Veilig Thuis) en aantal meldingen CIT (crisisinterventieteam) t.o.v. 2019
- Verhogen % jeugd (4-18) en % volwassenen dat voldoende weerbaar is t.o.v. 2017 (GGD Brabantscan).
- Vermindering % inwoners dat overlast ervaart t.o.v. 2017 (Lemon)

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Meldingen Crisis Interventie Team (CIT), regio HvB	CIT Hart van Brabant (HvB)	Omlaag	1.366	1.683	1.881	2.245
Meldingen Crisis Interventie Team (CIT), Tilburg*	CIT Hart van Brabant (HvB)	Omlaag	889	1.003	1.083	1.297
Meldingen Veilig Thuis (VT), Tilburg	Veilig Thuis (VT)	Omlaag	2.618	2.319	2.448	2.531
Adviesvragen Veilig Thuis (VT), Tilburg	Veilig Thuis (VT)	Omhoog **	2.276	2.250	3.109	3.345
Recidive Veilig Thuis (VT)	Veilig Thuis (VT)	Omlaag	***	30,4%	39,5%	****
Kind is voldoende weerbaar	GGD	Omhoog				
- 4 - 11 jaar			*****			
- 12 - 17 jaar			95%			
Kind (12 - 17 jaar) voelt zich overdag en/of 's avonds/'s nachts wel eens onveilig	GGD	Omlaag	35%			

** Voor de volledigheid zijn naast de meldingen bij het CIT voor de regio Hart van Brabant, ook de meldingen bij het CIT voor de gemeente Tilburg opgenomen.*
*** Het streven is om de problematiek beter in beeld te krijgen en daarom streven we, op dit moment, naar een stijging.*
**** Vanaf 2021 is de doelgroep 12+-ers anders dan voorheen. Vanaf dan wordt alleen gemeten onder 2e en 4e klas Voortgezet Onderwijs. Hierdoor zijn de uitkomsten van 2019 en 2021 niet vergelijkbaar. Het gaat hier om het percentage 1e melding in een casus, waarbij één of meer van de directbetrokkenen eerder in beeld is geweest bij VT.*
***** De cijfers voor 2022 worden in april verwacht.*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

*****De vragenlijst van 2021 wijkt af van de reguliere meting. In 2021 zijn alleen vragen gesteld die relatie kunnen hebben met Corona. De vraag over veiligheidsgevoelens 's avonds/'s nachts is niet gesteld. De reguliere meting is begin 2024 beschikbaar.*

Wat heeft het gekost - financiën

Ingrijpen bij crisis en onveiligheid x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
Lasten	22.142	28.292	29.003	711 N
Baten	-647	-728	-2.970	2.242 V
Saldo van lasten en baten	**21.495**	**27.564**	**26.033**	**1.531 V**
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	-2.262	-2.214	48 N
Saldo reserves	**0**	**-2.262**	**-2.214**	**48 N**
Totaal	**21.495**	**25.302**	**23.819**	**1.483 V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling restant Toekomst scenario kind en gezin Voor de Proeftuin Toekomstscenario is er een subsidie aanvraag gedaan bij het Ministerie van J&V. In deze subsidie aanvraag is in de begroting rekening gehouden met incidentele inzet Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen (POK)-middelen als cofinanciering voor het Toekomstscenario 2022 en 2023. In oktober 2022 heeft de gemeente de subsidie van één miljoen voor de Proeftuin toegekend gekregen voor het jaar 2023 en is de projectleider gestart met zijn werkzaamheden. Vanwege de subsidietoekenning in oktober en daardoor de start van de werkzaamheden in het laatste gedeelte van het jaar resteren POK-middelen en schuiven activiteiten door naar 2023. De beschikbaarheid van de POK middelen 2022 en 2023 zijn randvoorwaardelijk voor de aanspraak op de rijkssubsidie en de uitvoering van de Proeftuin. Derhalve wordt voorgesteld de POK-middelen 2022 à € 511.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	511 V
Overheveling restant Blokhuismiddelen Het Rijk heeft in 2020 incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor door- en uitstroom daklozenopvang. Het college heeft op 7 september 2021 (collegebesluit nr. 19) besloten deze langs drie sporen in te zetten voor 2022 en verder: Spoor 1 huisvesting, spoor 2 vroegsignalering en vroeginterventie en spoor 3 passende zorg voor complexe casuïstiek. Dit komt voort uit de leidraad maatschappelijke opvang binnen de regionale aanpak Beschermd wonen, maatschappelijke opvang en preventieve GGZ. In 2022 is circa € 330.000 besteed aan ureninzet, onderzoeken en QuickScans voor flexwonen en bijzondere doelgroepen. Tevens is er een subsidie verleend voor regionale aanpak complexe casuïstiek van € 100.000. De middelen voor spoor 3 zijn door vertraging van de uitvoering van de proeftuin complexe casuïstiek niet geheel uitgegeven in 2022. De resterende incidentele middelen zijn benodigd om onze bijdrage (conform raadsbesluit 2021_1194) te leveren aan project gemengd wonen Stappegoor, de subsidieverlening voor de regionale aanpak complexe casuïstiek en verdere uitvoering van de proeftuin complexe casuïstiek. Voorgesteld wordt om de resterende middelen à € 376.983 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	377 V
Overheveling restantbudget voor sloopkosten Kazerne In de Kazerne zijn tijdens Corona dak- en thuislozen opgevangen. Daarna heeft de kazerne tijdelijk als tussenvoorziening voor statushouders gediend. De sloop is hierdoor meermalen uitgesteld. In de Najaarsbijstelling 2022 is hiervoor € 325.000 opgenomen waarvan al € 260.000 is besteed. Voorgesteld wordt	65 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
om het restant van deze middelen over te hevelen naar 2023 voor de afronding van de sloopwerkzaamheden en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	
Subsidie landelijke functie vrouwenopvang De structurele middelen vanuit het Rijk zijn volledig ingezet voor subsidieverlening. Door de overgang van decentralisatie-uitkering naar specifieke uitkering was deze post niet geraamd.	1.809 N 1.809 V
Overige afwijkingen - We hebben een subsidie verstrekt aan de GGZ voor het programma Koersen en kansen waarvoor wij middelen hebben ontvangen vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid (200 V/N) - Er is meer tijd gaan zitten in het project Gegevensverwerking waardoor andere plannen en projecten zijn blijven liggen; deze worden in 2023 opgepakt (95 V) - Op personeelslasten is een voordeel gerealiseerd (53 V) - Hefboom Versimpelen meldroutes lagere kosten en onttrekking uit investeringsreserve sociaal domein (48 V/N) - Ontvangen rijksbijdrage specifieke functie huiselijk geweld en kindermishandeling is deels ingezet voor subsidieverlening en dekking kosten door- en uitstroom veilige opvang (193 V) - Ontvangen rijksmiddelen Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling zijn volledig ingezet voor inhuur projectleider (21 N/V) - Ontvangen rijksbijdragen Geweld hoort nergens thuis zijn ingezet ter dekking van (inhuur-)kosten (17 N / 52 V) - Diversen (154 V)	530 V
Totaal afwijkingen	**1.483 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

2.2 Duurzame Stad

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Fysieke basiskwaliteit

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. Het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en de afzonderlijke beheerplannen zijn vastgesteld, waarmee we zorgen voor een sterkere samenhang en betere afweging tussen de verschillende assets. Met de bijbehorende financiële middelen kunnen we onder meer de grootste ergernissen van de inwoners over het openbaar groen, verhardingen en schoonhouden aanpakken.
2. Uw raad heeft bij de Tussenrapportage 2022 voor de achterstand in herplant van bomen eenmalig € 675.000 beschikbaar gesteld. Hiervoor zijn in het plantseizoen 2022/2023 450 bomen geplant, waarmee de achterstand is ingelopen. Het budget voor kap en herplant is geborgd zodat kap en herplant in balans blijven.
3. We hebben het ecologisch bermbeheer voortgezet en we zijn meer intensief gemaaide grasvelden ecologisch gaan onderhouden. Aan onze inwoners hebben we duidelijker uitgelegd dat we dit doen om de biodiversiteit te bevorderen.
4. Alle elektrakasten voor de markten zijn vervangen, waardoor we nu een voor de gebruiker betrouwbaar en veiliger systeem hebben. De exploitatie is kostenneutraal, omdat iedere gebruiker voor zijn eigen verbruik betaalt.
5. We hebben een besparing op het energieverbruik van de openbare verlichting gerealiseerd van 2%. Het doel is een energiebesparing van meer dan 10% door de vervanging naar led-verlichting te versnellen. Ook de parkeergarages en fietsenstallingen zijn voorzien van led-verlichting. Met uitzondering van de garages Koningsplein, Schouwburg en fietsenstalling Katterug, in afwachting van toekomstige ontwikkelingen op die locaties.
6. Het gereguleerd parkeergebied is uitgebreid met drie gebieden (per 1 juni Groeseind / Hoefstraat en Loven / Besterd en per 1 oktober Trouwlaan / Oerle-West) en bevat nu ruim 20.000 parkeerplaatsen.
7. Hoog geluidbelaste woningen worden voorzien van geluidisolerende maatregelen (geluidsanering). Deze saneringsopgave is onderverdeeld in verschillende deelopdrachten. De woningen met de hoogste geluidbelasting (de zgn. saneringslijst A) zijn afgelopen jaar afgerond.
8. De hoeveelheid restafval per inwoner is gedaald van 145 kg van 139 kg per inwoner.
9. De overlast en wachttijden bij de milieustraat zijn verdwenen door de invoering van het reserveringssysteem per 1 januari 2022.
10. De inzameling van GFT bij hoogbouw is goed gestart en leverde 403 ton GFT op.
11. De eerste drie elektrische afvalinzamelvoertuigen zijn met ingang van oktober ingezet, waarmee we een bijdrage leveren aan het verbeteren van de luchtkwaliteit in Tilburg.
12. Raadskrediet Stadsforum fase 2 en planvorming grotendeels afgerond. Start volgens planning medio 2023.

Wat kan beter

1. Als gevolg van technische problemen zijn de elektronische toegangspoorten (bikelanes) bij de NS fietsenstalling zuid pas sinds zomer 2022 operationeel. De bikelanes bij de NS fietsenstalling noord zijn hierdoor ook pas later (sinds november) in gebruik genomen.
2. De vervanging van een speelplek, kost mede door de uitgebreide inwonersparticipatie en extra controles op het ontwerp door de aannemer, meer tijd en geld dan verwacht. We hebben 41 van de geplande 73 speelplekken vervangen (56%). We passen het proces aan, zodat we toch meer speelplekken kunnen vervangen.
3. In een aantal projecten zijn we tegen de problematiek van oneigenlijk grondgebruik aangelopen. De noodzaak en urgentie om hier iets aan te doen is toegenomen. Nu ligt het plan klaar en starten we binnenkort.
4. De laatste bodem spoedlocaties zijn onderzocht, zodat we nu weten welke locaties moeten worden gesaneerd, voor welke datum en door wie. De feitelijke sanering loopt echter achter op de planning. Om deze achterstand in te lopen, zijn we deels afhankelijk van de medewerking van terreineigenaren en overige belanghebbenden.
5. Het Circulair Ambachtscentrum is nog niet gerealiseerd, omdat het vooronderzoek nog loopt. Hiervoor was onvoldoende interne capaciteit beschikbaar.
6. De herinrichting van de milieustraat Albion en de nieuwbouw van de demontagehal en het circulair ambachtscentrum is nog niet gestart, omdat de voorbereidingen niet zijn afgerond. Wel zijn we gestart met een pilot voor inname van herbruikbare spullen/grondstoffen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Tilburgers waarderen de openbare ruimte en deze voldoet aan de basiskwaliteit

Indicatoren	bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Waardering*						
Oordeel Tilburgers over openbare ruimte[1]	Lemon	6,8 (in 2023)	6,5	-	6,5	-
Oordeel Tilburgers over vervuiling buurt[1]	Lemon	6,0 (in 2023)	5,6	-	5,7	-
Afhandeling meldingen: herstel bestaande situatie binnen 5 werkdagen	Fixi	85%	-	-	80,0%	87,2%
Afhandeling meldingen: wijzigingen in areaal binnen 10 werkdagen	Fixi	85%	-	-	82,4%	83,0%
Waarde*						
Asset voldoet aan de vastgestelde normen**:						
- Verharding [2]	Beheersysteem	90%	-	91%	91%	91%
- Riolering [3]	Beheersysteem	99,9%	99,8%	97,9%	99,5%	98,1%
- Groen [4]	Apptimize	90%	90%	94%	90%	90%
- Schoon [4]	Apptimize	90%	90%	95%	90%	90%
- Civiele kunstwerken (vast) [5] (beschikbaarheid)	Beheersysteem	99,9%	99%	99,9%	99,9%	99,9%
- Verkeersregelinstallaties [6]	Beheersysteem	90%	-	90%	90%	90%
- Openbare verlichting [7]	Beheersysteem					
- betrouwbaarheid		85%	87%	90%	91,5%	91,3%
- beschikbaarheid		99,83%	99,93%	99,95%	99,95%	99,93%

* De indicatoren bij 'Waardering' zijn effectindicatoren, die aangeven welk effect onze inspanningen hebben gehad.

De indicatoren bij 'Waarde' zijn prestatie-indicatoren, die aangeven welke inspanningen we hebben verricht. ** Het percentage geeft aan hoeveel van ons areaal aan de gestelde normen en eisen voldoet.

1 Het oordeel is gebaseerd op het Leefbaarheidsonderzoek (Lemon). Dit tweejaarlijks onderzoek is in 2022 niet uitgevoerd.

2 Verharding: streefwaarde op basis van technische kwaliteit (C-niveau is ingrijpmoment o.b.v. in 2020 vastgesteld beleidsplan).

3 Riolering: hierbij hebben we aangenomen dat streefwaarde gelijk is aan in beleid vastgestelde technische kwaliteitsniveau. Vaststelling indicator obv risicoscan gecombineerd met kwaliteitsonderzoek. Gebreken worden binnen 1 jaar gerepareerd, renovaties/ vervangingen binnen 5 jaar (via MJP).

4 Groen en schoon: streefwaarde gesteld op basis van de beeldkwaliteit (verzorgend). Apptimize is een schouwmodule.

5 Civiele kunstwerken (vast): streefwaarde gesteld op basis van beschikbaarheid en technische kwaliteit.

6 Verkeersregelinstallaties: streefwaarde gesteld op basis van beschikbaarheid.

7 Openbare verlichting: twee streefwaarden: 1 op basis van betrouwbaarheid en 1 op basis van beschikbaarheid.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Doel: De milieukwaliteit is in Tilburg hoog

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Luchtkwaliteit*						
Voldoen aan Europese wetgeving m.b.t. stikstofdioxide	Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit	40	23,9	22,5	18,3	18,8
Voldoen aan Europese wetgeving m.b.t. fijnstof PM10	Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit	40	18,9	19,2	16,6	17,7
Voldoen aan Europese wetgeving m.b.t. fijnstof PM2,5	Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit	25	11,2	11,9	9,3	10,3

** Genoemde waarden voor 2018 t/m 2022 zijn de gemiddelde waarden per jaar over de ruim 4000 rekenpunten in onze gemeente. De bron van deze data is gewijzigd van NSL Monitoringstool naar Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK): www.cimlk.nl. De berekening van de data is niet gewijzigd.*

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Geluid						
Aantal te isoleren woningen (obv saneringslijst / saneringsprogramma geluid)	monitor Actieplan Geluid	700	1269	1089	900	700
Percentage van de bevolking dat gehinderd wordt door omgevingsgeluid	Inwoners-enquête	n.n.b.*				
Percentage van de bevolking dat gehinderd wordt door wegverkeerslawaai	Inwoners-enquête	n.n.b.*				
Bodem						
Aantal spoedlocaties waarvan de sanering nog niet is gestart of de risico's zijn beheerst	Gemeente Tilburg	4	14	9	8	7
Afval						
Huishoudelijk restafval per inwoner (kg)	BAT	130	135	149	145	139
Totaal huishoudelijk afval per inwoner (kg)	BAT	418	394	427	411	359
Afvalscheidingspercentage (%)	BAT	69	66	65	65	61

** De streefwaarden voor de indicatoren voor Geluid worden vastgesteld bij het eerstvolgende financieel afwegingsmoment.*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat heeft het gekost - financiën

Fysieke basiskwaliteit x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
Lasten	101.012	107.206	100.692	6.514 V
Baten	-26.357	-24.889	-25.199	309 V
Saldo van lasten en baten	**74.655**	**82.317**	**75.494**	**6.823 V**
Toevoeging reserves	5.491	6.604	8.593	1.989 N
Onttrekking reserves	-5.027	-8.957	-8.530	428 N
Saldo reserves	**465**	**-2.353**	**63**	**2.416 N**
Totaal	**75.120**	**79.963**	**75.557**	**4.407 V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling geluidsmaatregelen Laarstraat Vanwege de drukte bij de aannemer en de lange levertermijnen van materialen is nog niet tot geluidsanering van deze woningen overgegaan. Deze incidentele middelen zijn beschikbaar gesteld bij de Tussenrapportage 2022. De verwachting is dat dit in 2023 gaat gebeuren. Voorgesteld wordt om € 200.000,- over te hevelen naar 2023 en dit te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	200 V
Overheveling geluidsbelastingkaarten De EU geluidsbelastingkaarten hadden uiterlijk op 1 juli 2022 vastgesteld moeten worden. Technische wijzigingen enerzijds en uitstel van de Omgevingswet anderzijds hebben geleid tot uitstel. De geluidskaarten worden in de eerste helft van 2023 aangeleverd. In de begroting 2022 zijn deze incidentele middelen door uw raad beschikbaar gesteld. Wij stellen voor om het budget van € 52.000 over te hevelen naar 2023 en dit te betrekken bij de resultaatbestemming van deze jaarrekening.	52 V
Egalisatie afvalstoffen- en rioolheffing De budgetten die worden toegerekend aan de afvalstoffen- of rioolheffing laten voordelen zien die vervolgens (inclusief fictieve btw) worden gestort in de egalisatiereserves en voorzieningen. Dit betreft voor € 725.000 de afvalstoffenheffing en € 1.161.000 de rioolheffing.	1.886 N
Bevoegd gezag taken bodem De sanering van bodemlocaties loopt achter op de planning. Er is namelijk veel capaciteit ingezet op onderzoek naar de laatste bodem spoedlocaties zodat duidelijk is welke locaties, door wie, vóór welke datum moeten worden gesaneerd. Hierdoor is bijvoorbeeld het grote bodemsaneringstraject Ringbaan-Oost 132 uitgesteld (V/N € 391.000). Daarnaast is ook de medewerking van terreineigenaren en overige belanghebbenden van invloed op de planning. In 2023 zal meer ingezet worden op realisatie van de saneringsprojecten. De middelen voor de saneringen die niet volledig zijn uitgevoerd blijven via de reserve Bodem, geluid en lucht beschikbaar voor inzet in 2023.	1.193 V 1.193 N
Meerjarenprogramma Openbare Ruimte MJP Bijna alle projectbudgetten voor 2022 zijn besteed. Restant exploitatiemiddelen die aan projecten zijn toegekend, maar nog niet zijn benut blijven voor afronding van deze projecten beschikbaar. Daartoe loopt een totaalbudget van € 1.734.265 via de reserve Meerjarenprogramma openbare ruimte over naar 2023. Van het beschikbare jaarbudget is een totaalbedrag van € 1.425.000 (o.a. voor asfaltreparaties en beheer civiele kunstwerken) niet meer nodig en valt vrij. In de onderstaande tabel is verdeling van de bedragen over de velden weergegeven:	1.006 V 1.006 N 1.159 V

Programma	Veld	Vrijval	Overloop naar 2023
Duurzame stad	Fysieke basiskwaliteit	€ 1.159.012	€ 1.006.107

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen				Bedrag
Duurzame stad	Groen blauwe leefomgeving	€ 26.124	€ 250.655	
Vitale stad	Aantrekkelijke leefomgeving	€ 239.959	€ 44.072	
Vitale stad	Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit	€ -	€ 433.431	
		€ 1.425.095	**€ 1.734.265**	

Bij de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen is een toelichting opgenomen per kapitaalgoed.

Inzameling huishoudelijk afval 668 V

Het aantal bezoekers op de milieustraat is na de invoering van het reserveringssysteem met 37% gedaald. De kosten van verwerken zijn hierdoor structureel € 279.000 lager. Verder is door de droge zomer en het minder thuiswerken 15% minder GFT ingezameld waardoor de verwerkingskosten hiervan structureel € 185.000 lager zijn. De afrekening over 2020 van de vergoeding voor het verpakkingsafval is door o.a. de vergoeding van PET-trays en (voordelige) correcties op de ingezamelde hoeveelheden PMD incidenteel € 204.000 hoger.

Volumeplicht huishoudelijk afval 1.097 N

De Hoge Raad heeft begin 2023 uitspraak gedaan over een langlopend geschil tussen diversen gemeenten en afvalverwerker Attero. De Hoge Raad heeft Attero alsnog in het gelijk gesteld. Dit betekent dat de gemeenten een naheffing moeten betalen voor contractueel niet geleverd restafval. Voor Tilburg gaat het om een bedrag van € 1.097.000. Dit bedrag staat gereserveerd binnen de egalisatiereserve afvalstoffenheffing. Wij hebben gedurende het gehele proces rekening gehouden met het risico van betaling. 1.097 V

Parkeerexploitatie 482 V

De parkeerexploitatie is een gesloten exploitatie waarbij we het resultaat verrekenen met twee reserves: 88 N

- het resultaat van € 465.000 nadelig betekent, ten opzichte van de primaire begroting, een lagere storting in de bestemmingsreserve betaald parkeren.
- het resterende positieve resultaat op de parkeergarage Stappegoor storten we in de Reserve aanloopverliezen/ onrendabele top nieuwe parkeergarages. Ten opzichte van de najaarsbijstelling is deze € 71.000 voordeliger.

Opening parkeergarage Zwijsen vertraagd 298 V

Als gevolg van wereldwijde problematiek rondom levering van bouwmaterialen is parkeergarage Zwijsen nog niet opgeleverd in 2022. Hierdoor zijn er geen parkeeropbrengsten voor deze garage, maar ook geen kosten voor interne huur en bemensing van de fietsenstalling. De verwachting is dat de garage medio maart 2023 open zal gaan. 150 N

Minder opbrengsten parkeren 322 N

Als gevolg van minder bezoekers in de parkeergarages hebben we € 138.000 minder opbrengsten behaald dan begroot. De bezettingsgraad in de garages is nog niet op het niveau van voor corona. Zowel in de tussenrapportage als in de najaarsbijstelling zijn de opbrengsten al bijgesteld. Ten opzichte van de primaire begroting zijn de parkeeropbrengsten in 2022 € 1.171.000 lager.

Er zijn in 2022 drie nieuwe uitbreidingsgebieden gerealiseerd; Groeseind/Hoefstraat, Loven/Besterd en Trouwlaan/Oerle-West. De betalingsgraad in deze gebieden was beter dan verwacht, waardoor de opbrengsten van naheffingen € 121.000 lager zijn dan verwacht. De overige parkeeropbrengsten op straat vallen € 63.000 lager uit.

Overige afwijkingen parkeerexploitatie 220 N

Overige afwijkingen zijn € 220.000 nadelig.

Overige afwijkingen 4.194 V

- Vrijval technische overhevelingen (3.055 V)
- Gladheidsbestrijding: Door het zachte winterweer begin 2022 is er minder gestrooid, waardoor met name de kosten van verbruik van strooizout lager zijn (109 V)

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
- Baggeren Piushaven: Doordat de baggerwerkzaamheden doorlopen in 2023 zijn er in 2022 minder kosten gemaakt en wordt minder onttrokken uit de voorziening Rioolheffing. De middelen blijven beschikbaar voor afronding van de werkzaamheden (362 V/362 N) - Diversen (1.030 V)	
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	
Overige afwijkingen - Er heeft geen inkomstenderving precario bouwactiviteiten en overige objecten plaatsgevonden (20 V)	20 V
Totaal afwijkingen	**4.407 V**

Wat weten we nog meer

Kengetallen:	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Tonnen afval	94.000	91.000	94.250	80.700
Bezoekers milieustraat (incl. Hoolstraat)	154.508	146.888	120.000	92.057

In 2022 hebben we het maximum aantal bezoeken verlaagd en hebben we een reserveringssysteem voor de milieustraat ingevoerd. Hierdoor is het aantal bezoekers meer dan we ingeschat hadden afgenomen.

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)*	139	126	124	134

* Waarstaatjegemeente.nl hanteert als definitie het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (fijn restafval). Dit wijkt af van de definitie die wordt gehanteerd onder 'Wat hebben we bereikt'; de Tilburgse definitie is incl. grof- en verbouwingsrestafval.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Groen blauwe leefomgeving

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. Er zijn blauwe aders (gescheiden rioolsystemen) aangelegd op belangrijke schakels in het systeem: Lange Nieuwstraat, Quirijnstok fase 3, Beneluxlaan, Enschotsestraat, Ringbaan-West-Rueckertbaan, de oversteek Ringbaan West-Wandelboslaan-Oud Noord en de Snelfietsroute Tilburg-Breda.
2. De waterbergingen (Stokhasseltaan, en Moerstraat) in de stadsrand Noord en de noodwaterberging ten zuiden van de rioolwaterzuiveringsinstallatie zijn in voorbereiding. Deze projecten worden mede gefinancierd door een Europese subsidie; Life Climate 'Wetlands4Cities.
3. Het thema groen wordt steeds eerder meegenomen in de planvorming. Het vastgestelde puntensysteem Natuurinclusief Bouwen, de in 2022 vastgestelde Stadsnatuurkaart (inclusief maatvoering) en de in procedure zijnde klimaatscores helpen hierbij.
4. In Stadsbos 013 is de eerste Stadsbosdag georganiseerd en zijn Stadsbosgidsen aangesteld. Er is een ondernemersvereniging en de stichting MTB Stadsbos013 opgericht. De gemeente wordt daardoor steeds meer partner i.p.v. trekker. Hiervoor zijn bijeenkomsten georganiseerd, onder andere met ondernemers.
5. Bij de ecologische verbindingszones Groote Leij, Gilzerbaan en Koolhoven zijn we gestart met de aanleg.
6. Subsidietoekenning voorbereiding natuurontwikkeling Zwaluwenbunders, voorbereiding op schema. uitvoeringssubsidie in procedure.
7. Realisatie waterberging en infiltratie in WillemII straat en 1e fase stadsforum.
8. Project burgemeestersbuurt, met infiltratieriool, in uitvoering, conform planningsschema.
9. Planvoorbereiding recro-passage N261 op schema, uitvoering start in 2023.
10. Vergroening (binnen)stad krijgt geleidelijk vorm: bomen stadhuisstraat, WillemII straat gerealiseerd en 1e fase groenaanplant Tangenten (westelijk deel Burg. Bechtweg).

Wat kan beter

1. De rioolverbinding Tilburg-Noord met het buitengebied, een belangrijke schakel in het beperken van wateroverlast in Tilburg Noord (Stokhasselt), heeft vertraging opgelopen.
2. In Udenhout zijn problemen met het verwerven van grond voor de aanleg van waterberging.
3. Data voor groenbeheer is niet op orde. Hierdoor is het bijvoorbeeld lastig om de bijdrage van het openbaar groen aan biodiversiteit in beeld te brengen.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Het watersysteem is kwantitatief en kwalitatief op orde

Indicatoren	Bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022
Aandeel putten waar water op straat gemeten wordt bij Bui08*	gemeente	2,2% (0% in 2050)	2,5%	2,3%	2,3%	n.n.b.

* Bui08 is een door de stichting RIONED ontwikkelde ontwerpbui, waarmee Tilburg de riolering in computerberekeningen belast om te kijken waar de zwakke punten zitten. De monitor vindt een keer per 4 jaar plaats.

Op dit moment wordt een raamcontract aanbesteed voor het actueel houden van het waterketenmodel. Na aanbesteding kunnen de gevraagde cijfers voor begroting en jaarrekening jaarlijks automatisch worden opgeleverd.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Doel: De natuur in en om de stad is kwalitatief hoogwaardig

Indicatoren	Bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022
Percentage ecologisch beheerd groen (in % afgezet tegen totale hoeveelheid openbaar groen)	gemeente	78%	64%	74%	84%	>84%*
013 Parken: realisatie aantal nieuwe groenblauwe plekken in de wijken (pantoffelafstand) en iconische parken	gemeente	ntb**				

* Het percentage ecologisch beheer is toegenomen. Omdat de data niet op orde zijn kunnen we dit niet in het percentage opnemen.

** Momenteel worden voorbereidingen getroffen om '013 parken' breed te programmeren op inhoud, in tijd en financieel.

Doel: Het landschap om de stad is aantrekkelijk

Indicatoren	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Realisatie nieuwe natuur (GOB-bod natuurnetwerk Brabant) in hectare *	5	0	0	0	7,5*
Klimaatlandgoed, Park Pauwels in hectare. i.c.m. Landelijk Programma Natuur**	100				**
Realisatie Ecologisch verbindingszones (o.a B5-bod) in kilometers.	9	6	9	12	3***

* Nieuwe natuur gerealiseerd tussen Letchertweg en EVZ Groote Leij.

** De gemeente heeft voorbereidingskrediet (7 ton) van de provincie uit deze regeling ontvangen voor het Klimaatlandgoed Zwaluwenbunders.

*** EVZ's Groote Leij, Oude Leij Koolhoven en Gilzerbaan zijn gerealiseerd. Oude Leij ten noorden van de golfbaan loopt vertraging op als gevolg van onderhandelingen over grondaankoop. Aanleg EVZ Hultense Leij start in 2023.

Wat heeft het gekost - financiën

Groen blauwe leefomgeving x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	4.856	7.146	4.664	2.482	V
Baten	-226	-1.612	-205	1.407	N
Saldo van lasten en baten	**4.630**	**5.534**	**4.458**	**1.076**	V
Toevoeging reserves	90	1.474	1.696	222	N
Onttrekking reserves	-920	-3.310	-2.298	1.013	N
Saldo reserves	**-830**	**-1.836**	**-602**	**1.234**	**N**
Totaal	**3.800**	**3.698**	**3.856**	**158**	**N**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Drasse driehoek en Landgoederenzone De grondverwerving in de Drasse driehoek en Landgoederenzone heeft nog niet plaatsgevonden, grondafwaardering daarom ook nog niet, voordeel € 450.000. De verwachting is dat deze grondverwervingen zullen plaatsvinden in 2023. Onder andere daardoor zijn er ook minder plan- en apparaatskosten voor het programma gemaakt, voordeel € 85.000. Dit betekent een lagere onttrekking aan de reserve Natuurontwikkeling en de ARGE, van in totaal € 535.000.	535 V 535 N

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (91 V) - Vanuit de compensatieregeling bomen zijn een aantal projecten niet volledig gerealiseerd. Een van de projecten die niet is gerealiseerd betreft de laanbeplanting in de Schoorstraat (162.000), omdat bodemverontreiniging werd aangetroffen. De projecten worden in 2023 afgerond en de bijbehorende middelen blijven via de reserve Bomen (in 2023 reserve Natuurontwikkeling) beschikbaar (312 V/N) - Van de door uw raad beschikbaar gestelde € 3,5 miljoen voor groenambities in de Spoorzone is nog € 115.000 beschikbaar. Er zijn in 2022 geen nieuwe deelprojecten opgestart, omdat gefocust is op de aanbesteding van het Lumenpark. Het restant blijft beschikbaar in de reserve Incidentele Opgaven (115 V/N) - Uitgaven voor de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Koel Tilburg zijn gedaan ten laste van de restantmiddelen voor klimaatadaptatie die binnen de reserve Incidentele Opgaven beschikbaar waren. De extra lasten van € 170.000 worden afgedekt door bijdrage van € 136.000 vanuit de reserve Klimaatfonds (zie veld Klimaat) en € 34.000 bijdragen van derden (170 N/V) - Door het actuele belang van het onderwerp heeft er meer doorbelasting van ambtelijke inzet uren en kosten plaatsgevonden op beleid water, riool en klimaatadaptatie dan geraamd. De afwijkingen die een relatie hebben met de toerekening aan de rioolheffing worden (inclusief fictieve BTW) met de egalisatiereserve rioolheffing verrekend (366 N/110 V) - Doordat de realisatie van een aantal projecten en werken vertraging heeft opgelopen ten opzichte van de originele planning blijven de restant middelen € 251.000 conform bestaand beleid beschikbaar voor afronding van deze projecten. Daartoe lopen ze via de reserve Meerjarenprogramma openbare ruimte over naar 2023 (251 V/N). Er is een voordeel in de exploitatie (26 V). Zie voor een verdere toelichting het veld Fysieke basiskwaliteit. - Diversen (19 N)	158 N
Totaal afwijkingen	**158 N**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Klimaat

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. In de Staatsliedenbuurt en de Jagerslaan loopt een grootschalige renovatie en verduurzaming van 37 particuliere woningen tussen woningcorporatie bezit. Dit als vervolg op Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) Kruidenbuurt.
2. Een Green Deal voor het industrieterrein Loven / Kanaalzone is gesloten. Gesprekken om drie extra Green Deals te realiseren (voor de industrieterreinen T58, Katsbogten en 't Laar) lopen.
3. Uitvoering REKS: gestart met de opzet en inrichting van een regionaal ontwikkelbedrijf, evenals met de gebiedsontwikkeling van de energiehubs.
4. Energiearmoede: een pakket van deels bestaande en deels nieuwe maatregelen gerealiseerd, hierin o.a. uitbreiding met vijf energiecoaches en zes energieadviseurs en een regeling voor vervanging verouderd witgoed.
   Ruim 25.000 huishoudens hebben van woningcorporaties energiebesparende producten (tochtstrips, radiatorfolie, ledlampen etc.) ontvangen om de stijgende energielasten tegen te gaan.
5. Vervolgonderzoeken naar een warmte-koudenet Tilburg Zuid en een gemeentelijk warmtebedrijf lopen. Resultaten worden begin 2023 verwacht.
6. Ongeveer 900 woningen zijn met het project Zonopjedak van zonnepanelen voorzien.
7. Inwoners van Tilburg hebben meer tegels gewipt dan in 2021. Voor het eerst heeft een tegeltaxi gereden die tegels bij mensen thuis ophaalt.
8. De subsidieregeling klimaatbestendig Tilburg is in 2022 volledig uitgenut, in september is het subsidiefonds opgehoogd met € 100.000. In twee wijken zijn buurtacties - m.n. gericht op aanleg groene daken - ondersteund. Gedurende de looptijd van de regeling (2021-2022) is ruim 15.000 m^2 vergroend door middel van groene daken, groene gevels en het ontstenen van tuinen. Daarnaast is gezorgd voor het vasthouden van ruim 291 m^3 met behulp van waterbergingen, wadi's en infiltratiesystemen.
9. Klimaatfonds: twee aanvragen voor het klimaatfonds zijn gehonoreerd (Rooftop Rumour en Koning Willem II college). De Kansenkaarten vergroenen bedrijventerreinen - tot stand gekomen met een bijdrage uit het klimaatfonds - is opgeleverd.
10. Realisatie koelteplekken: schaduwkaarten zijn opgeleverd, er zijn richtlijnen in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) opgesteld en potentiële locaties in beeld gebracht. (In 2023 worden de eerste quick wins uitgevoerd.)

Wat kan beter

1. Bij de doelen en indicatoren zien we in de periode 2019-2021 een fluctuatie van het energiegebruik en van de CO2 uitstoot. De inschatting is dat de afwijkingen/verbeteringen mede te danken zijn aan de corona-maatregelen. Het loslaten hiervan heeft naar verwachting z'n invloed op het energieverbruik. We blijven werken aan onze lange-termijn doelstellingen maar constateren wel dat een versnelling daarvoor nodig is.
2. Transitievisie warmte: uitvoering loopt achter, mede door het lang ontbreken van financieel en juridisch perspectief van het Rijk. Inrichting van de organisatie en processen voor de uitvoering is medio 2022 gestart. Inmiddels is er duidelijkheid over financiële bijdragen van het Rijk.
3. Het zonnepanelenproject voor bedrijven Solar Valley is gestopt als gevolg van geen goede match tussen de aanbieder en de bedrijven. We beraden ons op een vervolg.
4. De samenwerking met partijen in de stad werkt op onderdelen, zoals projecten in kader van het NK Tegelwippen. Een bredere samenwerking om samen te werken aan een klimaatbestendiger Tilburg willen we in 2023 vormgeven.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Tilburg is klimaatneutraal in 2045

Indicatoren	Bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022
Hoeveelheid CO2-uitstoot gebouwde omgeving (ton)	Klimaatmonitor	0 in 2045	520.842	462.011	488.342	n.n.b.
Energiebesparing *	Klimaatmonitor	-2% afname per jaar	-3,3%	-2,9%	+3,5%.	n.n.b.
Klimaatneutrale warmtevoorziening	Klimaatmonitor	+10 tot 15% per jaar	0%	+2,2%**	n.n.b.	n.n.b.
Klimaatneutrale energieopwekking elektra	Klimaatmonitor	+2% groei per jaar	+1,63%	+4,25%	n.n.b.	n.n.b.

** Het resultaat zal wisselend zijn per jaar. In de praktijk is de verwachting dat dit percentage in de eerste jaren lager is en daarna hoger (versnelling). Totale besparing van 5PJ (=50%) t.o.v. energieverbruik 2010.*
*** In de Klimaatmonitor wordt de verduurzaming van het Amernetwerk (Amercentrale) door middel van biomassa niet meegerekend. Nemen we deze wel mee, dan is het percentage in 2019 15,5% en in 2020 2,2%. In 2020 is er geen verandering geweest in de verhouding kolen en biomassa.*
NB. De gegevens van de klimaatmonitor lopen gemiddeld 1-2 jaar achter ten opzichte van het actuele jaar.

Doel: Tilburg is klimaatadaptief in 2050

Indicatoren	Bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022	lange termijn
Aandeel panden met risico op wateroverlast door intredend water bij klimaatbui T100*	gemeente	4,2%	4,8%	4,5%	4,3%	n.n.b.	1% (2050)
Wateroverlast: Hoeveelheid waterberging in MJP projecten, uitgedrukt in hoeveel liter berging per m2 van de afwaterende openbare ruimte**		60 liter berging per m2 (behalve Reeshof en Blaak)					
Droogte***		PM					
Hittestress: groen per wijktype		30% schaduw van bomen op het gedeelte van de straat waar gelopen wordt					
Hittestress: afstand tot koelteplekken****		In 2050 moet je vanuit iedere woning binnen een straat van 300 m bij een koelteplek kunnen komen					

**) T100 is een klimaatbui met een kans van voorkomen van 1% per jaar op een bepaalde plaats; is opgebouwd op basis van de statistiek 2014.*
***)Als extra indicator kan nog aantal m3 per m2 per project dienen.*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

****) Als het gaat om tegengaan van droogte, gaan we samen met waterschap en Brabant Water kijken of we op basis van de gegevens van het grondwatermeetnet trends kunnen onderscheiden. Dit is op dit moment nog niet mogelijk, daarom wordt deze indicator vooralsnog als PM weergegeven.*
*****) gemeten op het heetste moment van de dag, rekening houdend met de zonstand in de zomer. Een koelteplek is min. 200 m2 met groen ingericht.*

Doel: Tilburg is volledig circulair in 2045

Indicatoren	Bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022
Hoeveelheid CO2 uitstoot door grondstoffenwinning en de verwerking van materialen, brandstoffen en levensmiddelen in Tilburg (ton)		0 in 2045				

De indicatoren voor circulaire economie worden gemonitord. Het opzetten van een monitor staat beschreven in het uitvoeringsprogramma Tilburg Circulair. Hier geven we de komende periode invulling aan.

Wat heeft het gekost - financiën

Klimaat x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
Lasten	4.981	14.370	12.740	1.629 V
Baten	-1.302	-4.862	-8.110	3.248 V
Saldo van lasten en baten	**3.679**	**9.507**	**4.630**	**4.877 V**
Toevoeging reserves	1.849	3.259	4.029	770 N
Onttrekking reserves	-3.484	-9.276	-7.185	2.092 N
Saldo reserves	**-1.635**	**-6.018**	**-3.156**	**2.862 N**
Totaal	**2.044**	**3.490**	**1.474**	**2.016 V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Project Zon op je Dak Het project Zon op je Dak (zonnepanelen) heeft vanaf 2e kwartaal 2022 geleid tot een zeer grote vraag naar panelen. Dit verklaart zowel een stijging van de lasten (gemeente koopt de panelen) als de baten (gemeente krijgt via koop op afbetaling de gelden weer terug van de deelnemers). Een deel van het saldo (lasten: € 686.000 en baten € 149.000) wordt verrekend via de reserve Klimaat.	3.119 N 3.119 V
Project Aan de Slag met je Huis De focus voor het programma 'Aan de slag met je Huis' (ADSMJH) lag in 2022 op de uitvoering. Projecten zoals o.a. energie-advies, energiecoaches, warmtescans en Vereniging van eigenaren TransitieCentrum Brabant (VTCB) voor verduurzaming van VVE's zijn (en worden) uitgevoerd. Afgelopen jaar is de Rijkssubsidie Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) geëindigd. De middelen van de RREW zijn besteed. Daarnaast heeft ADSMJH in 2022 een financiële impuls gekregen door de Rijksbijdrage Energiearmoede die aan de gemeente is toegekend. De niet bestede middelen 2022 (ca. € 500.000 van de geraamde € 4,5 miljoen) worden ingezet in 2023 voor lopende én nieuwe projecten (dekking reserve Investeringsfonds Klimaat).	544 V 544 N
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (1.591 V) - Het project Rhedcoop (ontwikkelen van financieringsarrangementen voor "duurzame energiemaatregelen" voor particuliere woningen) is in 2022 (financieel) afgesloten. Een deel van het geraamde projectbudget is niet aangewend (dekking reserve Cofinanciering & bijdragen Europa) (107 V/N)	2.016 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
- Energiearmoede; eerste tranche ontvangen Rijksmiddelen is ingezet voor Gespikkeld bezit, wijkaanpak energiearmoede en energiecoaches. Restant eerste tranche wordt ingezet in 2023 voor genoemde projecten en Witgoedregeling (44 V/N) - Het incidentele budget voor ondersteuning bij verstrekking van leningen aan sportverenigingen (duurzaamheid) is in 2022 voor 1 vereniging aangewend. Het budget blijft beschikbaar de komende jaren voor mogelijke andere initiatieven (dekking reserve Investeringsfonds Klimaat) (45 V/N) - Uw raad heeft bij de begroting 2021 voor een periode van 4 jaar jaarlijks € 390.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Koel en voor stimuleringsregelingen (dekking Reserve Investeringsfonds Klimaat). Voor de uitvoering van de agenda Klimaatadaptatie Koel Tilburg zijn ook uitgaven op veld Groen blauwe leefomgeving geland die ten laste gebracht zijn van de restantmiddelen uit de Reserve Incidentele Opgaven (voor klimaatadaptatie). Het restant budget van de eerste 2 jaren wordt in 2023 en 2024 aangewend (299 V/N) - De ontvangen Rijksgelden (algemene uitkering) voor controle op uitvoering Eed richtlijn en Energielabel C kantoren zijn niet specifiek aangewend. Deze activiteiten zijn uiteindelijk gedekt via andere gemeentelijke budgetten (via inzet OMWB) (57 V) - Project Energietransitie bedrijven. Binnen het Uitvoeringsprogramma is een start gemaakt met o.a. Green Deal Loven Kanaalzone, informeren kantoren verplichting Energielabel C, aanpak stimulerend toezicht. Er is ingezet op de subsidieaanvraag Grote Oogst bij de Provincie Noord-Brabant wat moet leiden tot meer middelen, maar daardoor is er vertraging bij de uitvoering. De niet bestede middelen worden ingezet in 2023 e.v. (dekking reserve Investeringsfonds Klimaat) (97 V/N) - De gemaakte kosten voor de (energie)hubs De Baars, Kraaiven-Vossenberg en de Spinder bestaan voornamelijk uit proceskosten die ten laste komen van gemeente Tilburg. Er is projectmanagementinzet geweest om de mogelijkheden te onderzoeken voor het ontwikkelen van een energiehub in de genoemde gebieden. De ontwikkeling van deze energiehubs hangt samen met de oprichting van het Regionaal Ontwikkelbedrijf wat vertraagd is. Dit zet zich voort in 2023 (201 V/N) - Wij hebben besloten de regeling voor de groene leges dit jaar te beëindigingen en hebben uw raad daarvan op de hoogte gebracht. Het effect is verrekend via de reserve Klimaatfonds (241 V/N) - Wij hebben een geraamde subsidie duurzaamheid van afgerond € 100.000,- niet uitgekeerd. De inzet van deze instantie hebben wij betaald uit diverse projectgelden en de prestaties die zij voor deze projecten hebben geleverd (104 V/N) - Uw raad heeft incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de projectbegeleiding van Zon op je Dak. De restant middelen worden ingezet in 2023 onder gelijktijdige afronding van het project. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Investeringsfonds Klimaat (149 V/N) - Wij hebben in 2022 (incidenteel) ca € 1,15 miljoen klimaatmiddelen ontvangen van het Rijk. Uw raad heeft besloten daarvan € 900.000 te storten in de reserve Investeringsfonds Klimaat. Het overige deel (€ 259.000) hebben wij - conform ons voorstel van de TR 2022 - ingezet t.b.v. uitgaven in kader van het klimaatprogramma. Een klein gedeelte hiervan (€ 80.000) is hiervan alsnog toegevoegd aan de reserve Investeringsfonds Klimaat (259 N/V) - Er is minder ingehuurd dan oorspronkelijk binnen de programma budgetten rekening was gehouden. De middelen blijven beschikbaar binnen reserve Investeringsfonds Klimaat (121 V/N) - Diversen (368 V)	
Totaal afwijkingen	**2.016 V**

Wat weten we nog meer

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
Hernieuwbare elektriciteit*	5,3%	6,4%	8,1%	12,4%

* Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. Deze indicator geldt voor de hele gemeente (dus niet alleen voor de gemeentelijke organisatie).

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

2.3 Vitale Stad

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Openbare orde en veiligheid

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. De aanpak van ondermijnende criminaliteit:
   - Er is een Plan van aanpak ondermijning 2022-2023 geschreven om doelstellingen per pijler inzichtelijk te maken, zodat we daar concreet op kunnen sturen en monitoren voor een langere periode (structureel).
   - Vanuit Preventie met gezag is een omvangrijke aanvraag gedaan voor structurele gelden om een lange termijn aanpak van ondermijnende criminaliteit vorm te kunnen geven. Focus ligt hierbij op Tilburg Noord en Tilburg West. De gelden ter waarde van circa € 2 miljoen zijn inmiddels structureel toegekend door het ministerie van Justitie & Veiligheid. Voor één van de projecten, Wijkrechtspraak, is de verkenningsfase inmiddels afgerond. (Beoogde start: zomer 2023.) Met Wijkrechtspraak kunnen we effectieve, integrale hulp bieden aan de inwoners van Tilburg, die kampen met problematiek op meerdere leefgebieden, zo nodig in combinatie met rechtshandhaving. Dit speelt met name in de PACT-wijken van Tilburg.
2. De aanpak van cybercriminaliteit en de verkenning van onze rol als gemeente hierin:
   - De opgave rondom digitale veiligheid is benoemd in het Akkoord en wordt opgenomen in het nieuwe Integrale Veiligheidsplan 2023-2026.
   - Kenmerkend voor digitale criminaliteit en cyberdreiging is het grensoverschrijdende karakter ervan. Daarom werken we regionaal samen met andere gemeenten, politie, Openbaar Ministerie (OM) en Platform Veilig Ondernemen (PVO) om het thema aan te jagen, en zijn we er in geslaagd het thema in alle gemeenten binnen de eenheid Zeeland-West-Brabant in de nieuwe Integrale Veiligheidsplannen (IVP's) te krijgen, als ook in het Regionaal Beleidsplan van de politie.
   - In 2022 zijn we gestart met de campagne ‘Hackshield’, een online game voor kinderen van 8 tot 12 jaar dat hen digitaal weerbaar maakt. Ook tijdens de Week van de Veiligheid is aandacht gegeven aan digitale oplichting en phishing.
3. De aanpak van overlast door jongeren/jeugd: Het aantal meldingen overlast door jongeren/ jeugd is verder gedaald. De cijfers zijn weer vergelijkbaar met (of lager dan) het niveau van voor de corona pandemie.
4. De aanpak van problematische jeugd(groepen): Bij de aanpak van problematische jeugd(groepen) is een goed werkende keten van begeleiding en zorgverlening essentieel. We zetten, onder andere met de Toegang en het Zorg- en Veiligheidshuis, stappen om de ketensamenwerking te optimaliseren. Ook hebben we de aanpak versterkt en de werkwijze voor het signaleren van problemen geborgd. Waar dat nodig is, zetten we zo snel mogelijk in op coaching en begeleiding naast dwang en drang.
5. Veilige School: Voor het platform Veilige School is een vernieuwd convenant getekend. Naast het Voortgezet Onderwijs en het Middelbaar Beroeps Onderwijs, is nu ook het Primair Onderwijs deelnemer. Het convenant is een basis om met de scholen samen op te trekken bij veiligheidsproblematiek, preventief aanbod af te kunnen stemmen en scholen actief deel uit te laten maken van netwerken met andere partners.
6. De aanpak van mensenhandel: We werken regionaal nauw samen met gemeenten en netwerkpartners uit de regio in de aanpak van mensenhandel. In het Actieprogramma ‘Samen tegen mensenhandel’ Zeeland-West-Brabant hebben we onze aanpak beschreven die berust op drie pijlers:
   1. mensenhandel voorkomen;
   2. slachtoffers beschermen;
   3. mensenhandel verstoren en daders/ faciliteerders stoppen.

   Als district Hart van Brabant hebben we ons gecommitteerd aan het Uitvoeringsplan Aanpak mensenhandel Hart van Brabant, in het bijzonder de aanpak van seksuele uitbuiting.
   Lokaal sluiten we aan bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit (Preventie met Gezag/ criminele uitbuiting). Onze inzet is gericht op het herkennen en signaleren van signalen mensenhandel en het opbouwen van een beeld over de aard en problematiek van mensenhandel.
   (Zie ook Inclusieve Stad/ ingrijpen bij crisis en onveiligheid.)
7. De aanpak van overlast verwarde personen: *Zie Inclusieve Stad, Ingrijpen bij crisis en onveiligheid.*
8. De inzet van het Huurteam. Het Huurteam is nu een jaar operationeel en heeft, zo blijkt uit de evaluatie, bijgedragen aan:

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- het vergroten van het zicht op (misstanden in) de Tilburg verhuur(bemiddelings)branche;
- het versterken van de positie van Tilburgse huurders. Er zijn 776 meldingen behandeld wat een besparing heeft opgeleverd van meer dan 400 duizend euro voor Tilburgse huurders. In 2022 werden er 274 misstanden gesignaleerd. Hiermee heeft het Huurteam een belangrijke signaalfunctie in aanloop naar de invoering van de Wet Goed Verhuurderschap in 2023.

9. Het aantal woninginbraken (-51% t.o.v. 2017) en overvallen (-60% t.o.v. 2017) is afgenomen. Er is vanuit de gemeente en politie onverminderd aandacht (zowel preventief als repressief) voor deze vormen van criminaliteit.
10. Gemeentelijke crisisbeheersing: Er zijn nieuwe medewerkers geworven en voor elke medewerker, die betrokken is in de crisisorganisatie, is een persoonlijk opleidingsplan gemaakt. Tijdens een promotour is het belang van crisisbeheersing organisatie breed benadrukt en zijn collega's geïnformeerd over de laatste regionale en landelijke ontwikkelingen. In het laatste kwartaal van 2022 is er een informatiebijeenkomst georganiseerd voor alle medewerkers die een rol hebben in de crisisorganisatie.

Wat kan beter

1. Het in kaart brengen van concrete resultaten in de aanpak van ondermijnende criminaliteit, zowel kwalitatief als kwantitatief, om zo de effectiviteit van de aanpak van ondermijnende criminaliteit goed te kunnen onderbouwen.
2. De invoering Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is, net als de invoering van de Omgevingswet, uitgesteld tot 1-1-2024. De implementatie en voorbereidingen worden in 2023 voortgezet.
3. De samenwerking met onderwijsinstellingen op het thema cybercriminaliteit is nog te weinig van de grond gekomen.
4. De aandacht voor en aanpak van polarisatie en radicalisering. Het is onzeker hoe economische recessie, ongenoegen in de samenleving, polarisatie, (religieus) extremisme en toestroom van vluchtelingen samenhangen en elkaar beïnvloeden. De samenwerking met partners is goed en vanuit het 'Netwerk SOMS' (Sociale Onrust, Maatschappelijke Spanningen) zijn er trainingen en bijeenkomsten geweest voor diverse (eerstelijns) professionals. De combinatie van kennis delen en netwerken onderhouden maakt dat we zo goed als mogelijk signaleren wat er op dit gebied speelt en kunnen handelen als dat nodig is.
5. Het aantal meldingen van overlast zwervers. We zien een forse toename van het aantal overlastmeldingen door zwervers (+91% ten opzichte van 2017). We zetten onverminderd gebiedsgerichte- en persoonsgerichte interventies in om de overlast te verminderen. Denk hierbij aan winteropvang, etc. (*Zie ook Inclusieve Stad/ ingrijpen bij crisis en onveiligheid.*)
6. Het aantal meldingen geweldsincidenten (-3%) en straatroven (-26%) is lager dan in 2017, maar ten opzichte van 2021 is het aantal meldingen straatroven gestegen met 18 en het aantal meldingen geweldsincidenten met 52. Dit vraagt blijvende aandacht en inzet vanuit gemeente en politie. Zo is ons veiligheidsbeleid gericht op een combinatie van preventie en repressie waarbij we vaak een regisserende rol hebben. Een voorbeeld hiervan is de publiekscampagne en inleveractie om het wapenbezit onder jongeren tegen te gaan.
7. Het aantal meldingen drugs-/drankoverlast (+36%) en overige overlast (+35%) is gestegen. Er wordt extra inzet gepleegd om het aantal meldingen te verminderen, maar dit is nog niet zichtbaar in de cijfers.
8. Gemeentelijke crisisbeheersing: In afwachting van de regionale doorontwikkeling bevolkingszorg is er voor gekozen om niet te investeren in een kennisuitbreiding van het huidige bestand medewerkers crisisbeheersing.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Vergroten van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van bewoners en bezoekers
Subdoel: minder criminaliteit

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Indicatoren	Bron	Streefwaarde (eind 2022)	2019	2020	2021	2022
Aantal misdrijven huiselijk geweld	politie	afname van 5% t.o.v. 2017	403	381	383	295
afname t.o.v. 2017			-7%	-12%	-11%	-32%
Aantal misdrijven zeden		afname van 5% t.o.v. 2017	112	82	134	150
afname t.o.v. 2017			-31%	-49%	-17%	-7%
Aantal overige delicten*		afname t.o.v. 2017	8.688	8.682	8.388	9.488
afname t.o.v. 2017			-3%	-3%	-6%	6%

* Onder overige delicten verstaan we onder andere: diefstal van brom-, snor-, fietsen, vernieling, fraude, winkeldiefstal, diefstal uit garage/tuinhuis, zakkenrollerij, drugshandel en mensenhandel etc.

Indicatoren	Bron	Streefwaarde (eind 2022)	2019	2020	2021	2022
Positie onveilige steden (AD misdaadmeter)*	AD	uit top 20 blijven	-	-	-	-
Aantal woninginbraken	politie	afname van 5% t.o.v. 2017	381	354	392	322
afname t.o.v. 2017			-42%	-46%	-41%	-51%
Aantal overvallen		afname van 10% t.o.v. 2017	20	13	18	8
afname t.o.v. 2017			0%	-35%	-10%	-60%
Aantal straatroven		afname van 10% t.o.v. 2017	79	52	31	49
afname t.o.v. 2017			+20%	-21%	-53%	-26%
Aantal geweldsincidenten (openlijke geweldpleging, bedreiging, mishandeling)		afname van 5% t.o.v. 2017	1.442	1.410	1.273	1.325
afname t.o.v. 2017			+6%	+4%	-6%	-3%

*sinds mei 2019 is geen nieuwe versie van de misdaadmeter van het Algemeen Dagblad beschikbaar gekomen.

Subdoel: verminderen van de overlast

Indicatoren	bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Aantal meldingen overlast van jongeren/jeugd	politie en CMP/Fixi	afname t.o.v. 2017	1.637	2.417	2.352	1.866
afname t.o.v. 2017			+11%	+63%	+59%	+26%
Aantal meldingen overlast van een verward/ overspannen persoon		afname t.o.v. 2017	1.132	1.183	1.270	1.495
afname t.o.v. 2017			+2%	+6%	+14%	+34%
Aantal meldingen overlast zwervers		afname t.o.v. 2017	814	959	632	836
afname t.o.v. 2017			+86%	+119%	+45%	+91%
Aantal meldingen drugs-/drankoverlast		afname t.o.v. 2017	857	1.030	922	977
afname t.o.v. 2017			+20%	+44%	+29%	+36%
Overige overlast**		afname t.o.v. 2017	1.065	1.503	1.798	1.432
afname t.o.v. 2017			+1%	+42%	+70%	+35%
Heeft u in uw buurt overlast (van het gedrag) van anderen? *	LEMON (tweejaarlijks)	Betere score t.o.v. 2017	6,36	-	6,2	-

* dit betreft een rapportcijfer, hoe hoger de score, hoe positiever de reactie

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

** Onder overige overlast verstaan we onder andere: overlast (rest categorie overlast door verward/overspannen persoon, jeugd, prostitutie, zwervers, afsteken vuurwerk en stank/rook/stof), burengerucht en huisvredebreuk.

Subdoel: verminderen onveiligheidsgevoelens

Indicatoren	bron	Streefwaarde	2017	2019	2021
Gemiddeld rapportcijfer veiligheidsbeleving*	LEMON (tweejaarlijks)		7,28	7,33	7,02
Denkt u dat de criminaliteit in de afgelopen 12 maanden is toegenomen of afgenomen? **	LEMON (tweejaarlijks)		5,38	5,25	4,95
Gemiddeld rapportcijfer voor vermijdingsgedrag***	LEMON (tweejaarlijks)		7,29	7,37	7,32

* hoe hoger de score, hoe positiever de reactie. Dit bestaat uit: hoe veilig voelt u zich overdag bij u in de buurt, hoe veilig voelt u zich 's avonds bij u in de buurt, hoe veilig voelt u zich in Tilburg?
** bij deze score staat een 1 voor sterk toegenomen en een 10 voor sterk afgenomen, een score van 5 staat voor ongeveer stabiel gebleven.
*** hoe hoger de score hoe positiever de reactie. Dit bestaat uit: 's avonds de deur niet open doen, omlopen of omrijden om onveilige plekken te vermijden, hoe veilig voelt u zich als u 's avonds bij u in de buurt op straat loopt, hoe veilig voelt u zich als u 's avonds alleen thuis bent, bent u bang om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit?

Wat heeft het gekost - financiën

Openbare orde en veiligheid x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	33.058	35.690	34.008	1.683	V
Baten	-382	-3.248	-1.948	1.300	N
Saldo van lasten en baten	**32.677**	**32.442**	**32.060**	**382**	V
Toevoeging reserves	0	200	200	0	
Onttrekking reserves	-364	-842	-842	0	
Saldo reserves	**-364**	**-642**	**-642**	**0**	
Totaal	**32.313**	**31.800**	**31.417**	**382**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling budget pilot gesloten coffeeshopketen Tilburg neemt samen met 9 andere gemeenten deel aan het experiment gesloten coffeeshopketen. Dit experiment moet duidelijk maken of legale levering, inkoop en verkoop van cannabis mogelijk is. Voor de experimenteerfase van dit project ontvangt Tilburg € 695.000 via decentralisatie uitkeringen. Inmiddels hebben we de helft ontvangen maar de experimenteerfase is uitgesteld waardoor de meeste kosten pas vanaf 2023 gemaakt zullen worden. Bij de Najaarsbijstelling is er al € 100.000 overgeheveld naar 2023 en € 100.000 naar 2024. Voorgesteld wordt om het restant budget over 2022 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	67 V
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (151 V) - Als gevolg van te sterke wind op oudjaarsdag konden de geplande vuurwerkshows in de Piushaven en de Reeshof voor de 3e keer op rij niet doorgaan. Doordat alle voorbereidingen al waren getroffen en het vuurwerk was ingekocht leidt dit tot een beperkt voordeel van € 57.000 (57 V)	315 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
- Er is minder uitgegeven op de specifieke uitkering voor de preventieve aanpak BOTOC (Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit) dan vooraf begroot en daarnaast is de einddatum voor het inzetten van de specifieke uitkering verlengd naar 31 december 2023. De niet bestede middelen schuiven door naar 2023 (383 V/N) - Doordat de inhoud van het experiment goed verhuurderschap is gewijzigd is de einddatum voor het inzetten van de specifieke uitkering verlengd naar 31 december 2023. De niet bestede middelen schuiven door naar 2023 (313 V/N) - De einddata voor de specifieke uitkeringen Versterkingsgelden 2021 en 2022 zijn verlengd waardoor de niet bestede middelen doorschuiven naar 2023 (258 V/N) - De einddatum van de subsidie voor de versterking van de wijkaanpak is met een jaar verlengd waardoor de niet bestede middelen doorschuiven naar 2023 (140 V/N) - De subsidie aan Radar voor de uitvoering van de Wet gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen is verhoogd in lijn met de verhoging van de rijksmiddelen. Budgettair is dit nog niet verwerkt waardoor dit op dit veld tot een nadeel leidt van € 48.000. Het voordeel wordt gemeld op het veld Financiering en algemene dekkingsmiddelen (48 N) - Veiligheidsregio Midden-West Brabant (VRMWB): een nadeel van € 259.000 op de VRMWB die is ontstaan door de afrekening van de Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) (240 V/499 N) - Er is een extra bus door het AFAC ingezet om de overlast van fietsen in het centrum aan te pakken. De kosten zijn gedekt uit extra inkomsten voor het afhalen van fietsen (60 N/105 V) - Lagere personeelslasten (255 V) - Diversen (114 V)	
Totaal afwijkingen	**382 V**

Wat weten we nog meer

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Verwijzingen Halt (per 1.000 jongeren)	30	20	20	n.b.
Winkeldiefstallen (per 1.000 inwoners)	3,6	2,8	2,2	3,2
Geweldsmisdrijven (per 1.000 inwoners)	7,1	6,7	6,5	6,7
Diefstallen uit woning (per 1.000 inwoners)	1,8	1,6	1,8	1,4
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte, per 1.000 inwoners)	8,1	8,3	8,5	8,0

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Aantrekkelijke leefomgeving

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

1. De Routekaart Archeologisch Erfgoed 2022-2025 vastgesteld door College, waardoor helder is wat binnen dit veld belangrijk is en waaraan gewerkt wordt.
2. Het proces voor aanwijzing stadsgezicht Hasseltplein is constructief verlopen, waardoor bescherming conform raadsmotie mogelijk is (definitief in 2023).
3. Uitvoering Subsidieregeling Gevelverbetering is conform planning verlopen. Regeling is afgelopen, met uitloop van projecten en evaluatie in 2023.
4. In 2022 is een plan opgesteld en zijn de kosten geraamd voor het verder verbeteren van de toegankelijkheid- van gemeentelijke gebouwen. Bij de programmabegroting 2023 heeft de raad het hiervoor benodigde budget toegekend en in 2023 zal met de realisatie van de maatregelen worden begonnen. Met Toegankelijk Tilburg en Stichting Zet vindt hierover afstemming plaats.
5. De Omgevingswet is op 14 maart 2023 in de eerste kamer aangenomen. Dit betekent dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 dan eindelijk echt van start gaat. De gemeente Tilburg is mede-indiener geweest van een motie op de VNG van de ALV. Deze heeft zeker geholpen in de discussie voor tijdige duidelijkheid. Dit jaar dus de voorbereiding richting de vastgestelde datum inwerkingtreding.
6. De verantwoordelijkheden voor de invoering van de Omgevingswet zijn veelal in de lijn belegd, de aansturing van de inhoud is daarmee op de juiste plek
7. Er is verder gewerkt aan het verstedelijkingsakkoord voor de Stedelijke Regio Breda – Tilburg (SRBT). Dit wordt in de vorm van een ontwikkelstrategie in 2023 afgerond en in afspraken vertaald met Rijk en Provincie.
8. Er is verder uitvoering gegeven aan activiteiten uit de Update Stedelijke Ontwikkelingsstrategie Wonen. Het koersdocument Oostflank SRBT is in concept gereed en wordt naar verwachting medio 2023 door de raad vastgesteld. Het gebiedsperspectief Groenewoud bevindt zich in een vergevorderd stadium en wordt begin 2023 afgerond. Ook is gestart met de voorbereidingen voor het gebiedsperspectief Noord.
9. De actualisatie van de Omgevingsvisie 2040 is gestart met het in beeld brengen van de wettelijke benodigde en inhoudelijk wenselijke aanpassingen vanwege de ontwikkelingen sinds de vaststelling in 2015.
10. Het kenniskwartier is onderdeel van de grootschalige woningbouwgebieden in Nederland en in dat kader zijn aan Tilburg rijksmiddelen toegekend voor mobiliteitsmaatregelen. Progressie is geboekt op diverse deelopgaven in het Museumkwartier zoals geformuleerd in het Werkdocument Gebiedsagenda Museumkwartier .
11. Ter uitvoering van het collegebesluit van 20 juli 2021 heeft een marktverkenning plaatsgevonden ter voorbereiding van een aanbesteding om een nieuwe depotvoorziening Textielmuseum te laten realiseren door een gespecialiseerde marktpartij. Uit deze marktverkenning is gebleken dat het verstandiger is om de realisatie van de depotvoorziening gelijk op te laten lopen met de herontwikkeling van het Textielmuseum en Drögegebouw en nog geen aanbesteding te starten voor de depotvoorziening.

Wat kan beter

1. Bij het onderdeel openbare ruimte is het nog niet gelukt om indicatoren te formuleren in het kader van het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte. Binnen de keten openbare ruimte ligt de eerste prioriteit nu bij het verhogen van de productie. Daarvoor loopt een ontwikkeltraject.
2. Routekaart Ruimtelijk Erfgoed verschoven naar 1e kwartaal van 2023.
3. De gerenoveerde panden in de Spoorzone (Hall of Fame en Broedplaats fase 1) zijn iets later dan gepland opgeleverd en in gebruik genomen. Mindlabs is eind 2022 deels opgeleverd en eind januari 2023 geheel.
4. Niet gepland in 2022 waren de werkzaamheden als gevolg van de Oekraïne crisis, met name het zoeken en realiseren van opvanglocaties heeft veel uren gekost en deze inzet heeft invloed gehad op de reguliere werkzaamheden binnen dit veld (deel maatschappelijk vastgoed).
5. Voor de Omgevingswet zijn we in grote mate afhankelijk van landelijke ontwikkelingen. Zaken die niet of niet goed opgeleverd worden hebben waarschijnlijk grote impact op ons niveau van dienstverlening. Dit betekent dat er extra handjes nodig zijn om het niveau van dienstverlening te waarborgen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: De omgeving waarin we wonen, werken en recreëren draagt bij aan de vitaliteit, gezondheid en de veiligheid
De leefomgeving draagt bij aan het behalen van doelen op tal van terreinen, niet alleen aan de doelen van Vitale stad maar ook aan het realiseren van doelen binnen de Duurzame en Inclusieve stad. Andersom richten veel velden zich niet primair op het bevorderen van de aantrekkelijkheid van de leefomgeving maar dragen er wel aan bij. Met de uitvoering van onze projecten maken we de stad steeds veiliger en is de openbare ruimte meer en meer bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. Met de juiste inrichting bevorderen we de biodiversiteit, nodigen we uit tot spelen en ontmoeten en dragen we ook bij aan een aantrekkelijke stad voor bezoekers. De nadruk ligt op de aantrekkelijkheid, toegankelijkheid en beleving van de openbare ruimte en de relatie daarvan met de waardering die de gebruiker heeft voor die openbare ruimte. Indicatoren die uitdrukken hoe ingrepen in de openbare ruimte bijdragen aan deze onderliggende doelen, beschrijven we onder meer bij het veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit.

Doel: Ruimtelijk erfgoed draagt bij aan de herkenbaarheid, aantrekkelijkheid en identiteit van de Tilburg Met de zorg voor het ruimtelijk erfgoed (cultuurhistorisch en archeologisch) in de gemeente dragen we bij aan de herkenbaarheid én aantrekkelijkheid van de dagelijkse leefomgeving en aan de verschillende identiteiten van stad en dorpen. We dragen daarmee bij aan ruimtelijke kwaliteit en beleving voor en door onze burgers en bezoekers.

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2018	2020	2022
Waardering van het ruimtelijk erfgoed door inwoners	inwonersenquete (tweejaarlijks)	*	**	6,3	6,5

Doel: Gemeentelijk maatschappelijk vastgoed is toekomstbestendig, functioneel en toegankelijk

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2021	2022	2023	2024
Onderhoudsscore van het gemeentelijke vastgoed	NEN 2767	3	3	3	3	3
Huurderstevredenheid	Klant-tevredenheids-onderzoek (KTO) (tweejaarlijks)	7	nog niet gemeten	nulmeting uitgevoerd: 6,8	geen meetmoment	7
Percentage gebouwen dat voldoende tot goed toegankelijk is	Inventarisatie Stichting Zet	100%	61%	75%	85%-90%	95-100%
Percentage CO2-reductie t.o.v. 2019	Erbis en Fastlane	-2% per jaar	-11,8%	n.n.b.	-2%	-2%

n.n.b. = nog niet bekend

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat heeft het gekost - financiën

Aantrekkelijke leefomgeving x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
Lasten	34.210	41.734	36.612	5.122 V
Baten	-17.309	-24.146	-22.553	1.593 N
Saldo van lasten en baten	**16.902**	**17.588**	**14.058**	**3.529 V**
Toevoeging reserves	146	148	198	50 N
Onttrekking reserves	-6.571	-8.468	-6.028	2.441 N
Saldo reserves	**-6.425**	**-8.320**	**-5.830**	**2.490 N**
Totaal	**10.476**	**9.268**	**8.229**	**1.039 V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling Kerkenvisies Op basis van onze aanvraag is in 2021 voor een 'kerkenvisie' een bijdrage van € 50.000 via het gemeentefonds beschikbaar gesteld. We willen in meerdere, kleinschalige projecten samenwerken met inwoners. Dat zal meerdere jaren bestrijken. Tot en met 2022 hebben nauwelijks uitgaven plaatsgevonden. Vanwege de pandemie en de naweeën daarvan konden weinig projectvoorstellen worden uitgewerkt. De uitgaven zullen in 2023 en 2024 plaatsvinden en gekoppeld zijn aan projecten die bijdragen aan kennis en dialoog over religieus erfgoed. Voorgesteld wordt om het restant van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de kerkenvisies tot een bedrag van € 47.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	47 V
Veiligheidsmaatregelen Willem II Stadion Bij het raadvoorstel van 13 december 2021 inzake de uitgifte in erfpacht van het stadion is er een subsidiebedrag gereserveerd uit de algemene reserve voor de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen uit het rapport van Stadium Consultancy. Deze subsidie à € 1,5 miljoen wordt definitief uitgekeerd als het geheel van alle maatregelen is gerealiseerd en dat is naar verwachting in 2023.	1.500 V 1.500 N
Overschrijding op onderhoud gemeentegebouwen Er is in 2022 meer besteed aan onderhoud van gebouwen. Er zijn hogere kosten voor noodzakelijk storingsonderhoud vanwege het intensieve gebruik na 2 gedeeltelijke sluitingsjaren door corona-maatregelen en er zijn méér inspecties uitgevoerd, waardoor ook meer gebreken geconstateerd en hersteld zijn (bij elkaar 893 N). Ook zijn er prijsstijgingen (10%) bij onder-aanneming die gedurende het jaar zijn ontstaan voor niet geplande werkzaamheden (233 N). Verder is er werk, wat in 2021 gepland was, maar nog niet uitgevoerd was in 2021, alsnog in 2022 uitgevoerd, terwijl de kosten van het programma voor 2022 ook nagenoeg volledig in 2022 verantwoord zijn (371 N). Omdat het werk gepland in 2022 bijna geheel is uitgevoerd, is er minder overloop naar 2023. De hogere kosten waren niet eerder zichtbaar omdat in het contract met de externe onderhoudspartij alle werkzaamheden in één opdracht verwerkt zijn. In 2023 wordt een verbetertraject ingezet om dit tussentijds scherper in beeld te hebben en te kunnen bewaken. Het structureel effect van de geplande werkzaamheden is in de meerjarenbegroting opgenomen. Aan de batenkant zijn er uitkeringen van de verzekering ontvangen ter dekking van schades (60 V) en compensatie voor de BTW bij sportaccommodaties (100 V) en niet geraamde subsidiebijdrage voor monumentaal onderhoud (46 V).	1.292 N

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (1.661 V) - Als gevolg van een lagere besteding in 2021 zijn diverse bewonersbudgetten in de vorm van subsidies aan dorps- en wijkraden lager vastgesteld (32 V) - Het transport van het Willem II stadion is, ten opzichte van de melding in de najaarsbijstelling 2022, vertraagd met 2 maanden, wat heeft geleid tot extra huuropbrengsten en overige bijdragen van circa € 237.000. Daarnaast zijn er € 83.000 aan extra advieskosten gemaakt ten opzichte van de melding in de tussenrapportage 2022 (154 V) - Er is meer inzet gevraagd voor de gebouwenexploitatie dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Dossiers waar o.a. extra tijd in is gegaan zijn de verhuring van de winkelplint, de realisatie en verhuring van Mindlabs, de Broedplaats, de verkoop van het Willem II stadion, het project verduurzaming gemeentegebouwen en de Oekraïnecrisis. Het aantal improductieve uren (verlof) lag fors lager dan begroot, dat resulteert op dit veld in hogere kosten. Op het veld Algemene baten en lasten staat een positief nacalculatieresultaat van het tijdschrijven, wat deels hierop betrekking heeft. In 2023 wordt in beeld gebracht wat de structurele effecten zijn en hoe hierop bijgestuurd kan worden (381 N) - Vertraging nieuwbouwprojecten Parkeergarage Zwijsen, Broedplaats fase 1 en Hall of Fame. Deze gebouwen zijn later opgeleverd dan gepland, wat een negatief effect heeft op het resultaat van de gebouwenexploitatie in 2022 (492 V/616 N) - De gemeente ontvangt voor het merendeel van de zonnepanelen op haar gebouwen een SDE-subsidie. Deze regeling biedt een vergoeding voor iedere opgewekte kilowatt-uur zonnestroom. De hoogte van deze vergoeding is echter afhankelijk van de actuele electriciteitsprijs in de markt. Waarbij geldt hoe hoger de marktprijs, des te lager de vergoeding. De prijs voor electriciteit is het afgelopen jaar zo sterk gestegen, dat de vergoeding € 171.000 lager uitviel dan in onze begroting was opgenomen. Bij de tussenrapportage 2023 en de begroting 2024, zullen de structurele gevolgen van deze prijsontwikkeling worden bezien (171 N) - De overige afwijkingen op de gebouwenexploitatie betreffen diverse overige afwijkingen, waaronder o.a. tijdelijke fietsenstalling Schouwburg (59 V/N), hogere verzekeringspremies (95 N) en een correctie op de reserve kapitaallasten (58 V/ 53N) (466 N/316 V) - In verband met wederom uitstel van de invoeringsdatum van de Omgevingswet (tot 1 januari 2024) lopen de activiteiten en projecten om de wet te implementeren langer door. Dit leidt tot lagere lasten in 2022. Pas in de meicirculaire 2022 heeft het Rijk € 1,3 miljoen voor de invoering van de Omgevingswet toegekend. Deze middelen zijn vooral ingezet voor programma- en implementatiecapaciteit. Door de late toekenning en uitstel van de wet zijn deze niet volledig benut. De inzet van € 402.000 uit de RI0 is in 2022 niet nodig geweest. Een bedrag van € 985.000 blijft via de technische overheveling beschikbaar voor implementatiekosten in 2023. Deze middelen zijn nodig om de invoering van de wet in 2023 op volle kracht door te kunnen zetten, mede gezien het feit dat het Rijk de verdeling van de invoeringsmiddelen voor 2023, 2024 en 2025 pas bij de mei- of septembercirculaire 2023 bekend maakt (402 V/N) - Minder ambtelijke inzet voor het aanpassen van bestemmingsplannen, met name op ondersteunen, digitaliseren, publiceren en gegevens RO beheer (243 V) - Inzet op Omgevingswet is hoger dan geraamd. Een deel van deze inzet is verrekend met de middelen van het Programmateam Omgevingswet wat niet in de begroting was opgenomen (84 N/127 V) - Het budget voor restauraties monumenten niet volledig besteed. Voor restauraties zijn mindersubsidie-aanvragen gedaan dan voorgaande jaren. Er is voor € 7.000 subsidie verleend. De oorzaken zijn niet scherp in beeld, deels ligt het waarschijnlijk aan het succes van de Subsidieregeling Gevelverbetering die inmiddels is afgelopen. Ook onbekendheid kan een oorzaak zijn hoewel eigenaren er steeds op worden gewezen (169 V) - Bij de Tussenrapportage zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor onder meer de voorbereiding van het verstedelijkingsakkoord voor extra ambtelijke inzet en externe expertise. De benodigde ambtelijke inzet is toch binnen de bestaande ambtelijke capaciteit gerealiseerd, wat tot een voordelig resultaat heeft geleid (350 V/28 V) - De middelen die beschikbaar zijn gesteld in de programmabegroting 2021 voor visies en verkenningen Museumkwartier en Verbinding Stadspark Oude Dijk - Moerenburg laten zich moeilijk plannen doordat we sterk afhankelijk zijn van de interactie met de stad en de partners en zijn niet ingezet in 2022. Met ingang van 2023 zijn er middelen beschikbaar voor visies en verkenningen via het FSO en wordt integraal afgewogen voor welke visies en verkenningen deze middelen worden ingezet. In de jaarrekening komen	2.284 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
deze restant middelen opnieuw beschikbaar in de vrij besteedbare ruimte van de reserve Fonds Stedelijke ontwikkeling (285 V/N) - Doordat de realisatie van een aantal projecten en werken vertraging heeft opgelopen ten opzichte van de originele planning blijven de restant middelen € 44.000 conform bestaand beleid beschikbaar voor afronding van deze projecten. Daartoe lopen ze via de reserve Meerjarenprogramma openbare ruimte over naar 2023 (44 V/N). Op dit veld is er een voordeel in de exploitatie (240 V). Zie voor een verdere toelichting het veld Fysieke basiskwaliteit. - Diversen (190 V)	
Totaal afwijkingen	**1.039 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Economie, cultuur en evenementen

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

We realiseren de economie van de toekomst

1. In een aantal programma's (de "Regio Deal" en de "MKB Deal" met Rijk en Provincie en het Smart MKB programma van Midpoint) worden MKB bedrijven geholpen (o.a. door Midpoint en Station88) bij de digitalisering en verduurzaming van hun bedrijf. Dat gebeurt door middel van coaching en in proeftuinen en innovatiehubs. In 2022 ging het om meer dan 250 bedrijven.
   In november is bij het Rijk een voorstel ingediend voor een nieuwe Midden-Brabantse Regio Deal.
   In februari 2023 werd bekend dat het Rijk € 12,5 mln. voor de Regio Deal heeft gereserveerd.
2. De Spoorzone wordt vanuit economisch perspectief doorontwikkeld tot een Innovatiedistrict waarin de incubatie en groei van kennisintensieve en datagedreven bedrijvigheid - in verbinding met de vestiging van onderwijs- en kennisinstellingen, cultuur, creatieve makers en horeca - wordt versneld. In 2022 is hiervoor een businessplan ontwikkeld. Concreet namen in 2022 de eerste starters hun intrek in Gebouw 90. Voor doorgroeiers hebben we Deprez aangekocht. Het aantal projecten en partners van Mindlabs is toegenomen (er zijn eind 2022 30 partners) en vrijwel alle m2 zijn inmiddels verhuurd.
3. De raad heeft in november besloten om voor Wijkevoort het campusprofiel "digitalisering zichtbaar en tastbaar maken" verder uit te werken tot een volwaardig concept met de bijbehorende ontwikkelstrategie, ter besluitvorming in 2023.
4. Om handen en voeten te geven aan de economische propositie voor de Stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT) is in 2022 samen met stakeholders een selectie gemaakt van drie kansrijke living labs die in 2023 verder worden uitgewerkt.
5. Voor het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie was 2022 vooral een jaar van zaaien en het leggen van een stevige basis voor uitvoering in het veld.
   - Het interne en externe netwerk werd groter en steviger. In 2022 zijn extern in het bijzonder afspraken in gang gezet over de rol die de Omgevingsdienst (300 fte) kan spelen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.
   - Er is een handboek opgesteld met een plan van aanpak voor het realiseren van Circulaire Economie als economische kans.
   - Via de Green Deals Kanaalzone en Loven wordt een gebiedsgerichte aanpak uitgewerkt, waarbij energietransitie en circulaire economie samen opgaan.

We versterken en bestendigen onze economische basis

6. Er is een herstelprogramma uitgevoerd voor de door corona hard getroffen sectoren: detailhandel, horeca en evenementen. Naast 50 begeleidingstrajecten hebben we 7 innovatievouchers en 30 digitaliseringsvouchers beschikbaar gesteld. Aanvullend zullen in 2023 energiescans worden uitgevoerd bij MKB bedrijven, o.a. in de detailhandel.
7. Voor een effectievere ondersteuning van impactvolle start ups is in 2022 samen met Midpoint en kennisinstellingen een actieplan opgesteld dat de betrokken partijen in 2023 samen in uitvoering zullen nemen.

We geven bedrijven (kwantitatief en kwalitatief) de ruimte om te ondernemen.

De resultaten op ruimtelijk-economisch gebied zijn weergegeven bij het Veld Ruimte voor Wonen, Werken en Mobiliteit

We werken aan een dynamisch en inspirerend ondernemings- en vestigingsklimaat

8. In 2022 is de evenementensector weer opgestart na corona. Er heeft een groot en gevarieerd aanbod aan evenementen plaatsgevonden.
   In 2022 hebben we een richtlijn Verduurzamen Evenementen opgesteld en een helpdesk gerealiseerd om organisatoren te helpen bij het opstellen van een duurzaamheidsplan. Ook hebben we nieuw talent met ondernemersadvies ondersteund.
9. De tweede beleidsperiode citymarketing (2019-2022) is in 2022 afgerond. Het citymarketingbeleid en Marketing Tilburg zijn goed verankerd in de stad. De raad heeft in 2022 besloten dat we de komende jaren doorgaan met de inzet op citymarketing en dat we het merk Tilburg (sociaal x experimenteel = creatie) actief gaan uitdragen.

Cultuur

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

10. De Uitvoeringsagenda van *Cultuur raakt ons; cultuurplan Tilburg 2021-2024* en het herstel van de cultuursector na corona stonden in 2022 centraal met de volgende resultaten:
    - Totstandkoming Tilburgs Mediabeleid 2023-2026;
    - Het programma-aanbod van Het Zuidelijk Toneel, Corpo Maquina en Fashionclash in het EU-project ForwArt in Tilburg Noord (cultuur met sociale impact);
    - De groeiende aandacht in het onderwijs voor inzet van cultuurcoaches in de wijk;
    - De realisatie van het Muziekhuis en het Kessels Museum (erfgoed);
    - Realisatie verbouwing Hall of Fame;
    - Totstandkoming vrije ruimtes: Metro (Theaters Tilburg) en De Nachtzuster (Stichting Ateliers Tilburg).
    - De visie voor Cultuur in het publieke domein (Cupudo) is in 2022 voorbereid.
    - Uit het Corona Herstelfonds Tilburg ter grootte van € 3 miljoen, is aan 21 verzoeken in totaal een bedrag van € 2.150.177 toegekend (het coronaherstelfonds loopt door in 2023).

Wat kan beter

We realiseren de economie van de toekomst

1. Enkele initiatieven uit de uitvoeringsagenda Versterking Next Economy op het gebied van verduurzaming en talentontwikkeling zijn later gestart door de Coronacrisis. Dit valt nog binnen de looptijd van de agenda (t/m 2023 met uitloop naar 2024).
2. Zowel de hardware (fysieke broedplaatsen) als software (programmatische ondersteuning) voor start ups in Spoorzone heeft vertraging opgelopen. De oplevering van gebouw 84 is pas voorzien in het voorjaar van 2023 en de voorbereiding van een maatwerk aanpak voor digi-startups heeft meer afstemming gekost, waardoor de uitvoering pas in 2023 start.
3. Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie: kansen op het gebied van inkoop (in alle onderdelen) en rondom circulair bouwen zijn in 2022 nog niet opgepakt omdat de capaciteit nog moet worden ingeregeld.

We werken aan een dynamisch en inspirerend ondernemings- en vestigingsklimaat

4. Vanwege een nadere verkenning van mogelijke risico's hebben wij meer tijd genomen om het paraplubestemmingsplan detailhandel als ontwerpbestemmingsplan vast te stellen. Dit zal in 2023 plaatsvinden.
5. Het was de bedoeling om de economische spin-off van evenementen te monitoren, samen met Platform Binnenstadsmanagement BRO, TU Eindhoven en 4 andere steden. Omdat de meerderheid van ondernemers niet wilden deelnemen is deze monitor niet van de grond gekomen.

Cultuur

6. Fair pay, eerlijke beloning, voor inzet van zpp-ers in het het culturele veld;
7. Na de impact van corona zijn de inflatie en de stijgende energiekosten nieuwe opgaven in de financiële positie van instellingen.

Impact corona

8. De impact van corona op het bedrijfsleven, in het bijzonder op horeca, evenementen en cultuur, werkt nog altijd door. De sectoren zijn weer ‘open’ na corona, maar de gevolgen van de pandemie zijn nog altijd voelbaar. Zo moet het publiek opnieuw zijn weg vinden naar podia en musea en heeft er uitstroom van personeel plaatsgevonden naar andere sectoren waardoor er op meerdere functies in de sectoren krapte is aan personeel.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Economie, cultuur en evenementen dragen bij aan de brede welvaart in Tilburg
Tilburg versterkt haar economisch, sociaal-cultureel en ecologisch kapitaal in een goede balans met elkaar.

Indicator	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Duurzaamheidsscore van Tilburg	Nationale Monitor Duurzame Gemeenten	Jaarlijkse stijging op de ranglijst van alle gemeenten	48,3 rank: 275 (van 355)	49,6 rank: 256 (van 355)	51,8	50,1 rank: 202 (van 352)

Doel: We realiseren de economie van de toekomst
De wendbaarheid en weerbaarheid van de Tilburgse economie nemen toe.

Indicator	Bron	Streefwaarde 2022	2019	2020	2021	2022
Toegevoegde waarde per baan - alle banen	LISA	Groei t.o.v. jaar ervoor	€ 69.287	€ 65.225		n.a.
Toegevoegde waarde per baan - banen in Smart Industry, Smart logistics en Smart Services	LISA	Groei t.o.v. jaar ervoor	€ 86.316	€ 83.986		n.a.
Aandeel bedrijven dat investeert in digitalisering in geld en/of personeel	Bedrijven-enquête gemeente Tilburg	Groei t.o.v. jaar ervoor				n.a.
Aandeel bedrijven dat investeert in verduurzaming in geld en/of personeel	Bedrijven-enquête gemeente Tilburg	Groei t.o.v. jaar ervoor				87%
Datamaturiteit van MKB bedrijven	Bedrijven-enquête gemeente Tilburg	Groei t.o.v. jaar ervoor				kleinbedrijf: 34% Middenbedrijf: 36%
Banen in smart services	LISA	Groei t.o.v. jaar ervoor	12.210	12.221	12.304	n.a.
Beroepsniveau vacatures arbeidsmarktregio Midden-Brabant:	UWV	Groei middelbaar en hoog t.o.v. jaar ervoor				
- Elementaire en lagere beroepen			25.671	22.850	31.800	n.a.
- Middelbare beroepen			3.676	3.600	4.850	n.a.
- Hogere en universitaire beroepen			4.383	4.400	6.050	n.a.
Indicator(en) circulaire economie *	Bedrijven-enquête gemeente Tilburg					

n.a. = niet aangeleverd.
* voor zover deze data niet uit de Bedrijvenenquête komen, zullen wij de indicatoren nog aanpassen aan wat landelijk ontwikkeld wordt.

Doel: We bestendigen en versterken onze economische en culturele basis
a. De werkgelegenheidsontwikkeling in Tilburg is in balans met de ontwikkeling van de beroepsbevolking.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Indicator	Bron	Streefwaarde		2019		2020		2021		2022	
Verhouding tussen het aantal banen in Tilburg	Banen: LISA (via arbeidsmarkt - inzicht.nl)	Ontwikkeling aantallen gaat gelijk op		Banen: 121.639 (+3,01%)		Banen: 121.812 (+0,01%)		Banen: 122.783 (1%)		komt in april	
Ontwikkeling van arbeids-participatie op vmbo, mbo, hbo en wo-niveau	CBS via arbeidsmarkt inzicht.nl	Percentages minimaal op het land. gem.		Tilb.	NL	Tilb.	NL	Tilb.	NL	Tilb.	NL
			Vmbo	53,8 %	52,5 %	53,7 %	51,4 %			60,6 %	58,3 %
			Mbo	77,4 %	74,5 %	75,6 %	73,8 %			77,8 %	76,9 %
			Hbo/ Wo	84,7 %	83,7 %	85,5 %	83,8 %			83,8 %	84,5 %

b. Bedrijven vinden in de stad de ruimte en de ondersteuning om zich toekomstbestendig te ontwikkelen

Indicator	Bron	Streefwaarde	2018	2020	2021	2022
Rapportcijfer in het bedrijvenpanel voor het vestigingsklimaat in Tilburg	Bedrijvenpanel gemeente Tilburg	Minimaal niveau 2019	7,2		7,3	n.a.
Gevestigde bedrijven bevelen Tilburg als vestigingsplaats aan	Gemeente Tilburg	(Net Promotor Score) 35-40 in 2022		-2*	-10	-7**
Arbeidsplaatsen per vierkante meter in Tilburg ten opzichte van andere Brabantse steden	Brabant atlas	***	-	-	-	-
Aanbod-opname ratio bedrijventerreinen	Dynamis, NVM	1,5	-	-	1,06	1,07

n.a. = niet aangeleverd.

* 23% van de ondernemers gaf een 7, en 40% een 8. Deze mooie score, tussen 7 en 8 wordt in de NPS- meting als neutraal beschouwd. De score -2 betekent dat er net iets meer ondernemers lager dan een 7 gaven dan ondernemers die een 8 of hoger gaven. (Bij de Net Promotor Score staat de vraag centraal of je een merk of bedrijf zou aanbevelen)

** De NPS-score -7 betekent dat procentueel iets meer ondernemers een 6 of lager gaven (24%) dan ondernemers die een 9 of hoger gaven (17%). Ruim driekwart (76%) geeft het vestigingsklimaat een 7 of hoger.

*** Brabant atlas publiceert deze data niet langer. Bij de tussentijdse evaluatie van het werklocatiebeleid in 2023 zullen ook mogelijke nieuwe indicatoren ter vervanging van deze indicator bekeken worden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

c. Goede kwaliteit en bereik van ondernemersdienstverlening (lokaal en regionaal), ook voor ondernemers in de culturele sector.

Indicator	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Bereik ondernemersadvisering (aantallen ondersteunde bestaande en startende MKB-bedrijven)	Gemeente Tilburg	n.v.t.	614	5.389 (hoog i.v.m. covid 19 pandemie)		593
Klantwaardering ondernemersadvisering*	Gemeente Tilburg	(Net Promotor Score) Minimaal een 8	-	8,1		8,1

* meting vanaf 2020

d. We houden koers met onze culturele basisvoorzieningen en de impulsen die we de afgelopen jaren hebben gegeven aan cultuur (Makersfonds, cultuureducatie, samenwerking Brabantstad), een gevarieerd pallet aan evenementen, onze vrijetijdseconomie en een fijnmazige en vitale detailhandelsstructuur en ontwikkelen deze door.

Er wordt gewerkt aan een monitor om de impact van cultuur in kaart te brengen. Deze is gebaseerd op 'Waarde van Cultuur', de monitor die in BrabantStad tweejaarlijks wordt uitgevoerd. Tilburg maakt deel uit van BrabantStad Cultuur.
Door corona, waarbij de aandacht gericht was om de culturele sector de coronacrisis te laten doorstaan, is het traject voor de eigen monitor met indicatoren die worden afgestemd met betrokkenen in de stad later gestart dan in de bedoeling lag. Tot die tijd worden de huidige indicatoren voor cultuur gebruikt (percentage deelname cultuureducatie in onderwijs, aantal ateliers, aantal ondersteunende amateurproducties).

Indicator	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Percentage inwoners en bezoekers dat positief is over het evenementenaanbod	Gemeente Tilburg	Gelijk gebleven of gestegen in 2022 t.o.v. 2018			Nieuwe meting in 2022	87%
Percentage detailhandel in de winkelstructuur (toename concentratie)		Stijging concentratie in 2022 ten opzichte van 2020	74,09	73,76	73,35	71,46
Percentage deelname aan cultuureducatie door leerlingen in primair onderwijs	Cultuur in School Tilburg (CiST)	>85%	95%	89%	88%*	90%**
Aantal ondersteunde ateliers in het atelier- en oefenruimtebestand stedelijke beheersorganisatie	Stichting Ateliers Tilburg (SAT)	200	236	242	264	278
Aantal door stedelijk servicepunt amateursector (Art-fact) ondersteunde amateurproducties	Art-fact	>600	650	85***	135	453

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

**Op een totaalaantal van circa 17.000 worden 15.130 Tilburgse leerlingen bereikt. Er is cultuur-educatief aanbod aan 88% van de scholen gepresenteerd. Maar doordat scholen langere tijd gesloten zijn geweest is het niet te achterhalen of en hoeveel aanbod daadwerkelijk is afgenomen en/of scholen vanwege corona op een andere manier cultuuronderwijs hebben gegeven.*

**CiST bereikt 59 van de 65 scholen in het primair onderwijs.

**** Door corona is het culturele aanbod stilgevallen, vandaar het beperkte aantal amateurkunstactiviteiten dat Art-fact heeft kunnen ondersteunen. Ten opzichte van 2020 is er wel weer een stijging te zien.*

Doel: We zorgen voor een dynamisch en inspirend ondernemings- en vestigingsklimaat

a. We creëren een dynamische binnenstad, met een toename van combinatiebezoek winkelen, horeca en cultuur en een langere verblijfstijd.

Indicator	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Waardering aanbod binnenstad (rapportcijfer)	Strabo	Verbetering t.o.v. jaar ervoor	7,5	7,4	7,3	7,4
Combinatiebezoek binnenstad	Strabo	Groei t.o.v. jaar ervoor	15%	19%	14%	11%
Duur bezoek in minuten binnenstad	Strabo	Groei t.o.v. jaar ervoor	59	49	63	56
Net promotor score binnenstad	Strabo	Verbetering t.o.v. jaar ervoor	-8	-1	+4	-2

b. We ontwikkelen een innovatiedistrict als regionaal brandpunt voor innovatie en creativiteit.

Indicator	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Partners en leden van onze innovatie communities (o.a. MindLabs)	MindLabs Station 88	Groei t.o.v. jaar ervoor	40	54		84
Aantal kennisintensieve starters en groeiers (scale ups)	In ontwikkeling. Wordt is 2021/22 uitgewerkt	Groei t.o.v. jaar ervoor				45
Verdere indicatoren m.b.t. het innovatiedistrict als broedplaats van nieuwe bedrijvigheid worden in de loop van 2021 ontwikkeld	In ontwikkeling. Wordt in 2023 uitgewerkt					

c. Tilburg is in Brabant een broedplaats en showcase van toonaangevende en innovatieve cultuur en evenementen.

Er wordt gewerkt aan een monitor om de impact van cultuur in kaart te brengen. Deze is gebaseerd op 'Waarde van Cultuur', de monitor die in BrabantStad tweejaarlijks wordt uitgevoerd. Tilburg maakt deel uit van BrabantStad Cultuur.
Door corona, waarbij de aandacht gericht was om de culturele sector de coronacrisis te laten doorstaan, is het traject voor de monitor met indicatoren die worden afgestemd met betrokken in de stad later gestart dan in de bedoeling lag (najaar 2022). Tot die tijd worden de huidige indicatoren voor cultuur gebruikt.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Indicator	Bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022
Aantal ondersteunde projecten vanuit het Makersfonds	Makersfonds	20	29	32	44*	40
Score vernieuwing evenementen	Toekenningen Evenementensubsidie	5	nvt	2	4	4
Citymarketing: trots op Tilburg neemt toe (net promotor score)	Gemeente Tilburg	Score 25-30 in 2022	Nieuwe indicator per 2020	+18	+8	+8

**Er is een stijging van het aantal plannen dat is ondersteund in 2021 ten opzichte van 2020. Het was mogelijk om meer makers te ondersteunen dan voorheen omdat het budget voor het Makersfonds eenmalig verhoogd is van € 150.000,- naar € 300.000,- per jaar. De verhoging was mogelijk door het eerste rijkscompensatierpakket voor corona. Makers hebben in plannen rekening gehouden met activiteiten die coronaproof dienden te zijn, zoals onder meer het streamen van voorstellingen en concerten.*

d. Economie, cultuur en evenementen versterken in verbinding met elkaar de Tilburgse economische en culturele vitaliteit.

Indicatoren voor cultuur worden heroverwogen op basis van een monitor die wordt ontwikkeld voor de impact van cultuur in de stad. Deze is gebaseerd op tweejaarlijkse monitor 'Waarde van cultuur' die in BrabantStad wordt gemaakt.
In het najaar 2022 is hiermee gestart; indicatoren worden afgestemd met betrokkenen in de stad.

Indicator	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Functiemenging bijzondere stadsmilieus	In ontwikkeling. Wordt in 2023 uitgewerkt					

Wat heeft het gekost - financiën

Economie, cultuur en evenementen x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	42.687	54.599	51.970	2.629	V
Baten	-6.902	-8.701	-9.231	530	V
Saldo van lasten en baten	**35.786**	**45.898**	**42.739**	**3.159**	V
Toevoeging reserves	4	56	54	2	V
Onttrekking reserves	-7.004	-9.576	-7.500	2.076	N
Saldo reserves	**-7.000**	**-9.520**	**-7.446**	**2.074**	**N**
Totaal	**28.786**	**36.378**	**35.293**	**1.085**	**V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Regiodeals In 2022 heeft de aanvraag van het 16e project van de regiodeals tot een beschikking geleid. Voor 1 project is de opstart niet gelukt, hier is een opvolgend ander project ingezet dat inmiddels naar tevredenheid loopt. Enkele projecten hebben met vertraging te maken (deels nog als gevolg van de eerdere corona-beperkingen). In 2022 leidt dit tot lagere projectkosten van € 1.277.000. De benodigde dekking is ook lager: € 319.000 vanuit provincie en gemeente Breda en € 958.000 uit de reserve Regiodeal. De resterende middelen blijven beschikbaar voor volgende jaren.	1.277 V 1.277 N
Restant budget impuls aan jongerencultuur In november heeft het Rijk een specifieke uitkering verstrekt om een impuls aan jongerencultuur te geven van € 310.000. Deze middelen zijn nog niet ingezet voor dit doel, daarom wordt voorgesteld om ten laste van het jaarrekeningresultaat tot hetzelfde bedrag middelen beschikbaar te stellen in 2023 voor dit doel (310 V)	310 V
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (556 V) - Voor de kosten van de begeleiding van Omroep Tilburg bij de subsidieaanvraag voor het project Yocojoin in het kader van Creative Europe Journalism Partnership wordt € 18.500 aan het cofinancieringsfonds onttrokken (19 N/V) - Vanuit de reserve Essent is er voor 3 jaar op rij € 335.000 begroot voor het realiseren van cultuurambities 2021-2023. Voor diverse bestedingsrichtingen zijn inmiddels activiteiten in gang gezet (cultuur met sociale impact, fair practice, werkruimtes makers) die nog niet tot uitgaven in 2022 hebben geleid. Deels is dit nog een gevolg van corona, deels zijn er al wel toezeggingen en claims gedaan, maar worden de feitelijke uitgaven in 2023 gedaan. Het restant budget 2022 en de onttrekking aan de reserve Essent schuiven daarom door naar 2023 (122 V/N) - Voor uitvoering en realisatie van diverse kunstwerken in de openbare ruimte (CuPuDo) waaronder het Slavernijmonument, Aforisme, de bewegwijzering in het centrum en de kroonluchter in de LocHal zijn €149.000 minder kosten gemaakt dan begroot. Daarom is er ook minder onttrokken aan de reserves Incidentele opgaven en de Algemene reserve grondexploitatie, waaruit tot en met 2022 een aantal incidentele uitgaven werden gedekt (149 V/N) - Het meerjarig regionale project digitalisering MKB bedrijfsleven gefinancierd door het Rijk, Provincie, Gemeente en derden is in 2021 door Midpoint en Stichting HOI opgestart. De uitvoering is mede afhankelijk van meerdere betrokken partners. Deze opstartfase en de onderlinge afhankelijkheden in de samenwerking zorgden ervoor dat in 2021 minder was uitgegeven dan begroot. Het project is inmiddels goed op stoom en er is een inhaalslag gerealiseerd waardoor in 2022 binnen de meerjarenbegroting meer is uitgegeven dan begroot (181 N/V) - We koppelen de Provinciale subsidie Hybide leeromgeving Spoorzone aan de realisatie van de nieuwbouw van MindLabs welke in 2023 wordt opgeleverd. Hierdoor is de uitvoering van activiteiten voorzien voor 2023 (100 V/N) - Leveringsproblemen vanuit de leverancier hebben de aanschaf van het Evenementen platform Roxit ten laste van de Reserve Incidentele Opgaven vertraagd. Implementatie en bijbehorende benodigde opleidingen worden in 2023 afgerond (121 V/N) - Het werkbudget cultuurbeleid en budget voor individuele kunstprojecten (IKP) is niet geheel besteed. Reden is dat een aantal lopende ontwikkeling nog niet in 2022 tot uitgaven hebben geleid, zoals het aanpassen van de werkplek van de stadsbeiaardier en het projectbudget voor de stadsorganist en de stadsdichter (71 V) - De Bibliotheek heeft in 2021 minder kosten gemaakt voor hospitality en beheer in de LocHal, welke in 2022 afgerekend is (23 V) - De Provincie heeft de Provinciale subsidieregeling economie en innovatie beëindigd. In samenwerking met Stichting Midpoint Brabant ontwerpen we een nieuwe regeling. Naar verwachting komt deze in 2023 tot stand (93 V) - In 2022 zijn nog niet alle beoogde projecten (t.l.v. reserve Essent) in het kader van Agenda Versterking Next Economy volledig afgerond. Zo lopen onder andere de activiteiten voor Innovatiecampus	1.346 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Wijkevoort en Kwartier maken economische propositie voor de Stedelijke Regio BredaTilburg door in 2023 (81 V/N) - Diversen (603 V)	
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	
Nadeel corona herstelfonds cultuur In aanvulling op de melding in de Najaarsbijstelling 2022 heeft het college op 20 september en 27 september besloten respectievelijk € 90.575 subsidie te verlenen aan de Lustwarande en € 807.553 aan het Natuurmuseum gericht op herstel na de corona maatregelen. Er zijn daarnaast aanvullend nog 2 subsidies in mandaat verleend voor in totaal € 55.500.	954 N
Overige afwijkingen - Terugbetaling steunverzoek Factorium omdat de financiële effecten van de corona crisis meevielen (172 V) - In 2022 hebben we de verschillende onderdelen van het herstelprogramma voorbereid. Na het raadsbesluit in juli 2022 zijn begeleidingstrajecten opengesteld. De voucherregeling is begin oktober vastgesteld en opengesteld. Van de begeleidingstrajecten en voucherregeling is in 2022 minder gebruik gemaakt dan voorzien. Daarnaast geldt dat een aantal trajecten en vouchers in 2023 worden benut en tot kosten leiden (271 V/N) - Compensatie van ondernemersfondsen voor lagere opbrengsten vanwege uitstel legesheffing én corona als gevolg van faillissementen is maar beperkt nodig. We verwachten bij de subsidievaststellingen in 2023 e.v. nog maximaal € 10.000 voor compensatie nodig te hebben uit de reserve Corona. Hierdoor bedraagt het deel uit de reserve Corona dat niet meer nodig is voor compensatie € 88.000 (98 V). - In het Raadsvoorstel Steunpakket Economie 2022 van begin februari is de opbrengst voor leges verlaagd. Gedurende 2022 hebben er toch nog veel evenementen doorgang kunnen vinden waardoor hierdoor een voordeel op de evenementenvergunningen is gerealiseerd (79 V) - Diversen (34 V)	383 V
Totaal afwijkingen	**1.085 V**

Wat weten we nog meer

Kengetallen:	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Ingeschreven leners bibliotheek	44.087	41.845	40.000	41.567
Bezoekers bibliotheek	679.472	597.000	1.200.000	1.021.913
Digitale bezoekers bibliotheek	3.863.643	3.004.084	2.500.000	2.857.352
Bezoekers Natuurmuseum Brabant	47.329	38.582	65.000	70.001
Bezoekers Textielmuseum	39.826	23.837	60.000	58.246
Bezoekers Schouwburg, Concertzaal	40.967	39.000	130.000	125.879
Bezoekers Paradox	8.103	9.888	23.000	20.034
Bezoekers NWE Vorst (culturele activiteiten)	7.537	4.756	22.500	15.184
Bezoekers 013 Poppodium	70.282	41.664	285.000	277.115
Bezoekers Factorium (zaal/educatie)	131.846	117.469	130.000	ca. 130.000

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021
Functiemenging *)	54,6%	55,0%	54,7%	54,5%
Aantal banen (per 1.000 inwoners van 15-65 jaar)	795,5	812,9	803,6	807,0
Aantal vestigingen (van bedrijven) (per 1.000 inwoners van 15-65 jaar)	124,2	129,5	136,1	143,5

*) Functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

Er is een passende woning voor elke Tilburger

1. We hebben voor koopwoningen tot de NHG grens waar nodig de opkoopbescherming ingevoerd en kamerverhuur weer mogelijk gemaakt.
2. De regionale woonzorganalyse en het regionale woningmarktonderzoek zijn afgerond en vormen de basis voor de regionale woonzorgvisie die van start is gegaan.
3. We hebben de crisisorganisatie ingezet om de opvang van vluchtelingen en statushouders te kunnen blijven borgen.
4. We hebben middelen toegekend gekregen vanuit rijk en provincie gericht op versnelling van woningbouw en realisatie van flexwoningen.
5. Samen met rijk en provincie hebben we verder gewerkt aan de verstedelijkingstrategie en de voorbereiding van een Woondeal op niveau van SRBT.

We geven bedrijven (kwantitatief en kwalitatief) de ruimte om te ondernemen.

1. Voor het binnenwijkse bedrijventerrein 'Beneluxterrein' is samen met een aantal ondernemers en eigenaars op het terrein de generieke ontwikkelstrategie van het terrein geconcretiseerd naar specifieke kansen en mogelijkheden.
2. We zijn gestart met een integrale aanpak voor het revitaliseren van onze bedrijventerreinen. Loven loopt hiermee voorop door middel van een ondernemersgerichte aanpak, waarbij we samen met ondernemers op Loven vormgeven aan een gebiedsmanifest. In 2022 hebben verschillende sessies plaatsgevonden om te bekijken hoe het terrein kan verdichten, verduurzamen en vergroenen
3. De Green Deal Loven & Kanaalzone zijn in juli ondertekend. Sinds de startbijeenkomst in september, zijn er 30 gesprekken geweest om te bekijken of en hoe bedrijven kunnen verduurzamen. Daarnaast zijn er verschillende pilotprojecten in voorbereiding op het gebied van energieopslag en onderlinge uitwisseling.
4. Europa heeft besloten om in totaal €2,026 miljoen bij te dragen aan de voorbereidende onderzoeken die nodig zijn voor de projecten beter benutten Wilhelminakanaal tot aan Loven, Trimodaal Loven en toekomstbestendig Loven.
5. Het project Sluis II staat bij Rijkswaterstaat hoog op de lijst van nieuwbouwprojecten waar met prioriteit een stikstofbeoordeling voor wordt gedaan
6. Er is door de initiatiefnemer in samenwerking met ons gestart met het maken van het bestemmingsplan voor Trimodaal Loven
7. Samen met ondernemers op Loven geven we vorm aan het gebiedsmanifest. In 2022 hebben verschillende sessies plaatsgevonden om te bekijken hoe het terrein kan verdichten, verduurzamen en vergroenen. **Mobiliteit in Tilburg vindt op een gezonde, slimme, veilige, duurzame en inclusieve wijze plaats**

1. We hebben met het Rijk in het laatste BO-MIRT in 2022 concrete financiële afspraken gemaakt over een mobiliteitspakket ten behoeve van het Kenniskwartier (NOVEX gebied) en een pakket ten behoeve van een tweetal versnellingsprojecten (Binnenstad en Reitse Campus. Hiermee kunnen circa 10.000 woningen in West binnenstedelijk worden ingepast, kan de netwerkanalyse op onderdelen uitgevoerd worden, kunnen we een start maken met onze OV-ambities, kan de parkeerstrategie geïmplanteerd worden en kan de binnenstad worden doorontwikkeld.
2. We hebben afspraken gemaakt met politie en Openbaar Ministerie over verkeershandhaving. Het ongevallenprotocol dat we hanteren bij ongevallen met dodelijke afloop heeft tot snelle interventies gezorgd, en is na eerste ervaringen gereed gemaakt voor bestuurlijke vaststelling.
3. De samenwerking in SmartwayZ.NL verband heeft tot concrete projecten geleid gericht op de implementatie van deelmobiliteit, prioritering van fietsen en verbeteren van doorstroming, de verkeersveiligheid van vrachtverkeer en de samenwerking met de Verkeerscentrale van Rijkswaterstaat. Hiervoor hebben we 435k cofinanciering ontvangen.
4. We hebben een positieve uitkomst bereikt van NS op de quick scan naar de haalbaarheid van een nieuw treinstation aan de oostkant van de stad. In 2023 wordt een formele verkenning opgestart.
5. In 2022 is de snelfietsroute Tilburg <> Breda formeel geopend.
6. De realisatie van de Parkring is in 2022 verrijkt met opgaven uit het MJP op het gebied van groen en water. Ook zijn planteams geïnstalleerd waarmee de eerste schetsen van de nieuwe Parkring zijn opgesteld.
7. Er is een start gemaakt met de OV visie en de parkeerstrategie.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat kan beter

Er is een passende woning voor elke Tilburger

1. We hebben voldoende harde plancapaciteit in bestemmingsplannen, maar zien het aantal vergunningaanvragen en de start bouw dalen. De daling van het aantal vergunningsaanvragen speelt landelijk. Dit komt door een combinatie van gestegen rente, dalende verkoopprijzen, hoge materiaalkosten en personeelstekort. Het is nog niet te voorzien hoe dit zich ontwikkelt.

We geven bedrijven (kwantitatief en kwalitatief) de ruimte om te ondernemen.

1. De verschillende (maatschappelijke) opgaven voor de Tilburgse bedrijventerreinen kennen hun eigen proces, projecten en tempo; zoals de opgaven voor energietransitie, vergroening, benutten kadeterreinen en ruimtewinst op kavels en terreinen. De afstemming en prioritering tussen deze verschillende opgaven dient nog te worden ingeregeld, onder meer via de integrale aanpak revitalisatie bedrijventerreinen.
2. Planvorming om te sturen op kwaliteit wordt soms ingehaald door de actualiteit, waardoor de kwalitatieve sturing die we nastreven niet altijd kan worden gerealiseerd.
3. Met een frictieleegstand onder 2% is er sprake van grote krapte, terwijl er meer vraag (ca. 40 hectare tot 2030) is dan planaanbod. De druk op de ruimte wordt bovendien nog groter door andere opgaven die ook vragen om ruimte, zoals binnenstedelijk de woningbouwopgave en op de bedrijventerreinen de energietransitie.
4. In het BO MIRT van november 2022 is afgesproken besluitvorming over het project beter benutten Wilhelminakanaal tot aan Loven uit te stellen tot het BO MIRT 2023.

Mobiliteit in Tilburg vindt op een gezonde, slimme, veilige, duurzame en inclusieve wijze plaats

1. Capaciteitsproblemen, een verschuiving van de focus op de verstedelijkingsafspraken en een toenemende complexiteit van de opgave hebben ertoe geleid dat processen enigszins vertraagd zijn. Zo worden onder andere de afspraken met betrekking tot lopen, de OV agenda, de verkeersveiligheidsagenda, indicatoren en dashboard, de Mobiliteitsagenda013 doorgeschoven naar 2023.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Er is een passende woning voor elke Tilburger

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Kwaliteit van de woning (cijfer)	Lemon (tweejaarlijks)	7,5	7,6	-	7,4	7,4
Aantal nieuwe woningen (conform de actuele regionale woningbouwafspraken 2016 t/m 2025, gemiddeld per jaar)	CBS	1.500	1.414 waarvan 1.243 nieuw-bouw	1.465 waarvan 1.177 nieuw-bouw	1.497 waarvan 1.391 nieuw-bouw	1.296 waarvan 1.001 nieuwbouw
Aandeel sociale voorraad onder aftoppingsgrens	Monitor Convenant Wonen	Band-breedte 85-93%	26.120 87%	26.194 87%	27.215 90%	25.692 88%
Sociale voorraad in 2025 onder liberalisatiegrens	Monitor Convenant Wonen	31.399	29.872	29.953	30.248	30.339
Omvang woningbouwprogramma in 2025 Waarvan harde plannen woningbouwprogramma	Woningbouwprogrammering Tilburg	>=16.250 in 2025 waarvan 5.000 hard	-	-	13.775 waarvan 7.059 hard	13.132 waarvan 6.830 hard

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Doel: Voldoende ruimte voor economische ontwikkeling en werken

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Logistieke hotspot	www.logistiek.nl	in top 3	1	1	1	1
Rapportcijfer van het bedrijvenpanel voor het vestigingsklimaat in de gemeente Tilburg	Bedrijvenpanel (tweejaarlijks)	Gelijk of hoger dan de jaren ervoor	-	*	7,3	-
Aanbod-opnameratio bedrijfsruimtemarkt (nieuw per 2022)	Dynamis/NVM	1,5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,06 (Q1)

Zie ook de indicatoren bij het doel 'aanpassingsvermogen en vernieuwingskracht van bedrijven neemt toe' en 'toename van economische duurzaamheid'

** De gemeente heeft het bedrijfsleven in 2020 veelvuldig gesproken en bevraagd in het kader van corona (hoe gaat het met de bedrijven, wat hebben ze nodig?) Daarom is ertoe besloten om ze niet ook nog met onze tweejaarlijkse vragenlijst te belasten.*

Doel: Mobiliteit in Tilburg vindt plaats op een gezonde, slimme, veilige, duurzame en inclusieve wijze

Indicatoren	Bron	Streef-waarde	2019	2020	2021	2022
Aantal openbare laadpalen	Beheer & Ruimte	420	300	380	500	670
Aantal verkeersdoden	VIA-stat data	0	8	4	8	8
Aantal verkeersgewonden	VIA-stat data	0	177	154	161	181
Oordeel bereik bus (belangrijke bestemmingen)	Burgeronderzoek (tweejaarlijks)	75%	-	81,4%	-	74%
Rapportcijfer autobereikbaarheid binnenstad	Burgeronderzoek (tweejaarlijks)	-	-	6,5	-	6.7
Aantal slimme verkeerslichten (i-VRI's)	Beheer op basis van vervangings-opgave	48	23	23	26	28

Wat heeft het gekost - financiën

Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	68.262	56.150	35.874	20.276	V
Baten	-44.563	-30.795	-24.778	6.017	N
Saldo van lasten en baten	**23.699**	**25.355**	**11.096**	**14.259**	V
Toevoeging reserves	9.293	24.550	23.114	1.436	V
Onttrekking reserves	-19.615	-35.088	-21.074	14.014	N
Saldo reserves	**-10.323**	**-10.538**	**2.040**	**12.578**	**N**
Totaal	**13.376**	**14.817**	**13.136**	**1.681**	**V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling uitvoeringsfase Trimodaal Loven Voor de uitvoeringsfase Trimodaal Loven was in 2022 € 561.000 beschikbaar. De noodzakelijke werken vanuit project Wilhelminakanaal Sluis II zijn uitgesteld door de stikstofproblematiek en door een financiële herprioritering vanuit het Rijk. Daarnaast is besluitvorming over de toekomst van Wilhelminakanaal fase 1,5 vertraagd naar 2023. Zolang er geen duidelijkheid is over deze 2 projecten, kan er ook geen besluit worden genomen over de uitvoering van de trimodale ontwikkeling op Loven. Als klasse IV schepen niet in Loven kunnen geraken, is de business case op dit moment niet haalbaar. De beschikbare middelen in 2022 zullen daarom naar verwachting in 2023 nodig zijn. Voorgesteld wordt daarom om € 561.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	561 V
Overheveling Impulsagenda Emissieloos Vervoer Uw raad heeft bij de begroting 2021 twee maal € 200.000 beschikbaar gesteld voor Emissieloos Vervoer. Deze inzet is, via verkregen cofinanciering van het Rijk, verdubbeld. De uitvoeringsagenda is in 2021 voorbereid en opgesteld en inmiddels ook opgestart. Alle maatregelen konden nog niet uitgevoerd worden in 2022 en worden de komende jaren uitgevoerd. Wij stellen uw raad voor om het saldo 2022 van €280.000 over te hevelen naar 2023 en dit te betrekken bij de resultaatbestemming van deze jaarrekening.	280 V
Overheveling Inruilregeling Brom- en snorfietsen Uw raad heeft, in de begroting 2021, € 150.000 beschikbaar gesteld voor een proef voor een inruilregeling van brom- en snorfietsen. Tilburgers kunnen hiermee subsidie krijgen om hun brom-/snorfiets met verbrandingsmotor te laten slopen en een fiets aan te schaffen. Dit ten gunste van de verkeersveiligheid, de luchtkwaliteit op de fietspaden en het fietsgebruik. De regeling is in 2022 vastgesteld. De subsidies worden in 2023 verleend. Wij stellen uw raad voor om deze middelen over te hevelen naar 2023 en dit te betrekken bij de resultaatbestemming van deze jaarrekening.	124 V
Overheveling Tijdelijke verkeersmaatregelen Besterdring Uw raad heeft bij de Najaarsbijstelling 2022 € 75.000 beschikbaar gesteld voor tijdelijke verkeersmaatregelen op de Besterdring. In 2022 is voor de maatregelen voor de Besterdring bestek opgemaakt en zijn de maatregelen aanbesteed. De maatregelen konden in 2022 niet worden uitgevoerd in verband met de bereikbaarheid van de wijk door andere werkzaamheden. Het werk wordt - in afstemming met de ondernemersvereniging - in het eerste kwartaal van 2023 gerealiseerd. Wij stellen uw raad voor om de restantmiddelen van € 72.000 over te hevelen naar 2023 en dit te betrekken bij de resultaatbestemming van deze jaarrekening.	72 V
Grondexploitatie Door de aanpassing in fasering van projecten ontstaan afwijkingen tussen raming en realisatie in de jaarschijf 2022. Dit betreft meestal een verschuiving tussen de jaren. Het uiteindelijk effect op de totale grondexploitatie is budgettair neutraal. (19.154 V/N). Een aantal grote mutaties zijn hieronder toegelicht: • Kempenbaan Westzijde (574 V/6.039 N) In afwachting van een onherroepelijk bestemmingsplan is de grondverkoop en een deel van de kosten doorgeschoven naar 2023. • Koningsoord (2.051 V/1.919 N) De kosten voor aanleg van het fietspad, de bijdrage voor de geluidsschermen en overwegen en de opbrengsten van de grond zijn doorgeschoven naar 2023. • Wijkevoort (2.339 V/2.667 N) Wijkevoort faciliterend (1.500 V/N) Er loopt een procedure bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan. De budgetten zijn gefaseerd naar later jaren. • Tradepark 58 Noord (1.691 N) Er zijn in 2022 minder kavels verkocht dan verwacht. Een van de oorzaken is dat kopers bereid zijn om de grond af te nemen maar worden geconfronteerd met vertragingen in de aansluitingen op het elektriciteitsnet van Tennet.	19.154 V 19.154 N

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Het totale effect van de aanpassingen in de grondexploitatie is ongeveer € 8.000.000, waarvan het grootste effect zichtbaar is op de Algemene reserve grondexploitatie en de reserve risico's grondexploitatie (zie paragraaf grondbeleid (2.858 V/10.979 N). In de paragraaf Grondbeleid wordt hier verder op ingegaan en zijn de resultaten weergegeven van alle lopende grondexploitatie projecten en het resultaat van de totale grondexploitatie.	
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (407 V) - Minder productieve inzet eigen personeel op activiteiten verkeer en vervoer met name als gevolg van ziekte, vooral de gevolgen van corona speelden hierbij een rol (448 V) - Ambtelijke uren zijn ingezet op dienstverleningsovereenkomsten, waar dekking uit de overeenkomsten tegenover staat. Dit leidt tot een incidenteel voordeel op het urenbudget (212 V) - De geraamde kapitaallasten van ruim € 3 miljoen laten een onderschrijding zien van ca. € 100.000. De oorzaak ligt in latere uitvoering van geraamde projecten. Dekking van kapitaallasten vindt veelal plaats via onze reserves. Dat verklaart een soortgelijk resultaat op de baten (103 V/88 N) - Een deel van de gemaakte plan- en apparaatskosten op DVO Landgoed de Groene kamer en Anterieure overeenkomst Heikantsebaan kunnen niet meer verhaald worden op de ontwikkelaar. De besprekingen met de ontwikkelaars hebben lang gelopen en er is onduidelijkheid geweest over de gewenste invulling van het gebied. Het project Oude Dijk Jozefmavo is afgesloten met een positief resultaat. (200 N/8 V) - Jaarlijks is een budget beschikbaar van € 200.000 voor nieuwe initiatieven. Het budget wordt met name ingezet voor het dekken van de kosten van de opstartfase van facilitaire ontwikkelingen (daar waar derden initiatiefnemer zijn) die vervolgens leiden tot Dienstverleningsovereenkomsten waarin afspraken gemaakt worden over de dekking van de door de gemeente te maken kosten. In 2022 zijn de gemeentelijke kosten van de ontwikkeling Kempenbaan-Oost ten laste van het budget gebracht, omdat verrekening met derden niet of slechts ten dele mogelijk was. Dit leidt tot een nadeel van € 125.000. In het raadsvoorstel Scenariokeuze Kempenbaan-Oost hebben wij daar reeds melding van gemaakt (Raad 2022-1362) (125 N) - Doordat de realisatie van een aantal projecten en werken vertraging heeft opgelopen ten opzichte van de originele planning blijven de restant middelen ad € 433.000 conform bestaand beleid beschikbaar voor afronding van deze projecten. Deze lopen via de reserve Meerjarenprogramma openbare ruimte over naar 2023. Op de velden Fysieke basiskwaliteit, Groen, Blauwe leefomgeving en Aantrekkelijke leefomgeving worden deze restantmiddelen ook toegelicht (433 V/N) - Bij de programmabegroting 2015 is een bijdrage vanuit de reserve incidentele opgaven (RIO) beschikbaar gesteld van € 3,5 miljoen ter dekking van de extra kosten in het project Stappegoor. Jaarlijks worden op basis van de realisatie de kosten ten laste van de RIO gebracht. In 2022 was dit € 44.000. De verwachting is dat het restant van de bijdrage uit de RIO van € 313.000 voor Willemsbuiten in 2023 wordt ingezet (313 V/N) - Het project Kernwinkelgebied nadert zijn voltooiing en zal in 2023 afgerond worden. Het restant budget zal naar verwachting in 2023 nog benodigd zijn voor de afronding van het project (216 V/N) - De Reserve Herstructurering houdt voor 2022 rekening met een totale bijdrage van ongeveer € 10 miljoen aan diverse projecten en activiteiten. De uitgaven op enkele bestedingsrichtingen is achter gebleven bij de primaire raming. Zo is bijvoorbeeld de subsidieregeling gevelverbetering in 2022 succesvol afgesloten en blijven de restant middelen (€ 86.000) beschikbaar in de reserve. Voor de activiteit Gebiedsperspectief Groenewoud resteert nog afgerond € 80.000. Deze restantmiddelen worden in 2023 ingezet t.b.v. het perspectief (206 V/N) - De gemeente sluit gedurende het jaar dienstverleningsovereenkomsten af met projectontwikkelaars ter dekking van kosten voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze lasten en baten worden veelal op voorhand niet geraamd (201 N/V) - Wij onderzoeken de mogelijkheden voor een meer representatieve en veilige doorgang van het spoor in de Gasthuisring en het NS-plein. Tot op heden is geen passend ontwerp gevonden dat binnen de beschikbare middelen gerealiseerd kan worden. Wij bereiden momenteel een nieuwe bestuursopdracht voor deze opgave voor. Een aangepast voorstel wordt in 2023 aan uw raad voorgelegd. De huidige restant projectgelden (in de Reserve Incidentele Opgaven) gaan over naar 2023 en worden ingezet ter dekking van de verdere voorbereiding en uitvoering (198 V/N)	644 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
- Voor de bestedingsrichtingen knelpunten wonen en betaalbaar wonen (in de reserve volkshuisvesting) wordt op basis van het convenant wonen 2020 - 2025 met de woningcorporaties totaal € 191.000 doorgeschoven voor inzet in 2023 (191 V/N) - Uw raad heeft middelen beschikbaar gesteld voor de regulering en het uitrollen van deelmobiliteit (fietsen, scooters en auto's). De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang en worden in 2023 verder ter hand genomen. Dekking via de parkeerexploitatie / reserve parkeren (162 V/N) - Het opnieuw opstarten van het project Spoorknoop kon door de prioriteit m.b.t. de verkeersaanpak van de Cityring nog niet opgepakt worden in 2022. Het project wordt verder opgepakt in het eerste kwartaal van 2023. Daarmee schuift de bijdrage vanuit de Reserve Bovenwijkse Voorzieningen ook een jaar door (150 V/N) - Als gevolg van langdurige ziekte en beperkte inhuurcapaciteit is het in 2022 niet mogelijk gebleken het volledige beschikbare budget van de loopagenda in te zetten. Dit wordt verder uitgevoerd in 2023. Dekking komt uit de Reserve Incidentele Opgaven (138 V/N) - De bijdragen in het kader van mensgerichte maatregelen (subsidies aan scholen t.b.v. verkeersveiligheidsaspecten) worden in 2023 verleend. Dan vindt ook de verrekening met de provincie plaats (131 V/N) - De uitslag van de maatschappelijke kosten en baten analyse heeft langer op zich laten wachten dan voorzien en derhalve ook de geplande besluitvorming rondom de verbreding van het Wilhelminkanaal over het traject tussen Sluis III en haven Loven. Dit is doorgeschoven naar 2023. Hierdoor zijn de kosten met € 88.000 en de bijbehorende bijdrage uit de reserve bovenwijkse voorzieningen achtergebleven ten opzichte van de begroting (88 V/N) - In 2022 is gestart met het opstellen van de visie aanpak Korvelseweg. Deze visie wordt in samenhang met de Agenda Linten (Korvelseweg en Besterdring) uitgewerkt. De agenda wordt begin 2023 verwacht. Afronding van de visie vindt eveneens in 2023 plaats. De restant middelen (en dekking uit de Reserve Bovenwijkse Voorzieningen) gaan mee over naar 2023 (80 V/N) - Diversen (121 N)	
Totaal afwijkingen	**1.681 V**

Wat weten we nog meer

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Gemiddelde WOZ-waarde (in duizenden euro's)	242	261	247	269
Aantal nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	12,5	11,7	13,6	9,6
Demografische druk *)	60,6%	60,3%	59,8%	59,8 %

*) Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder, in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

2.4 Samen en dichtbij

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Bestuur en samenwerking

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

Bestuur en netwerken

1. Gesprek met Rijk (BZK) en provincie over toekomst bestuur, regionalisering en bestuurlijke vernieuwing voeden wij vanuit Tilburgse ervaringen met regionale samenwerking in Hart van Brabant en vanuit de groeiende netwerksamenwerking met Breda.
2. Governancetraject regio Hart van Brabant heeft per 1 januari 2022 geleid tot implementatie van een nieuwe GR (Gemeenschappelijke Regeling) Hart van Brabant inclusief toetreding van Alphen-Chaam en Baarle-Nassau tot de GR. De kernagenda 2023-2027 is vastgesteld en de regionale raadsadviescommissie is gestart
3. Onder leiding van Midpoint Brabant heeft Midden-Brabant -in intensieve samenwerking met partners zoals de universiteit, in november 2022 een propositie ingediend voor de Regio Deal 4e tranche "Innoveren, experimenteren en ondernemen met de mens centraal" (duidelijkheid over toekenning volgt in februari 2023). In december 2022 is de nieuwe strategische agenda Midpoint vastgesteld.
4. Samenwerking met Breda en de stedelijke regio's Hart van Brabant en De Baronie groeit, zeker op het domein van duurzame verstedelijking en de afspraken die we met provincie en Rijk maken op dit schaalniveau. Met het verankeren van de 'tweestedenregio' Tilburg-Breda op het schaalniveau van Brabant hebben we de eerste stappen gezet.
5. De strategische relatie met de Tilburg University heeft een verdere impuls gekregen en vertaalt zich o.a. in een gezamenlijk co-creatief onderzoeksprogramma, inzet van een Stadshoogleraar voor arbeidsmarktvraagstukken en betrokkenheid in de academische werkplaatsen brede welvaart van Tilburg University en intensieve(re) samenwerking en afstemming in ontwikkelingen zoals Kenniskwartier en Spoorzone.
6. Lobby Den Haag:
   - Onze inzet op een aantal majeure lobbythema's (o.a. gemeentefinanciën, hervormingsagenda jeugd, kwetsbare wijken/ leefbaarheid & veiligheid, ondermijning, verstedelijking) heeft geleid tot steun (middelen) en betere tegemoetkoming aan onze wensen en ideeën en randvoorwaarden voor de uitvoering. Daarnaast is een aantal werkbezoeken georganiseerd voor bewindspersonen en Kamerleden. De (ambtelijke) relaties met departementen zijn uitgebreid en verstevigd.
   - Met het Rijk hebben we onder andere afspraken gemaakt in het kader van BO MIRT voor de verstedelijkingsopgave en mobiliteit.
   - Tilburg heeft opnieuw een aantal relevante netwerkposities in VNG (bestuur en commissies) en G40 kunnen innemen. Lobby voor goede financiële en bestuurlijke verhoudingen (via VNG) blijven we ondersteunen en actief in participeren.
7. Lobby Europa:
   - Er zijn Europese subsidies toegekend, waaronder twee majeure (een voor het Wilhelminakanaal en een voor Park Pauwels). Tilburg nam deel aan diverse Europese evenementen om onze kennis en kunde te delen en vice versa deze te verkrijgen van andere steden. Binnen de context van het Benelux-verdrag hebben we samen met de Nederlandse ambassade te België een werkbezoek gefaciliteerd voor Belgische overheden om de uitvoering Wet Bibob nader toe te lichten. Op den duur dient een equivalente wet in België bij te dragen aan de aanpak van ondermijning tussen beide landen.
   - Ook met de universiteit werken we intensiever samen aan Europese onderwerpen, onder de vlag van het ENGAGE consortium. In november 2022 is er onder andere de ENGAGE conferentie georganiseerd in Tilburg met als thema nieuwe ecosystemen. Het consortium heeft onder andere lering getrokken uit de ontwikkeling in de Spoorzone, de campus TiU en toekomstige ontwikkelingen zoals Kenniskwartier. Vanuit ENGAGE wordt ook opvolging gegeven aan toekomstige projecten die te verbinden zijn aan Europese netwerken en financiering.
8. Overdrachtsdocument BrabantStad in maart 2022 afgerond als opmaat voor de samenwerking tussen steden en provincie Noord-Brabant na de gemeenteraadsverkiezingen. Herijkingsproces samenwerking loopt nog.

Wijkgericht werken

1. Tilburg NoordWest is in 2022 (na lobby) aangewezen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

als één van de 20 focuswijken binnen het Nationaal programma leefbaarheid en veiligheid. De centrale doelstelling van het Nationaal programma is om de leefbaarheid en veiligheid van de meest kwetsbare gebieden in Nederland in 15-20 jaar tijd op orde te brengen en het perspectief van de bewoners te verbeteren. Met het Rijk zijn werkafspraken gemaakt en inmiddels zijn middelen voor Preventie met gezag, Volkshuisvestingsfonds en Rijke schooldag aan Tilburg toegekend.
2. In het kader van TSP (Transformative Scenario Planning) heeft een groep van 35 samenwerkende professionals een netwerk gevormd dat zich richt op de aanpak van ondermijnende (drugs)criminaliteit onder jongeren. Met de campagne 'Onder mijn Stad' roept het netwerk de stad en regio op zich aan te sluiten en open en constructief mee op zoek te gaan naar antwoorden op dit complexe vraagstuk.
3. Er is een kwaliteitsslag gemaakt ten aanzien van de wijk- en dorpsagenda's en de functie van de wijk-/dorpsagenda is nader bepaald. Ook zijn (de verkorte versies) van de wijk- en dorpsagenda's digitaal ontsloten op Tilburg.nl.
4. Wijk/dorpsagenda's worden in- en extern steeds meer gezien en gebruikt als een erkend instrument. De wijk- en dorpsagenda's geven richting aan externe partijen om hun plannen er op af te stemmen en de gemeente benut de agenda's voor de wijkgerichte doorvertaling van stedelijk beleid.
5. Op verschillende manieren is ervaring opgedaan met het voeren van de dialoog met de stad en het betrekken van inwoners; onder andere via een monitorgroep, acties in het kader van het versterken van de lokale democratie, Co-design sessies en wijkgesprekken.
6. We hebben het Actieplan inwonersparticipatie uitgevoerd, een toolbox inwonersparticipatie samengesteld en een Adviseur inwonersparticipatie aangesteld.
7. Op basis van het Akkoord zijn we in gesprek met partners over de vorming van 8 gebiedsteams, die nabij en integraal werken in de wijken en dorpen. Afdelingen binnen de gemeente werken steeds meer gebiedsgericht door bijvoorbeeld in wijkteams te werken of te werken met 'buitenverbinders'.
8. Vooruitlopend op de vorming van gebiedsteams zijn in de meeste wijken bestaande samenwerkingsverbanden of netwerkoverleggen gebruikt (met inbreng van inwoners, partners uit een gebied en de gemeente).

Wat kan beter

Bestuur en netwerken

1. Met het vormgeven van de opgave rondom Betrouwbare overheid zijn we eind 2022 gestart en krijgt in 2023 concreet vorm.
2. Nieuwe governance Midpoint Brabant volgt in 2023.
3. Capaciteit en organisatiekracht om de lobbyambities uit het akkoord 'Meer voor elkaar' uit te voeren en voor een goede positionering van Tilburg in Europa en vice versa. Door personeel verloop heeft er onvoldoende borging en binding met additionele Europese externe netwerken kunnen plaatsvinden om meer Europese financiering te ontsluiten en daar waar opportuun beleid te beïnvloeden (in het bijzonder gerelateerd aan majeure opgaven). Het finaliseren van een hernieuwde Europa strategie moet nog plaatsvinden (inclusief de juiste condities voor uitvoering ervan). De samenwerking en uitwisseling met Turnhout en Mechelen heeft nog geen vervolg gekregen.
4. De concrete weerslag van de herijking samenwerking BrabantStad is eind 2022 ingezet en vertaalt zich pas in 2023 in een aanscherping van de nieuwe werkwijze en samenwerking in het netwerk.

Wijkgericht werken

1. Voldoende slagkracht organiseren in de wijken om resultaten te bereiken.
2. Doorontwikkeling wijkgericht werken en integratie van wijkgericht werken, PACT-aanpak en inwonersparticipatie. In de loop van 2023 krijgt dit zijn beslag. Denk hierbij aan:
   - De wijk- en dorpsagenda's kunnen nog verder doorontwikkeld worden, waarbij aandacht is voor:
     - Representatie vanuit de wijken/ dorpen.
     - Herkenbaarheid voor bewoners
     - Verbinding met de P&C cyclus
     - De functie ervan als sturingsinstrument
     - De GROW-waarden (Goede Start, Ruimte om te leven, Optimale kansen, In een Wereld die mij ziet)
     - Het toevoegen van een lange-termijn visie/ gebiedsperspectief
   - Wijkgericht werken vraagt van de gemeente een andere manier van werken. Het gaat om een cultuur- en gedragsverandering: anders denken, samen leren en anders sturen. Hier wordt al veel aandacht aan

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

besteed. Daarnaast moet de wijze waarop we georganiseerd zijn, beter aansluiten bij de leefwereld, bijvoorbeeld door te werken vanuit gebiedsteams.
- In het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) stellen we een uitvoeringsplan voor het gebied Tilburg NoordWest op dat 1 juli 2023 gereed is. Het NPLV stelt ook eisen aan de governance structuur in een publiek private samenwerking. In dat licht zijn we met partners in gesprek over de vorming van een (Kern)Alliantie en een ondersteunend programmabureau, dat goed verbonden is met de te vormen gebiedsteams in NoordWest.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Bestuurlijke vernieuwing
Tilburgerschap is een belangrijke inspiratiebron voor bestuurlijke vernieuwing. Tilburg werkt continu aan bestuurlijke vernieuwing door:
- participatie en medezeggenschap om beter tegemoet te kunnen komen aan de wensen van de Tilburgers;
- ontwikkeling van sturingsarrangementen op maat rond een maatschappelijke opgave;
- ontwikkeling en organisatie van vernieuwing in werkwijzen en instrumenten voor interbestuurlijk samenwerken (als één overheid) bij de (integrale) aanpak van (regionale) maatschappelijke opgaven.

Er zijn geen specifieke indicatoren gedefinieerd voor dit doel.
Doel: Tilburg is een succesvolle netwerkstad
- Efficiënt en effectief uitvoeren (wettelijke) taken samen met mede-overheden
- Versterken strategische samenwerking op alle niveaus voor aanpakken bovenlokale opgaven
- Verwerven van externe steun
- Efficiënt en effectief uitvoeren dienstverlening voor andere overheden

Er zijn geen specifieke indicatoren gedefinieerd voor dit doel.
Doel: Wijkgericht werken samen met de stad
Dit vraagt een:
- wendbare gemeentelijke organisatie om beter mee te kunnen bewegen op de dynamiek van de stad en de behoeften van de Tilburgers, en onze realisatiekracht te vergroten;
- versterkt partnerschap met en ín de stad;
- een structurele en herkenbare representatie van de gemeente in de wijken en aanwezigheid ín de buurt.

Er zijn geen specifieke indicatoren gedefinieerd voor dit doel.

Wat heeft het gekost – financiën

Bestuur en samenwerking x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022		Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	11.868	11.471	11.129	342		V
Baten	-154	-905	-1.322	417		V
Saldo van lasten en baten	**11.713**	**10.566**	**9.807**	**759**		V
Toevoeging reserves	0	0	0		0	
Onttrekking reserves	-883	-12	-12		0	
Saldo reserves	**-883**	**-12**	**-12**		**0**	
Totaal	**10.830**	**10.554**	**9.795**		**759**	**V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Voorziening (voormalig) bestuur De gemeente Tilburg heeft de pensioenen en wachtgelden van (voormalig) bestuurders in eigen beheer. Aan de hand van actuariële waarde berekeningen is aan het einde van het jaar de benodigde hoogte van de voorziening bepaald op basis van een verplicht te hanteren rentepercentage per 30 september 2022. De kosten van de pensioenen en wachtgelden zijn € 938.000 lager dan begroot tot en met de najaarsbijstelling. Bij de berekening van de hoogte van de voorziening spelen met name twee effecten een rol. Het eerste is de voorgeschreven rekenrente van (afgerond) 2,5% die ten opzichte van 2021 met 1,9% procentpunt is gestegen. Dit rentepercentage is aanmerkelijk hoger dan afgelopen jaren. Hierdoor kan een lager bedrag in de voorziening worden aangehouden wat leidt tot een vrijval uit de voorziening. Bij de najaarsbijstelling was hiervoor al een bedrag ingeschat, maar dit effect is op basis van de werkelijke actuariële berekeningen hoger. Het tweede betreft de verhoging van de pensioenen door het ABP per 1-1-2023 met 11,96%. Dit leidt tot hogere pensioenverplichtingen en daarmee een hoger bedrag in de voorziening. Het rente-effect (rente op rente) is groter dan de indexering van de pensioenen waardoor de hoogte van de voorziening per eind 2022 in totaal € 1,4 miljoen lager is dan eind 2021.	938 V
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (4 V) - Via het gemeentefonds ontvangen we t/m 2024 middelen om kosten in verband met de herindeling van Biezenmortel bij Tilburg te kunnen dekken. Aangezien de integratie van Biezenmortel structureel voldoende is geborgd zijn in 2022 nauwelijks kosten gemaakt (€ 107.000 V). Ook voor 2023 en 2024 verwachten we hier geen specifieke kosten meer waardoor dit budget kan vrijvallen (€ 136.000 V per jaar) (107 V) - In 2022 zijn de bijdragen voor verschillende lidmaatschappen en samenwerkingsverbanden hoger dan begroot (€ 165.000 N). Belangrijkste reden is de in 2022 verhoogde bijdrage aan de VNG voor de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Dit heeft een structureel effect vanaf 2023 van € 150.000 (165 N) - Op de kosten voor fractievergoedingen is een nadeel van € 79.000 ontstaan. In de begroting van 2022 is rekening gehouden met 10 raadsfracties die een vaste jaarlijkse vergoeding krijgen van € 30.000, naast een vergoeding per raadszetel. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 zijn er 13 fracties. Het structurele effect is € 90.000 per jaar (79 N) - Diversen (46 N)	179 N
Totaal afwijkingen	**759 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Publieke dienstverlening

Wat hebben we bereikt

Tilburg werkt aan klantgedreven dienstverlening met een omnichannel strategie op basis van de Kadernota Publieke Dienstverlening "Visie op dienstverlening 2021-2026: De Reis naar Klantgedreven Dienstverlening". Vanuit de kadernota klantgedreven dienstverlening loopt een gemeente breed programma dat de veranderbeweging behorende bij deze ambitie faciliteert.

Hierbij ligt de focus op het uitrollen van de omnichannelstrategie, een strategie waarin Tilburg landelijk voorop loopt ten opzichte van andere gemeenten. De Tilburgse omnichannel strategie richt zich hierbij specifiek op het beheer van interactie en relatie tussen klant en organisatie over de verschillende kanalen. Hiervoor worden een klantsysteem, kanaalintegratie en klantbeelden (een overzicht met alle gemeentelijke informatie van, over en voor de klant) ingezet.

Daarnaast ligt de continue focus op verdere ontwikkeling van ons dienstverlenings-DNA en de vernieuwing en innovatie van onze dienstverlening. In 2022 hebben we voortgebouwd op de basis die in 2021 is gelegd en bouwen we structureel verder aan het verbeteren van de dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers.

Wat is goed gegaan

Klantgedreven dienstverlening:

1. De uitgangspunten van de kadernota zijn afgelopen jaar nogmaals bekrachtigd in Het Akkoord met de stad. Hierbij is het vertrouwen en ruimte gegeven om de ambities mogelijk te maken.
2. Om invulling te kunnen geven aan de ambities genoemd in de kadernota publieke dienstverlening, is het programmateam publieke dienstverlening versterkt met onder andere procesanalisten, productowner digitale dienstverlening, coördinator User Experience- Lab (UX) en productowner Robot Proces Automation (RPA).

Ons dienstverlenings DNA:

1. De volgende klantreizen zijn uitgevoerd:
   - Ik kan de gemeentelijke belastingen niet betalen;
   - Ik heb een klacht over de gemeente Tilburg;
   - Ik wil (ver)bouwen in de gemeente Tilburg.
2. De continu-meting klanttevredenheid (enquêtes via Klant Contact Monitor (KCM)) is uitgebreid naar 17 onderzoeken. Daarnaast is de voorbereiding van zeven nieuwe metingen gestart.
3. Het onderzoek naar de tweedelijns telefonische bereikbaarheid is uitgevoerd onder alle medewerkers van de negen uitvoerende afdelingen.
4. De eerste UX onderzoeken zijn gedaan, deze leggen de basis voor de opzet van een User Experience-lab. Hiermee werken en testen we samen met de klant de dienstverlening met als doel deze te verbeteren.
5. Een onderzoek naar de kwaliteit van de inhoudelijke beantwoording van vragen die binnen komen via Social media kanalen en telefonie;
6. Middels een klantstromen simulatie is er onderzoek gedaan naar het soepel routeren en afhandelen van klantstromen in de nieuwe stadswinkel.
7. Om medewerkers mee te nemen in de beweging klantgedreven werken is gestart met:
   - Simulatiesessies. Om deze simulatiesessies gemeentebreed in te kunnen zetten zijn in 2022 acht trainers opgeleid;
   - Inspiratiesessies. De eerste heeft plaats gevonden in het Factorium met spreker Steven van Belleghem (De veranderende wereld van klantrelaties).

Omnichannel strategie:

1. Er is een nieuwe telefoniecentrale in gebruik genomen bij het Klant Contact Center (KCC) met meer mogelijkheden om kwalitatieve dienstverlening te leveren aan onze inwoners.
2. De Telefoniecentrale is gekoppeld aan het gemeentelijke klantsysteem (CRM) waardoor een basis wordt gelegd voor het werken met klantbeelden.
3. Er zijn impactanalyses uitgevoerd voor de inzet van het klantsysteem bij diverse afdelingen met klantcontact.
4. Voorbereidingen zijn gestart voor de inzet van het klantsysteem bij de afdeling werk en inkomen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Innovatie en wendbaarheid:

1. Er is samen met de VNG een pilot “mijn zaken” uitgevoerd om Track en trace statusinformatie over gemeentelijke dienstverlening beter inzichtelijk te maken voor inwoners.
2. Gem de gemeentelijke virtuele assistent, is samen met o.a. Utrecht, Drechtsteden, Rotterdam verder doorontwikkeld, hierdoor kunnen inwoners 24/7 gericht informatie krijgen over gemeentelijke producten en diensten.
3. Er is een verkenning uitgevoerd naar de inzet en het gebruik van een digitale (virtuele) balie in onze dienstverlening
4. De basis voor de inzet van Robotiseringstools in onze dienstverlening is versterkt door het realiseren van een gemeentelijk RPA team (Robot Proces Automation).

Wat kan beter

1. Hoewel we veel hebben gerealiseerd, komen we als organisatie kwalitatief en kwantitatief nog capaciteit te kort om de huidige ambitie te realiseren. Mede door krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om de juiste mensen aan te trekken waardoor de doorontwikkeling van onze dienstverlening minder snel gaat dan gehoopt.
2. Het gebruik van meerdere communicatiekanalen vraagt van ons om bewust en kwalitatief goed te handelen op deze kanalen. Het verder professionaliseren van de afhandeling van klantvragen via social media blijft de komende tijd aandacht vragen.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Verbeteren klanttevredenheid van de gemeentelijke dienstverlening
KCM: Klant Contact Monitor

Indicatoren	Bron	2021	Streefwaarde 2022	Resultaat 2022
De klant is tevreden over de dienstverlening van de gemeente Tilburg (rapportcijfer).	KCM	-	8,0	7,7
De dienstverlening sluit aan bij de behoeften en verwachting van de klant (percentage).	KCM	-	nulmeting 2022: 7,5	7,5
Ervaart u het contact met de gemeente over het algemeen als persoonlijk (rapportcijfer)	KCM	-	8	7,2
De klant wordt binnen de servicenormen die geldt voor het gevraagde product of dienst geholpen. De servicenormen worden jaarlijks door de raad in de programmabegroting vastgesteld.	Voor de dienstverlening gebruikte applicaties.		100% zie voor servicenormen bijlage 9 programma-begroting 2022	zie voor servicenormen bijlageII jaarstukken 2022
De klant is tevreden over de 2e lijns telefonische bereikbaarheid van de gemeente Tilburg (percentage).	Onderzoek telefonische bereikbaarheid (Telan)	73%	90%	78%

De klant is tevreden over de dienstverlening van de gemeente Tilburg
(kadernota: rapportcijfer, streefwaarde 8)
In 2021 bleek dat de vraagstelling in de diverse enquêtes te verschillend is om daar eenvoudig één conclusie uit te trekken over de klanttevredenheid met betrekking tot “dé dienstverlening” van onze gemeente. Daarom is per 1 januari 2022 de vraag: “*Hoe tevreden bent u over de dienstverlening van de gemeente Tilburg?”* aan het eind van iedere enquête toegevoegd. Deze vraag kan worden beantwoord door middel van het geven van een rapportcijfer.
Voor 2022 is het gegeven cijfer een 7,7

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

De dienstverlening sluit aan bij de behoeften en verwachtingen van de klant
(kadernota:* percentage, *0-meting in 2021)

1. Meten tevredenheid aansluiting bij behoeften klant:

- De KlantContactMonitor (KCM) is niet het middel om de behoeften van de klant in beeld te krijgen, daarvoor is dit onderwerp te veelomvattend. We brengen de behoefte van de klant in beeld door hen vooraf te betrekken bij de verbetering van onze dienstverlening, zoals aangegeven in de kadernota. Dit doen we onder andere door gebruikerstesten en onderzoek in het User-Experience lab.

2. Meten tevredenheid m.b.t. verwachtingen klant:

- Ook hier is in iedere bestaande enquête per 1 januari 2022 een vraag over opgenomen, namelijk: *"Sluit de dienstverlening van de gemeente aan bij uw verwachtingen?"*

Voor 2022 is het gegeven cijfer een 7,5 Dit wordt gezien als nulmeting en op basis hiervan wordt een streefcijfer vastgesteld voor 2025.

Ervaart u het contact met de gemeente over het algemeen als persoonlijk (rapportcijfer)
(in kadernota stond oorspronkelijk een percentage , streefwaarde 85%)
We kunnen niet met een percentage werken want niet iedereen vult de enquête in. In plaats daarvan vragen we om een rapportcijfer. Aan alle bestaande enquêtes is per 1 januari 2022 de vraag: *"Ervaart u het contact met de gemeente over het algemeen als persoonlijk?"* toegevoegd. De indicator is hierop aangepast Streefwaarde is een 8.
Voor 2022 is het gegeven cijfer een 7,2

2e lijns telefonische bereikbaarheid
Voor het onderzoek van de 2e lijns telefonische bereikbaarheid zijn door onderzoeksbureau Telan in het 3e kwartaal van 2022 1.348 medewerkers, werkzaam op 69 verschillende teams, ieder 3 keer telefonisch benaderd. Van de 4.044 benaderingen hebben er 3.163 tot een geslaagd contact geleid. Dit is 78% (2021 73%); de norm is 90%. 881 benaderingen (22%) leidden niet tot een geslaagd contact (niet of niet op tijd teruggebeld, geen contact gekregen). Komende periode gaan we de resultaten via de teammanagers op individueel niveau terugkoppelen met de medewerkers, gericht op meer bewustwording en daarmee gedragsverandering. We gaan acties uitwerken om de bereikbaarheid in 2023 verder te verbeteren.

Wat heeft het gekost - financiën

Publieke dienstverlening x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022		Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	18.119	21.717	21.598	119	V	
Baten	-9.583	-9.011	-8.280	731	N	
Saldo van lasten en baten	**8.536**	**12.706**	**13.317**	**611**	N	
Toevoeging reserves	0	0	0		0	
Onttrekking reserves	0	-854	-854		0	
Saldo reserves	**0**	**-854**	**-854**		**0**	
Totaal	**8.536**	**11.852**	**12.463**		**611**	**N**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Overheveling invoeringsmiddelen Wet Kwaliteitsborging Bouw (WKB) Het rijk heeft bij de mei-circulaire 2022 invoeringsmiddelen toegekend voor de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB). Deze middelen zijn in 2022 niet ingezet omdat de invoering van de wet is uitgesteld naar 1 januari 2024 (samen met de omgevingswet). Voor 2023 zijn verdere implementatiewerkzaamheden nodig en van de bijdragen die wij voor 2023 gaan ontvangen is de verwachting dat deze niet toereikend zijn.	221 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Voorgesteld wordt € 221.000 over te hevelen naar 2023 en te betrekken bij de resultaatbestemming van de jaarrekening.	
Omgevingsvergunningen De legesopbrengsten voor omgevingsvergunningen laten een nadeel zien van € 1.751.000. Van de 17 grote ontvangen aanvragen waarvoor bij de Najaarsbijstelling nog legesopbrengsten verwacht werden, hebben we er uiteindelijk maar 7 af kunnen doen in 2022. De vertraging in de afhandeling is mede veroorzaakt door een uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak op 2 november 2022 waarin is geoordeeld dat de bouwvrijstelling stikstof niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht. Dit heeft ertoe geleid dat voor een groot deel van de grote WABO-aanvragen een extra berekening (aerius) nodig is. Daarnaast heeft een bezwaarprocedure ook voor vertraging gezorgd in de behandeling van een grote aanvraag die hierdoor eveneens niet in 2022 kon worden afgehandeld.	1.751 N
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (496 V) - In 2022 zijn er 17% meer reisdocumenten verstrekt. Dit heeft geleid tot € 276.000 hogere opbrengsten en € 172.000 hogere afdrachten van rijksleges (104 V) - Vanwege 12% hogere realisatie in verstrekte rijbewijzen namen de opbrengsten toe met € 148.000 en de lasten voor afdracht rijksleges met € 66.000 (82 V) - Het aantal verstrekte uittreksels lag 20% hoger dan begroot. Het aantal verstrekte verklaringen omtrent gedrag was lager dan begroot. Samen zorgt dit voor € 87.000 hogere baten en € 8.000 lagere lasten (95 V) - Diversen (142 V)	919 V
Totaal afwijkingen	**611 N**

Wat weten we nog meer

Klant Contact Monitor (KCM), jaarresultaten per onderzoek

	Afdeling	Onderzoek	Cijfer 2020	Cijfer 2021	Cijfer 2022
1.	Dienstverlening	Stadswinkels	8,8	8,9	8,9
2.	Dienstverlening	Stadswinkels Engels	9,5	9,6	9,6
3.	Dienstverlening	Social Media	7,1	7,0	6,2*
4.	Dienstverlening	Webformulieren	7,9	8,0	8,0
5.	Dienstverlening	Vergunningen	7,3	7,5	7,4
6.	Dienstverlening	WMO Backoffice	-	8,4	8,3
7.	Economie en Arbeidsmarkt	Accountmanagement	i.v.m. Covid-19 geen bedrijfs-bezoeken	8,1	8,6
8.	Economie en Arbeidsmarkt	Ondernemersadvies	8,1	8,3	8,1
9.	Werk en Inkomen	Tilburg Actief	7,9	8,5	8,1
3.	Werk en Inkomen	Inkomensondersteuning	8,2	8,1	7,9
4.	Werk en Inkomen	Praktijk Advies Centrum (sinds 12-09-2022)	-	-	-
5.	RUV, Veiligheid en Wijken, BAT	CMP/Fixi	6,0	5,7	6,0
6.	Juridische zaken	Bezwaarschriften	8,2	8,3	8,6
7.	BAT	Milieustraten (sinds 21-02-2022)	-	-	7,6

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

*Resultaat is niet representatief vanwege zeer lage respons, veroorzaakt door problemen met het systeem waarin sociale media contacten met inwoners worden afgehandeld. Hierdoor werd het onderzoek onvoldoende aangeboden. Omdat dit niet op te lossen was is het onderzoek gestopt per 01/01/2023

Kengetallen:	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Aantal reisdocumenten *)	12.729	18.593	9.333	23.336
Aantal rijbewijzen	20.028	20.767	14.093	18.507
Aantal uittreksels	12.568	14.577	13.300	15.995
Aantal bezoekers stadswinkel *)	81.061	96.460	66.790	102.454
Aantal vooradviezen Wabo	684	842	492	682
Aantal aanvragen Wabo	1.757	1.834	1.499	1.681
Aantal Bibob-toetsen **)	89	64	95	243
Aantal aanvragen Huisvestingsverordening	94	114	269	249
Aantal aanvragen evenementenvergunningen (APV)	84	193	325	280
Aantal aanvragen Drank- en horecawet en exploitatievergunning	147	117	223	216
Aantal aanvragen staanplaatsvergunning	40	41	34	26
Aantal aanvragen aanwezigheidsvergunning (Wet op de kansspelen)	26	21	26	28
Aantal meldingen Woningwet	816	882	816	712
Aantal meldingen Wet milieubeheer	121	123	257	146
Aantal aanvragen ontheffing sluitingstijd	17	22	44	23
Aantal bezwaarschriften WOZ	1.449	1.987	2.000	1.791
Aantal sociale bezwaarschriften	1.015	1.094	1.150	1.119
Aantal algemene bezwaarschriften	674	847	700	677
Aantal meldingen aansprakelijkheid	573	402	450	394

*) Een aantal jaren geleden is de geldigheidsduur van de reisdocumenten verlengd. Hierdoor fluctueert vanaf dat moment het aantal per jaar sterk. Hiervoor was een raming gemaakt die – mede door Corona – niet meer blijkt te kloppen. Voor de Programmabegroting 2023 is de raming geactualiseerd. Dit leidt ook tot hogere bezoekersaantallen, voor 1 reisdocument zijn 2 bezoeken nodig (aanvragen en ophalen).
**) Het aantal Bibob-toetsen was in de coronaperiode lager, maar is in 2022 weer toegenomen. Daarnaast zijn er Bibob onderzoeken in de zorgsector uitgevoerd wat sinds 2022 is toegestaan. Tenslotte zijn vanaf 2022 ook screeningen en quickscans in het realisatiecijfer 2022 opgenomen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Diensten aan andere overheden

Wat heeft het gekost - financiën

Diensten aan andere overheden x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
Lasten	27.339	30.932	31.018	86 N
Baten	-27.582	-31.209	-31.401	192 V
Saldo van lasten en baten	**-244**	**-277**	**-382**	**105 V**
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	-43	-43	0
Saldo reserves	**0**	**-43**	**-43**	**0**
Totaal	**-244**	**-320**	**-425**	**105 V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Lagere uitvoerings- en organisatiekosten Regiovervoer De organisatie en uitvoering van het regiovervoer is € 532.000 goedkoper uitgevallen dan vooraf begroot. Deze kosten worden volledig doorbelast naar deelnemende gemeenten waardoor ook de opbrengst € 532.000 lager is.	532 V 532 N
Overige afwijkingen - Tekort op tarief huisuitzettingen (33 N) - Er zijn meer personeelskosten gemaakt voor toezicht Sociaal Domein die doorbelast zijn aan de regio (54 V); - Regionale dienstverlening ICT. Met name hogere doorbelasting uren aan Dongen a.g.v. meer inzet dan begroot (71 V) - Leveringen aan derden. Kosten voor derden in het kader van catering, schoonmaak, evenementen zijn hoger dan begroot (86 N/V) - Doorbelasting BAT Bedrijven N.V. De inzamelkosten voor, en daarmee doorbelasting aan, BAT Bedrijven N.V. zijn hoger door o.a. uitbreiding inzameling in Gilze-Rijen met GFT en PMD (407 N/V) - Regionale samenwerking werkgeversarrangementen bundeling middelen: meer uitgaven gemaakt voor regio als gevolg van hoger gebruik werkgeversarrangementen. Andere gemeenten betalen hiervoor (7 V) - De gemeente Tilburg heeft voor € 174.000 personele inzet verzorgd voor de gemeenschappelijke regeling Regio Hart van Brabant. Het gaat om inzet voor het innovatienetwerk en activiteiten vanuit diverse hefboomplannen, die ten laste komen van de deelbegroting jeugd bij Hart van Brabant. Deze door Tilburg gemaakte kosten waren niet begroot maar zijn doorberekend aan Regio Hart van Brabant (174 N/V); - Diversen (6 V)	105 V
Totaal afwijkingen	**105 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Handhaven positie als grote gemeente met lage woonlasten

Indicatoren	Bron	Streefwaarde	2019	2020	2021	2022
Positie ranglijst van woonlasten (meerpersoonshuishoudens) grote gemeenten	COELO *)	Behoud lage positie	4	2	1	1

*) rapport kerngegevens belasting grote gemeenten van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden).
Betreft ranglijst van woonlasten van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning, 1 = laagste woonlasten.

Wat heeft het gekost - financiën

Financiering en algemene dekkingsmiddelen x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	3.877	4.187	3.751	435	V
Baten	-610.394	-679.975	-702.815	22.840	V
Saldo van lasten en baten	**-606.516**	**-675.789**	**-699.064**	**23.275**	V
Toevoeging reserves	0	502	502	0	
Onttrekking reserves	-5.938	-6.350	-6.768	418	V
Saldo reserves	**-5.938**	**-5.848**	**-6.266**	**418**	**V**
Totaal	**-612.454**	**-681.637**	**-705.330**	**23.693**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Uitkering gemeentefonds De financiële consequenties van de september- en decembercirculaire 2022 leiden voor uitkeringsjaar 2022 tot een voordeel van € 18,6 miljoen. Als belangrijkste oorzaken kunnen genoemd worden: ontwikkeling uitkeringsbasis € 0,7 miljoen, afrekening plafond BTW-compensatiefonds (BCF) € 4,2 miljoen, compensatie energietoeslag 2022/2023 en aanvullende maatregelen energierekening € 10,9 miljoen en overige taakmutaties/integratie- en decentralisatieuitkeringen € 2,8 miljoen. De uitkeringsjaren 2019 t/m 2021 leiden tot een voordeel van € 0,9 miljoen. Van de ontvangen taakmutaties en integratie- en decentralisatieuitkeringen is in 2023 nog een bedrag van € 11,814 miljoen nodig. Dit betreft: • Energietoeslag 2023 € 8,765 mln. • Bijzondere bijstand studenten (aanvullende maatregelen energierekening) € 1,256 mln. • Dichterbij dan je denkt € 0,717 mln. • Verlengde pleegzorg AMV's € 0,531 mln. • Uitvoering en implementatie Breed offensief € 0,152 mln. • Toegankelijkheid verkiezingen € 0,035 mln. • Gezond in de Stad € 0,105 mln. • VN decennium € 0,016 mln. • Voorkomen discriminatie naar herkomst € 0,017 mln. • Versterken sociale basis € 0,120 mln. • Stedelijke vernieuwingsgebieden € 0,100 mln. Wij stellen de raad voor om deze middelen over te hevelen en te betrekken bij de resultaatbestemming van deze jaarrekening.	19.474 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag

Overige afwijkingen 1.027 V

- Vrijval technische overhevelingen (332 V)
- De beschikbare middelen voor versterking anti-discriminatievoorzieningen zijn (gedeeltelijk) ingezet voor subsidie aan Radar (zie veld Openbare orde en veiligheid) (70 V)
- De opbrengst OZB is € 363.000 hoger dan begroot. Dit is met name te verklaren doordat er minder aan bezwaren bij niet woningen (eigendom) zijn toegekend (€ 193.000 V). Daarnaast is er bij de OZB voor woningen een beperkte meeropbrengst gerealiseerd (€ 127.000 V). Dit is mogelijk het gevolg van een gemiddelde WOZ waarde die iets hoger is geweest dan begroot. Tevens is er een voordeel van € 43.000 door een vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren (363 V)
- De inkomsten toeristenbelasting over het jaar 2021, opgelegd in 2022, zijn hoger dan geprognosticeerd en bijgesteld in het Najaarsbericht (€ 19.000 V). De inkomsten toeristenbelasting over het jaar 2022, die wordt opgelegd in 2023, zullen toenemen om drie redenen: er zijn t.o.v. 2021 minder lockdowns geweest dus meer boekbare dagen, de kamerprijzen stijgen (landelijke trend) en in Tilburg stijgt het aantal overnachtingen al een aantal jaren op een rij (m.u.v. de coronajaren) en we verwachten dat die stijging doorzet. Cijfermatig verwachten we € 100.000 hoger uit te komen dan is geprognosticeerd (€ 100.000 V). We zijn bezig met een onderzoek om te beoordelen hoe de ontwikkeling verder zal gaan in de toekomst. We zullen hier tijdens de Tussenrapportage 2023 op terugkomen (119 V)
- De opbrengst afvalstoffenheffing is € 96.000 lager dan begroot. Hierin zit een voordeel wegens vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren van € 22.000. Een nadeel op de afwikkeling van opbrengsten voorgaande jaren van € 65.000. Voor het jaar 2022 was de opbrengst per saldo € 53.000 lager dit komt met name door een toename in het aantal bezwaar- en verzoekschriften (mutaties naar aanleiding van wijzigingen in het aantal personen, buitenverhuizingen, overlijden etc.). Het totale resultaat van € 96.000 is onttrokken uit de egalisatiereserve Afvalstoffenheffing (96 N/V)
- De opbrengst rioolheffing is € 305.000 lager dan begroot. Hierin zit een voordeel wegens vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren van € 14.000. Een nadeel op de afwikkeling van opbrengsten voorgaande jaren van € 26.000. Voor het jaar 2022 was de opbrengst per saldo € 293.000 lager. Dit komt met name door een afname in het waterverbruik bij de niet-woningen als effect van de corona maatregelen. Het totale resultaat van € 305.000 is onttrokken uit de egalisatiereserve Rioolheffing (305 N/V)
- Diversen (143 V)

Corona-gerelateerde meldingen

Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.

Compensatie corona via uitkering gemeentefonds 3.192 V

Bij de september- en decembercirculaire 2022 is voor het jaar 2022 een bedrag van € 3,1 miljoen coronacompensatie toegekend. De compensatie heeft betrekking op de volgende onderdelen:

- Inkomstenderving 2021	€ 1,846 mln.
- Voorschoolse voorziening peuters	€ 0,002 mln.
- Uitvoeringskosten BBZ	€ 0,076 mln.
- Meerkosten sociaal domein (Jeugdwet en Wmo 2015)	€ 1,111 mln.
Subtotaal	€ 3,035 mln.
- Exploitatietekort Sociale Werkbedrijven	€ 0,157 mln.
Totaal compensatie	€ 3,192 mln.

De compensatie voor het exploitatietekort SW-bedrijven is doorbetaald aan de Diamant-groep (zie veld Passende ondersteuning: Werk en Inkomen). Het resterende bedrag ad € 3,035 miljoen wordt conform afspraak toegevoegd aan de reserve Corona (zie veld Algemene baten en lasten).

Totaal afwijkingen	23.693 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Wat weten we nog meer

Waarstaatjegemeente.nl Indicatoren	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Gemeentelijke woonlasten:				
* Eenpersoonshuishouden	€ 572	€ 573	€ 571	€ 658
* Meerpersoonshuishouden	€ 599	€ 603	€ 598	€ 687

Deze gegevens zijn ontleend aan het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheid (COELO). De stijging in 2022 ten opzichte van voorgaande jaren heeft te maken met een definitieverandering bij het COELO. Vanaf 2022 hanteert COELO voor de gemeentelijke woonlasten de gemiddelde woz-waarde van een koopwoning. Daarvoor werd de berekening uitgevoerd op basis van de gemiddelde woz-waarde van koop- en huurwoningen tezamen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Algemene baten en lasten

Wat heeft het gekost - financiën

Algemene baten en lasten x € 1.000	Oorspronkelijke begroting	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
Lasten	16.705	9.595	4.803	4.792	V
Baten	-211	-386	-1.269	883	V
Saldo van lasten en baten	**16.495**	**9.209**	**3.534**	**5.675**	V
Toevoeging reserves	21.628	37.042	39.583	2.541	N
Onttrekking reserves	-20.055	-33.930	-32.852	1.078	N
Saldo reserves	**1.573**	**3.112**	**6.731**	**3.619**	**N**
Totaal	**18.068**	**12.320**	**10.264**	**2.056**	**V**

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Niet corona gerelateerde meldingen	
Voorziening Verlofsparen In de CAO gemeenteambtenaren is met ingang van 2022 opgenomen dat werknemers verlof kunnen sparen en dat deze verlofuren niet vervallen. Op basis hiervan is vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) aangegeven dat het in principe verplicht is om hiervoor een voorziening te vormen. Wij hebben medio 2022 in afstemming met de accountant gekeken hoe we hiermee om zouden moeten gaan. Op basis hiervan is bij de Najaarsbijstelling gemeld dat wij verwachtten hiervoor € 1,5 miljoen nodig te hebben. Dit was gebaseerd op een inschatting van het aantal verlofuren binnen de gemeente Tilburg dat hieronder zou vallen. De commissie BBV heeft eind december 2022 een nadere toelichting gepubliceerd. Dit leverde landelijk discussie en vragen op waarna eind januari 2023 nog een nadere duiding is gekomen. De conclusie voor Tilburg was dat de door ons gekozen systematiek niet toegestaan was. Omdat wij in 2022 nog niet concreet aan medewerkers hebben uitgevraagd of zij gebruik willen maken van de mogelijkheid tot verlofsparen en omdat ons totaal verlofvolume (binnen een bepaalde bandbreedte) gelijkmatig is gebleven is het op basis van de BBV-regels niet toegestaan om in boekjaar 2022 een voorziening te vormen. Dit leidt tot een voordeel van €1,5 miljoen ten opzichte van de Najaarsbijstelling. Wij doen in 2023 een uitvraag bij onze medewerkers naar verlofsparen. Omdat dan concreet duidelijk zal worden welke uren als verlofuren worden aangemerkt zullen wij in 2023 wel een voorziening hiervoor moeten gaan vormen. In het raadsvoorstel bij de jaarstukken stellen wij uw raad daarom voor om € 1,5 miljoen uit het jaarrekeningresultaat te bestemmen om deze voorziening in 2023 te kunnen vormen.	1.500 V
Doorbelaste organisatiekosten Op de kostenplaatsen voor de organisatiekosten kan in de rekening een saldo ontstaan door een afwijking in de kosten in relatie tot de dekking uit tijdschrijven (prijs- en hoeveelheidsverschillen). Het BBV schrijft voor dat dit saldo ten laste of ten gunste moet worden gebracht van de exploitatie. Overigens is dit saldo geen extra winst of verlies. Het betreft een saldo van lasten en/of baten dat niet direct kan worden toegerekend aan een van de velden, maar dus wel onderdeel uitmaakt van de totale exploitatie. Tegenover dit voordeel op het veld Algemene baten en lasten staan dus nadelen op de andere velden. Op het totaal van € 232 miljoen aan doorbelaste kosten is een afwijking van € 0,77 miljoen (0,3%) ontstaan.	771 V
Diverse I-projecten Als gevolg van vertragingen bij IT projecten heeft er € 568.000 minder onttrekking vanuit de Reserve Ontwikkeling Informatisering plaatsgevonden (ROI). Voor Smart Mobility is er sprake van diverse dekkingsbronnen waardoor er in 2022 € 110.000 minder vanuit de ROI benodigd was, welke beschikbaar blijft in de reserve ten behoeven van 2023. Ook zijn een aantal aanvragen in het 4e kwartaal toegekend waarvan het budget in 2022 nog niet benut is. De realisatie van deze projecten schuift door naar 2023.	568 V 568 N

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Specifieke uitkering stimulering sport De specifieke uitkering stimulering sport (SPUK sport) over 2021 is begin 2023 definitief vastgesteld. Eerder was er in verband met het landelijk plafond tot 76,94% van de aanvraag subsidie verleend. Het betreft een compensatie voor het niet meer in aftrek kunnen nemen van btw in relatie tot gelegenheid geven tot sport. Omdat het landelijk plafond niet is overschreden is alsnog de hele aanvraag toegekend, dit leidt tot een voordeel van € 537.000.	537 V
Kinderopvang Toeslag Affaire 2022 In 2022 zijn opnieuw op grond van de lijsten vanuit de belastingdienst gedupeerden benaderd door het team van schuldhulpverlening (36 gedupeerden) en daarvoor zijn er eind 2022 plannen van aanpak geschreven (19 stuks). Daarnaast is er trajectzorg uitgevoerd voor 167 gedupeerden. Voor deze handelingen staan forfaitaire bedragen (€ 543.333). Daarnaast vindt compensatie plaats van verstrekte vergoedingen aan gedupeerden (€ 42.695)	500 V
Chroom-6 In 2021 heeft het OM besloten de gemeente strafrechtelijk te vervolgen en op 1 februari 2023 is Tilburg veroordeeld tot een boete van € 250.000 voor het overtreden van de Wet milieubeheer. Ook de behandeling van aanvragen met betrekking tot tegemoetkomingen en gezondheidsklachten op basis van de regeling tegemoetkoming chroom-6 liep door in 2022. De boete, juridische ondersteuning van het strafrechtelijk traject en de uitvoeringskosten van de regeling bedragen € 614.000,-. Ten opzichte van de Najaarsbijstelling is dit een nadeel van € 279.000.	279 N
Mutaties reserve via exploitatie Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) schrijft voor dat de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves via de exploitatie moeten lopen. Via een administratieve correctie worden de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet via de exploitatie lopen daarom gecorrigeerd. Het betreft een administratieve afwijking die per saldo budgetneutraal is.	1.192 V 1.192 N
Overige afwijkingen - Vrijval technische overhevelingen (1.103 V); - De uitvoering van het opleggen van boetes voor hufterig gedrag niet plaatsgevonden. Het blijkt lastig hier in de praktijk resultaat op te realiseren. Daarom hebben wij in de Programmabegroting 2023 deze post heroverwogen en structureel afgeraamd (200 N); - De personele frictiekosten volgend uit de integratie van Biezenmortel bij Tilburg waren lager dan begroot (€ 51.000 V). Een budget voor afschrijving t.b.v. de aanleg van het fietspad Biezenmortelsestraat was in 2022 nog niet nodig (€ 76.000 V). Het budget voor personele frictiekosten kan structureel vrijvallen (2024 € 85.000 V en vanaf 2025 € 105.000 V) (127 V); - De incidentele lasten voor de laatste fase van het project gemeentelijke huisvesting vallen voornamelijk in 2023, waar deze reeds in 2022 voor een deel waren begroot. Hierdoor hoeft dit jaar ook minder onttrokken te worden uit de reserve gemeentelijke huisvesting (13 N); - Het projectleidersbudget is in 2022 niet volledig uitgenut. Oorzaak ligt in het soms later in uitvoering nemen van projecten en het niet altijd direct beschikbaar zijn van projectleiders (339 V); - De beoogde opbrengsten uit de businesscase Robot Proces Automation (RPA) zijn in 2022 nog niet gerealiseerd (€ 212.000 N). Het inzetten van voldoende gekwalificeerd personeel was voor RPA lastig en ook blijken de RPA-oplossingen in praktijk moeilijker te realiseren dan verwacht. In 2023 herzien we de businesscase waarbij de verwachting is dat we meer tijd nodig hebben om het beoogde resultaat te bereiken (212 N); - Diversen (42 V).	1.146 V
Corona-gerelateerde meldingen Onderstaande meldingen betreffen meldingen die het gevolg zijn van de corona pandemie. Ook bij de tussentijdse rapportages hebben al meldingen plaatsgevonden. Hier worden de (aanvullende) kosten/minderopbrengsten als gevolg van corona gemeld t.o.v. de najaarsbijstelling. Tenzij anders is aangegeven worden al deze meldingen centraal via de reserve corona verevend op het veld 'Algemene baten en lasten' bij het programma Samen en Dichtbij. Dit geldt dus niet voor neutrale meldingen.	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen	Bedrag
Verrekening corona-kosten 2022 De op basis van de september- en decembercirculaire 2022 ontvangen coronacompensatie ad € 3,0 miljoen (zie veld Financiering en algemene dekkingsmiddelen) wordt conform afspraak toegevoegd aan de reserve Corona/Crisisherstelfonds. In deze jaarstukken zijn bij elk veld corona-gerelateerde meldingen opgenomen. Het kan dan gaan om extra gemaakte kosten of minder gerealiseerde opbrengsten. Op sommige velden zijn ook voordelen gerealiseerd omdat wegens corona nog steeds minder activiteiten zijn uitgevoerd en daardoor minder kosten zijn gemaakt. Totaal gaat het per saldo om extra kosten tot een bedrag van € 876.000. Dit nadeel wordt onttrokken aan de reserve Corona/Crisisherstelfonds.	3.035 N 876 V
Totaal afwijkingen	**2.056V**

Wat weten we nog meer

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

3. Bedrijfsvoering

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

Organisatieontwikkeling

- Op het vlak van organisatieontwikkeling is in 2022 op basis van verschillende analyses richting bepaald als het gaat om het optimaliseren van de sturing in de organisatie. Daarnaast is er binnen de afdelingen gewerkt aan het meer wijkgericht werken en is er aandacht voor het stimuleren van participatie geweest, bijvoorbeeld door het opzetten van een expertiseteam, het aanbieden van trainingen en het ontwikkelen van een toolbox participatie.

Arbeidsmarkt

- Met de aanstelling van de corporate recruiter is er gerichte ondersteuning geboden bij de arbeidsmarktbenadering

Inhuur

- Vanaf 1 januari 2022 worden inhuurcontracten en -procedures organisatiebreed centraal beheerd vanuit afdeling P&O (Inhuurdesk). Vanuit deze Inhuurdesk zien we toe op beleid, rechtmatigheid, kwaliteit en compliance van inhuur en contracten conform geldende wet- & regelgeving. We willen hierbij de flexibele schil zo goed mogelijk laten aansluiten op de organisatiebehoefte.
- Op 31 december 2022 is er 14,1% inhuur ten opzichte van de formatie in de gemeente. Dit ligt onder het streefcijfer van 15%.
- Vanuit verbeterde grip op inhuurdata en procedures wordt proactief bijgestuurd. Daarnaast voeren we continu het gesprek op managementniveau over vacature-invulling (inhoud, noodzaak, type dienstverband) als onderdeel van de strategische personeelsplanning.

Vitaliteit

- We investeerden op diverse manieren in de vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en ontwikkeling van medewerkers. Bijvoorbeeld door een breed aanbod aan opleiding- en trainingsactiviteiten in het Tilburgs Leerhuis, gericht op zowel vakinhoudelijke als persoonlijke ontwikkeling.
- Daarnaast is er veel aandacht voor fysiek en mentaal welbevinden van medewerkers. In de week van de vitaliteit stond bewustwording en ondersteuning t.a.v. thema's als work-life balans, de overgang, leefstijl/voeding en werk in combinatie met mantelzorg centraal. Ook hebben zo'n 400 medewerkers deelgenomen aan een gezondheidscheck met een adviesgesprek om hun vitaliteit te vergroten.
- Tenslotte is er specifiek aandacht besteed aan werkdruk en financiële fitheid van medewerkers (extra alertheid op en ondersteuning voor medewerkers met geldzorgen).

Inclusieve organisatie

- Een inclusie tweedaagse voor alle medewerkers, een inspiratiesessie voor leidinggevenden en het aanbieden van trainingen 'Multicultureel vakmanschap' in het Tilburgs Leerhuis zijn voorbeelden van hoe we weer meer collega's hebben bereikt over de thema's diversiteit en inclusie. Hierbij zijn onderwerpen als werken zonder vooroordelen, omgaan met verschillen en inclusief leiderschap aan bod gekomen. Om ook onze arbeidsvoorwaarden inclusiever te maken, is het geboorte- en ouderschapsverlof uitgebreid. Hierdoor kunnen medewerkers die door de gezinsvorm niet (volledig) voldoen aan de huidige wettelijke eisen voor deze verlofsoorten, hier toch gebruik van maken.

Communicatie / participatie

- We realiseerden een olievlek in de bewustwording en realisatie van inwonerparticipatie. Onder meer door een opleiding voor communicatieprofessionals, zodat zij collega's kunnen ondersteunen met participatie-advies. Dit zorgde voor een forse stroom aan participatie-adviesvragen uit de organisatie. Deze olievlekwerking vergroten wij verder in 2023.
- Het Actieplan Inwonerparticipatie 2021 is grotendeels uitgevoerd: Inwonerparticipatie is als 'norm' opgenomen in het Akkoord 'Meer voor elkaar', een trekker/adviseur is aangesteld, de toolbox is beschikbaar, opleidingen zijn gestart, een e-learning burgerinitiatieven is beschikbaar, digitale tools en een expertiseteam zijn beschikbaar, participatieparagraaf in steeds meer college- en raadsvoorstellen, wijk- en dorpsagenda's zijn beschikbaar via Tilburg.nl. Het verder ontwikkelen daarvan en het betrekken van een meer representatieve groep inwoners is onderdeel van de plannen voor het wijkgericht werken.
- Wij halen buiten naar binnen. Zodat we op de hoogte zijn van de signalen en ontwikkelingen in de stad en in contact blijven staan met inwoners, partners en ondernemers. Dat doen we onder meer door onze uitingen en

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

monitoring van Social Media. Hiervoor ontwikkelden wij een Toolbox, zodat meer collega's deze kennis kunnen inzetten.
- Communicatie helpt om een verandering (in gedrag) te realiseren. We experimenteerden met verschillende methode voor gedragsverandering en communicatie. In 2023 implementeren wij de geselecteerde methode.
- We investeerden in inclusieve communicatie: collega's zijn opgeleid tot taalcoaches en we schaften een digitale tool aan ten behoeve van begrijpelijke taal (B1-niveau), omdat inclusief communiceren start met begrijpelijk en toegankelijk communiceren.
- Wij ondersteunen communicatief zowel de reguliere taken van de organisatie als de maatschappelijke en bestuurlijke opgaves die op ons afkomen. Door zowel het leveren van strategisch en tactisch advies, maar ook het ontwikkelen van de juiste middelen

Werken in Verbinding
- Begeleiding management en medewerkers: Om op een goede manier samen met de stad aan de slag te kunnen en dichtbij te zijn waar nodig is de organisatie begeleid bij de transitie naar tijd- en plaatsonafhankelijk werken (gemiddelde flexfactor van 0,5) en voorzien van de juiste middelen (laptops, thuiswerkvoorzieningen e.d.).
- Gebruik Stadhuis: Mede doordat het pand begin 2022 eindelijk volledig kon worden benut, na afschaffing van de Corona-maatregelen, heeft verdere optimalisering van het gebruik plaatsgevonden. Door de formatie voor ontvangst en evenementen op orde te brengen konden ruim 450 bijeenkomsten, evenementen en rondleidingen worden verzorgd.
- Inrichting Stadswinkel: Samen met de toekomstige gebruikers, inclusief de partners van het Zorg- en Veiligheidshuis, is de inrichting en het gebruik van de Stadswinkel tot in detail uitgewerkt, vooruitlopend op de ingebruikname in 2023.

Digitalisering
- De grote leveranciers zullen de komende jaren steeds meer richting cloud bewegen. Dit past binnen onze sourcingstrategie. .
- Klantinteractiesysteem is geïmplementeerd voor dienstverlening. In 2022 is ook gestart met opschaling naar andere afdelingen.
- Digitale toegankelijkheid blijft onze aandacht hebben. Een aantal websites, waaronder www.tilburg.nl, zijn volledig (digitaal) toegankelijk voor mensen met een functiebeperking.
- Afgelopen jaar zijn wij overgegaan naar een dataplatform (technische voorziening). Door gebruik van data kunnen wij strategische keuzes beter ondersteunen.
- Met behulp van diverse applicaties zijn wij tot beter digitaal samenwerken gekomen. **Informatieveiligheid**
- Bewustwording op informatieveiligheid en privacy krijgt structurele aandacht in de organisatie en begint zijn vruchten af te werpen. Dit blijkt onder andere uit een toenemend aantal meldingen van incidenten, zoals phishing en datalekken.

Wet Open Overheid

Met ingang van boekjaar 2022 kennen begroting en jaarstukken een aparte paragraaf voor de Wet Open Overheid. Zie paragraaf 4.7 van deze jaarstukken.

Privacy
- De (beperkte) privacy capaciteit is ingezet op de risicovollere dossiers wat heeft geleid tot aandacht voor privacy risico's en waarborgen bij deze dossiers.
- Er is een externe privacy officer gepositioneerd in de Toegang (meer capaciteit bij de 1e lijns uitvoering 'decentraal'). Dit werkt positief. Hiermee starten we een meer passende organisatie van directe kennis in de uitvoering/bij de vakafdelingen in plaats van gecentraliseerd bij juridische zaken.
- De gemeente onderzoekt hoe privacy beter geborgd kan worden in het kader van de organisatieontwikkeling naar "betrouwbare overheid".

Geschillenbeslechting
- De achterstanden in het algemeen juridisch domein zijn weggewerkt en er heeft uitbreiding met 2 fte plaatsgevonden.
- Na positieve resultaten in de eerste fase van de pilot Dejuridisering Multiproblematiek hebben we van het ministerie van Justitie en Veiligheid en Divosa aanvullend budget van € 70.000 gekregen voor een verlenging. **Inkoop**
- In totaal zijn er 132 inkoop- en aanbestedingsprocedures (Werken, producten en diensten) afgerond. Denk hierbij aan de contracten met de bedrijfscateraar, de stadsadvocaat, en de overeenkomsten voor drie regionale trajecten Jeugdhulp en fase 1 van het nieuwe Stadsforum.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- De groslijst-systematiek is geïmplementeerd waarmee leveranciers nu kunnen worden beoordeeld op hun prestaties uit het verleden.
- We hebben de inkoop voor onderdak en middelen t.b.v. de Oekraïense vluchtelingen snel en goed kunnen ondersteunen en regelen door aan de voorkant van het inkoopproces te kijken waar inkopen onder bestaande contracten konden worden ondergebracht en daar waar het rechtmatig niet kon door via spoedprocedures toch rechtmatig in te kopen.
- Een extern bureau heeft een adviesrapport uitgebracht over hoe inkoop binnen de gemeentelijk organisatie is gepositioneerd en wordt ervaren. Dit geeft de juiste handvatten om Inkoop verder te implementeren in de organisatie.

Wat kan beter

Organisatieontwikkeling

- Strategische personeelsplanning: Strategische personeelsplanning is goed ingericht op afdelingsniveau maar het is nog lastig om een concern breed beeld te krijgen en daarop gericht interventies in te zetten. Hier gaan we dan ook mee aan de slag in 2023 en 2024.
- Werkdruk: We hebben een beter beeld gekregen van de werkdrukproblematiek in onze organisatie, onder andere door hierover gesprekken te voeren en een brede uitvraag onder het personeel via de samen slimmer app. Op sommige plekken binnen onze organisatie speelt het onderwerp werkdruk sterk en op andere plekken minder. Er is geen kant en klare oplossing voor de ervaren werkdruk. We blijven daarom continu in gesprek hierover met het management en medewerkers. Daarnaast is via het Leerhuis ondersteuning beschikbaar in de vorm van onder andere de training grip op werkstress.

Arbeidsmarkt

- Het is en blijft, in alle sectoren dus ook voor gemeenten, lastig om goed gekwalificeerd personeel structureel te binden aan de organisatie. De insteek is om de ondersteuning op recruitment uit te breiden. Dit wordt in 2023 verder vormgegeven.

Inhuur

- Hoewel de inhuur onder het streefcijfer ligt zien we wel een lichte stijging van 0,5 procentpunt t.o.v. 2021. Met name inhuur van medewerkers onder schaal 9 is toegenomen vanaf juni 2022. Dit komt o.a. door een paar omvangrijke projecten, zoals het project rondom energietoeslagen.
- De tarieven voor inhuur stonden in 2022 onder druk met name door de krappe arbeidsmarkt. Dit leidt in de praktijk steeds vaker tot hogere kosten en soms tot scheve verhouding in beloning ten opzichte van vast personeel.
- Ondanks de aangescherpte processen en procedures vanuit de inhuurdesk zijn in 2022 nog onzekerheden geconstateerd bij de inhuur, met name in relatie tot de overgang naar de nieuw aanbestede inhuurpartijen. Begin 2023 is een onderzoek gestart naar verdere optimalisatie van het inhuurproces waar rechtmatigheid onderdeel van uitmaakt.

Communicatie / participatie

- De olievlek inclusieve communicatie en participatie met inwoners en ondernemers kunnen we nog versterken. Het zit in bijna elke opgave. De manier waarop we in contact staan kan nog beter op de doelgroep en diens wensen en behoeften afgestemd worden.
- Een handzame checklist voor het opstellen van een participatieplan is in ontwikkeling en wordt nog toegevoegd aan de toolbox.
- De mogelijkheden en ervaringen van inwonerparticipatie zicht- en vindbaar maken vragen aandacht in 2023.
- Enkele acties uit het Actieplan Inwonerparticipatie 2021 lopen vertraging op door uitstel van de invoering van de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau *(Herijking omgevingsdialoog, omgevingstafel en de nieuwe Participatieverordening)*
- *Scores uit het inwonersonderzoek over samenwerking met inwoners en opstelling gemeente zijn achteruitgegaan. Voor toelichting zie hierna bij doelen en indicatoren.*

Digitalisering

- Het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) is nog steeds niet stabiel en het gebruik levert niet het gemak op dat voor ogen stond. De software voor het ontvangen en verwerken van vergunningsaanvragen is in basis uitgeleverd door de leverancier maar wordt nog periodiek aangevuld met nieuwe functionaliteit.

Informatieveiligheid

- Ondanks de investeringen blijft het nodig extra aandacht te besteden aan onze weerbaarheid in relatie tot informatieveiligheid en te blijven voldoen aan de norm voor de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Privacy

- Er is onvoldoende sprake geweest van een brede, organisatorische ontwikkeling om tot een 'AVG-proof' organisatie te komen. In de managementletter heeft de accountant geconstateerd dat de naleving van de AVG in onvoldoende mate kan worden aangetoond. We onderzoeken daarom een programmatische aanpak die we integraal inzetten om stap voor stap naar een structurele, meer decentrale inbedding van privacywet- en regelgeving te gaan.
- Door uitval en vertrek van medewerkers en krapte op de arbeidsmarkt was de capaciteit voor privacy ondersteuning onvoldoende.

Geschillenbeslechting

- De doorlooptijden zijn – na prioritering – voor enkele categorieën in het sociaal domein langer dan voorheen, o.a. door uitval van personeel en krapte op de arbeidsmarkt.

Inkoop

- In 2022 is de personeelscapaciteit uitgebreid, echter vanwege krapte op de arbeidsmarkt konden we niet alle functies invullen. We blijven inzetten over verschillende manieren van werving & selectie
- De voorgenomen implementatie van de JDE Inkoopmodule is in 2022 niet doorgezet vanwege de onzekerheid over de algehele uitfasering van JDE binnen de gemeentelijke organisatie. We moeten vooralsnog de inkoopprocessen handmatig monitoren.
- Inkoopprocessen lopen niet altijd via afdeling Inkoop of inkoopadviseurs worden te laat worden betrokken. Ook is contractmanagement en – beheer binnen de afdelingen onvoldoende ingericht. Hierdoor lopen we rechtmatigheidsrisico's.
- Vanuit allerlei verschillende kanalen ontving de organisatie (agressieve) prijsstijgingen / indexeringen op bestaande contracten waar de afdelingen niet op waren voorbereid en waarbij het totaal overzicht ontbrak. Hiervoor is er een werkgroep ingericht om te ondersteunen met een uniform werkproces.

Wat wilden we bereiken: doelen en indicatoren

Doel: Wij zijn bereikbaar, toegankelijk, herkenbaar, benaderbaar en begrijpelijk

Indicatoren	bron	Streef waarde	2019	2020	2021	2022
Opstelling gemeente en samenwerking met inwoners						
% Respondenten dat het (helemaal) eens is met de stelling:	Inwoners-onderzoek	n.t.b.	-		*)	
De gemeente:						
- betrekt inwoners bij plannen, activiteiten en voorzieningen				35,0%		30,8%
- luistert naar inwoners				25,5%		21,7%
- stelt zich flexibel op				25,4%		15,0%
- ziet toe op naleving van regels				22,9%		20,8%
- doet wat ze zegt				22,2%		21,8%
- biedt ruimte voor initiatieven				30,0%		25,6%
Opstelling gemeente en samenwerking met ondernemers						
De gemeente: - is voldoende betrokken bij ondernemers - doet wat ze zegt - stelt zich flexibel op (als dat nodig is)	Ondernemers-peiling*	-	-	-	-	**)
Communicatie en voorlichting						
% Respondenten dat het (helemaal) eens is met de stelling:	Inwoners-onderzoek	n.t.b.			*)	
- De gemeente gebruikt heldere taal			-	49,1% 53,1%	-	48,6% 54,3%

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- Benodigde gemeentelijke informatie is verkrijgbaar

*) de inwoners enquête vindt plaats om de twee jaar
**) De ondernemerspeiling is tot nu toe opgeschort i.v.m. de periodieke corona-uitvraag.

Er is geen directe verklaring voor de achteruitgang van de scores op het thema Opstelling gemeente en samenwerking met inwoners. Juist het afgelopen jaar werd steeds meer ingezet op goed samenwerken in en met de stad, met meer ruimte voor de invloed van inwoners. Uit inwoners-onderzoek blijkt dat de heldere en transparante manier van communiceren via verschillende media gewaardeerd wordt. Daarom lijkt het aannemelijk dat landelijke ontwikkelingen ook effect hebben gehad in Tilburg (Corona, Oekraïne, 'van crisis naar crisis', onzekerheid op de woningmarkt, et cetera). Het (dalende) vertrouwen in het openbaar bestuur én de (lage) opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen zijn landelijke onderzocht (zie: 'Gezag herwinnen', Raad van het Openbaar Bestuur 2022 en 'De lokale niet-stemmer', UvU, SCP en UvA, 2022). Ook die tendens kan een verklaring zijn voor de scores op dit thema.
De meeste inwoners, tussen de 45-60%, antwoorden in deze categorie overigens met 'neutraal' of 'weet niet/geen mening'.
De groep inwoners die de opstelling van de gemeente als negatief ervaren is dus substantieel, maar gelukkig nog steeds een minderheid. De dalende scores benadrukken de urgentie om inwoners zo vroeg als mogelijk te betrekken: om verwachtingen en beperking van invloed transparant te delen en om ontwikkelingen in de stad te starten vanuit de leefwereld van inwoners en met 'uitvoering voorop'.

Doel: Wij zijn een betaalbare organisatie die in control is

Indicatoren	bron	Streef-waarde 2022	2019	2020	2021	2022
BBV Indicatoren						
Formatie per 1.000 inwoners	gem. Tilburg	9,0	8,7	8,8	8,9	9,2
Bezetting per 1.000 inwoners	gem. Tilburg	8,6	7,6	8,2	8,7	9,0
Apparaatskosten per inwoner	gem. Tilburg	€ 846	€ 778	€ 819	€ 845	€ 893
Externe inhuur	gem. Tilburg	*)				
- bedrag		-	€ 34,1 mln.	€ 31,6 mln.	€ 30,6 mln.	€ 30,7 mln.
- in % t.o.v. loonsom + inhuur		-	20,9%	18,0%	16,5%	15,2%
- % inhuur fte t.o.v. totale formatie		15%	19,1%	14,1%	13,6%	14,1%
Overhead (% van totale lasten)	gem. Tilburg	9,3%	8,7%	8,3%	8,6%	8,8%

*) De kosten van inhuur worden niet begroot waardoor er geen streefwaarde voor deze indicator is berekend. **Doel: Wij baseren onze keuzes op data, kennis, expertise en het gesprek met inwoners, partners en ondernemers**
Voor dit doel zijn geen specifieke indicatoren geformuleerd.

Wat heeft het gekost

Organisatiekosten gemeente Tilburg

Kostensoort x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2022	Verschil t.o.v. gewijzigde begroting
a. Salarissen en inhuur	167.517	171.799	4.282 N
b. Afdelingsoverhead	6.478	6.568	90 N
c. Personeel & organisatie	5.756	3.996	1.760 V
d. Informatisering & automatisering	11.330	11.284	46 V
e. Financiën & basisregistraties	562	585	24 N
f. Communicatie	352	306	46 V

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

g.	Faciliteiten & huisvesting	15.623	15.163		460 V
h.	Juridisch	638	614		24 V
i. Materieel / werkplaatsen		4.065	4.113		48 N
j. Overige organisatiekosten		1.373	825		548 V
Organisatiekosten totaal		**213.694**	**215.252**	**1.558**	**N**
k. Dekking tijdschrijven		-46.443	-50.602	4.159	V
Organisatiekosten totaal na tijdschrijven		**167.251**	**164.650**	**2.601**	**V**
Resultaat organisatiekosten		**167.251**	**164.650**	**2.601**	**V**

Toelichting resultaat organisatiekosten:

Het resultaat op de organisatiekosten is ten opzichte van de gewijzigde begroting uitgekomen op € 2,6 miljoen voordelig. Op het totaal van de begrote organisatiekosten van € 199,3 miljoen is dit een afwijking van 1,3%. Op de inzet van personeel zitten voor- en nadelen die elkaar grotendeels opheffen. Het voordeel op de organisatiekosten is voornamelijk terug te voeren op de bedrijfsvoeringskosten. Hieronder volgt een nadere toelichting op deze onderdelen.

1. Personeelskosten: salarissen en inhuur

Op de kosten voor salarissen en inhuur (a.) is een nadeel van € 4,3 miljoen gerealiseerd. Dit bestaat enerzijds uit een nadeel van € 6,1 miljoen bij met name de tijdschrijvende afdelingen (dit zijn de afdelingen die aan projecten werken) waar sprake is geweest van een hogere en duurdere bezetting dan begroot Dit komt deels door de hogere vraag aan capaciteit vanuit projecten en deels door de hogere inhuurkosten in verband met de arbeidsmarktomstandigheden. Door de hogere bezetting bij de tijdschrijvende afdelingen staat daar een extra opbrengst uit tijdschrijven (k.) tegenover (voordeel € 4,2 miljoen).
Anderzijds is er bij de andere afdelingen door onderbezetting per saldo sprake geweest van € 1,8 miljoen lagere personeelskosten. Voornamelijk als gevolg van de corona pandemie restricties waardoor vooral begin 2022 werkzaamheden niet konden worden opgepakt. Daarnaast zorgde ook hier de moeilijke arbeidsmarkt ervoor dat vacatures lastig of niet ingevuld konden worden.

2. Bedrijfsvoeringskosten (PIOFACH)

Het resultaat op de bedrijfsvoeringskosten (b. t/m j.) is € 2,7 miljoen voordelig. Dit is als volgt opgebouwd:

- Er is een voordeel van € 1,8 miljoen op de budgetten voor personeel & organisatie (c.). Dit komt onder andere door de centrale middelen voor Strategisch HRM voor flankerend beleid, waarvan € 0,8 miljoen niet is ingezet. Verder is er sprake van een onderuitputting op de budgetten voor thuiswerkvergoeding van € 0,2 miljoen en opleiding, vorming en training van € 0,1 miljoen. Als gevolg van de actualisatie van de voorziening Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is er een vrijval gerealiseerd van € 0,1 miljoen voordelig. Daarnaast is er een voordeel gerealiseerd op onderdelen als NS-businesscard, gratificaties/flexibele beloningen, medezeggenschap, coaching en assessments, vacaturemanagement (€ 0,6 miljoen);
- De budgetten voor huisvesting en facilitaire ondersteuning laten een voordeel zien van € 0,5 miljoen. De voornaamste reden is dat er - vanwege het meer op afstand werken - een lager verbruik is geweest op kantoorartikelen en voor de restauratieve voorzieningen waaronder bedrijfsrestaurant en koffie/thee (€ 0,2 miljoen). Op de budgetten voor porti en repro is er een voordeel gerealiseerd van € 0,1 miljoen;
- De overige organisatiekosten laten samen een voordeel zien van € 0,5 miljoen op diverse budgetten waaronder voor centrale bedrijfsvoering;
- Op afdelingsoverhead is een nadeel gerealiseerd van € 0,1 miljoen voornamelijk als gevolg van hogere uitgaven door overwerk.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4. Paragrafen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.1 Grondbeleid

In deze paragraaf leggen wij verantwoording af over de behaalde resultaten binnen de grondexploitatie over het boekjaar 2022. Tevens verstrekken wij inzicht in de stand van de diverse grondexploitatieprojecten, zowel per balansdatum 31 december 2022 als tot het einde van de looptijd van het project.

Ten behoeve van de jaarafsluiting zijn de exploitatieberekeningen opnieuw geactualiseerd. Dat betekent dat ze zijn doorgerekend tot het einde van de looptijd van het project, en dus naar eindwaarde zijn doorgerekend. Kosten en opbrengsten binnen de grondexploitaties die in 2022 niet zijn gerealiseerd, maar nog wel te verwachten zijn, worden doorgeschoven naar volgende jaren. Aan de hand van deze actualisatie worden plannen, daar waar wenselijk, opnieuw gefaseerd qua uitvoering.

Voor grondexploitatieprojecten die een positief (eind)resultaat laten zien, is voor het per 31 december 2022 gerealiseerde deel binnen de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARGE) het onderdeel winstneming gevormd. Dit gebeurt op basis van de Percentage of Completion (POC)-methode, conform de voorschriften van het BBV. Voor de grondexploitatieprojecten met een verwacht negatief (eind)resultaat is, op basis van de geactualiseerde gegevens, een voorziening gevormd voor het verwachte verlies. Dit eveneens conform de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen.

Visie gemeentelijk grondbeleid
In de Nota Grondbeleid Gemeente Tilburg wordt grondbeleid gezien als een middel om gemeentelijke ambities uit andere beleidsterreinen te realiseren. Doelstellingen van het grondbeleid zijn:

- het faciliteren en sturen van bestuurlijk en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen;
- het rechtvaardig verdelen van kosten en opbrengsten tussen gemeente en grondeigenaren;
- het transparant maken en beheersen van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen en projecten.

De doelen die uit de ruimtelijke ambities voortkomen vallen grotendeels onder de programma's Duurzame en Vitale stad. In het afwegingskader voor het grondbeleid stellen we ons de vraag in hoeverre een ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan de realisatie van deze doelen.

Tilburg kiest voor situationeel grondbeleid, waarbij per ontwikkeling wordt bepaald welke rol de gemeente inneemt om haar doelen te bereiken. De gemeente kiest afgelopen jaren bij de ontwikkelingen steeds meer voor een actief grondbeleid om de diverse ambities te realiseren, en koopt daar waar mogelijk (strategische) gronden en panden aan. Daar waar de gronden in bezit zijn van marktpartijen heeft de gemeente een actieve rol in het faciliteren van de ontwikkeling.

Actuele ontwikkelingen
In juni 2022 is het akkoord 'Meer voor Elkaar' door de raad vastgesteld. De belangrijkste gevolgen voor de paragraaf grondbeleid is een nieuwe reserve Fonds Stedelijke ontwikkeling per 1 januari 2023 en het streven naar 35% sociale huur en lage middenhuur en 10% middenhuur bij nieuwbouwprojecten.

In de woningbouw zien we een daling van de woningbouwprijzen en de transacties. De bouwkosten zijn in 2022 gestegen en de verwachting is dat de prijzen ook in 2023 blijven stijgen. Ook macro-economische ontwikkelingen zorgen dat grondwaardes onder druk staan. Deze effecten hebben we verwerkt door de parameters voor kostenen opbrengstenstijging aan te passen. Deze aanpassingen hebben een negatief effect op het uiteindelijke planresultaat van de grondexploitaties.

Vanaf 2023 zijn de reserves ten behoeve van de stedelijke ontwikkeling ondergebracht in de reserve fonds stedelijke ontwikkeling (FSO). Dit fonds moet bijdragen aan het stimuleren van kwalitatieve fysieke vernieuwing en revitalisering, zodanig dat het bijdraagt aan de grote opgaven in Tilburg.
Naast de Reserve herstructurering (RHS) en Reserve bovenwijkse voorzieningen (RBV), zal ook de Algemene reserve grondexploitatie (ARGE) onderdeel uit gaan maken van het FSO. Daar waar nu ARGE staat kan voor 2023 en verder FSO gelezen worden.

Op woensdag 2 november 2022 heeft de Raad van State uitspraak gedaan in de zaak over de relatie stikstof en de bouwvrijstelling. De RvS heeft geoordeeld dat de bouwvrijstelling, zoals die is opgenomen in de Wet natuurbescherming, niet meer mag worden toegepast. Dit betekent concreet dat er voor lopende aanvragen en

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

nieuwe initiatieven meer stikstofberekeningen moeten worden uitgevoerd. Het staat buiten twijfel dat dit zal leiden tot extra onderzoekslasten ten opzichte van een wettelijk systeem waarbij gebruik kon worden gemaakt van de bouwvrijstelling. Dit geldt voor heel Nederland. Initiatiefnemers van lopende aanvragen zijn geïnformeerd over de gevolgen van de uitspraak. Om de vertraging voor Tilburgse projecten zoveel mogelijk te beperken ondersteunt de gemeente met advies. Samen met initiatiefnemers wordt per project gezocht naar passende oplossingen.

Samenvatting resultaat

in onderstaand overzicht staat het verloop van de ARGE weergegeven:

Algemene reserve grondexploitatie (ARGE) (x € 1 miljoen)	Begroting 2023	Jaar-rekening 2022	2023	2024	2025	2026
Beschikbare reserves en voorzieningen	116,2	116,2				
Resultaat plannen	-39,0	-46,9				
Risicoreserve	-43,1	-41,9				
Overige mutaties huidig boekjaar	-4,2	-4,7				
Subtotaal ARGE	**29,9**	**22,7**	**22,7**	**13,4**	**23,2**	**26,3**
Overige toekomstige reserveringen	-16,3	0,0				
Overige toekomstige reserveringen per jaarschijf			-9,3	9,8	3,1	-0,6
ARGE voor onderbandbreedte	**13,6**	**22,7**	**13,4**	**23,2**	**26,3**	**25,7**
Onderbandbreedte	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Vrije ruimte ARGE na onderbandbreedte	**8,6**	**17,7**	**8,4**	**18,2**	**21,3**	**20,7**

Doordat onder andere door het openen van een nieuwe grondexploitatie de kosten vooruit lopen op de te ontvangen gemeentelijke bijdragen, verwachten we in 2023 de laagste stand van de ARGE. Dit komt omdat kosten vooruitlopen op de opbrengsten. De ARGE blijft ruim boven de onderbandbreedte.

De volgende ontwikkelingen hebben direct invloed op de vrij besteedbare reserve grondexploitatie (ARGE) in boekjaar 2022 (V 9,1 miljoen):

- Lagere risicoreservering grondexploitaties (V € 1,2 miljoen.)
- Verbetering saldo grondbedrijf algemeen, inclusief verkoop bloot eigendom erfpacht Ledeboerstraat (V € 1,1 miljoen)
- Herfasering reserveringen t.l.v. de ARGE die voorzien waren onttrokken te worden in 2022, die naar volgende jaarschijven is doorgeschoven leidt tot een hogere vrije ruimte per eind 2022 (V € 7,5 miljoen)
- Overige mutaties waaronder tussentijdse winstneming op faciliterende plannen, hogere verliesvoorzieningen en afsluiting plannen (N 0,7 miljoen)

Dit leidt tot een verbetering van de vrije ruimte voor de ARGE van € 9,1 miljoen per boekjaar 2022 ten opzichte van de PB2023.

Vanaf 2023 is de ARGE onderdeel van het Fonds Stedelijke Ontwikkeling (FSO). Door de verwachte (incidentele) opbrengsten en bijdragen in 2024 en verder wordt de gesloten grondexploitatie weer aangevuld en is er ruim voldoende financiële ruimte om bij te dragen aan het FSO.

Programma

Wonen

Gedurende 2022 is voor een bedrag van ca. € 0,4 miljoen. grond verkocht ten behoeve van Woningbouw (o.a. Reeshofweide). Dit betreft alleen opbrengsten uit afspraken over verrekening van opbrengsten doordat huur programma naar koop programma is omgezet.

In 2021 is de stedelijke ontwikkelingsstrategie Wonen vastgesteld, waarin uitgegaan wordt van toevoeging van ten minste 1.500 woningen per jaar. Het woningaantal is naar boven bijgesteld, op basis van de Stedelijke ontwikkelingsstrategie Wonen, omdat op basis van de laatste bevolkingsprognoses de behoefte aan woningen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

sterker stijgt dan aanvankelijk was aangenomen. De plannen worden bijgesteld om dit doel te halen. In 2025 willen we ten minste 16.250 woningen in voorbereiding hebben waarvan 5.000 in harde plannen.

Om uitvoering te geven aan de plannen wordt prioriteit gegeven aan binnenstedelijke herontwikkeling met een aanvullend programma in de Tilburgse dorpen. Majeure plannen worden ontwikkeld in het Kenniskwartier, de Binnenstad (inclusief Spoorzone, Piushaven, Stadsforum en Koningswei) en Stappegoor. Daarnaast wordt gezocht naar verdichting binnen Noord, West en Zuid Tilburg. De opgaven worden integraal aangepakt. Bij de programmabegroting 2023 is besloten per 1 januari 2023 de reserve Fonds Stedelijke ontwikkeling in te stellen en tot versterking van de werkorganisatie stedelijke ontwikkeling met circa 30 fte.

Bedrijven
In 2022 is voor een totaalbedrag van € 3,6 miljoen aan bedrijventerreinen verkocht (o.a. Tradepark 58 Zuid, Tradepark 58 Noord).

In het RRO-overleg worden regionaal afspraken gemaakt over de programmering van bedrijventerreinen. Hierbij is vraaggericht ontwikkelen het centrale uitgangspunt. Het regionaal afsprakenkader wordt (gedeeltelijk) herijkt voor de verkoop. Bij het eerstvolgende moment zal vervolgens het gemiddelde meerjarenprogramma opnieuw worden vastgesteld.

Overige
De planning van de uitgifte van kantoren en gronden voor bijzondere doeleinden hangt af van de voortgang van de individuele plannen. Deze ontwikkelingen zitten verwerkt in de desbetreffende grondexploitaties.

Parameters en uitgangspunten

De prognose van de grondexploitatie wordt beïnvloed door plan specifieke en algemene uitgangspunten. Onderstaand zijn de gehanteerde uitgangspunten (parameters) voor de Jaarrekening 2022 op een rij gezet. Tevens wordt verwezen naar de gehanteerde bronnen.

Parameter	Jaarrekening 2022	Bron
Rentepercentage BIE	0,104%	Op basis van voorschriften BBV.

Parameters	2022	2023	2024	2025	2026-2031	Bron
Kostenstijging	8,0% (BWRM), 4,0% PAK & Verwerving	6,0%	4,0%	4,0%	2,0%	Position paper parameters grondexploitatie 2023
Opbrengstenstijging	3,0%	1,0%	0,0%	0,0%	2,0%	Position paper parameters grondexploitatie 2023

Voor 2022 wordt als gevolg van de stijgende bouwkosten de kosten voor bouw- en woonrijp maken met 8% geïndexeerd. De verwachting is dat de kosten nog steeds harder zullen stijgen, maar ook dat de grondopbrengsten zullen dalen.

De verwachting is dat de ingrepen van de ECB (o.a. renteverhogingen) in de komende jaren invloed blijven hebben. Ook de inflatie zal niet snel op het gewenste niveau zijn. Het CPB verwacht ook voor het komend jaar 3,5 tot 5% inflatie. Een verdere stijging van de hypotheekrente is derhalve meer aannemelijk dan een daling. Elke procent stijging van de hypotheekrente leidt tot 4 tot 5% minder leen ruimte voor woon consumenten, ook de kosten voor levensonderhoud blijven hoger dan de voorgaande jaren en leggen extra druk op de leennormen. In de beleggersmarkt blijven andere beleggingscategorieën concurreren met vastgoed. Op dit moment stellen diverse partijen hun prognoses voor 2023 en verder naar beneden bij. Beweging op de vastgoedmarkt is volgend op deze trends en kennen een na-ijlend effect.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

De aanpassing van deze parameters heeft invloed op de (grote) grondexploitaties waarin kosten en opbrengsten in de toekomst geraamd zijn. Voornamelijk Spoorzone en Wijkevoort laten hierdoor een fors negatiever resultaat zien.

Totaal overzicht grondexploitaties

Het resultaat van de grondexploitaties is weergegeven in onderstaande tabel:

Beschikbare reserves en voorzieningen (bedragen x € 1 mln.)	Begroting 2023	Jaarrekening 2022	Verschil
Algemene reserve grondexploitatie (ARGE)	8,5	8,5	0,0
Reserve Tussentijdse winstneming	13,0	13,0	0,0
Totaal Algemene Reserve grondexploitatie	**21,5**	**21,5**	**0,0**
Voorziening verliesgevende plannen	48,9	48,9	0,0
Reserve risico's grondexploitatie	45,8	45,8	0,0
Beschikbare reserves en voorzieningen	**116,2**	**116,2**	**0,0**
Voorziening verlies BIE Spoorzone	-27,1	-28,5	-1,4
Voorziening verlies BIE overige plannen	-17,1	-20,1	-3,0
Mutatie voorziening verlies FG overige plannen	-0,4	-0,3	0,1
Afsluiting plannen eind jaar	5,6	2,0	-3,6
Resultaat BIE en FG	**-39,0**	**-46,9**	**-7,9**
Benodigde risicoreserve grondexploitatie	-43,1	-41,9	1,2
Totaal resultaat exploitaties inclusief risico	**-82,1**	**-88,8**	**-6,7**
Mutatie winstneming	-5,5	-2,1	-3,4
Resultaat MVA	0,2	-0,3	-0,5
Resultaat grondbank	0,0	-0,2	-0,2
Resultaat beheer grondbedrijf	-1,2	0,4	1,7
Gemeentelijke bijdrage gedurende 2022	2,9	1,1	-1,8
Afdracht aan RBV gedurende 2022	-0,6	-0,2	0,4
Mutatie nieuw beleid	0,0	-3,9	-3,9
Toevoeging vanuit reserve gebiedsontwikkeling	0,0	0,5	0,5
Totaal overige mutaties	**-4,2**	**-4,7**	**-0,5**
Algemene reserve grondexploitatie (ARGE)	**29,9**	**22,7**	**-7,2**

Let op: door afronding op miljoenen kunnen optellingen leiden tot afronding naar boven in bovenstaand overzicht

Toelichting op tabel

Beschikbare reserves en voorzieningen

Tot de beschikbare middelen van grondexploitatie worden de Algemene Reserve Grond Exploitatie, de Reserve Winstneming, de Voorziening verlies en Risicoreserve gerekend.

Resultaat exploitatie inclusief risico Voorziening verlies BIE Spoorzone en overige plannen

In het overzicht van plannen zijn de resultaten (zie onderdeel grondexploitatieprojecten) aangegeven van alle lopende gemeentelijke grondexploitaties (BIE). Op basis van deze resultaten is een voorziening verlies benodigd van in totaal € 48,6 miljoen. Onderstaand volgt een toelichting op de afzonderlijke plannen (BIE en faciliterend), waarbij het resultaat meer dan € 0,2 miljoen afwijkt van de Programmabegroting 2023 of waarvoor een specifieke afwijking geldt.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Spoorzone (- € 1,4 miljoen negatief)
Door aanpassing van de parameters zijn de kosten in de grondexploitatie toegenomen. Dit leidt tot een verslechtering van het resultaat van € 1,4 miljoen.

Piushaven Fabriekskwartier Noord (€ 2,0 miljoen positief)
Dit betreft een bijstelling van de exploitatiebijdrage als gevolg van een hoger woningbouwprogramma in het project.

Piushaven de Koopvaardij (- € 0,3 miljoen negatief)
De geraamde kosten voor de aanpassing van de Koopvaardijstraat zijn geactualiseerd en vallen hoger uit als gevolg van prijsstijgingen. .

Charlotteoord (€ 0,4 miljoen positief)
De kosten voor natuurcompensatie en de afronding van het plan komen ca. € 0,4 miljoen lager uit als gevolg van uitwerking van de maatregelen en de definitieve gunning. Het resterende budget komt vrij te vallen.

Kempenbaan Westzijde (€ 0,2 miljoen positief)
De opbrengsten zijn geactualiseerd op basis van de anterieure overeenkomst ETZ ontwikkeling. Daarin zijn ook afspraken gemaakt over het laatste te verkopen kavel in Kempenbaan Westzijde, waardoor het saldo in de grondexploitatie verbetert.

Wijkevoort (€ 10,0 miljoen negatief)
Door de bijstelling van de parameters voor kosten (hoger) - en opbrengstenstijging (lager) leidt dit voor het plan Wijkevoort in totaliteit tot een nadeel van 10 miljoen. Dit komt omdat zowel de meeste kosten als de opbrengsten voor Wijkevoort pas later in de tijd plaatsvinden.

Stappegoor Kazerneterrein (€ 0,2 miljoen negatief / € 0,2 miljoen positief)
Op het Kazerneterrein moeten extra sloopwerkzaamheden plaatsvinden die door de gemeente moeten worden uitgevoerd. Hiervoor zijn extra kosten opgenomen in de GREX. Deze sloopkosten worden echter via een interne bijdrage gedekt. Deze dekking loopt buiten het projectsaldo om volgens voorschriften uit de BBV. Per saldo is deze mutatie voor de ARGE neutraal.

Rosmolen (-€0,6 miljoen negatief/0,6 miljoen positief)
Het project Rosmolen is fysiek al een tijd klaar. De administratieve afwerking vindt echter nu pas plaats omdat er een afspraak is gemaakt met de woningbouwcorporaties dat alle voordelen t.o.v. de bijdrage uit de reserve herstructurering op het project met hen gedeeld zou worden. Per saldo is de mutatie 0.

Koningswei (- € 0,4 miljoen negatief)
Door aanpassing van de parameters voor kostenstijging verslechtert het plansaldo van Koningswei met 0,4 miljoen.

Mutatie voorziening verlies/winstneming FG overige plannen
Indien de kosten die de gemeente voor een faciliterend plan verwacht te maken hoger zijn dan de te ontvangen exploitatiebijdrage, wordt voor het toekomstig tekort een voorziening gevormd. Het totaal aan mutaties over de verschillende plannen leidt tot een verbetering van afgerond € 0,1 miljoen.
Dit is inclusief een stuk winstneming op een aantal (oudere) faciliterende plannen, waar ook een grondverkoop component in zit. Bij de JR21 heeft de accountant geadviseerd op deze plannen winst te nemen. Deze winstnemingen zijn geactualiseerd bij de JR22.

Nieuwe plannen

BIE - WBI Stappegoor/ Poort van Stappegoor (-€ 0,1 miljoen negatief)
Voor het gedeelte dat in bezit is van de gemeente is een BIE-plan geopend. De kosten worden grotendeels gedekt uit de verkoop van de gronden. Het resterende gedeelte wordt gedekt uit de gereserveerd middelen voor WBI-Stappegoor.

Faciliterend WBI stappegoor / Poort van Stappegoor (€ 0,0 miljoen)

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Voor het gedeelte dat in bezit is van een marktpartij is een faciliterend plan geopend. De kosten zijn door middel van een anterieure overeenkomst verzekerd.

BIE - WBI Stappegoor / Gemengd wonen (€ 0,4 miljoen negatief)
Dit betreft de bouw van 96 flexwoningen. Het tekort wordt gedekt uit de gereserveerde middelen voor WBI-Stappegoor.

Faciliterend Vincentius (€ 0,0 miljoen)
Dit betreft een herontwikkeling van een voormalig klooster naar woningbouw. Door middel van een anterieure overeenkomst is het kostenverhaal verzekerd,

Faciliterend Berkenhout (€ 0,0 miljoen)
Dit betreft een ontwikkeling van ca. 71 woningen. Door middel van kostenverhaal zijn de kosten gedekt. Daarnaast wordt een deel van de gemeentegronden verkocht via een aparte transactie.

Faciliterend Limburg van Stirumlaan (€ 0,0 miljoen)
Ontwikkeling van circa 200 gestapelde woningen. Door middel van kostenverhaal zijn alle kosten gedekt.

Faciliterend ETZ Campusontwikkeling (€ 0,0 miljoen)
Uitbreiding van het ETZ Ziekenhuis inclusief campusontwikkeling. Door middel van kostenverhaal zijn alle kosten gedekt in een anterieure overeenkomst.

Afsluiting plannen eind jaar
Afwijkingen af te sluiten plannen

Project (bedragen x € 1 mln.)	Resultaat		Afsluitresultaat naar
Piushaven Wolstad	0,2	V	ARGE
Tradepark 58 Zuid	3,9	V	ARGE
Pater van den Elsenplein	-2,2	N	ARGE
Hendrik van Tulderstraat	-0,5	N	ARGE
Nobelstraat	0,6	V	ARGE
Witbrant de Gaas	0,3	V	ARGE
Hoefstraat Groeseind Rosmolen	-0,3	N	ARGE
Oude Dijk Jozefmavo	0,0	V	ARGE
Totaal	**2,0**	**V**	

*Door verantwoording op miljoenen leiden afrondingen tot verschillen in onderlinge optelling.

Benodigde risicoreserve grondexploitaties
Twee keer per jaar (bij de jaarrekening en programmabegroting) worden de risicoanalyses geactualiseerd. In de programmabegroting 2023 is de risicoreserve grondexploitaties berekend op een bedrag van € 43,1 miljoen. In totaal komt de risicoreserve in de jaarrekening uit op € 41,9 miljoen. Dit verschil kan grotendeels worden verklaard door lagere risico's bij Wijkevoort en Koningswei. Bij Wijkevoort is het risico op volledig stoppen met het plan verlaagd, doordat er een raadsbesluit is genomen. Bij Koningswei is het risico op de hoogte van de planschade verlaagd doordat er een planschaderisicoanalyse is uitgevoerd.

Overige mutaties

Mutatie winstneming
In artikel 16 lid c van het BBV is opgenomen dat de paragraaf grondbeleid een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie moet bevatten. Jaarlijks worden de verwachtingen met betrekking tot kosten en opbrengsten in de grondexploitaties bijgesteld. De verzamelde Tilburgse grondexploitaties kennen een doorkijk van 10 jaar (tot 2030).

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. De tussentijdse winstneming is gebaseerd op "The percentage of completion" methode:

percentage kostenrealisatie x percentage opbrengstrealisatie x verwachte winst.

De tussentijdse winstneming wordt vanuit het exploitatieresultaat van het plan gestort in de Algemene Reserve Grondexploitatie, onderdeel winstneming lopende plannen. Voor een specificatie van de verwachte winstneming wordt verwezen naar het Overzicht van plannen (zie overzicht grondexploitatieprojecten) en de toelichting op de Bouwgrond in exploitaties in de bijlage.
De reserve tussentijdse winstneming ontwikkelt zich als volgt:

Tabel reserve tussentijdse winstneming (bedragen x € 1 mln.)	PB2023	JR2022	Mutatie
Beginstand reserve tussentijdse winstneming	13,0	13,0	0,0
Mutatie winstneming	-5,5	-2,1	3,4
Eindstand reserve tussentijdse winstneming	**7,5**	**10,9**	**3,4**

Resultaat MVA
Materiële Vaste Activa (MVA) zijn gronden met een vaste bestemming die niet in een transformatieproces zitten. Dit zijn bijvoorbeeld gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht maar waarbij (nog) geen sprake is van een raadsbesluit met de vaststelling van een grondexploitatiecomplex. Er is sprake van een netto-resultaat van negatief € 0,3 miljoen in 2022, bestaande uit alle losse grondtransacties buiten de plannen minus afboeking van boekwaarden.

Resultaat grondbank
Onder de grondbank worden de door de gemeente te verkopen gronden opgenomen die niet door de gemeente zelf ontwikkeld worden en waarbij met marktpartijen een verkoopprijs is overeengekomen. Na verkoop zullen de marktpartijen deze gronden ontwikkelen. De kosten bouw- en woonrijp maken blijven hierbij voor rekening van de ontwikkelaars.
Per saldo is in 2022 het resultaat van de grondbank € 0,2 miljoen negatief, in verband met afboeking van gronden in Oostkamer.

Resultaat beheer grondbedrijf
In het saldo beheer grondbedrijf worden de kosten en opbrengsten verantwoord die het grondbedrijf maakt buiten de grondexploitaties (erfpacht, landbouwbedrijf etc.). De totale opbrengsten voor het beheer grondbedrijf zijn ca. € 0,4 miljoen positief. Bij de PB2023 was de inschatting dat dit € 1,2 miljoen negatief zou zijn. Het verschil komt o.a. door de afkoop van het bloot eigendom erfpacht aan de Ledeboerstraat.

Toekomstige reserveringen

Toekomstige reserveringen (bedragen x € 1 mln.)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ARGE per 31-12	**22,7**	**22,7**	**13,4**	**23,2**	**26,3**
Te ontvangen gemeentelijke bijdragen vanaf 2023	-	3,5	8,8	2,0	0,6
Af te dragen aan RBV vanaf 2023	-	-0,7	-0,3	-0,3	-1,1
Risico MVA en erfpacht	-	-5,0	-	-	-
Reserveringen t.l.v. ARGE (voorheen nieuw beleid):	**0,0**	**-6,3**	**-0,3**	**-2,2**	**0,0**
Grondaankoop Wijkevoort Fase 2	0,0	-3,6	-0,3	-2,2	-
Stadsregionale Parken	0,0	-1,0	-	-	-

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Voorstel aanvullend budget Kernwinkelgebied 2020	0,0	-0,2	-	-	-
Voorstel budget verkenningen Museumkwartier, groene verbinding Moerenburg en kennisas knooppunt TiU	0,0	-0,0	-	-	-
Stikstofcompensatie Wijkevoort	0,0	-1,5	-	-	-
Reserveringen t.l.v. ARGE:	**0,0**	**-1,9**	**-0,3**	**0,0**	**-0,1**
Incidentele effecten Koningsoord	0,0	-1,1	-	-	-
Stamspoor Loven	-	-	-0,3	-	-
Voorfinanciering Wijkevoort Groen om de stad	0,0	-	-	-	-0,1
Afwikkeling Nobelstraat		-0,3	-	-	-
Haalbaarheidsonderzoek Textielmuseum	-	-0,2	-	-	-
Stappegoorpark met semi-openbare atletiekaccommodatie	0,0	-0,2	-	-	-
Afboeking strategische verwerving turnhal	-	-0,1	-	-	-
Reserveringen Programmabegroting 2023	**0,0**	**-0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Spoorpark		-0,2	-	-	-
Incidentele verkopen	**0,0**	**2,1**	**3,4**	**1,7**	**0,0**
Verkoop Berkenhout	0,0	0,4	-	-	-
Gronden Bakertand	-	1,7	3,4	1,7	-
Reserveringen TMIP	**0,0**	**-2,6**	**-1,4**	**2,0**	**0,0**
Ruimtelijke inpassing openbaar Stappegoorpark		-1,4	-0,6	-	-
Stappegoor WBI		-1,2	-0,8	2,0	-
Toekomstige winstnemingen*	**0,0**	**1,8**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Tradepark Noord	-	1,6	-	-	-
Kempenbaan West	-	0,2	-	-	-
Subtotaal ARGE	**22,7**	**13,4**	**23,2**	**26,3**	**25,7**
Onderbandbreedte	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Vrije ruimte	**17,7**	**8,4**	**18,2**	**21,3**	**20,7**

Gemeentelijke bijdragen (€ 14,9 mln. positief)

Deze post betreft alle gemeentelijke bijdragen die voor plannen gedaan worden, voornamelijk bijdragen uit de reserve herstructurering. Deze bijdragen mogen van het BBV niet tot uiting komen in het plansaldo, en worden apart verantwoord in de paragraaf grondbeleid.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

RBV (€ 2,4 mln. negatief)
Deze post betreft alle afdrachten die geraamd staan uit de plannen Bouwgrond in Exploitatie voor de reserve bovenwijkse voorzieningen. Sinds de laatste wijzigingen van de BBV mogen deze bijdragen niet meer tot uiting komen in het plansaldo, maar moeten deze apart verantwoord worden

Risico MVA en Erfpacht (€ 5 miljoen negatief)
Uit voorzichtigheidsprincipe wordt er rekening mee gehouden dat onze overige gronden en erfpachtovereenkomsten die niet in plannen ondergebracht zijn in de toekomst minder waard kunnen worden. Dit om situaties uit de crisis van 2012 te voorkomen. Dit bedrag wordt geraamd op € 5 miljoen.

Bestaande reserveringen t.l.v. ARGE

Reservering Incidentele effecten Koningsoord (€ 1,1 miljoen negatief, PB2020)
Voor de realisatie van het geluidsscherm is sprake van een budgetoverschrijding waartoe in de PB 2020 een voorstel nieuw beleid is opgenomen, zodat de gemeente in staat is zonder vertraging een verplichting aan te gaan met Prorail. In de ARGE is een bedrag van € 1,1 miljoen gereserveerd. In 2023 wordt de eindafrekening vastgesteld. Naar verwachting komt het bedrag grotendeels terug in de ARGE.

Reservering voor stamspoor (€ 0,3 miljoen negatief, PB2022)
In de begroting 2020 is rekening gehouden met een bedrag van € 0,3 miljoen in 2021 en € 0,5 miljoen in 2022 voor de Multimodale gebiedsontwikkeling Loven. Omdat in 2020 al voorbereidingswerkzaamheden worden gedaan heeft de raad een voorbereidingskrediet vastgesteld ten laste komt van de ARGE. Deze wordt in 2021 verrekend met de gereserveerde bedragen uit de Algemene Middelen en komt te vervallen. Tegelijkertijd is geconstateerd dat bij de uitvoering van het project (de Raad moet hiervoor nog wel besluit nemen om uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen) vanuit de gemeente een bijdrage vanuit de ARGE nodig is van € 0,3 miljoen. De reservering die oorspronkelijk is opgenomen in de ARGE als voorbereidingskrediet en welke nu vrijvalt wordt ingezet voor de uitvoering van dit project

Reservering voorfinanciering Wijkevoort Groen om de stad (€ 0,1 miljoen negatief, PB2022)
Er is op basis van het raadsbesluit (Toekomstbestendige Werklocaties) m.b.t. Wijkevoort een bijdrage van € 0,5 miljoen gereserveerd voor de realisatie van Klein Tilburg. Hiermee wordt vooruitlopend op de ontwikkeling een deel van het groen reeds gerealiseerd.

Haalbaarheidsonderzoek Textielmuseum (-€ 0,2 miljoen negatief, PB 2022)
Ter verdere onderbouwing van de haalbaarheid van de planontwikkeling Textielmuseum en herbestemming Drogepand zijn er middelen nodig om van een schetsontwerp naar een voorlopig ontwerp te gaan. Een deel van de dekking voor deze kosten, komt uit de ARGE.

Stappegoorpark met semi-openbare atletiekaccommodatie (- € 0,2 miljoen, negatief, Raadsbesluit 18-11-2021, verwerking in JR2021)
Voorbereidingskrediet voor uitwerking van het openbaar Stappegoorpark met semi-openbare atletiekaccommodatie, inclusief onderzoeken exploitatie en demarcatie, voor € 0,3 miljoen ten laste van de Algemene reserve grondexploitatie conform raadsvoorstel Cofinanciering WBI en Olympiaplein. Dit betreft een voorfinanciering uit de ARGE, die later uit de WBI middelen terug vloeit.

Afboeking strategische verwerving turnaccomodatie (- € 0,1 miljoen negatief)
Volgens onze eigen financiële regelgeving moet direct € 0,1 miljoen worden afgeboekt voor de verwerving van de grond voor de Turnaccommodatie.

Spoorpark (- € 0,2 miljoen negatief)
Dit betreffen nagekomen kosten voor het project dat al reeds is afgesloten.

Incidentele verkopen

Verkoop Berkenhout (+ € 0,4 miljoen positief)
De anterieure overeenkomst voor de ontwikkeling Berkenhout is getekend. Dit leidt tot een incidentele verkoop van MVA grond. De grondwaarde is op basis van taxatie bepaald.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Verkoop gronden Bakertand (+ € 6,7 miljoen positief)
Momenteel wordt gewerkt aan de grondverkoopovereenkomst, van de Tilburgse gronden die ingebracht worden in de gebiedsontwikkeling Bakertand in Goirle. In het vierde kwartaal van 2021 heeft de Raad van Goirle het schetsontwerp vastgesteld. Daarna is het bestemmingsplan in procedure gebracht. Op basis van het laatste ontwerp is de grondwaarde getaxeerd in 2022.

Reservering TMIP

Ruimtelijke inpassing openbaar Stappegoorpark (€ 2 miljoen negatief)
Dit betreft een reservering voor een ruimtelijke inpassing van een openbaar Stappegoorpark met semiopenbare atletiekaccommodatie, conform het raadsvoorstel integrale ontwikkeling Stappegoor.

Stappegoor WBI (€ 2 miljoen negatief/ € 2 miljoen positief)
Omdat de geraamde lasten binnen het project WBI Stappegoor vooruitlopen op de baten wordt vanuit de ARGE gedurende 2 jaar voorgefinancierd.

Toekomstige winstneming (€ 1,8 miljoen positief)
De toekomstige winstneming bestaat uit de verwachte opbrengsten van Tradepark noord in 2023 en de laatste grondverkoop in Kempenbaan West.

Onderbandbreedte ARGE (€ 5 miljoen)
Om risico's te beperken is in de nota grondbeleid Gemeente Tilburg een onderbandbreedte ingevoerd van € 5 miljoen. Deze bandbreedte is verwerkt in het overzicht. Het restant kan worden gezien als vrij besteedbare ruimte voor de grex.

Overzicht grondexploitatieprojecten

In bijlage III is een totaal overzicht van alle grondexploitatieprojecten opgenomen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.2 Lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de geraamde opbrengsten van de lokale heffingen, het beleidskader, de gehanteerde (financiële) uitgangspunten en de (lokale) lastendruk voor de inwoners van Tilburg. Ook lichten we in het kort ons kwijtscheldingsbeleid toe.

Opbrengsten lokale heffingen
De belangrijkste opbrengsten van de lokale heffingen zijn in onderstaande tabel opgenomen. De verantwoorde opbrengsten in de jaarrekening zijn inclusief de effecten van voorgaande belastingjaren.

Heffing (x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Onroerendezaakbelasting (OZB)	47.501	48.356	50.390	50.753
Hondenbelasting	1.693	1.701	1.701	1.660
Precariobelasting	464	723	312	373
Reclamebelasting	933	875	875	1.001
Bedrijveninvesteringszone (BIZ)	309	457	404	372
Toeristenbelasting	422	442	543	662
Afvalstoffenheffing	26.739	27.746	28.108	28.012
Rioolheffing	12.963	13.638	13.778	13.473
WABO vergunningen	7.486	7.329	5.829	4.078
Totaal	**98.510**	**101.267**	**101.940**	**100.384**

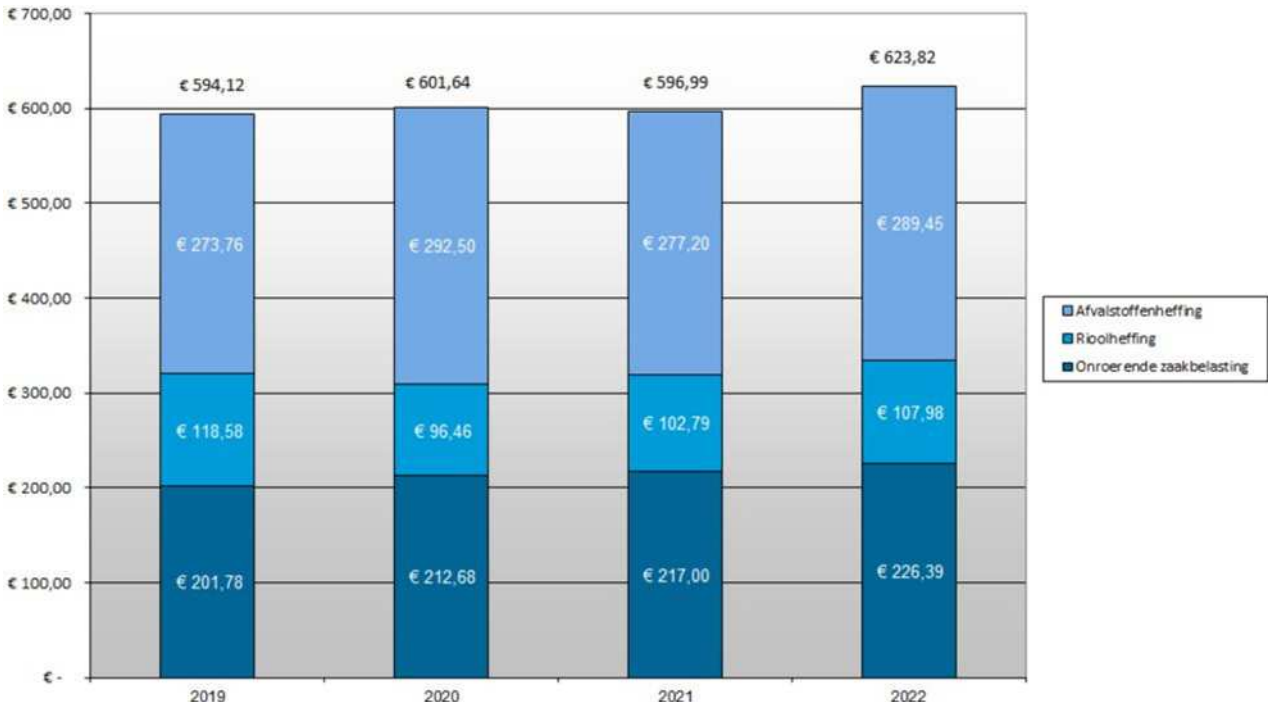
Ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn de totale opbrengsten met € 1,6 miljoen afgenomen. De voornaamste oorzaak is de lagere opbrengst WABO vergunningen van € 1,75 miljoen.
Een toelichting op de afwijkingen is opgenomen bij de Programmaverantwoording; velden Economie, cultuur en evenementen, Publieke dienstverlening en Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Beleidskader/uitgangspunten
De belastingtarieven worden in principe geïndexeerd op basis van de BBP-index. Uitzondering hierop is de hondenbelasting waarbij we uitgaan van 100% kostendekkendheid (incl. de eerder afgesproken extra te realiseren opbrengst van € 270.000).
De afvalstoffen- en rioolheffing mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden bepaald door de toe te rekenen directe kosten te verhogen met een opslag voor overhead en fictieve btw. De overhead wordt op basis van begrote c.q. werkelijke uren toegerekend. Kostencomponenten die niet toegerekend mogen worden zijn geëlimineerd. Het dekkingspercentage voor de afvalstoffenheffing is uitgekomen op 102% en voor de rioolheffing op 106%.

Het dekkingspercentage van de totale legesverordening mag (wettelijk) maximaal 100% bedragen. Waar mogelijk en toegestaan passen we kruissubsidiëring toe, o.a. binnen het onderdeel bouwen omdat de tarieven daar gebaseerd zijn op de genormeerde bouwsom. De kostendekkendheid van de leges is uitgekomen op 58,2% (begroot 75,6%).

Lokale lastendruk
De ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden is in onderstaande tabel opgenomen. Ten opzichte van 2021 zijn de woonlasten met € 26,83 toegenomen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Kwijtscheldingsbeleid
Ons kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de wettelijke regelgeving. Indien de belastingplichtige een minimumloon heeft en weinig vermogen, wordt in principe kwijtschelding verleend. Kwijtschelding kan worden verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB en hondenbelasting.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

In onze Financiële beheersverordening 2020 hebben wij aangegeven wat wij tot onze weerstandscapaciteit rekenen. De weerstandscapaciteit bestaat uit:

a. de algemene reserve (AR), de reserve incidentele opgaven (RIO), de bedrijfsreserves van gesloten exploitaties (grondbedrijf en parkeren) en de egalisatiereserves (Rioolheffing, Afvalstoffenheffing en Transformatiebuffer Sociaal Domein);
b. de onbenutte belastingcapaciteit;
c. een eventueel begrotingsoverschot.

De op deze wijze berekende weerstandscapaciteit bedraagt op grond van de balansgegevens eind 2022 € 204,9 miljoen. Dit is als volgt opgebouwd.

Weerstandscapaciteit (x € 1 miljoen)	Per 31-12-2022	Per 31-12-2021
Reserve capaciteit:		
Algemene reserve	49,5	49,7
Reserve Incidentele Opgaven (RIO)	29,5	17,9
Algemene bedrijfsreserves:		
- Grondexploitatie (vrij besteedbaar deel)	17,7	16,5
- Risico's grondexploitatie	41,9	45,8
- Betaald parkeren	18,1	15,0
Egalisatiereserves:		
- Rioolheffing	11,5	11,0
- Afvalstoffenheffing	13,4	13,3
Totaal reservecapaciteit (incidenteel)	**181,6**	**169,2**
Onbenutte belastingcapaciteit:		
- Onroerende zaakbelastingen	23,3	20,4
- Rioolheffing		-
- Afvalstoffenheffing		-
Totaal onbenutte belastingcapaciteit (structureel)	**23,3**	**20,4**
Begrotingsoverschot 2022		-
Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel)	**204,9**	**189,6**

Toelichting:
Ten opzichte van eind 2021 is de weerstandscapaciteit gestegen met € 15,3 miljoen. De reserve incidentele opgaven (RIO) is met € 11,6 miljoen toegenomen als gevolg van vertragingen op enkele projecten en een extra storiting bij de Tussenrapportage 2022 (6 miljoen). De reserve risico grondexploitaties is € 3,9 miljoen lager. Dit verschil kan grotendeels worden verklaard door lagere risico's bij Wijkevoort en Koningswei.
De vrije ruimte in de reserve grondexploitatie nam met € 1,2 miljoen toe. De reserve betaald parkeren steeg met € 3,1 miljoen euro. De egalisatiereserves rioolheffing is gestegen met € 0,5 miljoen en de egalisatiereserve afvalstoffenheffing is gestegen met € 0,1 miljoen.

Naast de reserves die tot de weerstandscapaciteit behoren, kennen we nog de reserve Beleggingsfonds 2000 die gevormd is uit de opbrengst erfpachtgelden. Het saldo ultimo 2022 bedraagt circa € 36 miljoen. Binnen deze reserve is een vrij inzetbare eindwaarde aanwezig die echter afhankelijk is van de vastgelegde onttrekkingen voor de herstructurering en de inzet van rendementen. Vanwege de verplichtingen die op deze reserve rusten en de onzekerheden rondom de eindwaarde rekenen we deze reserve niet mee in de weerstandscapaciteit.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's
Het totaal van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 70,2 miljoen en is hieronder samengevat. Hier is bij risico's met een minimum- en maximumbedrag uitgegaan van het hoogste bedrag en zijn de risico's die geen relatie met het weerstandsvermogen hebben niet meegenomen. In het vervolg worden de risico's uitgebreid toegelicht. Het totaal aan gekwantificeerde risico's is ten opzichte van de jaarstukken 2021 afgenomen met € 6,2 miljoen.
Grootste aandeel betreft de risico's:

- € 4 miljoen nieuw risico verhoogde taakstelling huisvesting statushouders
- € 2 miljoen nieuw risico stadsforum
- - € 5 miljoen in verband met vervallen risico op minder te ontvangen klimaatgelden vanuit het Rijk;
- - € 3,8 miljoen minder risico's grondexploitatie
- -€ 1,2 miljoen minder risicoś rondom nieuwe inkoop jeugd en wmo
- -€ 1,3 miljoen minder risico volumeplicht huishoudelijk afval
- - € 2 miljoen door vervallen / verminderen enkele kleine risico's

Risico's (x € 1.000,-)

Risico-klasse	Incidenteel	Structureel	Totaal	Aantal
1: > € 5 mln.	41.941	10.200	52.141	2
2: > € 1 mln. < € 5 mln.	7.800	8.200	16.000	6
3: < € 1 mln.	1.400	700	2.100	3
onbekend	0	0	0	11
Totaal	**51.141**	**19.100**	**70.241**	**23**

Conclusie met betrekking tot het weerstandsvermogen
Met een weerstandscapaciteit van € 204,9 miljoen en € 70,2 miljoen aan gekwantificeerde risico's achten wij het weerstandsvermogen ruim voldoende in relatie tot de aanwezige risico's (ratio: 2,9)

Financiële kengetallen BBV

Onderstaande kengetallen geven in samenhang informatie over de financiële positie van de gemeente. Het BBV geeft geen landelijke normering voor de kengetallen. De kengetallen zijn een weerspiegeling van het gevoerde beleid binnen een gemeente. De kengetallen moeten zodoende in samenhang worden beoordeeld, wat ook de onderlinge vergelijkbaarheid met andere gemeenten bemoeilijkt.

Verloop kengetallen:

Kengetal	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Prognose 2022	Realisatie 2022
Netto schuldquote	21%	23%	38%	26%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	17%	19%	34%	22%
Solvabiliteitsratio	67%	67%	58%	64%
Structurele exploitatieruimte	1,4%	0,1%	4,5%	3,3%
Grondexploitatie	2%	3%	3%	3%
Belastingcapaciteit	78%	73%	69%	69%

Beschouwing
Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balanspositie als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. De kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit laten zien of we over voldoende structurele baten beschikken en welke mogelijkheid we hebben om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Op basis van deze vijf kengetallen concluderen we dat onze financiële positie solide is. Ook landelijk gezien vallen wij in de categorie van minst risicovolle gemeenten.

Onze financieringsstructuur is zodanig dat we veel met eigen vermogen hebben gefinancierd en daardoor weinig schulden hebben. We beschikken dan ook over een gezonde financieringspositie. Wel zien we dat de

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

solvabiliteitsratio over de afgelopen jaren afneemt van 67% in 2020 en 2021 naar 64% in 2022 (2019: 73%). Daar waar 2021 een afname liet zien van 0,4% ten opzichte van 2020 is de afname in 2022 2,8% ten opzichte van 2021. Deze afname aan solvabiliteit wordt met name veroorzaakt doordat onze kortlopende schulden (kasgeldleningen en overlopende passiva) zijn toegenomen ten opzichte van vorig jaar.
In de begroting gingen we voor 2022 uit van een solvabiliteit van 58%. Door met name een hoger eigen vermogen als gevolg van het jaarrekeningresultaat 2022 en het doorschuiven van begrootte onttrekkingen uit reserves naar volgende jaren, is de werkelijke solvabiliteit hoger dan de begroting.
Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van onze gemeente.

De netto schuldquote is toegenomen van 23% in 2021 naar 26% in 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door een toename aan kortlopende schulden (kasgeldleningen en overlopende passiva) in het afgelopen jaar. De netto schuldquote (26%) is lager dan begroot (38%) omdat met name onze vaste schulden minder hard zijn gestegen dan begroot. Dit wordt voor een groot deel verklaard door het achterblijven van de investeringen en de uitgaven ten laste van reserves. Zoals ook in voorgaande jaren blijken de aanames bij de begroting over de te realiseren plannen te optimistisch te zijn waardoor uitgaven achterblijven bij de ramingen.

Doorrekening van ons huidige ambitieniveau in combinatie met het geprognosticeerde moment van realisatie laat een flinke daling zien van de solvabiliteitsratio van 64% in 2022 aflopend naar 44% in 2026 (Programmabegroting 2023). In lijn hiermee stijgt ook de netto schuldquote oplopend van 26% in 2022 naar 79% in 2026. Ondanks de ervaring dat de prognoses in de tijd gedeeltelijk naar latere jaren verschuiven, is dit wel het huidige toekomstbeeld van onze gemeente.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering en de opbrengst OZB. Een negatief percentage bij de structurele exploitatieruimte betekent dat onze structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. In de nota Financiële positie geldt dan ook als uitgangspunt voor duurzaam financieel beleid dat er structureel niet meer geld wordt uitgegeven dan dat er structureel binnenkomt.
In 2022 zien we dat onze structurele exploitatieruimte ten opzichte van 2021 is toegenomen van 0,1% naar 3,3%. Dat betekent dat onze structurele baten voor 2022 toereikend zijn geweest om onze structurele lasten 2022 te dekken.

Onze grondpositie, hier gedefinieerd als de waarde van de grond ten opzichte van onze baten, is met 3% beperkt, waardoor we ook een beperkt risico lopen. De waarde is ten opzichte van 2021 nagenoeg gelijk gebleven (0,06% verhoging). Ondanks een stijging op onze positie onderhanden werk ultimo 2022 met € 3,7 miljoen ten opzichte van 2021 wordt dat geniveleerd door ook een toename op het totaal aan baten.

De belastingcapaciteit geeft de mate aan waarin de lokale lasten, en hiermee de gemeentelijke baten, eventueel kunnen worden verhoogd om financiële tegenvallers op te kunnen vangen of om ruimte voor nieuw beleid te creëren. Onze woonlasten van meerpersoonshuishoudens bedragen in 2022 69% van het landelijk gemiddelde. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde hebben we dus nog voldoende ruimte om de woonlasten te verhogen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat feitelijk alleen het onderdeel OZB verhoogd kan worden, omdat wij bij de tariefstelling voor riool- en afvalstoffenheffing uitgaan van 100% kostendekkendheid.

Algemene risico's

I. Ontwikkeling gemeentefonds **Status: Gewijzigd**

Herijking verdeling gemeentefonds
De nieuwe verdeling van het gemeentefonds is per 1 januari 2023 ingevoerd. Het ingroeipad - het pad waarmee gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien - is beperkt tot 3 jaar. Het maximale effect is -/+ € 7,50 per inwoner in 2023 en -/+ € 15 per inwoner in 2024 en 2025. Daarmee komt het maximale effect op -/+ € 37,50 per inwoner in 2025. Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De invoering van het nieuwe model zal tijdig geëvalueerd worden en aan de hand van deze evaluatie zal besloten worden over het traject 2026 en verder.

Compensatie tekorten jeugdzorg
Rijk en VNG werken op dit moment aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Het streven is om in april tot afspraken te komen, ook met het oog op de voorjaarsbesluitvorming. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

reeds aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen heeft het kabinet besloten tot het realiseren van de aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen, welke een Rijksverantwoordelijkheid is gemaakt. Concreet betekent dit dat het aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden (bv door middel van de invoering van een eigen bijdrage). Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.
Partijen erkennen de noodzaak om op deze ontwikkelingen te anticiperen en aanvullende afspraken te maken ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting aanvullend op de meicirculaire. In de meerjarenraming van 2024-2025 is het dan ook toegestaan om de middelen jeugdzorg voor 100% op te nemen (in tegenstelling tot een raming van 75% vorig jaar). De provinciale toezichthouders merken deze middelen aan als structureel dekkingsmiddel.

Vastzetten volumecomponent accres
Het volume-accres gemeentefonds is voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 bevroren op de stand van de meicirculaire gemeentefonds 2022. Met het bevriezen van alleen de volume-accressen lopen gemeenten de komende jaren slechts een beperkt inflatierisico op de kosten die met de algemene uitkering worden gedekt.

Voor de periode na 2026 blijven de financiële verhoudingen onzeker. Het Rijk en de VNG werken aan een procesvoorstel hoe te komen tot houdbare financiële verhoudingen in de toekomst.

II. Drie decentralisaties

A. Landelijk budget en verdeelmodel inkomensvoorzieningen (BUIG), Participatiebudget en WSW **Status : Gewijzigd**

Met de invoering van de Participatiewet (P-wet) per 1 januari 2015 hebben gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen voor re-integratie van bijstandsgerechtigden en voor mensen die als gevolg van hun beperkingen niet volledig inzetbaar zijn (voormalige Wajongers). De inkomensvoorziening en re-integratie voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt valt daarmee integraal onder het financieringsregime van de Participatiewet.
Hieraan zijn een aantal risico's verbonden:

- Het Rijk verdeelt zowel het macro uitkeringsbudget BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeenten) als het Participatiebudget over de gemeenten middels objectieve verdeelmodellen. Hierdoor lopen de budgetten voor gemeenten niet noodzakelijkerwijs in de pas met de uitgaven die ze moeten doen voor de uitkeringen en de re-integratie van uitkeringsgerechtigden. De voortdurende landelijke discussie over de omvang en verdeling van de landelijke budgetten en de aanpassingen in de verdeelmodellen maken dat de omvang van beide budgetten onzeker is. Gemeenten kunnen hier ook niet op sturen. Beïnvloeding is wel mogelijk aan de kostenkant door een combinatie van instroom beperkende maatregelen en preventie, handhaving en re-integratieactiviteiten. In 2022 is het aandeel dat Tilburg aan Rijksmiddelen BUIG ontvangt 7,56% lager dan in 2021. Dit verdeeleffect is het gevolg van de werking van het objectief verdeelmodel.
- In 2023 verwachten we een daling van de werkgelegenheid en we verwachten een geringe stijging van het aantal bijstandsgerechtigden. Toch blijft het een uitdaging om onze doelgroep te plaatsen op de beschikbare vacatures. Bij de re-integratie van bijstandsgerechtigden is de gemeente in hoge mate afhankelijk van de vacatures die het bedrijfsleven heeft en de kansen die het wil en kan bieden aan de doelgroep van de Participatiewet. Het komende jaar blijven we dan ook veel investeren om bij bedrijven het vraagstuk van inclusie op de agenda te houden. Daarom is het goed en belangrijk dat we in de regio Hart van Brabant hard hebben gewerkt aan het involveren van bedrijven, onder andere via het Ondernemersakkoord en de werkgeversservicepunt Midden Brabant. Tot slot zal scholing en omscholing (naar kansrijke sectoren) nog belangrijker worden om te voorkomen dat mensen inactief worden en om er voor te zorgen dat ze meer wendbaar zijn in hun loopbaan, zodat ze minder risico lopen op minder bestaanszekerheid.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- Met het re-integratiemodel Tilburg investeert in Perspectief heeft iedere bijstandsklant een klantregisseur. Hierdoor sturen we op ontwikkelperspectief voor alle klanten en maximaliseren we rendement voor het resultaat van de BUIG (maximale uitkeringsbesparing)
- Per 2017 heeft het Rijk de inzet van het instrument "Beschut Werk" voor gemeenten verplicht gesteld. Dit betekent dat gemeenten nu verplicht zijn om mensen die een indicatie "beschut" krijgen van het UWV, ook daadwerkelijk een beschutte werkplek aan te bieden. De gemeente heeft maar beperkte invloed op de aanvragen voor deze indicaties, waardoor ook de inzet van het instrument slechts beperkt beïnvloedbaar is. Het Rijk stelt middelen beschikbaar op basis van een contingent per gemeente. Deze middelen zijn hiervoor echter niet toereikend. Bovendien kiest Tilburg ervoor dat iedere inwoner die beschikt over een indicatie van het UWV in aanmerking komt voor een beschutte werkplek. We limiteren het aantal beschutte plekken niet tot de landelijke taakstelling.

Impact op BUIG
De verwachting voor 2023 is dat het uitkeringsbestand gering zal stijgen. Dit is op te maken uit de augustusraming van het Centraal Planbureau. Daarnaast wordt het budget voor loonkostensubsidies (dat onderdeel uitmaakt van het BUIG-budget) vanaf 2022 verdeeld op basis van de historische uitgaven. Het is nog niet bekend wat de financiële effecten zijn van deze nieuwe systematiek. Ook door de versnelling en verhoging van de gemeentelijke taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders kan het uitkeringsbestand mogelijk stijgen.

Doelgroep voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) en Diamant-groep
De meerjarenbegroting 2023-2026 van de Diamant-groep laat een tekort zien voor het jaar 2023 van € 537.000. Vanaf 2024 laat de begroting een licht positief resultaat zien, oplopend van € 35.000 in 2024 tot € 187.000 in 2026. Het bestuur van de Diamant-groep heeft de nieuwe strategische visie vastgesteld waarin nieuwe ideeën en innovatieve concepten zijn opgenomen om de bestaande WSW-plaatsen betaalbaar te houden en tegelijkertijd de uitstroom uit de Participatiewet te bevorderen.
Het risico bestaat dat de genomen maatregelen uit de strategische visie niet voldoende zijn om het tekort volledig op te vangen. De deelnemende gemeenten hebben met ingang van het boekjaar 2020 de bijdrage aan de Diamant-groep structureel moeten verhogen om het tekort te dekken. Het Tilburgse aandeel hierin bedraagt ruim 75%. Dit wordt vooralsnog gedekt middels een uitkering uit het weerstandsvermogen van de Diamant-groep.
Voor 2020, 2021 en 2022 is het niet nodig gebleken om een aanvullende bijdrage te doen, gezien het resultaat over deze jaren.

B. Wmo en Jeugdhulp **Status: gewijzigd**
Wmo en Jeugdhulp zijn wetten met een open einde. In de nieuwe aanbesteding die ingaat per 1 januari 2023,vindt de bekostiging van WMO en Jeugdhulp grotendeels taakgericht plaats via een lumpsumbedrag aan het consortium van gecontracteerde aanbieders. De segmenten 2, 3 en 4 van de Jeugdhulp vinden nog plaats via een P x Q bekostiging (productiebekostiging). Met deze constructie wordt beoogd meer grip te hebben op de beheersbaarheid van de zorgkosten. De hierna genoemde landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen brengen alsnog extra risico's met zich mee:

- Verdeelmodellen

Herziening van verdeelmodellen kan grote gevolgen hebben voor de gemeentelijke financiën. Het nieuwe objectieve verdeelmodel voor beschermd Wonen, Maatschappelijke- en Vrouwenopvang gaat in per 1 januari 2024 en heeft grote financiële gevolgen voor de inkomsten van centrumgemeente Tilburg. Dit vanwege de afbouw van het rijksbudget met gemiddeld €2,1 miljoen per jaar. In de begroting hebben we met deze ontwikkeling rekening gehouden. De invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen zal naar verwachting gelijktijdig met het nieuwe verdeelmodel ingaan. De financiële consequenties hiervan zijn nog niet bekend.

- Woonplaatsbeginsel jeugdhulp

Het nieuwe woonplaatsbeginsel is per 1 januari 2022 ingegaan. Met deze regeling is de woonplaats waar de jeugdige staat ingeschreven op het moment van de zorgvraag bepalend voor welke gemeente de zorgkosten draagt. Dit geldt ook voor de jeugdigen met een voogdijmaatregel en jeugdigen vanaf 18 jaar of ouder. Deze ontwikkeling brengt in 2022, vanwege een stijging in volume, hogere kosten met zich mee. Via het gemeentefonds zijn gemeenten gecompenseerd voor de financiële effecten ten gevolge van de invoering van het woonplaatsbeginsel in de Jeugdhulp. Naar aanleiding van de prognosecijfers 2022 is het beeld ontstaan dat de

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

gemeente Tilburg nadelige financiële effecten heeft ten gevolge van de invoering van het woonplaatsbeginsel die niet volledig via het gemeentefonds gecompenseerd worden. Een verdere analyse hierop moet duidelijkheid geven in de feitelijke omvang en het eventuele structurele karakter.

III. Corona crisis **Status: Ongewijzigd**

Wij hebben uw raad via de monitors 'Tilburg onder corona' en het bijbehorende dashboard in 2020 en 2021 geïnformeerd over gevolgen van de coronacrisis voor Tilburg. De monitor gaf inzicht in de actualiteit van de crisis, de mogelijke handelingsperspectieven en financiële gevolgen. Nu we in de eindfase van de crisis zijn aanbeland, kijken we vooruit en denken we na over de impact van Corona voor de middellange termijn. Dat doen we door middel van scenario denken. De gemeente Tilburg zoekt hierbij zowel landelijk als regionaal de verbinding en maakt gebruik van de expertise die er al is op het gebied van scenario denken. Daarbij tekent zich af dat er met name effecten zijn op sociaal maatschappelijk en sociaal economisch gebied.
Hoewel de samenleving momenteel richting 'normaal' terugkeert, blijven de ontwikkelingen rondom de corona pandemie onzeker. Daarbij lopen we als gemeente ook financiële risico's. Bijvoorbeeld bij het innen van debiteurenvorderingen. Of bij verleend uitstel van betalingen, voor bijvoorbeeld huur gemeentelijk vastgoed, wat als gevolg van een verslechterde financiële positie van debiteuren kan leiden tot oninbaarheid. Ook bij het terugbetalen van leningen aan de gemeente, bij door de gemeente verleende garanties of ten aanzien van verbonden partijen lopen we een mogelijk risico. Hoewel wij hier op dit moment nog geen concrete signalen over hebben kan dit risico zich voor gaan doen in de komende periode.

IV. Impact oorlog Oekraïne **Status: Ongewijzigd**

De impact van de oorlog in Oekraïne op de wereldwijde economie zal groot zijn en op dit moment nog niet precies in te schatten. Directe gevolgen voor onze stad zijn bijvoorbeeld de opvang van Oekraïense vluchtelingen, de impact van economische sancties op burgers en ondernemers in de stad. Ook zijn er macro-economische ingrediënten aanwezig voor een recessie (stijgende inflatie, tekort aan grondstoffen, tekort aan fossiele brandstoffen, verstoring van productielijnen en oplopende rente). Dit kan mogelijk impact hebben op de financiële positie van onze gemeente, bijvoorbeeld voor de haalbaar- en financierbaarheid van haar meerjarige investeringen, maar ook op het sociaal domein (uitkeringen, vluchtelingen, jeugdhulp etc).

V. Inflatie **Status: Gewijzigd**

Onder invloed van de oorlog in Oekraïne en schaarste in personeel en bouwmaterialen is sprake van sterk gestegen prijzen voor met name energie en onderhouds- en investeringsprojecten. Dit brengt onzekerheid over de prijzen met zich mee die ook de gemeente raakt. Inkoopprijzen voor energiecontracten zijn sterk gestegen, bij projecten in de openbare ruimte vallen aanbestedingen duurder uit dan vooraf ingeschat en ook bij infrastructurele projecten en overige projecten stedelijke ontwikkelingen doen zich prijsstijgingen voor. Als dekking voor dit risico is in de programmabegroting 2023 een stelpost indexering van € 2,6 miljoen, oplopend tot € 3,8 miljoen opgenomen. Het niveau van de prijsstijgingen lijkt inmiddels lager te liggen dan in 2022, maar de grilligheid van prijsstijgingen blijft op dit moment zo groot dat de kans reëel is dat de stelpost niet voldoende is.
Het risico op hogere energieprijzen beperken we door op verschillende momenten elektriciteit en gas op de energiemarkt in te kopen. Onze verwachte behoefte aan elektriciteit en gas voor 2023 is volledig ingekocht. De financiële impact hiervan wordt verwerkt in de Tussenrapportage 2023.

Specifieke risico's

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status
Inclusieve stad				
Sociaal en veerkrachtig				
1. Gemeentelijk minimabeleid	Midden	S	Onbekend	Ongewijzigd
De regelingen die vallen onder het beleid Bestaanszekerheid hebben een open eind karakter. Dit komt o.a. voor bij de regeling CZM. Bij stijging van het aantal minimahuishoudens (bron: CBS), het nieuwe ingezette beleid van het bieden van maatwerk (waarbij inzet van de regelingen) bestaat het risico van toenemende kosten omdat mogelijk meer minima gebruik gaan maken van de armoederegelingen.				

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status
2. Ontoereikende SPUK uitkering Sport i.v.m. BTW	Midden	S	500 - 700	Gewijzigd

Vanaf 1 januari 2019 is de btw-vrijstelling op sport verruimd. Dat wil zeggen dat de BTW op alle uitgaven inzake gelegenheid geven tot sport niet meer in aftrek kan worden genomen. Dit leidt bij gemeenten tot een nadeel op deze uitgaven. Daarnaast wordt de kostprijsverhogende btw op indirecte uitgaven (corporate overhead; uitgedrukt in het gemeentebrede mengpercentage) hierdoor ook hoger. Om deze nadelen te compenseren kunnen de gemeenten een subsidie aanvragen op grond van de regeling specifieke uitkering sport (SPUK). De aanvraag geschiedt op basis van de begroting en wordt na afloop van het jaar op basis van de werkelijke cijfers afgerekend (en verantwoord in de SiSa). De afrekening wordt echter gemaximeerd op de begroting, daarnaast wordt er naar rato uitgekeerd wanneer de landelijke aanvraag het landelijke plafond overschrijdt. Inmiddels is 2019 en 2020 afgerekend door het ministerie en is Tilburg voor die jaren nagenoeg volledig gecompenseerd. Over de uitputting ten opzichte van het landelijke plafond 2021 zijn nog geen cijfers bekend. Voor 2021 bedraagt het risico maximaal € 0,7 miljoen. Voor 2022 is het plafond voorlopig vastgesteld op 73,63% dat betekent een risico van maximaal € 0,7 miljoen ten opzichte van de aanvraag. Het risico van een tekort speelt bij Sport, Vastgoed (sportaccommodaties en renovatie stadskantoren) en op de bedrijfsvoering (corporate overhead).

3. Slechte bodemgesteldheid sportvelden	Midden	I	Onbekend	Gewijzigd

Er is een reëel risico ten aanzien van de waterdoorlatendheid en bodemgesteldheid van bestaande kunstgrasvelden naar aanleiding van ervaringen met vervanging van de toplaag bij SV Reeshof. Bij vervanging van een toplaag wordt de onderlaag gekeurd. Bij SV Reeshof zijn in 2018 een lage waterdoorlatendheid en verhoogde waarden van zink en PCB's geconstateerd in het onderbouwzand (onderlaag). In de laag daaronder (cunetbodem) niet. De oorzaak van beide constateringen is niet vast komen te staan. Het is echter mogelijk dat deze problemen zich op meerdere plekken kunnen gaan voordoen, met extra kosten tot gevolg.
Naast de situatie onder de sportvelden, wordt ook de bodemgesteldheid in de omgeving van de sportvelden onderzocht. Als de onderzoeksresultaten hier aanleiding toe geven, worden hier passende maatregelen (met bijbehorende kosten) genomen.

4. Gebruik polymetrische infill	Midden	I en S	Onbekend	Ongewijzigd

Op 6 april 2020 heeft uw raad besloten te investeren in extra noodzakelijke maatregelen om de verspreiding van polymetrische infill (o.a. rubber en TPE) naar de omgeving van kunstgrasvelden te beperken en de eventuele verontreiniging van het milieu tegen te gaan. Zodoende wordt voldaan aan de zorgplicht. Hiermee is echter de discussie rondom dit onderwerp nog niet van tafel. Het is onduidelijk of we onze 24 kunstgrasvelden komende jaren zonder meerkosten kunnen blijven gebruiken. Er woedt een discussie over de milieugevolgen van de rubberkorrels die in deze velden worden ingestrooid. Ook staat op Europees niveau toepassing van microplastics (het infill-materiaal) ter discussie. Vervanging van de bestaande rubber- en TPE korrels door een ander infill-materiaal zoals bijvoorbeeld kurk of door velden zonder infill materiaal is niet eenvoudig. Waarschijnlijk moet dan ook de onderlaag van de velden worden vervangen. Kosten zullen variëren van € 0,5 tot € 1,0 miljoen per veld.
De bespeelbaarheid van kunstgras is 2,3 keer zo hoog als van een natuurgrasvoetbalveld. Mochten kunstgrasvelden helemaal niet meer toegepast kunnen worden dan zijn de gevolgen daarvan nu moeilijk te becijferen. Er zullen vervangende én 31 extra grasvelden moeten worden aangelegd om dezelfde speelduur mogelijk te maken.

Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid

5. Verhoogde taakstelling huisvesting statushouders	Midden	I	4.000	Ongewijzigd

Het Rijk bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders elke gemeente moet huisvesten. In de nieuwe Inburgeringswet (Wi2021) en de beleidsnota in Tilburgeren is vastgelegd dat statushouders via duale trajecten gaan inburgeren: het leren van de Nederlandse taal wordt gecombineerd met participatie-activiteiten, in Tilburg vormgegeven volgens de beleidsnota TiiP. Onlangs is er een landelijk bestuurlijk akkoord gesloten om uit de asielcrisis te komen en daar uit te blijven. De afspraken gaan over het hele traject, van asielopvang tot huisvesting en integratie. Vanuit deze afspraken zijn de taakstellingen voor huisvesting statushouders per gemeente bekend gemaakt. Daarbij is bekend gemaakt dat de taakstelling voor 2023 is verdubbeld ten opzichte van 2022. Het rijk heeft in de bestuurlijke afspraken met betrekking tot de verhoogde taakstelling de algemene toezegging gedaan voldoende middelen ter beschikking te stellen voor (arbeids)participatie en integratie. De hoogte en (het moment van) verdeling is echter op dit moment nog onbekend en vormen daarmee een risico voor de gemeentelijke begroting.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status
Passende ondersteuning: Werk en Inkomen				
6. Aanvalsplan Arbeidsparticipatie/Klantregie	Midden	S	Onbekend	Ongewijzigd
De evaluatie van het re-integratiemodel Tilburg investeert in Perspectief en de hefboom klantregie wijzen uit dat het rendabel is om alle bijstandgerechtigden een klantregisseur te bieden. In het akkoord is € 1 miljoen structureel opgenomen ter dekking van een duurzame organisatie van klantregie. Vanaf 2023 zijn deze middelen structureel nodig om deze nieuwe werkwijze te borgen. In 2023 onderzoeken we gericht naar wat een optimale caseload is voor klantregisseurs om zoveel mogelijk klanten perspectief te bieden en aandacht te geven. Hiermee is het risico dat we klantregie niet kunnen financieren vervallen. Het bieden van perspectief aan alle bijstandsklanten brengt wel meer kosten met zich mee die ten laste komen van het Participatiebudget. Mocht het Rijk niet overstag komen met meer Participatiemiddelen dan zal dit de komende jaren meer gaan knellen.				
Passende ondersteuning: WMO				
7. Nieuwe inkoop en ontwikkelingen Beschermd Wonen	Midden	S	3.800	Ongewijzigd
In 2023 gaat de nieuwe inkoop in en zal de gemeente aan het consortium van gecontracteerde aanbieders een lumpsumbedrag betalen. In de onderliggende berekeningen is uitgegaan van een cliëntenaantal van 750. Tevens is er een bandbreedte afgesproken, waarbij afwijkingen in de totale kosten niet meteen resulteren in aanpassing van het lumpsumbedrag. Met het consortium is de afspraak gemaakt om op frequente basis de ontwikkeling, van met name de kosten, te bespreken. Met deze keuzes streeft de gemeente naar een betere grip op structurele kostenbeheersing voor beschermd Wonen. Er is een aantal landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen zoals het woningtekort, stijgende energieprijzen en de arbeidsmarktknelpunten, die in combinatie met het open einde karakter van de Wmo, in potentie een budgettaire impact hebben. Met de nieuwe inkoop zijn er meer zekerheden en mogelijkheden om kosten te beheersen, maar de hiervoor genoemde ontwikkelingen kunnen de (financiële) risico's niet volledig verlagen. Risico's met betrekking tot de nieuwe objectieve verdeling van de integratie-uitkering beschermd wonen en de doordecentralisatie zijn nog actueel. De nieuwe uitgangspunten van de doorverdeling leiden tot een budget dat in tien jaar tijd (vanaf 2024) zal teruglopen met € 13,7 miljoen ten opzichte van het huidige budget. Met deze ontwikkeling is in onze begroting al rekening gehouden. Als gevolg van de doordecentralisatie zullen de budgetten naar de gemeenten verdeeld gaan worden op basis van het woonplaatsbeginsel. Hoe deze ontwikkelingen precies budgettair zullen uitpakken is, zoals bij elke wijziging in verdelingssystematiek, een risico dat zowel voordelig als nadelig kan uitvallen voor de gemeente.				
8. Nieuwe inkoop en ontwikkelingen Begeleiding en Dagopvang	Midden	S	2.900	Ongwijzigd
In 2023 gaat de nieuwe inkoop begeleiding in en zal de gemeente aan het consortium van gecontracteerde aanbieders een lumpsumbedrag betalen. Bij de bepaling van het voorlopig lumpsumbedrag is uitgegaan van 4 geografische gebieden en een regionaal cliëntenaantal van 4.142 begeleiding en 534 dagopvang, bij een ingroeipad van 75% in het eerste jaar en 90% in het tweede jaar. Op basis van deze gegevens is ook meerjarig een besparingspotentieel bepaald en ingeboekt. Besparingen zijn bepaald en berekend op basis van uitgangspunten wat betreft de ontwikkeling van onderliggende parameters. Het definitief lumpsumbudget wordt gebaseerd op het werkelijk aantal cliënten dat op 01-01-2023 een indicatie heeft voor begeleiding (met uitzondering van de cliënten met een PGB). We doen dat door het maken van een zo goed mogelijke inschatting en door een nacalculatie (01-03-2023). Tevens is er een bandbreedte afgesproken, waarbij afwijkingen in de totale kosten niet meteen resulteren in aanpassing van het lumpsumbedrag. Voor begeleiding hanteren we een bandbreedte van 5% voor het aantal cliënten BEG. In de overgangssituatie (de eerste twee jaar) hanteren we een lagere bandbreedte van 2%. Met het consortium is de afspraak gemaakt om op frequente basis de ontwikkeling, van met name in de kosten, te bespreken. Met deze keuzes streeft de gemeente naar een betere grip op structurele kostenbeheersing voor beschermd Wonen.				
Passende ondersteuning: Jeugdhulp				
9. Nieuwe inkoop en ontwikkelingen Jeugdhulp	Midden	S	10.200	Ongewijzigd
In 2023 gaat de nieuwe inkoop in. De gemeente koopt Jeugdhulp in regioverband in. Op basis van doelgroepen en type hulp is ervoor gekozen onderscheid te maken in 5 segmenten (hoog specialistische hulp, wonen, dagbegeleiding, veelvoorkomende hulp, crisishulp). Bij 2 van de 5 segmenten, te weten hoog specialistische hulp en crisishulp, wordt				

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status

uitgegaan van een populatiebekostiging (lumpsumfinanciering) en bij de overige 3 segmenten is een productiebekostiging (PxQ) van toepassing. Op basis van actuele inzichten en afspraken omtrent inzet van passende zorg en kostenbeheersing is ook meerjarig een besparingspotentieel bepaald en ingeboekt; afspraken rondom een bijbehorend ingroeipad en zorgcontinuïteit volgen nog. Besparingen zijn bepaald en berekend op basis van uitgangspunten wat betreft de ontwikkeling van onderliggende parameters en tarieven. Tevens is er een bandbreedte afgesproken, waarbij afwijkingen in cliëntaantallen of in de totale kosten niet meteen resulteren in aanpassing van het lumpsumbedrag (2 segmenten). Daarbij hanteren we een bandbreedte van 5% voor het aantal cliënten. Bij (signalen van) het bereiken of overschrijden van de afgesproken bandbreedte (segment 1 en 5) worden er door opdrachtnemer (financiële) scenario's worden uitgewerkt met daarin de impact en interventiemogelijkheden (oplossingsrichtingen) waarbij de omzet in de segmenten waar sprake is van productiebekostiging (zijnde segmenten 2 t/m 4) betrokken dient te worden.

Het in de begroting 2023 opgenomen meerjarig jeugdhulpbudget is een afgeleide van het op regionaal niveau bepaalde inkoopkader. Aan het bijbehorend en ingeboekt besparingspotentieel zitten risico's vanwege aannames in autonome groei, inhoudelijke ontwikkelingen, kosten van zorg continuïteit en effect woonplaatsbeginsel (2022).

Duurzame stad

Fysieke basiskwaliteit

10.	Volumeplicht huishoudelijk afval	Midden	I	n.v.t.	Vervallen

De gewesten / gemeenten in de provincie Noord-Brabant hebben met Attero Zuid B.V. contracten afgesloten over het jaarlijks aanbieden van 510kTon brandbaar huishoudelijk restafval (HRA) met een looptijd tot 1 februari 2017. In 2019 heeft het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI) een bindende uitspraak gedaan inzake de naheffing 2015 -2017. Als gevolg hiervan hebben alle gewesten / gemeenten facturen van Attero ontvangen en in 2019 voldaan. Binnen onze regio hebben alle gemeenten ervoor gekozen om naar aanleiding van het vonnis van het NAI een vernietigingsprocedure te starten, onder leiding van de Vereniging van Contractanten, bij het Gerechtshof in Den Haag. Dit omdat in het laatste vonnis anders is besloten dan in de eerdere arbitragezaak inzake de naheffing 2011 - 2014. Het hof heeft in de vernietigingsprocedure op 29 juli 2021 de arbitrale vonnissen uit de hiervoor genoemde arbitrage vernietigd. Wij hebben Attero verzocht om - de in 2019 - betaalde bedragen terug te storten. Het Tilburgs aandeel is bij de jaarrekening 2021 gestort in de egalisatiereserve afvalstoffenheffing. Attero heeft eind september 2021 een cassatieberoep ingediend bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft op 17 maart 2023 de zaak inhoudelijk afgedaan en Attero alsnog in het gelijk gesteld. Dit betekent voor Tilburg een naheffing van afgerond € 1,1 miljoen (exclusief BTW). Binnen de egalisatiereserve afvalstoffenheffing is rekening gehouden met het mogelijke risico van terugbetaling. Wij hebben de financiële gevolgen van dit arrest verwerkt binnen de cijfers van deze jaarrekening. Het risico zal in volgende P&C producties niet meer worden opgenomen.

Klimaat

11.	Klimaatgelden vanuit het Rijk	Midden	S	n.v.t.	Vervallen

Dit risico kan vervallen. Eind 2022 heeft het Rijk de uitvoeringsmiddelen bekend gemaakt voor klimaat- en energiebeleid. Deze middelen zijn structureel en in ieder geval tot en met 2030 beschikbaar. Voor Tilburg gaat het om een jaarlijkse bijdrage van ca. € 3,9 miljoen per jaar. Bij de Tussenrapportage komen wij met een voorstel voor de programmering van deze gelden.

Vitale stad

Aantrekkelijke leefomgeving

12.	Risico huurkorting als gevolg van corona maatregelen	Onbekend	I	n.v.t.	Vervallen

De Hoge Raad heeft op 24 december 2021 uitspraak gedaan in een geschil tussen huurder en verhuurder van een horecaruimte. De Hoge Raad heeft bepaald dat de pijn van de corona maatregelen, opgelegd door de Rijksoverheid, tussen huurder en verhuurder gelijkelijk moet worden verdeeld. De Hoge Raad heeft daarvoor een rekenformule opgesteld, waar de vaste lasten, de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) en het omzetverlies een rol spelen.
De uitspraak geldt voor zogeheten art. 290 BW huurcontracten (horeca, hotel, detailhandel). Hiervan hebben wij er als gemeente niet veel en degene die we hebben, hebben op grond van het lokale convenant ketensolidariteit al huurkwijtschelding gekregen. De verwachting is dat de toegekende bedragen op basis van het convenant zich redelijk verhouden tot waar de rekenformule van de Hoge Raad toe zou leiden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status
Bij juridische geschillen over andere huurcontract-vormen, met name art. 230a-contracten ("overige bedrijfsruimte") waar de gemeente er wel veel van heeft, ligt een dergelijke uitspraak er niet. We hebben op dit moment 1 aanvraag hiervoor in beoordeling. dat behelst een mogelijke kwijtschelding van ca. € 10.000.				
13. Invoering Omgevingswet	Hoog	I	Onbekend	Gewijzigd
Inmiddels is duidelijk dat de invoeringsdatum van de omgevingswet nogmaals is uitgesteld naar 1 januari 2024. De voorbereidingen zijn al die tijd doorgegaan en zullen ook in 2023 nog doorgang vinden. Als de wet op 1 januari 2024 doorgaat hebben we als gemeente tot in ieder geval 2030 de tijd om Omgevingswetproof te zijn. De dienstverlening (vergunningen en toezicht & handhaving) moet echter direct aangepast zijn. Zowel voor de landelijke als de Tilburgse ICT-systementen waaronder het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) geldt dat deze nog volop in ontwikkeling zijn en is duidelijk dat deze niet direct ondersteunend gaan zijn aan de uitvoering van de processen. Dit betekent grote risico's op de kwaliteit van dienstverlening en op het toezicht en de handhaving op de verleende vergunningen en het gebruik van bestaande bebouwing. Dit wordt mogelijk niet tijdig, onvolledig of niet uitgevoerd waardoor veiligheidsrisico's kunnen ontstaan. De verwachting is ook dat er veel meer vragen van aanvragers komen; dit heeft mogelijk veel impact op onze organisatie. Dit in een vakgebied waar de werkdruk al hoog is en waar het vinden van (geschikt) personeel enorm lastig is. Nieuwe ontwikkelingen vragen ook aanpassingen in het Omgevingsplan. In een wereld waar de ICT (de software en de standaarden) niet vast staan en in volle ontwikkeling zijn. En waarbij onze ketenpartners met dezelfde problematiek te maken hebben. Dit vraagt extra afstemming, werk en heeft daardoor financiële impact. Kwaliteit en tijd komen dan mogelijk onder druk te staan. Ook met betrekking tot de legesopbrengsten bestaan onzekerheden. Vanuit het rijk zijn extra middelen toegezegd voor de implementatie en uitvoering van de Omgevingswet, mede i.v.m. het wederom verschuiven van de invoeringsdatum. Voor 2023, 2024 en 2025 geldt dat er onduidelijkheid is over de verdeling en daarmee de hoogte van de te ontvangen middelen. Dit brengt het risico met zich mee dat de implementatiekosten niet volledig gedekt kunnen worden.				
14. Risico als gevolg van opheffen reserve risico gebouwenxploitatie	Gemiddeld	S	n.v.t.	Vervallen
Bij de programmabegroting 2023 is besloten om de reserve risico gebouwenexploitatie op te heffen. Het risico wordt opgevanen binnen het algemene weerstandsvermogen van de gemeente. Indien er een specifiek risico van leegstand ontstaat, wordt dit afzonderlijk gepresenteerd.				
Economie, cultuur en evenementen				
15. Gate 2	Midden	I	0 - 1.850	Gewijzigd
Voor de vastgoedontwikkeling Aerospace Maintenance Park heeft Gate2 Vastgoed BV (100% dochter van Gate2 BV) een leningsovereenkomst met de gemeente Tilburg van € 5.523.332 waarop jaarlijks wordt afgelost. Hiervan is € 3.423.332 ter beschikking gesteld door de provincie Noord-Brabant vanuit de subsidieregeling Samen Investeren middels een lening aan de gemeente Tilburg. Overeengekomen is dat beide partijen ieder zelf het risico van mogelijke oninbaarheid van de resterende leningsom dragen. Het openstaande leningsdeel waarover de gemeente Tilburg risico loopt bedraagt € 1.850.841. Tot op heden loopt de aflossing op de lening in lijn met de actuele aflossingsafspraken.				
Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit				
16. Achtervangfuncties WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) en WEW (Waarborgfonds Eigen Woningen)	Laag	I	Onbekend	Ongewijzigd
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) Het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) en de Autoriteit woningcorporaties (Aw), die optreedt als onafhankelijke toezichthouder, en het ministerie informeren ons college jaarlijks over de (financiële) situatie van de in Tilburg werkzame corporaties. Op basis van deze bevindingen voeren wij gesprekken met de corporaties waarin we ons nader laten informeren.				

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status

Gemeenten en Rijk vervullen in het kader van de WSW slechts de derde achtervangfunctie en dat ieder voor 50%. De kans dat een gemeente op grond van deze achtervangfunctie daadwerkelijk aangesproken wordt, is daarmee erg klein. De Tilburgse corporaties, die het overgrote deel van de sociale woningen in onze gemeente in bezit hebben, voldoen allen aan de geldende normen. We zien dat de waarde van het bezit fors hoger ligt dan de omvang van de afgegeven garantstelling.

Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)
Met het Rijk en gemeenten als achtervang, staat het WEW borg voor verstrekte hypotheken met nationale hypotheekgarantie. Als het WEW niet kan voldoen aan haar verplichtingen, treedt de achtervangfunctie in werking. De gemeente vervult een achtervangfunctie voor 50% van de hypotheekgaranties die in Tilburg zijn afgegeven vóór 1 januari 2011. Vanaf 2011 vervult het Rijk de achtervangfunctie voor 100%. Op de achtervangfunctie is tot nu toe geen beroep gedaan. WEW verwacht op basis van de liquiditeitsprognose dat dit de komende jaren evenmin aan de orde zal zijn. Het gemeentelijke risico is uiterst beperkt.

17.	Specifieke risico's grondexploitatie	Midden	I	41.941	Gewijzigd

Binnen de grondexploitatie spelen veel risico's. De omvang hiervan wordt bepaald met behulp van de Risman-methode. Wij berekenen het totale risico over alle grondexploitaties op een bedrag van € 41,9 miljoen. Dit bedrag is beschikbaar in de Reserve Risico's Grondexploitaties.
Bij deze risicobepaling is rekening gehouden met voorziene risico's als afzetvertraging en prijsdaling. Twee keer per jaar (bij jaarrekening en begroting) actualiseren wij de risicoanalyses. Aan de hand van het uiteindelijke resultaat wordt de reserve verhoogd of verlaagd. Deze reserve maakt onderdeel uit van het totale weerstandsvermogen (bedoeld om financiële risico's op te vangen).

18.	Kernwinkelgebied	Midden	I	900	Gewijzigd

Het kernwinkelgebied maakt geen onderdeel uit van de grondexploitatie. Het betreft een groot en complex project met tussentijdse scopewijzigingen. Het project omvat het aanleggen van nieuwe verbindingen, de ruimtelijke begeleiding van initiatieven van marktpartijen en de herinrichting en vergroening van de openbare ruimte. Het Kernwinkelgebied is geen grondexploitatieproject omdat het primair gaat om de aanpassing en inrichting van de openbare ruimte. Dit betekent dat er geen aparte reserve risico's aanwezig is voor het afdekken van risico's, maar dat de tegenvallers ten laste van het algemene weerstandsvermogen van de gemeente komen. De belangrijkste en meest actuele risico's betreffen:

- lagere verkoopopbrengst van panden en gronden, totaal risicobedrag van € 750.000;
- overige onvoorziene kosten, stelpost € 150.000.

19.	Stikstofaanpak	Hoog	I	Onbekend	Ongewijzigd

De landelijke stikstofproblematiek kan effect hebben op uit te geven vergunningen en voorgenomen ontwikkelingen. Momenteel worden in Tilburg plannen en projecten in overeenstemming met de Wet natuurbescherming gebracht. We blijven in verbinding met de landelijke en provinciale uitwerking van dit vraagstuk, en lokaal en regionaal onderzoeken we de mogelijke consequenties en oplossingen.

20.	Regionaal Uitvoeringsprogramma (Verkeer en Vervoer)	Onbekend	S	n.v.t.	Vervallen

De gemeente ontvangt jaarlijks subsidiebijdragen van de Provincie Noord-Brabant die worden ingezet voor mobiliteitsprojecten via het Regionaal MobiliteitsProgramma (RMP). De laatste jaren heeft een verschuiving plaatsgevonden van subsidiëring op projectniveau naar subsidiëring aan de regio Hart van Brabant op programmaniveau. Tot en met 2021 zijn dit subsidiebijdragen van ongeveer 50% van de (subsidiabele) projectkosten. Het accent van subsidiëring is meer komen te liggen op de aspecten verkeersveiligheid en Smart Mobility. Er is geen subsidiemogelijkheid meer voor subsidies op fietsprojecten behalve voor snelfietsroutes. Hiervoor zijn andere middelen beschikbaar dan de RMO-gelden. Over de haalbaarheid van grotere projecten zoals fietsbrug Waalstraat, die wat verder in de toekomst liggen, is de gemeente nog in overleg met de Provincie.

De ervaring leert dat voornoemd risico goed beheersbaar is. Wij weten onze subsidiewegen richting de provincie (en ook richting het Rijk) kansrijk te benutten. Dat geldt met name op het terrein van de verkeersveiligheidsmaatregelen. De infrastructurele, verkeerskundige aanpassingen worden gerealiseerd en gedekt vanuit de beschikbare MJP gelden en overige middelen die door uw raad beschikbaar zin gesteld (o.a. begroting 2023). Het enige risico dat feitelijk nog

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status

resteert is de raming ten aanzien van de fietsbrug Waalstraat. De provincie heeft daarover nog geen uitsluitsel gegeven. Gelet op het voorgaande zullen wij deze risico melding niet meer opnemen binnen de komende P&C producties.

21. Stadsforum — Midden — I — 1.950 — Nieuw

Het Stadsforum maakt geen onderdeel uit van de grondexploitatie. Het betreft een groot en complex project in de binnenstad. Het Stadforum is geen grondexploitatieproject omdat het primair gaat om de aanpassing en inrichting van de openbare ruimte. Dit betekent dat er geen aparte reserve risico's aanwezig zijn voor het afdekken van riscico's, maar dat de tegenvallers ten laste van het algemene weerstandsvermogen van de gemeente komen. De belangrijkste en meest actuele risico's betreffen:
- Procesrisico's bij initiatief/ uitvoeringsfase, totaal risico € 1.000.000
- Vertraging door complexiteit van de opgave, totaal risico € 375.000
- Hogere kosten bij uitvoering civiele werkzaamheden, totaal risico van € 250.000
- Overige onvoorziene kosten, stelpost € 325.000

Samen en dichtbij

Bestuur en samenwerking

22. Rekenrente pensioenrechten (voormalig) wethouders — Hoog — I — Onbekend — Gewijzigd

Om de hoogte van de voorziening voormalig bestuur te bepalen worden jaarlijks actuariële waardeberekeningen inzake pensioenrechten en wachtgeld van (voormalige) wethouders opgemaakt. Voor deze berekening wordt een voorgeschreven rekenrente gehanteerd, te weten de geldende rente uit de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijn-structuur voor verplichtingen met een looptijd van 25 jaar per 1 oktober. Als deze rente daalt dan moet de voorziening worden aangevuld ten laste van het resultaat, bij een rentedaling kunnen middelen vrijvallen.
Bij deze jaarrekening zijn de gevolgen van de gewijzigde rente berekend en is de voorziening in lijn gebracht met de toekomstige verplichtingen. Hierbij is rekening gehouden met de aangekondigde pensioenstijging van 11,96% per 2023. De gehanteerde rekenrente is met 1,9 procentpunt gestegen ten opzichte van 2021. De berekeningen van de toekomstige verplichtingen leiden tot een voorziening die € 1,4 miljoen lager is dan eind 2021. In de toekomst kunnen aanvullingen of vrijval aan de orde zijn, afhankelijk van de rente- en pensioenontwikkeling. Bij de Najaarsbijstelling 2023 beoordelen wij de gevolgen van de renteontwikkeling in 2023.

Financiering en algemene dekkingsmiddelen

23. Rente aan te trekken leningen — Midden — S — Onbekend — Ongewijzigd

Met name door een hoog investeringsniveau en dekking van kosten vanuit reserves zijn de uitgaven de komende jaren hoger dan de inkomsten. Om dit verschil te financieren moetenleningen worden aangetrokken waardoor de rentelasten toenemen. De renteniveau's voor de publieke sector zijn in navolging van de verhoging van de beleidsrente door de Europese Centrale Bank de afgelopen maanden gestegen. Voor 2023 e.v. houden we rekening met een gemiddeld rentepercentage van 2,5% op nieuw aan te trekken leningen. Omdat de daadwerkelijke ontwikkeling van de rente altijd een onzekere factor is hebben we hieronder een positief scenario (rente wordt lager dan verwacht) en een negatief scenario (rente wordt hoger dan verwacht) weergegeven.

Positief scenario: Rente vanaf 2023 1% lager dan geraamd

	2022	2023	2024	2025	2026
Rente %	2,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Rentelasten	-	300 V	1.450 V	3.100 V	4.550 V

Negatief scenario: Rente vanaf 2023 1% hoger dan geraamd

	2022	2023	2024	2025	2026
Rente %	2,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%
Rentelasten	-	300 N	1.450 N	3.100 N	4.550 N

Algemene baten en lasten

24. tROM chroom-6 — Hoog — I — Onbekend — Gewijzigd

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Risico's	Kans van optreden	Incidenteel Structureel	Bedrag (x € 1.000)	Status

Deelnemers en medewerkers aan het re-integratietraject tROM, waarbij museumtreinen werden opgeknapt, zijn mogelijk blootgesteld aan Chroom-6, een stof die schadelijk kan zijn voor de gezondheid. Het RIVM heeft in opdracht van de onderzoekscommissie Tilburg Chroom-6 onderzoek hiernaar gedaan. Op 31 januari 2019 hebben de onderzoekscommissie en het RIVM de onderzoeksresultaten bekend gemaakt. Het RIVM onderzoekt en houdt actuele medische ontwikkelingen continu bij. Op het moment dat dit tot nieuwe inzichten leidt wordt daarop de ziektelijst met aan Chroom-6 gerelateerde ziektes aangepast en openbaar gemaakt. Op basis daarvan is In 2020 de ziektelijst uitgebreid met de ziekte strottenhoofdkanker.
De gemeente heeft op 4 maart 2021 een dagvaarding ontvangen van het OM. De gemeente wordt strafrechtelijk vervolgd voor de periode 1 maart 2009 tot en met 31 december 2010 vanwege het overtreden van de Arbeidsomstandighedenwet en de Wet milieubeheer bij de uitvoering van het tROM-project. De eerste zitting heeft plaatsgevonden op 14 september 2021. Daar heeft de rechtbank besloten om nog een aantal getuigen te laten horen door de rechter-commissaris. De inhoudelijke behandeling van de zaak heeft op 12 en 13 december 2022 plaatsgevonden bij de rechtbank Rotterdam. Op 1 februari 2023 heeft de rechtbank uitspraak gedaan. De gemeente Tilburg is veroordeeld voor overtreding van de wet Milieubeheer, maar niet veroordeeld voor overtreding van de Arbeidsomstandighedenwet. De gemeente is veroordeeld tot het betalen van een geldboete van € 250.000.
De gemeente gaat niet in hoger beroep. Nedtrain en het OM gaan ook niet in hoger beroep. Daarmee eindigt de strafrechtszaak

25.	Gemeentelijke huisvesting	Laag	I	0 - 500	Gewijzigd

De Stadswinkel is opgeleverd en in gebruik genomen. De ervaring van het Stadhuis leert dat er zich ook na oplevering en ingebruikname nog onvoorziene zaken kunnen voordoen of dat er wenselijke aanpassingen kunnen zijn. Een jaar na ingebruikname van de Stadswinkel wordt de financiële afwikkeling van de programma Gemeentelijke Huisvesting gedaan.

26.	Cyberaanval	Hoog	I	Onbekend	Ongewijzigd

Het risico op schade door een mogelijke cyberaanval neemt toe. Het Nationaal Cyber Security Centrum geeft aan dat voor overheden het risico op verstoring van de ICT als gevolg van een cyberaanval hoog is en verder toeneemt.
Een incident van enige omvang brengt direct hoge schade met zich mee.

27.	Stijgende energielasten gemeenteljke organisatie	Hoog	S	1.000-1.500	Gewijzigd

De markt voor gas en elektriciteit is enorm in beweging met name als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Dit brengt onzekerheid over de prijzen met zich mee die de gemeente ook raken. Binnen de gemeentelijke energiecontracten voor elektriciteit en gas wordt op verschillende momenten elektriciteit en gas ingekocht op de energiemarkt om te voorzien in de energiebehoefte voor de komende jaren. Onze verwachte behoefte aan elektriciteit en gas voor 2023 is volledig ingekocht. De financiële impact hiervan wordt verwerkt in de Tussenrapportage 2023. De sterk gestegen inkoopprijzen werken tevens door in het volume wat we nog moeten inkopen voor 2024 en ook daarna. In de programmabegroting 2023 is een stelpost indexering opgenomen. Daarbinnen is een bedrag van € 1,4 miljoen opgenomen wat bedoeld is om stijgingen in prijzen voor elektriciteit en gas op te vangen. De grilligheid van de markt is op dit moment zo groot dat de kans reëel is dat deze stelpost niet voldoende is. Daarom nemen we specifiek voor de kosten van energie dit risico op.

28.	Stijgende energie- en bouwkosten	Vervallen

Dit risico is gecombineerd met het bij de Algemene risico's opgenomen risico inzake inflatie.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen
We investeren een groot vermogen in kapitaalgoederen als wegen, riolering, civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, enz.) groen, speeltoestellen, verlichting en gebouwen. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van cruciaal belang voor het functioneren van de gemeente op het terrein van vervoer, recreatie, wonen, werken, maar ook voor de huisvesting van de gemeentelijke onderdelen en instellingen. Vanwege het grote belang van dit onderhoud brengen we in deze paragraaf in kaart op welke manier we het onderhoud op de kapitaalgoederen waarborgen. De gemeente heeft een belangrijke rol als het gaat om goed rentmeesterschap: het financiële en zakelijke beheer van onroerende goederen. De provincie Noord-Brabant ziet hier als hogere overheid op toe. Goed rentmeesterschap vraagt een zorgvuldige afweging van verschillende belangen.

Beheer van de openbare ruimte kunnen we, naast een technische beschouwing, ook benaderen vanuit de gebruiks- en belevingswaarde. We richten ons daarom ook op de signalen die we vanuit de inwoners, bedrijven en bezoekers van de stad ontvangen. Dat kan betekenen dat we aanvullende uitgangspunten voor het beheer van onze kapitaalgoederen moeten formuleren. Een herinrichting van een gebied of straat (vanwege een onderhoudsbehoefte) is een uitgelezen kans om de openbare ruimte nog beter aan te laten sluiten op de actuele behoeften van inwoners en gebruikers én te voldoen aan onze beleidsopgaven, zoals klimaatopgaven en de energietransitie. Ook kunnen we met een nieuwe inrichting inspelen op de demografische samenstelling en de gezondheids- en welzijnssituatie van bewoners in die buurt.

Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJP)
Het MJP vormt het integrale overzicht van vele projecten en maatregelen gericht op het realiseren van beleidsdoelen zoals klimaat, energietransitie, wijkwensen en de instandhouding van onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Door waar mogelijk verschillende maatregelen te combineren met taken vanuit de zorgplicht zetten we de beschikbare middelen optimaal in. Een combinatie van noodzakelijk onderhoud en gewenste, functionele bijstellingen versterkt zo de borging van de benodigde kwaliteit. Op deze wijze dragen we bij aan een toekomstbestendige en aantrekkelijke openbare ruimte.

In 2022 is de realisatie van projecten in de openbare ruimte duidelijk toegenomen ten opzichte van 2021 (van € 34 miljoen naar € 48 miljoen). Dat was ook een belangrijk doel. De komende jaren moet de realisatie structureel nog verder toenemen. Bij de begroting 2022 zijn de budgetten in het MJP kritisch bekeken volgens de doelstellingen van reëel ramen. Op basis van de toenmalige situatie is een investeringsbedrag van € 16 miljoen teruggevloeid naar de algemene middelen vanwege het ontbreken van uitvoeringscapaciteit.

Wegen
Beleidskader
De gemeenteraad heeft in mei 2020 het beleidsplan voor wegverhardingen vastgesteld. Dit 'Beleidsplan Wegen 2021-2025' heeft een looptijd van 5 jaar. Op 3 oktober 2022 heeft de gemeenteraad het 'Beheerplan Wegen 20232026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR).

Vastgesteld kwaliteitsniveau
Het door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveau voor wegverhardingen is voor alle functiegebieden hetzelfde en betreft niveau C. Bij de vaststelling van het IBOR is het kwaliteitsniveau van de volgende functiegebieden verhoogd naar een B-niveau: centrumgebied, winkelgebied, sociaal-cultureel gebied en stedelijk groengebied. Tevens zijn de voetpaden grenzend aan maatschappelijke voorzieningen opgewaardeerd naar een B-niveau.

Actuele staat van onderhoud
Eind 2020/begin 2021 hebben we een globale weginspectie over het totale areaal verhardingen (11,8 miljoen m2) uitgevoerd. Daaruit blijkt dat 90% van de verharding op een B-niveau of hoger zit, 1% op C-niveau en 9% op een D-niveau. Een nadere analyse naar de soort verharding laat zien dat de asfalt- en betonverhardingen het hoogste scoren. De gemiddelde kwaliteit van de elementenverhardingen ligt duidelijk lager. Dit betreft dan vooral de woongebieden (trottoirs en parkeervoorzieningen) en de werkgebieden (rijbanen). Het meest voorkomende schadebeeld binnen de woongebieden betreft oneffenheden ten gevolge van wortelopdruk (ruim 15.000 locaties).

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Van het areaal op D-niveau hebben we inmiddels ruim 220.000 m2 aangepakt. De komende jaren werken we vanuit de reeds geprogrammeerde projecten binnen het MJP nog zo'n 350.000 m2 weg. Ook pakken we met de extra IBOR-budgetten voor wortelopdruk door gericht correctief onderhoud de meest urgente locaties aan.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	5.019	3.952	4.638	4.065
Investeringen	5.595	18.412	6.520	9.237
Totaal	**10.614**	**22.364**	**11.158**	**13.302**

Civiele kunstwerken (bruggen, viaducten enzovoorts)

Beleidskader

Op 3 oktober 2022 heeft de gemeenteraad het 'Beheerplan Civiele kunstwerken 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en een actualisering van het 'Beheer-beleidsplan Civiele Kunstwerken 2020-2025 dat in mei 2020 is vastgesteld.

Vastgesteld kwaliteitsniveau

De kwaliteitsambitie voor civiele kunstwerken is 'veilig en duurzaam'. Hierbinnen is gekozen voor een optimale verhouding tussen kosten en kwaliteit (kwaliteitsniveau B, basis). In het plan is géén budget gereserveerd om de civiele kunstwerken te vervangen aan het einde van de levensduur. Als vervanging aan de orde is, brengen we via de reguliere budgetcyclus een voorstel tot vervanging in.

Actuele staat van onderhoud

We voldoen aan het kwaliteitsniveau van de civiele kunstwerken op niveau B, door een continu proces van inspectie en bijsturing, zoals herstel van schades en onderhoud. Dit gaat om visuele inspecties en voor de kunstwerken met een hoog risicoprofiel om het uitvoeren van instandhoudingsinspecties.

De houten dekdelen van vier houten fietsbruggen zijn gerenoveerd. In oktober is echter een aanvaring geweest met de fietsbrug Medemblikpad over het kanaal. Door de ernst en omvang van de schade hebben we, na technisch onderzoek naar de veiligheid, besloten om de brug te sluiten voor gebruik in afwachting van herstel van de schade.

We hebben geconstateerd dat ingrijpende en kostbare maatregelen nodig zijn om de problemen met de brug D'n Ophef over de Piushaven te verhelpen en daarmee de veiligheid en functionaliteit van de brug in de toekomst te garanderen. De herstelwerkzaamheden hebben we voorbereid en deze renovatie is voor het nieuwe vaarseizoen gereed. De kosten hiervan bedragen € 1,2 miljoen.

In de Piushaven zijn we ook gestart met de voorbereiding van groot onderhoud aan de draaibrug Prinsenhoeven, de uitvoering vindt plaats in 2023.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	1.944	1.578	2.014	1.873
Investeringen	166	90	891	219
Totaal	**2.110**	**1.668**	**2.905**	**2.092**

Wegmeubilair

Beleidskader

Er is geen vastgesteld beleidskader voor wegmeubilair. Er is wel landelijke wet- en regelgeving waaraan we moeten voldoen. De gemeenteraad heeft op 3 oktober 2022 het 'Beheerplan Wegmeubilair 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR).

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vastgesteld kwaliteitsniveau
Voor bebording en belijning is geen kwaliteitsniveau vastgesteld. Het onderhoudsniveau voor belijning houden we op het niveau 'basis'. In verband met de verkeersveiligheid kan dit niveau niet omlaag. Voor bebording hanteren we tevens het onderhoudsniveau 'basis'. Het onderhoud voor het overige wegmeubilair is grotendeels gebaseerd op correctief onderhoud, schade en molest.

Actuele staat van onderhoud
De afgelopen jaren is de belijning op het kwaliteitsniveau 'basis' gebracht en dit onderhoudsniveau continueren we. De bebording is de afgelopen jaren per wijk gesaneerd (compleetheid en juridisch kloppend). Deze werkwijze continueren we de komende jaren waarbij we de hoofdstructuur jaarlijks inspecteren en op orde houden.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	958	1.127	1.151	960
Investeringen	0	0	0	0
Totaal	**958**	**1.127**	**1.151**	**960**

Openbare verlichting

Beleidskader
De gemeenteraad heeft op 3 oktober 2022 het 'Beheerplan Openbare verlichting 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR). We sluiten aan bij het Akkoord 'Meer voor elkaar' waarbij we vanuit de openbare verlichting een bijdrage leveren aan de energietransitie, verduurzaming, mobiliteit en de openbare ruimte.

Vastgesteld kwaliteitsniveau
Het kwaliteitsniveau voor de openbare verlichting is voor de gehele gemeente Tilburg hetzelfde. Met de vaststelling van het IBOR is het kwaliteitsniveau voor de openbare verlichting minimaal conditiescore 3 vanuit de NEN 2767; dit staat voor een 'heel en veilig' kapitaalgoed. De conventionele openbare verlichting vervangen we grootschalig door slimme, interactieve en duurzame ledverlichting. Dit zorgt voor meer veiligheid, duurzaamheid, energiereductie en circulariteit.

Actuele staat van onderhoud
De actuele staat van onderhoud van het areaal is op orde. Het aantal meldingen is dit jaar weer verder afgenomen, de
doorlooptijd van storingen en meldingen is nu gemiddeld 2 werkdagen. Dit levert een bijdrage aan de (sociale) veiligheid in onze gemeente. Jaarlijks inspecteren we veiligheid, verlichtingsniveau en duurzaamheid van de lichtmasten. Het gaat dan om lichtmasten van 30 jaar of ouder of waarover veel meldingen binnenkomen. Aan de hand van deze inspecties vervangen we lichtmasten die niet aan de veiligheidsnorm voldoen. In 2022 hebben we ongeveer 1.500 lichtpunten vervangen door ledverlichting en het proces zo ingericht dat we in de komende jaren op grotere schaal ledverlichting kunnen plaatsen.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	1.459	1.261	1.352	1.827
Investeringen	1.355	3.859	1.326	2.277
Totaal	**2.814**	**5.119**	**2.678**	**4.105**

Verkeersregelinstallaties

Beleidskader
Het vakgebied Verkeersregelinstallaties levert een bijdrage aan het beleid uit het Mobiliteitsplan 2040.
De gemeenteraad heeft op 3 oktober 2022 het 'Beheerplan Verkeersregelinstallaties 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR). We sluiten aan bij het Akkoord

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

'Meer voor elkaar' waarbij we vanuit verkeersregelinstallaties (VRI's) een bijdrage leveren aan de energietransitie, verduurzaming, mobiliteit en de openbare ruimte.

Vastgesteld kwaliteitsniveau
Het kwaliteitsniveau voor de verkeersregelsystemen is voor de gehele gemeente Tilburg hetzelfde. Bij de vaststelling van het IBOR is het huidige kwaliteitsniveau vastgesteld op conditiescore 2, NEN 2767; dit staat voor een goed, heel en veilig kapitaalgoed. Om de kwaliteit te behouden monitoren we de beschikbaarheid van alle VRI's continu per stuk en inspecteren we het gehele areaal elke 3 jaar compleet tijdens deze beheer- en onderhoudscyclus.

Actuele staat van onderhoud
De kwaliteit van het areaal voldoet aan de gestelde eisen. De elektrische installaties zijn grotendeels planmatig vervangen en een aantal locaties is aangepast en daarmee is de actuele staat op orde gebracht. We hebben doorgepakt met de verglazing van het communicatienetwerk (aanleg glasvezel en buis), waarbij we gebruik hebben
gemaakt van de meelegovereenkomst met de telecomprovider.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	1.343	1.159	956	845
Investeringen	1.477	1.402	1.243	1.018
Totaal	**2.820**	**2.561**	**2.200**	**1.864**

Riolering en waterhuishouding

Beleidskader
In het Programma Water en Riolering (PWR) 2020-2023 hebben we het beleid geformuleerd ten behoeve van het beheer en onderhoud van het bestaande riolerings- en waterhuishoudingssysteem (watersysteem). De gemeenteraad heeft op 3 oktober 2022 het 'Beheerplan Water 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR).

Vastgesteld kwaliteitsniveau en actuele staat onderhoud – Riolering
Het areaal is op orde. Het onderhoud aan de riolering voeren we al jaren risico gestuurd uit: de huidige kwaliteit hebben we in beeld gebracht door de jaarlijkse rioolinspectie. Riolering onder het vastgestelde kwaliteitsniveau plannen we op basis van urgentie direct in voor reparatie of hebben we opgenomen in het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJP 2023- 2026) voor vervanging/renovatie. Dit jaar zijn er minder risico's opgetreden dan we gemiddeld hadden voorzien.

Door aanhoudende capaciteitsproblemen bij de aannemer zijn de noodzakelijke rioolreparaties nog niet uitgevoerd. Dit pakken we begin 2023 direct op. De ernst van de gebreken is niet dermate groot dat we een risico lopen in de openbare ruimte. We zijn gestart met het opsporen van foutief aangesloten rioolaansluitingen. De eerste wijk is onderzocht en de eerste foutaansluitingen zijn ontmanteld.

Vastgesteld kwaliteitsniveau en actuele staat onderhoud – Water
Het areaal is op orde. Aan sloten, vijvers en singels die onderdeel uitmaken van het waterhuishoudingssysteem voeren we, buiten het baggeren, enkel correctief onderhoud uit. Deze manier van werken levert geen onaanvaardbare risico's op. Dit najaar is er 12 kilometer aan watergangen en duikers ingemeten, zodat we de staat van onderhoud in beeld hebben en deze kunnen analyseren.
Eind 2022 zijn we gestart met het baggeren van de Piushaven, omdat de waterdiepte niet voldoet aan de wettelijke norm van 2,10 meter.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	1.877	3.427	2.514	2.113
Investeringen	12.209	25.636	12.961	12.429
Totaal	**14.096**	**29.063**	**15.476**	**14.543**

Openbaar groen

Beleidskader

De gemeenteraad heeft op 3 oktober 2022 het 'Beheerplan Groen 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR). We zijn gestart met het opstellen van een ecologisch beheerplan en een afwegingsmodel voor boomvervanging zoals benoemd in de paragraaf Ontwikkelagenda in het vastgestelde IBOR.

Vastgesteld kwaliteitsniveau

Voor het grootste deel van Tilburg hebben we een sober kwaliteitsniveau, C (conform beeldkwaliteit van CROW), vastgesteld. Het hogere kwaliteitsniveau A, geldt voor het groen in het centrumgebied, winkelgebieden, stedelijk groengebieden (parken en begraafplaatsen). Hoewel het uitgevoerde onderhoud aan de kwaliteitsnorm voldoet, gaven onze inwoners steeds vaker aan niet tevreden te zijn over het onderhoud in hun buurt. Daarom hebben we bij het vaststellen van het IBOR op 3 oktober 2022 het onderhoudsniveau voor sierstruiken en vaste planten in de woonwijken, stroomgebieden, bedrijventerreinen en sociaal-culturele gebieden verhoogd van niveau C naar B. Hiermee zorgen we ervoor dat de inrichting en het bijbehorende onderhoudsniveau van het groen weer op het juiste niveau komt en houden we de reguliere levensduur van de beplanting in stand.

Actuele staat van onderhoud - Groen

Het openbaar groen onderhouden we op de vastgestelde kwaliteitsniveaus en voldoet aan de vastgestelde kwaliteitsnormen. Het droge groeiseizoen heeft gezorgd voor minder onkruid in de beplantingsvakken en minder groei van grasvelden.

Voor onze bomen hebben we vanuit de zorgplicht inspecties uitgevoerd om de veiligheid te waarborgen. Bomen met een te slechte conditie hebben we verwijderd en herplant. Daarnaast hebben we als gevolg van aantastingen door de Letterzetter (kever) bomen in bossen moeten verwijderen en deze locaties zijn weer herplant met toekomstbestendige boomsoorten. De bestrijding van de eikenprocessierupsen is goed verlopen. De plaagdruk was dit jaar minder omdat er minder en kleinere nesten dan voorgaande jaren aanwezig waren.
Het ecologisch maaibeheer is voortgezet. Met extra inspanning vanuit de onderhoudsaannemers om inwoners uit te leggen waarom we ecologisch beheren is het aantal meldingen hierover verminderd.

De laatste fase snoeien van bomen met een onderhoudsachterstand is afgerond. Hiermee is de onderhoudsachterstand grotendeels weggenomen en daarmee ook de grootste veiligheidsrisico's ten aanzien van bomen. Het reguliere beheerproces voor de snoei van bomen is op orde. Het inlopen van de achterstand van de herplant van gekapte bomen loopt. Het proces kap en herplant van bomen is geoptimaliseerd waarmee we de balans in kap en herplant van bomen borgen. Hiervoor is budget beschikbaar. We hebben nog steeds een achterstand in kwaliteit van de groenvakken ten opzichte van onze ambitie. Om de achterstand in te lopen zijn we gestart met de renovatie van een groot aantal slechte plantvakken die we dit plantseizoen afgerond hebben.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	9.636	8.041	7.923	8.296
Investeringen	1.731	3.129	3.889	2.331
Totaal	**11.367**	**11.170**	**11.812**	**10.627**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Speelvoorzieningen

Beleidskader

De gemeenteraad heeft op 3 oktober 2022 het 'Beheerplan Spelen 2023-2026' vastgesteld. Dit beheerplan is onderdeel van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en volgt de werkwijze van de aanpak Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS) die in 2021 door de raad is vastgesteld. Met deze aanpak werken we toe naar een duurzaam beweegvriendelijk netwerk van plekken en routes in de gemeente, waar iedereen welkom is en waarvan iedereen gebruik kan maken. De BOSS aanpak is ook het beleid voor spelen en sporten in de openbare ruimte en bevat richtlijnen voor stedelijke ontwikkelingen.

Vastgesteld kwaliteitsniveau

Wij hanteren de wettelijk vastgelegde kwaliteitsniveaus volgens het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS). Daarin zijn de eisen voor veiligheid vastgelegd. In het dagelijks beheer geven we uitwerking aan de zorgplicht om de huidige speelvoorzieningen aan de veiligheidsnormen te laten voldoen.

Actuele staat van onderhoud

Om te voldoen aan de zorgplicht, voeren we inspecties uit, repareren we speeltoestellen op basis van de bevindingen uit deze inspecties en vervangen we speelplekken. We hebben veel reparaties uitgevoerd en een deel van de achterstand in het onderhoud weggewerkt. We hebben een groot aantal oudere speeltoestellen, waardoor tijdig onderhoud van belang is om de speelplekken veilig te houden. Bij het project Vervangen Speelplekken is 56% van de 73 speelplekken vervangen. We betrekken de bewoners heel uitgebreid bij het vervangen van een speelplek, conform de BOSS aanpak. In de praktijk blijkt dat hierdoor de doorlooptijd langer is dan verwacht, namelijk 9 tot 12 maanden.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	1.065	701	718	690
Investeringen	648	1.513	870	1.624
Totaal	**1.713**	**2.213**	**1.588**	**2.314**

Gebouwen

Beleidskader

De gebouwenportefeuille omvat circa 200 gebouwen, waarvan 75% in gemeentelijk eigendom. Vanuit de verantwoordelijkheid als eigenaar verzorgt de gemeente het technisch, administratief en juridisch beheer van de in eigendom zijnde gebouwen. Op 16 september 2014 is door het college besloten de methodiek van Conditie Afhankelijk Onderhoud (NEN 2767) voor de permanente gemeentelijke gebouwen in de gebouwenexploitatie te hanteren. Hierbij is tevens het minimaal onderhoudsniveau vastgesteld op conditie 3 ‘redelijk’. Bij de begroting 2016 heeft de raad ingestemd met de bijbehorende budgetaanpassing. Het operationeel beleid betreffende het technisch beheer is vastgelegd in het document “Spelregels voor het beheer van gebouwen in de gebouwenexploitatie” van 30 november 2016. Een nieuwe beleidsnota gemeentelijk vastgoed wordt opgesteld en indien gereed aan de raad voorgelegd met actualisering van bestaande beleidsuitgangspunten en toevoeging van nieuwe punten, waaronder een nieuw beheerplan.

Vastgesteld kwaliteitsniveau

Het vastgestelde conditieniveau 3 ‘redelijk’ is als volgt gedefinieerd:

- Het verouderingsproces over de gehele linie is duidelijk op gang gekomen;
- Functionele gebreken in de vorm van duidelijke tochtoverlast kunnen zich incidenteel tot plaatselijk onder normale omstandigheden voordoen. Functionele gebreken die vochtoverlast, onbruikbaarheid e.d. veroorzaken, mogen niet voorkomen;
- Plaatselijk kunnen zich ernstige gebreken aan materialen en/of constructies voordoen zonder dat deze resulteren in functionele gebreken. Tamelijk ernstige gebreken zoals een duidelijke verwering kan plaatselijk tot regelmatig voorkomen. In totaliteit kan het element een zeer duidelijke vuilaanslag vertonen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Het werk is als matig te typeren door de toepassing van kwalitatief matige materialen en/of duidelijke onvolkomenheden in ontwerp, detaillering, uitvoering e.d. Goed uitgevoerde en duurzame reparaties kunnen regelmatig voorkomen. Ook kunnen plaatselijk reparaties worden aangetroffen die slecht zijn uitgevoerd en/of zijn uitgevoerd met minder geschikte middelen.

Actuele staat onderhoud
De actuele staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen die permanent bij ons in beheer zijn voldoet, conform het uitgangspunt, aan conditieniveau 3 ('redelijk'). Jaarlijks wordt op pandniveau een onderhoudsplan gemaakt en uitgevoerd om aan conditieniveau 3 te blijven voldoen. Er is op dit moment geen sprake van achterstallig onderhoud. De verhoging van het investeringsbudget gedurende het jaar is ontstaan door de overloop van nog openstaande verplichtingen vanuit 2021. Vanuit 2022 loopt er voor een bedrag van € 3,4 miljoen over naar 2023.

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022*	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	5.995	5.221	6.194	7.148
Investeringen	6.092	10.266	8.293	4.852
Totaal	**12.087**	**15.598**	**14.487**	**12.000**

* In de betreffende P&C-productie zijn niet alle onderhoudsbudgetten opgenomen. De cijfers zijn hierop gecorrigeerd.

Sportaccommodaties en terreinen

Beleidskader / Vastgesteld kwaliteitsniveau
Het eigenaarsonderhoud aan de sportaccommodaties zelf (het gebouw) en bijbehorende budgetten zijn ondergebracht in de gebouwenexploitatie, gebaseerd op een Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP). Zie hiervoor het onderdeel gebouwen.
We richten ons hier op het gebruikersonderhoud van sportaccommodaties en terreinen en maken onderscheid tussen preventief onderhoud, curatief onderhoud en gebruikerswensen. Dit onderhoud kent de volgende categorieën:

- gebruikersonderhoud aan de accommodatie;
- onderhoud dat een specifieke relatie met de activiteiten van de accommodatie heeft;
- onderhoud van het aanwezige sport- en spelmateriaal;
- onderhoud van de sportvelden.

Voor dit onderhoud is geen afzonderlijk beleidskader vastgesteld. Wel wordt maximaal ingezet op het voldoen aan de geldende wettelijke voorschriften ten aanzien van kwaliteit en veiligheid.

Actuele staat van onderhoud
Het onderhoudsniveau is alles overziend goed te noemen, hoewel sommige binnensport accommodaties (met name gymnastiekzalen) aan modernisering toe zijn. Voor 3 gymzalen in gebied Noord zijn renovatieplannen inmiddels onderdeel geworden van het Meerjarig Investering Huisvesting Plan (MIHP) onderwijs. Ook ten aanzien van de veldsporten, de watersporten en overige sporten is de gebruiker nog steeds tevreden.
In 2022 zijn de accommodaties weer intensief in gebruik genomen zoals voor de corona periode. De kosten van onderhoud zijn daardoor ook weer op niveau gekomen. Er is in 2022 zelfs sprake van meer uitgaven dan begroot. Conform de meerjarige investeringsplanning zijn in 2022 ook weer diverse vervangingsinvesteringen uitgevoerd. Wel zijn een aantal investeringen wat vertraagd, uitgesteld of lopen projectmatig nog door in 2023. Hierdoor is het beschikbaar krediet nog niet, of nog niet volledig, ingezet. Wel zijn alle noodzakelijke vervangingsinvesteringen direct uitgevoerd waarmee de kwaliteit van de sportaccommodaties en het sport- en spelmateriaal is behouden. Daarnaast heeft met name de kunstgras infill problematiek geleid tot uitstel van investeringen in de kunstgrasvelden. Deze worden uitgesteld zolang de bespeelbaarheid van die velden nog gegarandeerd is. De uitgangspunten hierbij zijn beschikbaarheid en veiligheid. Alle velden zijn bespeelbaar en sporttechnisch goedgekeurd door de KNVB. Zodra deze criteria in het geding komen, bepalen we welk maatwerk nodig is op dat moment (vervangen of reparatie). Doordat er steeds meer duidelijkheid is over de toekomst van kunstgras gaan er vooral vanaf 2024 weer (vervangings)investeringen in kunstgras gepland worden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Besteding onderhoudsbudgetten

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Exploitatie	744	870	962	1.071
Investeringen	1.138	5.807	2.395	1.383
Totaal	**1.882**	**6.677**	**3.357**	**2.106**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.5 Financiering

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille van de gemeente Tilburg. De wettelijke kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en zijn verder uitgewerkt in de financiële beheersverordening 2020 en de uitvoeringsregels Treasury 2018. De financiering van de gemeentelijke uitgaven vindt plaats op basis van totaalfinanciering. Dit betekent dat alle inkomsten en uitgaven van de gemeente worden gesaldeerd en dat op basis van dit saldo eventueel leningen worden aangetrokken. Het treasurybeleid is er op gericht de financiële risico's van de financiering zoveel mogelijk te beperken en de kosten te minimaliseren.

In 2022 voldoen we aan de wettelijke vereisten omtrent de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en de norm voor schatkistbankieren. De omvang van de langlopende schuldpositie is in 2022 slechts beperkt gewijzigd ten opzichte van eind 2021 en de omvang van de verstrekte leningen is met € 6,2 miljoen toegenomen. Het resultaat op de financiering laat een marginale afwijking zien t.o.v. de bijgestelde begroting.

Opgenomen en verstrekte leningen

Opgenomen/verstrekte leningen (x € 1 miljoen)	Bedrag per 01-01-2022	Mutatie	Bedrag per 31-12-2022
Opgenomen Langlopende leningen	185,5	- 0,5	185,0
Waarvan: Projectfinanciering	50,5	- 0,5	50,0
Verstrekte leningen	46,2	+ 6,2	52,4

In 2022 is voor een bedrag van € 0,5 miljoen aan bestaande langlopende leningen afgelost en zijn er geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken.

De portefeuille van rechtstreeks door de gemeente verstrekte leningen is in 2022 met € 6,2 miljoen gestegen. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Verstrekte leningen aan inwoners vanuit het project Zon op je Dak Tilburg € 5,3 miljoen;
- Aanvullend krediet aan Bakertand BV voor de ontwikkeling van het woningbouwprogramma in dit gebied € 0,8 miljoen;
- Aflossing van een lening door BV Wijkontwikkelingsmaatschappij Tilburg voor het project ‘De Werkplaats’ -/- € 0,5 miljoen;
- Overige mutaties € 0,6 miljoen.

Renteontwikkelingen

2022 was het jaar van de hoge inflatie. Met name door de sterk gestegen energie- en voedselprijzen, mede als gevolg van de oorlog in de Oekraïne, is de inflatie in 2022 opgelopen naar gemiddeld 11,6%. Na een aantal jaren van ruim monetair beleid en lage rentes heeft de Europese Centrale Bank in 2022 de beleidsrente in stappen verhoogd met 2,5%. Dit doet de ECB om de inflatie te laten terugkeren naar haar doelstelling van 2% op de middellange termijn. De verwachting van de ECB is dat er in 2023 verdere renteverhogingen nodig zijn om de inflatie structureel te laten dalen. Door het verhogen van de rente wordt lenen duurder waardoor de vraag naar goederen en diensten afneemt en daarmee de inflatie zal verminderen. De verhogingen van de beleidsrente werkt door in de leningen voor de publieke sector. Zo is de rente voor een 10-jaars lening opgelopen van 0,4% aan het begin van het jaar naar 3,3% eind 2022. Ook de rente voor kortlopende leningen (< 1 jaar) laat afhankelijk van de looptijd stijgingen zien van tussen de 2,5% en 3,8%. Dit betekent dat het aantrekken van nieuwe leningen voor de gemeente het afgelopen jaar aanzienlijk duurder is geworden. Ondanks het oplopen van de rente zijn de uiteindelijke rentelasten voor de gemeente over geheel 2022 € 382.000,- lager dan begroot. Dit komt met name omdat het niet nodig was om aanvullende langlopende leningen aan te trekken waar deze wel waren voorzien.

Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (x € 1 mln.)	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4
Norm 8,5% van het begrotingstotaal	80,9	80,9	80,9	80,9

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Gemiddelde netto vlottende schuld	21,3	21,7	19,7	38,5
Ruimte onder de kasgeldlimiet	59,6	59,2	61,2	42,4

De kasgeldlimiet geeft aan in hoeverre de gemeente met kort geld (<= 1 jaar) gefinancierd mag zijn. Kort geld is goedkoper maar een te hoge mate van financiering met kort geld maakt de gemeente gevoelig voor renteschommelingen. De kasgeldlimiet mag maximaal 2 opeenvolgende kwartalen worden overschreden. In 2022 zijn we in alle kwartalen ruim onder de kasgeldlimiet gebleven.

Renterisiconorm

Renterisiconorm (x € 1 miljoen)	2022
Renteherzieningen	0,0
Aflossingen	0,5
Renterisico	**0,5**
Renterisiconorm (20% van begrotingstotaal)	190,3
Ruimte onder renterisiconorm	189,8

De renterisiconorm heeft als doel het renterisico bij herfinanciering te beperken. De jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In 2022 is voor een bedrag van € 0,5 miljoen aan leningen afgelost waarmee we ruim onder de renterisiconorm zijn gebleven.

Renteomslagpercentage

	(x € 1 miljoen)	Begroting 2022	Jaarrekening 2022
	Externe rentelasten over korte en lange financiering	1,51	1,12
+/+	Provisie/handlingkosten	0,03	0,00
-/-	Externe rentebaten	-1,08	1,16
	Saldo rentelasten en rentebaten	**0,45**	**-0,04**
-/-	Rente doorberekend aan grondexploitatie	0,15	0,07
-/-	Rentelasten projectfinanciering	-0,59	0,59
+/+	Rentebaten projectfinanciering	0,59	0,59
	Toe te rekenen externe rente	**0,30**	**-0,11**
+/+	Rente eigen vermogen	0,00	0,00
+/+	Rente voorzieningen	0,00	0,00
	Totaal toe te rekenen rente	**0,30**	**-0,11**
-/-	Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	0,00	0,00
	Renteresultaat op taakveld Treasury	**0,30**	**-0,11**
	Boekwaarde vaste activa (excl. aan derden verstrekte leningen)	1.124	993
	Berekend renteomslagpercentage	0,03%	-0,01%
	Gehanteerd renteomslagpercentage	**0,00%**	**0,00%**

De door de gemeente per saldo betaalde rente wordt via de omslagrente op basis van de vaste activa verdeeld over de programma's en velden. Vanaf de begroting 2018 mag dit conform BBV alleen het saldo van de werkelijke rentelasten en -baten zijn. Uit pragmatische overwegingen ronden we het omslagrentepercentage af op een veelvoud van 0,5% en corrigeren we afwijkingen in de rentetoerekening pas wanneer bij de jaarrekening de toe te rekenen rente meer dan € 2 miljoen afwijkt van de raming in de programmabegroting. Omdat we in 2022 per saldo meer rente hebben ontvangen dan betaald is de omslagrente negatief. Negatieve rentelasten berekenen we niet door en hierdoor is het gehanteerde renteomslagpercentage 0%.

Liquiditeitsontwikkeling

Per saldo is de omvang van de aangetrokken financiering in 2022 met € 60,7 miljoen toegenomen. Begin 2022 zijn we gestart met een liquiditeitstekort van € 8,6 miljoen. Eind 2022 was het liquiditeitstekort € 69,8 miljoen. Deze tekorten zijn opgevangen met kortlopende financiering. Daarnaast is er in 2022 voor € 0,5 miljoen aan langlopende

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

leningen afgelost en zijn er geen nieuwe langlopende leningen afgesloten. Bij de geprognosticeerde balans in de begroting 2022 was nog een toename van de financiering van € 166 miljoen geraamd.

De afwijking wordt voor een groot deel verklaard door het achterblijven van de investeringen en de uitgaven ten laste van reserves. Zoals ook in de voorgaande jaren blijken de aanames bij de begroting over de te realiseren plannen te optimistisch te zijn waardoor uitgaven achterblijven bij de ramingen. Daarnaast zijn de ontvangsten voor de gemeente in 2022 hoger geweest dan geraamd. Zo heeft de gemeente een hogere algemene uitkering ontvangen en is het bedrag aan ontvangen subsidies hoger dan begroot. Omdat een groot deel van deze ontvangsten niet direct leidt tot uitgaven heeft dit een positief effect gehad op de liquiditeitspositie van de gemeente. Daarnaast is er in 2022 een positief saldo op de grondverkopen en -aankopen gerealiseerd.

Resultaat financiering
In de oorspronkelijke begroting 2022 is een financieringsresultaat begroot van € 806.000,- nadelig. Bij de tussentijdse rapportages is dit resultaat met € 367.000,- voordelig bijgesteld door lagere rentelasten voor langlopende leningen en een lagere rentetoerekening aan de grondexploitatie. Eind 2022 is een financieringsresultaat gerealiseerd van € 450.000,- nadelig wat nagenoeg overeenkomt met de bijgestelde begroting.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.6 Verbonden partijen

Beleid

Het gemeentelijk beleid met betrekking tot verbonden partijen is vastgelegd in de Financiële Beheerverordening 2020 en de Uitvoeringsregels Verbonden partijen. Hierin staan afspraken over het aangaan van verbindingen met derden en de wijze van sturing en beheersing daarvan. Het publiek belang vormt altijd het uitgangspunt bij deelname in een verbonden partij. Bij het aangaan van een samenwerking via een verbonden partij stelt de raad bij haar besluitvorming de publieke taak expliciet aan de orde op grond van de visie en doelstelling van deze partij.

Belangrijke ontwikkelingen en majeure risico's

Diamant-groep
Momenteel is er nog geen vastgestelde jaarrekening 2021 van de Diamant-groep aanwezig ten gevolge van een discussie aangaande de afrekening NOW middelen tussen Bepro BV, 100% deelneming van de Diamant-groep, en de accountant. Aangezien de rechtmatigheid hiervan inmiddels wel is vastgesteld, wordt verwacht dat uiterlijk in het 2e kwartaal 2023 tot afronding van de jaarrekening 2021 van de Diamant-groep kan worden gekomen. Deze late afronding van de jaarrekening 2021 heeft wel tot gevolg dat de accountant nog geen aanvang heeft gemaakt met de werkzaamheden voor de jaarrekening 2022. Verwacht wordt dan ook dat deze later in het jaar zal worden opgeleverd. De Diamant-groep voldoet dan wederom niet aan de Wet Gemeenschappelijke Regelingen waarin is bepaald dat de jaarrekening uiterlijk 15 juli na afloop van het boekjaar aan de Provincie (Gedeputeerde Staten) moet zijn aangeboden. De Provincie wordt hiervan door de Diamant-groep actief op de hoogte gehouden.

Enexis Holding NV
De drie grote regionale netwerkbedrijven, w.o. Enexis, en hun aandeelhouderscommissies zijn sinds de zomer van 2021 in gesprek met de ministeries van Financiën en Economische Zaken en Klimaat over een eventuele toekomstige rol voor de Staat in het versterken van de kapitaalbasis van deze netwerkbedrijven. De noodzaak tot versterking van het eigen vermogen van de netwerkbedrijven komt voort uit de voorspelde groeiende kapitaalbehoefte om te kunnen voorzien in de benodigde investeringen in het elektriciteitsnet ten behoeve van de energietransitie. Mede door het verkoopresultaat van Fudura kan Enexis in de komende jaren zelf in haar kapitaalbehoefte voorzien. In latere jaren zal er een moment komen dat de huidige aandeelhouders niet meer in de kapitaalbehoefte van Enexis kunnen of willen voorzien. Uit de gesprekken met de Staat en de drie grote netbeheerders is gebleken dat het, wanneer nodig, toetreden van de Staat als aandeelhouder de enige geschikte optie is om op lange termijn te kunnen voorzien in de groeiende kapitaalbehoefte van de netwerkbedrijven. In het kader van project Nachtwacht heeft dit geleid tot een overeengekomen Afsprakenkader. Door afspraken te maken over de voorwaarden waaronder de Staat zal participeren, is het mogelijk rekening te houden met zowel de korte termijn oplossing die Stedin nodig heeft, als de langere termijn waarop Alliander en Enexis een tekort in het eigen vermogen voorzien.

De belangrijkste elementen van de overeengekomen afspraken die zijn opgenomen in het Afsprakenkader betreffen de eisen die de Staat zal stellen aan een daadwerkelijke participatie, het proces hoe het netwerkbedrijf een verzoek aan de Staat kan doen om toe te treden als aandeelhouder, hoe de toekomstige rol van de Staat en de relatie met de andere aandeelhouders vorm gaat krijgen, en hoe de onderhandelende partijen tot overeenstemming kunnen komen over de waardering van het netwerkbedrijf en de daarmee samenhangende emissieprijs

Dividend, winstuitkering en beheersvergoeding

Vanuit diverse verbonden partijen ontvangen we als gemeente jaarlijkse dividenden. Verder ontvangen we jaarlijks een beheersvergoeding vanuit TWM en 't Laar BV.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Dividend Enexis	2.809	2.800	3.709	3.709
Dividend BAT Bedrijven NV	300	300	300	300
Dividend NV BNG	130	123	123	164
Totaal dividendopbrengsten	**3.239**	**3.223**	**4.132**	**4.173**
Beheersvergoeding TWM	49	43	43	50
Beheersvergoeding 't Laar BV	5	5	5	5
Totaal opbrengst deelnemingen	**3.293**	**3.271**	**4.180**	**4.228**

Gemeenschappelijke regelingen
Diamant-groep

Tilburg vormt met de gemeenten Goirle, Alphen-Chaam, Hilvarenbeek, Gilze en Rijen en Dongen de Diamantgroep. In opdracht van het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) voeren zij voor de deelnemende gemeenten de Sociale Werkvoorziening (SW) uit.

De Diamant-groep draagt bij aan de doelstelling om de werkloosheid te doen afnemen doordat zij optreedt als begeleidingspartij voor onze re-integratieactiviteiten. Doordat Diamant-groep als uitvoerder voor de WSW opereert, draagt deze verbonden partij ook bij aan de doelstelling om iedere Tilburger participatiekansen te bieden (Inclusieve stad, Passende ondersteuning: Werk en Inkomen). Als GR waarin diverse regiogemeenten deelnemen, wordt ook bijgedragen aan de doelstelling om de regionale samenwerking te versterken (Samen & Dichtbij, Bestuur en samenwerking). De Diamant-groep functioneert tevens als aannemer inzake het beheer van de openbare ruimte en het groenonderhoud (Vitale stad, Aantrekkelijke leefomgeving). De opdrachten die Diamantgroep in dit verband uitvoert, zijn altijd gekoppeld aan de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Momenteel is er nog geen vastgestelde jaarrekening 2021 aanwezig ten gevolge van een discussie aangaande de afrekening NOW middelen tussen de Diamant-groep en hun accountant. Aangezien de rechtmatigheid hiervan is vastgesteld, wordt verwacht dat uiterlijk in het 2e kwartaal 2023 tot afronding kan worden gekomen.

De financiële bijdrage aan de Diamant-groep bedroeg in 2022 € 28,1 miljoen.

Veiligheidsregio Midden- en West Brabant

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) is een samenwerkingsverband tussen 24 gemeenten en hulpdiensten. Om de veiligheid in de regio Midden- en West- Brabant te vergroten en beter voorbereid te zijn op rampen en crises, bundelen de gemeenten, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), brandweer en politie hun krachten. De verschillende diensten en besturen werken binnen de VRMWB intensief samen op het gebied van crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant draagt bij aan het programma Vitale stad (veld Openbare orde en veiligheid).

De financiële bijdrage 2022 vanuit Tilburg voor de Veiligheidsregio bedroeg € 15,5 miljoen.

Regio Hart van Brabant

De Regio Hart van Brabant is een samenwerkingsverband van 9 gemeenten met als doel om vanuit het beginsel van autonomie van het lokale bestuur:

- een overlegstructuur in te stellen en in stand te houden die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven;

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijke projecten te definiëren, te initiëren en uit te voeren;
- rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend.

De GR Hart van Brabant heeft een strategische regionale agenda die bijdraagt aan bijna alle programma's en velden in onze begroting. De economische agenda wordt ingebracht in de triple helix samenwerking (Midpoint) (programma Vitale stad). Naast de strategische werkagenda is er binnen de GR een bestuurscommissie Jeugd die stuurt op de regionale jeugdzorg (programma Inclusieve stad).

De financiële bijdrage 2022 vanuit Tilburg voor Regio Hart van Brabant bedroeg, incl. nacalculatie, € 1,0 miljoen (€ 4,34 per inwoner). Deze bijdrage wordt ingezet voor uitvoering van de werkagenda.
De bijdrage van Tilburg aan Hart van Brabant voor de jeugdzorg bedroeg in 2022 € 68,6 miljoen.

GGD Hart van Brabant

De GGD Hart voor Brabant is een gemeenschappelijke regeling van 19 Brabantse gemeenten met als doel een bijdrage te leveren aan de openbare gezondheidszorg zoals voorgeschreven door de Wet collectieve preventie volksgezondheid.
De GGD draagt bij aan het programma Inclusieve stad (veld Sociaal en veerkrachtig).

De financiële bijdrage aan de GGD HvB bedroeg in 2022 € 7,9 miljoen.

RAV Brabant Midden-West-Noord

De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV Brabant Midden-West-Noord) is een gemeenschappelijke regeling van 40 Brabantse gemeenten met als doel het verlenen van ambulancezorg. Door de invoering van de Tijdelijke Wet Ambulancezorg is de zeggenschap over de ambulancezorg exclusief de bevoegdheid van de minister van VWS geworden. Daarmee is de ambulancezorg als gemeentelijke taak vervallen. De RAV Brabant Midden-West-Noord draagt bij aan zowel het programma Inclusieve stad (veld Persoonlijke ontwikkeling en Zelfredzaamheid) als aan het programma Vitale stad (veld Openbare orde en veiligheid).

Vanaf 2012 leveren de deelnemende gemeenten geen financiële bijdrage meer.

Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB)

Per 1 januari 2013 is de Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) formeel opgericht. Het is een gemeenschappelijke regeling waarin 25 gemeenten uit Midden- en West Brabant en de provincie deelnemen. De OMWB voert ten behoeve van de deelnemers taken uit op het gebied van omgevingsrecht. En als verlengstuk van lokaal en provinciaal bestuur levert de OWMB een bijdrage aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio Midden- en West Brabant.

De OMWB draagt bij aan het programma Vitale stad. Zij voert vergunningverlenings-, toezicht- en handhavingstaken uit en handelt klachten af op het gebied van milieu (adviseren milieu in het kader van omgevingsvergunning, toezicht en handhaving bij bedrijven en bodemsanering).

De financiële bijdrage aan de OMWB bedroeg in 2022 € 2,9 miljoen.

Stadsgewest 's-Hertogenbosch

Met het opheffen van de gemeente Haaren en het samenvoegen van Biezenmortel met de gemeente Tilburg per 1 januari 2021 is Tilburg tevens deelnemer geworden in de gemeenschappelijke regeling Stadsgewest ’s-Hertogenbosch. Deze GR, die sinds 1998 in liquidatie verkeert, bevat enkel nog de voormalige vuilstortplaats Vlagheide te Schijndel en de beheersactiviteiten hiervan. Vlagheide zal uiteindelijk worden overgedragen aan de provincie Noord-Brabant.

De gemeentelijke bijdrage 2022 in de beheersactiviteiten bedroeg € 1.975.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vennootschappen en coöperaties

Gate 2 BV

Doel van Gate2 BV is het beheer, de exploitatie en het eigendom van het vastgoed Gate2 in Gilze en Rijen. De vastgoedontwikkeling verloopt via de 100% dochter: Gate2 vastgoed BV. Gate2 BV ontwikkelt zich langzaam maar zeker van een locatie met een focus op aerospace en maintenance steeds meer tot een plek voor de moderne maakindustrie. Het toepassingsgebied van innovaties en onderwijs verbreedt zich. Gate2 BV zet zich in op het ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden en projecten ter bevordering van het ecosysteem en op het ondersteunen van individuele en clusters van MKB-bedrijven in de sector en ontwikkelt hierbij door naar een volwaardige Smart Industry Campus. Gelet op de impuls voor de ontwikkeling van de regionale economie worden de activiteiten van de BV als behartiging van een publieke taak aangemerkt.

Gate2 BV draagt bij aan het realiseren van de doelstelling om de werkgelegenheid te laten toenemen en economische groei en innovatie van bedrijven te faciliteren (programma Vitale stad, veld Economie, cultuur en evenementen) en daarmee ook de verbinding tussen onderwijs (programma Inclusieve stad, veld Persoonlijke ontwikkeling en Zelfredzaamheid) en arbeidsmarkt te verbeteren. Daarnaast draagt Gate2 bij aan het versterken van de regionale samenwerking (programma Samen en dichtbij, veld Bestuur en samenwerking) doordat het een nadrukkelijke positie heeft in het regionale Smart Industry programma van Midpoint Brabant.

De gemeenten Tilburg en Gilze en Rijen zijn samen aandeelhouders in Gate2 BV. Tilburg heeft een klein meerderheidsbelang (50% + 1 stem) in de BV omdat zij de agiostorting van € 4 miljoen door Gate2 op de aandelen RWTC BV (Rotary Wing Training Center) heeft gefinancierd. Alleen de gemeente Tilburg heeft winstrechten uit de deelneming in Gate2.

Gate2 BV heeft in het voorjaar van 2018 de aandelen in RWTC overgedragen aan Daedalus. Gate2 heeft een leningsovereenkomst met de gemeente Tilburg van € 5.523.332,- waarop jaarlijks wordt afgelost. Daarbij heeft de Gemeente Tilburg een lening bij de Provincie van € 3.423.332,-. Beide leningsverstrekkers dragen zelf het risico van oninbaarheid ten aanzien van het leningsbedrag.

Bemij, beheermaatschappij Gemeente Tilburg BV

Bemij B.V. is in 2022 geliquideerd waarbij het negatieve resultaat ten laste van de eerder gevormde voorziening is gebracht.

BAT Bedrijven NV

BAT Bedrijven NV is opgericht voor het uitvoeren van commerciële activiteiten op het gebied van inzameling en reiniging (programma Vitale stad, bijdrage aan het veld Economie, cultuur en evenementen), de uitvoering van wettelijk verplichte taken voor regiogemeenten (programma Vitale stad, bijdrage aan het veld Economie, cultuur en evenementen) alsmede het uitvoeren van reinigingsactiviteiten en het bestrijden van gladheid. De wettelijk verplichte taak met betrekking tot inzameling van huisvuil binnen Tilburg is ondergebracht in de gemeentelijke afdeling BAT.

De dividenduitkering aan de gemeente Tilburg vanuit BAT Bedrijven NV is structureel begroot op € 0,3 miljoen. Deze dividenduitkering is in 2022 ook daadwerkelijk ontvangen.

NV Monumenten Beheer Brabant

Doel van NV Monumenten Beheer Brabant (MBB) is het verwerven, restaureren, herbestemmen en beheren van monumenten zodat het cultureel erfgoed in Brabant niet verloren gaat. MBB heeft middels een statutenwijziging eind 2017 een 2e doelstelling toegevoegd: 'het verder (helpen) brengen van de aanwezige dynamiek rondom erfgoed of initiatieven met als oogmerk het creëren van netwerken, het ondersteunen van lokale burgerkracht en het delen van kennis alsmede om een bijdrage te leveren aan het optimaal functioneren van het erfgoedveld in de provincie Noord-Brabant en het stimuleren van samenwerking tussen de organisaties die actief zijn binnen het erfgoedveld.

Doelstelling van onze deelname in het NV Monumenten Beheer Brabant is dat het MBB bijdraagt aan behoud en hergebruik van waardevol erfgoed in de stad en daarmee aan de ruimtelijke kwaliteit van de stad.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

MBB is deel van het beleidsterrein monumentenzorg en draagt op die wijze bij aan het programma Vitale Stad, veld Economie, Cultuur en Evenementen.

Het MBB keert geen dividend uit. Een behaald positief resultaat wordt toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit is een van de steunmaatregelen uit het in 2015 ingevoerde consolidatiescenario waardoor MBB haar vermogenspositie op termijn hoopt te kunnen verbeteren.

Aan MBB is door ons een lening verstrekt groot € 240.859,- waarover jaarlijks rente wordt vergoed.

In opdracht van de Provincie Noord-Brabant, de grootste aandeelhouder, vindt er een onderzoek plaats naar het toekomstperspectief van de vennootschap.

't Laar BV

‘t Laar BV heeft bijgedragen aan de doelstellingen om de werkgelegenheid te vergroten en daarmee ook de werkloosheid te doen afnemen door de vennootschap in te zetten om bedrijfsverzamelgebouwen te ontwikkelen, beheren en exploiteren. De enige activiteit van 't Laar bestond uit het exploiteren van bedrijfsverzamelgebouw de Zwarte Zwaan voor startende ondernemers op bedrijventerrein 't Laar. Inmiddels is dit gebouw verkocht en daarmee is ook de laatste activiteit van deze vennootschap beëindigd. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is besloten tot liquidatie van de vennootschap over te gaan. Dit wordt in 2023 geëffectueerd.

Breedband Tilburg BV

Breedband Tilburg BV heeft als doel breedband toegankelijk te maken voor maatschappelijke instellingen die dat ieder voor zichzelf in de vrije markt niet zouden kunnen realiseren. De activiteiten van de vennootschap bestaan uit het in eigendom verwerven, exploiteren en doen beheren, dan wel het op andere wijze realiseren van een glasvezelinfrastructuur in de regio Tilburg.

Breedband Tilburg BV draagt bij aan een efficiënte bedrijfsvoering door de lage tariefstelling voor de glasvezelkabels waar we gebruik van maken.

Er vindt geen dividenduitkering plaats.

Pieter Vreedeplein Beheer BV en Pieter Vreedeplein Ontwikkeling CV

Pieter Vreedeplein Beheer BV is beherend vennoot voor Pieter Vreedeplein Ontwikkeling CV. Samen met MAB Development zijn beide BV's opgericht ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Pieter Vreedeplein (programma Vitale stad, veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit).

De Vereniging van Eigenaren (VVE) van het complex heeft in verband met een aantal bouwkundige gebreken na oplevering de aannemer en de CV aansprakelijk gesteld. Hoewel alle problemen nog steeds bij de aannemer worden neergelegd op wie de garantieverplichting contractueel is overgegaan, heeft de CV inmiddels een financiële bijdrage geleverd in de herstelkosten.

Er vindt geen dividenduitkering plaats.

BV Ontwikkelmaatschappij De:Werkplaats

Samen met Volker Wessels hebben we eind 2013 “BV Ontwikkelingsmaatschappij De:Werkplaats” opgericht. Doel van de vennootschap is het bevorderen van de herontwikkeling van het binnenstedelijk gebied aangeduid als De:Werkplaats ten noorden van het Centraal Station (Spoorzone) door het voeren van de grondexploitatie van dit gebied dat dient te leiden tot de productie en uitgifte van bouwplannen (programma Vitale stad, veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit).

Er vindt geen dividenduitkering plaats.

Commandiet Tilburg Den Bogerd BV

Tilburg neemt voor 100% deel in de Commandiet Tilburg Den Bogerd BV (aandelenkapitaal € 1,5 miljoen). De vennootschap financiert, beheert en treedt op als aandeelhouder/vennoot van Grondexploitatiemaatschappij Den Bogerd CV. Middels haar participatie in grondexploitatiemaatschappij (GEM) Den Bogerd CV, draagt deze

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

verbonden partij bij aan het realiseren van een uitgebalanceerde woningvoorraad en het voldoen aan de vraag naar huisvesting in Udenhout (programma Vitale stad, veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit).

Gezien de relatief lange doorlooptijd (circa 10 jaar) is er een kans op vertraging en/of tegenvallend resultaat, mede als gevolg van mogelijke veranderende marktomstandigheden. In het geval van tegenvallende resultaten over de volledige exploitatieperiode (van de gemeenschappelijke grondexploitatie), zal Commandiet Tilburg Den Bogerd BV mogelijk niet in staat zijn het volledig verstrekte aandelenkapitaal terug te storten.

Er vindt geen dividenduitkering plaats.

Den Bogerd Beheer BV

Het belangrijkste doel van de BV is het optreden als beherend vennoot voor de Grondexploitatiemaatschappij Den Bogerd CV. De vennootschap is in 2015 opgericht en draagt bij aan het programma Vitale stad, veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit.

Er vindt geen dividenduitkering plaats.

Bakertand BV

Op 2 oktober 2017 heeft de Raad besloten tot een grenscorrectie met de gemeente Goirle per 1-1-2018. Hiermee is het gebied Bakertand (gelegen ten zuiden van de snelweg A58 tussen Boschkens/ Goirle en Hilvarenbeek) toegevoegd aan het grondgebied van de gemeente Goirle.

De gemeente Tilburg neemt middels een besloten vennootschap de regie in de ontwikkeling van de woningbouwlocatie voor het zuidwestelijk deel van Bakertand (als gebiedsontwikkelaar) en maakt afspraken met ontwikkelaars die grondbezit hebben in het gebied. De gemeente Tilburg zelf heeft de meeste grond in bezit. Het plangebied bestaat uit drie locaties, waar in eerste instantie circa 350 woningen op gerealiseerd worden en een aantal groenontwikkelingen zullen plaatsvinden.

Op 18 december 2017 heeft de gemeenteraad besloten om de besloten vennootschap Bakertand BV op te richten om deze ontwikkeling vorm te geven. De gemeente Tilburg heeft alle aandelen van de vennootschap in haar bezit (geplaatst aandelenkapitaal € 200.000,-). Er is tevens overeengekomen dat de gemeente een geldlening verstrekt voor een financieringsarrangement tot een maximum van € 16,5 miljoen voor een periode van maximaal 10 jaar (eventueel te verlengen met 5 jaar).

Er vindt geen dividenduitkering plaats.

Coöperatie Toegang Tilburg

Voor hulpvragen over werk/inkomen, maatschappelijke ondersteuning, zorg en jeugd kunnen inwoners van Tilburg sinds 2015 terecht bij Toegang Tilburg. Daar wordt in eerste instantie gekeken wat de inwoner zelf kan, dan wel of lichte ondersteuning nodig is. Indien nodig verzorgt Toegang Tilburg bij zwaardere hulpvragen toegang tot specialistische ondersteuning.

Op 1 januari 2019 is de Coöperatie Toegang Tilburg U.A. opgericht om de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen in de Toegang te verbeteren. Voor alle kernpartners (IMW, GGD Hart voor Brabant, MEE regio Tilburg, afdeling Dienstverlening en afdeling Werk & Inkomen) ontstond daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid om door middel van goede bedrijfsvoering integraal uitvoering te geven aan de opdracht Toegang, lichte ondersteuning en coördinatie.

De gemeente is mede lid van de coöperatie en heeft een controlerende functie via de Algemene Ledenvergadering. Om dat goed te organiseren is de gemeente Tilburg via het college vertegenwoordigd in de Algemene Ledenvergadering.

De financiële bijdrage aan de Coöperatie Toegang Tilburg bedroeg in 2022 € 24,8 miljoen.

Stichtingen en verenigingen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Stichting Marketing Tilburg

In 2015 is Stichting Marketing Tilburg opgericht om de stad, in nauwe samenwerking met de partners in Tilburg, te vermarkten en promoten, met als doel om de aantrekkelijkheid en het vestigingsklimaat van onze stad en daarmee ook de stedelijke economie te vergroten en versterken.
De stichting draagt bij aan de doelstellingen op het gebied van werkgelegenheid, aantal en bestedingen van bezoekers, Binnenstad 21e eeuw (incl. Spoorzone en Piushaven), bedrijventerreinen en cultuuraanbod en -klimaat (programma Vitale stad, veld Economie, cultuur en evenementen en veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit.

In de aanpak van de stichting staan de merkwaarden Vernieuwing, Verbinding en Daadkracht centraal, uitgewerkt in aangescherpte merkwaarden, en legt deze verbonden partij de focus op hetgeen waarin onze stad uitblinkt: het vinden van creatieve oplossingen, het samenwerken en het slimmer organiseren in een veranderende wereld. Daarmee draagt deze verbonden partij dus ook bij aan de doelstelling ten aanzien van Social Innovation (programma Samen en dichtbij, veld Bestuur en samenwerking).

Het financieel risico voor de gemeente Tilburg beperkt zich tot de jaarlijkse bijdrage van € 1,17 miljoen.

Stichting Midden-Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij voor Energie en Duurzaamheid (MOED)

De stichting is op 11 december 2013 opgericht en heeft als doelstelling het faciliteren van initiatieven en ideeën op het terrein van energietransitie (energie efficiencyverbetering en duurzame energie) bij professionele organisaties in de regio MiddenBrabant.

Vanaf 1 januari 2022 worden de activiteiten van Stichting MOED overgedragen aan Stichting Midpoint Brabant alwaar dit zal landen binnen het thema Energietransitie. Overdracht geschied middels een activa - passiva transactie.

De stichting zal na afwikkeling van een aantal subsidieverantwoordingen zo spoedig mogelijk (2022 of 2023) worden opgeheven.

Stichting Midpoint Brabant

Stichting Midpoint Brabant heeft tot doel het bevorderen en stimuleren van de regionale economische ontwikkeling in de regio Midden-Brabant en draagt door haar activiteiten bij aan de programma's Vitale Stad (velden Economie, cultuur en evenementen, Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit), Duurzame Stad (veld Klimaat) en Samen en dichtbij (veld Bestuur en samenwerking). Stichting Midpoint Brabant draagt direct bij aan de doelstellingen op het gebied van werkgelegenheid, bedrijventerreinen, het versterken van de regionale samenwerking en Social Innovation. Verder draagt de stichting bij aan de gestelde doelen inzake aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en afname werkloosheid (programma Inclusieve Stad, veld Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid en Passende ondersteuning: Werk en Inkomen). Dit gebeurt doordat de verbonden partij uitvoering geeft aan regionale economische uitvoeringsprogramma's voor logistiek, leisure en smart industry (inclusief luchtvaart & onderhoud). De terugkomende dwarsverbanden in deze drie uitvoeringsprogramma's zijn arbeidsmarkt en duurzaamheid. Ook Social Innovation keert als separaat thema terug in deze programma's.

Het financieel risico voor de gemeente Tilburg beperkt zich tot de jaarlijkse bijdrage aan dit samenwerkingsverband. Voor 2022 bedroeg deze bijdrage € 1,0 miljoen (€ 4,34 per inwoner).
Ter realisatie van aanvullende specifieke doelstellingen op het gebied van economie en arbeidsmarkt bestaat ook een subsidierelatie tussen de gemeente Tilburg en deze verbonden partij. Het risico van de subsidierelatie beperkt zich tot het maximaal toegekende subsidiebedrag per aanvraag.

Stichting Tilburgs ondernemingsfonds (TOF)

De stichting heeft als doelstelling: het financieel ondersteunen van activiteiten door Vitaal-verenigingen op bedrijventerreinen in Tilburg, het stimuleren van de oprichting van nieuwe Vitaal-verenigingen op bedrijventerreinen die tot doel hebben de vitaliteit van deze bedrijventerreinen te optimaliseren, het stimuleren van kennisdeling en het beheren en verantwoorden van ontvangen subsidies.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

De belangrijkste taak van stichting TOF is het realiseren van parkmanagement op de bedrijventerreinen met als doel een kwalitatieve bedrijfsomgeving te creëren. Dit is cruciaal voor de economische ontwikkeling van onze stad aangezien het een van de belangrijke vestigingsfactoren is voor nieuwe en bestaande bedrijven en daarmee gekoppeld aan het behoud en de groei van werkgelegenheid in onze stad. Het gaat bij parkmanagement ook niet alleen om grijs- en groenonderhoud, maar zeker ook om de veiligheid van onze bedrijvenlocaties.

Stichting TOF draagt als verbonden partij dus vrij direct bij aan de doelstellingen op het gebied van werkgelegenheid, bedrijventerreinen, afname criminaliteit, overlast en onveiligheidsgevoelens, fysieke leefomgeving en indirect aan afname werkloosheid. De wijze waarop we middels deze verbonden partij samen met ondernemers parkmanagement op de bedrijventerreinen realiseren, is een voorbeeld van de beoogde doelstelling om te functioneren als participerende overheid.

Stichting TOF draagt hiermee bij aan het programma Vitale stad (veld Economie, cultuur en evenementen, veld Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit, veld Openbare orde en veiligheid alsmede veld Aantrekkelijke leefomgeving). Indirect draagt deze verbonden partij ook bij aan de programma's Inclusieve stad (veld Passende ondersteuning: Werk en inkomen) en Samen en dichtbij (veld Bestuur en samenwerking).

Het financieel risico voor de gemeente Tilburg beperkt zich tot de subsidieverstrekking. In 2022 is door de gemeente een subsidie van € 723.601 toegekend aan Stichting TOF.

Stichting Beheer en Uitvoering Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland

De stichting Beheer en Uitvoering Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland is per 1 januari 2020 opgericht door de gemeente Tilburg en de gemeente Eindhoven. De stichting ondersteunt beheersmatige en uitvoerende activiteiten ten behoeve van het netwerk Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland. Het netwerk Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland bestaat uit o.a. de gemeenten in Brabant en Zeeland, Openbaar Ministerie, Politie, Belastingdienst en provincies die samenwerken om de ondermijnende criminaliteit zo effectief mogelijk aan te pakken.

De financiële bijdrage vanuit Tilburg bedroeg in 2022 € 0,2 miljoen.

Vereniging MindLabs

Vereniging MindLabs heeft als missie de ontwikkeling van mens en maatschappij door kennis en toepassing van interactieve technologie te verbinden met ondernemerschap. Hierbij staat de interactie tussen mens en technologie centraal.

De vereniging is opgericht door Fontys Hogescholen, ROC Tilburg, de Universiteit van Tilburg, Provincie Noord-Brabant, Gemeente Tilburg en DPG Media.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Kerncijfers verbonden partijen

A: Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden Partij bedragen x € 1.000	Vestigingsplaats	Openbaar Belang	Eigen Vermogen 31-12-2021	Vreemd Vermogen 31-12-2021	Resultaat 2021	Eigen Vermogen 31-12-2022	Vreemd Vermogen 31-12-2022	Resultaat 2022
Diamant-groep	Tilburg	79,29%						
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Tilburg	22,03%	18.832	43.130	3.326			
Regio Hart van Brabant	Tilburg	49,08%	8.106	18.074	6.943			
GGD Hart voor Brabant	Den Bosch	20,64%	7.749	23.834	238			
RAV Brabant Midden-West-Noord	Den Bosch	12,00%	14.180	32.686	489			
Omgevingsdienst Midden en West Brabant (OMWB)	Tilburg	8,61%	2.918	3.285	164			
Stadsgewest 's-Hertogenbosch	Den Bosch	0,42%	-1.725	2.685	160			

B: Vennootschappen en coöperaties

Verbonden Partij bedragen x € 1.000	Vestigingsplaats	Openbaar Belang	Eigen Vermogen 31-12-2021	Vreemd Vermogen 31-12-2021	Resultaat 2021	Eigen Vermogen 31-12-2022	Vreemd Vermogen 31-12-2022	Resultaat 2022
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag	0,13%	5.062.000	143.995.000	236.000	4.615.000	107.459.000	300.000
TWM Holding BV	Tilburg	90,91%	47.639	3.844	1.957			
Brabant Water NV	Den Bosch	0,60%	684.676	534.399	10.493			
Gate2 BV	Gilze-Rijen	50,28%	-574	3.157	-10			
Enexis Holding NV	Rosmalen	3,73%	4.241.000	5.154.000	199.000	5.441.000	4.907.000	1.300.000
Publiek Belang Elektriciteitsprod. BV	Den Bosch	3,73%	1.532	7	-37	1.480	10	-52
Claim Staat Vennootschap (CSV Amsterdam BV)	Den Bosch	3,73%	312	23	-43	210	13	-102
Bemij, beheermaatschappij Gemeente Tilburg BV	Tilburg	100,00%	124	0	0	0	0	0
BAT Bedrijven NV	Tilburg	100,00%	1.787	264	664			
NV Monumenten Beheer Brabant	Vught	6,90%	773	8.603	184			
't Laar BV	Tilburg	51,40%	931	605	-12			
Breedband Tilburg BV	Tilburg	25,10%	262	2.099	91	447	2.020	185

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Pieter Vreedeplein Beheer BV	Den Haag	50,00%	74	0	-1
Pieter Vreedeplein Ontwikkeling CV	Den Haag	49,50%	54	343	-3
BV Wijkontwikkelingsmaatschappij Tilburg De: Werkplaats	Tilburg	50,00%	500	1.133	0
Commandiet Tilburg Den Bogerd BV	Tilburg	100,00%	1.296	258	19
Den Bogerd Beheer BV	Tilburg	33,30%	75	1.355	13
Bakertand BV	Tilburg	100,00%	200	2.298	0
Coöperatie de Toegang	Tilburg		24	1.552	-115

C: Stichtingen en verenigingen

Verbonden Partij bedragen x € 1.000	Vestigingsplaats	Openbaar Belang	Eigen Vermogen 31-12-2021	Vreemd Vermogen 31-12-2021	Resultaat 2021	Eigen Vermogen 31-12-2022	Vreemd Vermogen 31-12-2022	Resultaat 2022
Stichting Marketing Tilburg	Tilburg	n.v.t.	233	168	130			
Stichting MOED	Tilburg	n.v.t.	83	128	26			
Stichting Midpoint Brabant	Tilburg	n.v.t.	977	2.115	39			
Stichting Tilburgs Ondernemingsfonds	Tilburg	n.v.t.	59	1.159	0			
Stichting Beheer en Uitvoering Taskforce RIEC Brabant Zeeland	Tilburg	n.v.t.	2.706	10.628	973			
Vereniging Mindlabs	Tilburg	n.v.t.	44	138	-90			

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

4.7 Wet Open Overheid

Inleiding

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De wet open overheid legt de plicht op om een zogenaamde Openbaarheidsparagraaf op te nemen in de begroting en de verantwoording. Dit jaar nemen we dit voor het eerst op in onze verantwoording.

De Woo in het kort

De Woo richt zich op een transparante overheid en vraagt een cultuurverandering rond de omgang met informatie. Bepaalde informatie moet verplicht en actief openbaar gemaakt worden. Dit raakt circa 250 van de 1100 processen in onze gemeente. Ook informatieverzoeken aan de overheid (voorheen wob-verzoek) vallen onder de nieuwe wet. Om aan de nieuwe eisen te kunnen voldoen, moet onze gemeentelijke informatiehuishouding op orde zijn, moeten de juiste IT-voorzieningen aanwezig en moet vooral bekend zijn wat de wet voor ambtenaar en bestuurder betekent. Het grijpt in op het dagelijks handelen van een groot deel van onze organisatie en heeft daarmee de komende jaren een flinke impact op onze bedrijfsvoering. In 2027 moet de Woo geïmplementeerd zijn.

Het afhandelen van Woo-verzoeken in cijfers

We hebben een centrale registratie van binnenkomende Woo-verzoeken. We registreerden hiervoor al een aantal jaar de binnenkomende Wob-verzoeken. In het volume zien we een licht stijgend beeld: aantallen lopen over 5 jaar op naar bijna 100 verzoeken per jaar.

Jaar	Totaal	Afgehandeld	Nog openstaand ultimo 2022
2022 **Woo** 1 mei t/m 31 december	**63**	**43** **Binnen termijn 65% - 28** Buiten termijn 35% - 15	**20**
2022 Wob 1 januari t/m 30 april	29		1
2021	96		3
2020	80		1
2019	86		1
2018	71		0

De VNG heeft aangekondigd te gaan meten op een aantal indicatoren in de voortgang van de implementatie van de Woo. Voor het afhandelen van Woo-verzoeken is er één indicator die we vorig jaar zijn gaan meten: *Het percentage verzoeken dat we binnen de wettelijke termijn afhandelen*. De wettelijke termijn is 4 weken, plus eventueel 2 weken verdaging. De norm voor 2022 was dat we minimaal 55% binnen de termijn afhandelden. Daar voldoen we met 65% ruim aan.

Wat hebben we bereikt

Wat is goed gegaan

- In oktober 2021 is de Woo vastgesteld met als ingangsdatum 1 mei 2022. Hiervoor waren alvast middelen gereserveerd. Afgelopen jaar hebben we de coördinator Woo geworven. Per 1 juni is zij gestart.
- De coördinator Woo is tevens programmamanager Op weg naar Open Tilburg. In 2022 is het verdiepend onderzoek uitgevoerd en de programmaopdracht vastgesteld door de nieuwe stuurgroep.
- We zijn gestart met beleidsvoorbereiding door de bestuurlijke richting op te halen via een informeel college in december 2022.
- Het bestaande werkproces voor afhandelen van WOB-verzoeken is aangepast op de Woo. Inmiddels zijn we gestart met rapporteren over de voortgang. Gemeente Tilburg heeft in 2022 de norm gehaald van minimaal 50% afhandeling binnen de wettelijke termijn.
- We zijn gestart met instructie en hebben bij diverse afdelingen de Woo geïntroduceerd.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- We halen en brengen kennis in VNG-verband en met de B5 (Den Bosch, Breda, Eindhoven, Helmond en Tilburg) en gemeente Rotterdam. In november 2022 is de VNG proeftuin Publicatieloket Open OverheidsInformatie (PLOOI) beëindigd en daarmee ook onze deelname aan deze koplopersgroep.

Wat kan beter

- De vraag naar ondersteuning bij het afhandelen van Woo-verzoeken vanuit de organisatie is groot. We hebben nog veel te doen. Hiervoor is een verbeterplan gemaakt. We starten een onderzoek naar organisatorische consequenties van de Woo en werven voor een jaar een Woo-ondersteuner (24u per week).
- De software eAnonimiseren voor het lakken van vertrouwelijke passages werkt nog niet optimaal. We zijn bezig met een gebruikersonderzoek en zetten acties in gang om dit te verbeteren. Dit is een combinatie van techniek en het aanleren van vaardigheden bij gebruikers (“Hoe pas ik uitzonderingsgronden zoals AVG in de Woo toe op openbaar te maken documenten?”).
  Op de langere termijn moet deze software geïntegreerd worden in het applicatielandschap, zodat men met minder handelingen documenten kan lakken.
- Basis voor de Woo is dat informatiehuishouding en procesmanagement op orde is. Dit is nog niet wat het moet zijn en vertraagt ons in ons streven naar meer openheid. Eind 2022 is dit in de stuurgroep benoemd als één van de belangrijke onderwerpen om aan te pakken in 2023. Dit komt ook op andere terreinen terug en is daarom buiten de scope van het programma Op weg naar Open Tilburg geplaatst.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Jaarrekening

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5. Jaarrekening

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Spelregels over waardering en afschrijvingsbeleid zijn vastgelegd in de Financiële beheersverordening 2020 en in de Uitvoeringsregels activa 2020.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij anders is vermeld.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten wordt wel een verplichting opgenomen.

De uitkering gemeentefonds is gebaseerd op de meest recente circulaire van het ministerie van BZK. Voor zover maatstaven nog niet definitief vastgesteld zijn, hanteren wij onze eigen raming. Voor wat betreft het accres gaan wij uit van de laatst verwerkte stand zoals die in de septembercirculaire is opgenomen, overeenkomstig de voorschriften van de commissie BBV.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV het volgende.
Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente.

De verplichte balans-rubrieken uit het BBV die niet van toepassing zijn voor onze gemeente, zijn niet in de balans gepresenteerd.

Grondslagen voor waardering

Vaste Activa

Algemeen
Alle investeringen in maatschappelijk nut worden geactiveerd op basis van de BBV wijziging die met ingang van het boekjaar 2017 is ingegaan. Tot 2017 hanteerde de gemeente Tilburg een gemengde werkwijze waarbij investeringen in maatschappelijk nut gedeeltelijk zijn geactiveerd en gedeeltelijk direct ten laste van de

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

exploitatie in enig jaar zijn verantwoord. Om deze wijziging in beeld te houden is, zoals voorgeschreven in het BBV, in de toelichting op de activa een onderscheid gemaakt in het verloop van activa met maatschappelijk nut vóór 2017 en vanaf 2017. Overigens heeft deze wijziging niet tot andere afschrijvingstermijnen geleid voor investeringen met maatschappelijk nut na 2017 ten opzichte van voor 2017.

Bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief worden in mindering gebracht op de investering volgens de zogenaamde netto-methode. Bijdragen van derden in investeringen met economisch nut vóór 2017 zijn opgenomen volgens de bruto methode. Hierbij werden bijdragen van derden niet in mindering gebracht op het te activeren bedrag, maar als (beklemd) vermogen onder de reserve kapitaallasten opgenomen.

Immateriële vaste activa
Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.
Bijdragen aan activa van derden zijn, voor zover deze zijn geactiveerd, gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. Deze bijdragen worden afgeschreven in een termijn die (maximaal) gelijk is aan afschrijvingsduur van het actief bij de derde.

Materiële vaste activa
Materiële Vaste activa met een meerjarig nut waarvan de aanschafwaarde minus bijdragen van derden meer dan € 25.000,- is, worden onder aftrek van die bijdragen van derden geactiveerd. Vaste activa (met uitzondering van strategische verwervingen) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs, verminderd met de berekende afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen ook een redelijk deel van de indirecte kosten worden opgenomen en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend.
Strategisch verwervingen (aankoop om een grondpositie of gebouw te verwerven in gebieden waarvoor nog geen concrete planvorming bestaat) zijn als volgt gewaardeerd:
- Grond waarderen we tegen de intern getaxeerde waarde gebaseerd op de agrarische waarde.
- Bij opstallen is dit de waarde op basis van een extern taxatierapport of, als dat er (nog) niet is, 70% van de actuele WOZ waarde.

In erfpacht uitgegeven gronden
In Tilburg hebben we de volgende erfpachtvormen:
1. eeuwigdurend met afkoopsom, deze worden tegen registratiewaarde opgenomen.
2. eeuwigdurend met jaarlijkse canon, deze worden tegen eerste uitgifteprijs opgenomen.
3. voortdurend met afkoopsom, deze worden tegen eerste uitgifteprijs opgenomen.
4. voortdurend met jaarlijkse canon, deze worden tegen eerste uitgifteprijs opgenomen.

De ontvangen afkoopsom voor de voortdurende erfpacht (onder 3) is als vaste schuld verantwoord (rentetypisch > 1 jaar). Gedurende de looptijd valt hiervan een evenredig deel vrij.

Afschrijvingsbeleid
De afschrijving op activa vindt lineair plaats vanaf het moment van ingebruikname waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op gronden vindt geen afschrijving plaats. De belangrijkste afschrijvingstermijnen zijn hieronder opgenomen. De volledige lijst is te vinden in de financiële beheersverordening 2020. Afwijkingen ten aanzien van de afschrijvingsmethode en/of afschrijvingstermijn worden vooraf aan de raad ter goedkeuring voorgelegd.

Activasoort	Categorie	Afschrijvingstermijn in jaren
Immateriële Vaste Activa:		

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Investeringsbijdragen activa derden		maximaal gelijk aan afschrijvingsduur van het actief bij derde
Materiële Vaste activa - economisch nut:		
Infrastructurele voorzieningen:	Rioolaansluitingen	30
Parkeren:	Parkeergarages	40
Gebouwen:	Ondergrond	Geen afschrijving
	Opstal (nieuwbouw)	40
	Semi permanent	20
	Technische installaties	15
Afvalinzameling:	Inzamelvoertuigen	10
Vervoermiddelen:	Auto's, fietsen, aanhangwagens	5
ICT voorzieningen:	Smartphone en tablet	2,5
	Laptop	3,5
	Thincliënt en monitor	5
	Servers/netwerkcomponenten	5
Sportvoorzieningen:	Aanleg sportterreinen	25
	Kunstgrasvelden onderlaag	30
	Kunstgrasvelden bovenlaag	10
Overig:	Machines	10
	Vaste inrichting / stoffering	10
	Meubilair / inventaris	10
Materiële Vaste activa - maatschappelijk nut:		
Infrastructuur:	Grond- en sloopwerken	30
	Wegen, straten en pleinen	30
Groen:	Openbaar groen en groen om de stad	20

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Van een deelneming is sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV (artikel 1 BBV).

Vlottende Activa

Voorraden
Onderhanden werk, gronden in exploitatie
De als onderhanden werk opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerkosten.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Voor winstneming hanteren we de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt gerealiseerd naar rato van de realisatie van kosten en opbrengsten t.o.v. de totale raming van kosten en opbrengsten).

Indien verlies wordt verwacht is voor het volledige bedrag van het verwachte verlies een voorziening op nominale waarde getroffen die in mindering is gebracht op de waardering van het onderhanden werk. Indien de getroffen voorziening groter is dan de boekwaarde van een individuele grondexploitatie is het restant van de voorziening dat niet kan worden gesaldeerd met de boekwaarde aan de passiefzijde onder de voorzieningen opgenomen.

Grondbank (met en zonder transformatie) is met ingang van 2016 een nieuwe, door de BBV voorgeschreven categorie en wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere marktwaarde.

De voorraden gereed product en handelsgoederen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs/ vervaardigingsprijs of lagere marktwaarde. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa
Vorderingen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid van vorderingen is een voorziening gevormd en in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen
Liquide middelen zijn tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva

Reserves
De reserves bestaan uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. Spelregels over reserves zijn vastgelegd in de Financiële Beheersverordening 2020.

Voorzieningen
De voorzieningen betreffen schattingen van voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang onzeker is en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan de balansdatum. Voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De onder de voorziening voormalig bestuur opgenomen pensioenvoorziening is berekend op actuariële waardebasis uitgaande van de contante waarde van de toekomstige uitkeringsverplichtingen. Verder worden de volgende voorzieningen gewaardeerd tegen contante waarde: de voorziening aankoop Piusplein 1 en de voorziening aankoop kunstcluster. Door waardering tegen contante waarde kunnen kosten tegen de dan geldende prijzen worden gedekt.
De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die daarover geformuleerd zijn.

Vaste Schulden
Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. Deze schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende Passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Borg en garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn is, buiten telling van het balanstotaal, het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Langjarige verplichtingen
De omvang van de langjarige verplichtingen die zijn aangegaan en niet uit de balans blijken worden in de toelichting op de balans vermeld.

Bedragen in de jaarrekening
Bedragen in de jaarrekening in de balans zijn opgenomen in miljoenen euro's. Het overzicht van baten en lasten en de toelichting daarop zijn in duizenden euro's opgesteld, tenzij anders is aangegeven.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.2 Balans per 31 december 2022

ACTIVA (x € 1 miljoen)	31-12-2022		31-12-2021	
Vaste Activa				
Immateriële Vaste Activa		**5,9**		**5,8**
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	5,9		5,8	
Materiële Vaste Activa		**1.068,9**		**980,5**
Investeringen met economisch nut:				
- Gronden uitgegeven in erfpacht	23,8		20,9	
- Investeringen waarvoor heffing kan worden geheven	148,7		136,4	
- Overige investeringen met een economisch nut	652,1		602,0	
Investeringen met maatschappelijk nut	244,3		221,2	
Financiële Vaste Activa		**60,4**		**55,0**
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- Deelnemingen	8,3		8,4	
Leningen aan:				
- Woningbouwcorporaties	4,5		4,5	
- Deelnemingen	27,2		26,5	
Overige langlopende leningen	7,5		7,8	
Overige uitzettingen > 1 jaar	12,9		7,8	
Totaal Vaste Activa		**1.135,2**		**1.041,3**
Vlottende Activa				
Voorraden		**33,5**		**37,6**
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	32,7		29,0	
Gereed product en handelsgoederen	0,8		8,6	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**103,3**		**118,1**
Vorderingen op openbare lichamen	50,4		41,2	
Uitzettingen in Rijksschatkist looptijd < 1 jaar	2,0		23,5	
Rekening courant verhoudingen met niet financiële instellingen	7,6		8,1	
Overige vorderingen	40,1		42,8	
Overige uitzettingen	3,2		2,5	
Liquide Middelen		**3,3**		**5,0**
Kas	0,0		0,0	
Banksaldi	3,3		5,0	
Overlopende Activa		**66,9**		**40,3**
Nog te ontvangen voorschotbedragen van:				
- Europese overheidslichamen	0,2		-	
- Het Rijk	14,1		0,8	
- Overige Nederlandse overheidslichamen	11,4		10,6	
Overige overlopende activa	41,2		28,9	
Totaal Vlottende Activa		**207,0**		**201,0**
TOTAAL ACTIVA		**1.342,2**		**1.242,3**
Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		0		0

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

PASSIVA (x € 1 miljoen)	31-12-2022		31-12-2021	
Vaste Passiva				
Eigen Vermogen		**862,9**		**826,6**
Reserves				
- Algemene Reserve	49,5		49,7	
- Bestemmingsreserves	752,0		752,4	
Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	61,4		24,5	
Voorzieningen		**29,1**		**31,1**
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	26,0		28,4	
Egalisatievoorzieningen	0,5		0,2	
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	2,6		2,5	
Vaste Schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		**189,0**		**189,9**
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	181,9		182,5	
- Overige binnenlandse sectoren	3,0		3,2	
Waarborgsommen	3,7		3,9	
Vooruitontvangen bedragen met rentetypische looptijd 1 jaar of langer	0,4		0,3	
Totaal Vaste Passiva		**1.081,0**		**1.047,6**
Vlottende Passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**128,4**		**86,7**
Overige kasgeldleningen	75,0		35,0	
Overige schulden	53,4		51,7	
Overlopende Passiva		**132,8**		**108,0**
Verplichtingen	9,0		5,9	
Ontvangen voorschotbedragen van:				
- Europese overheidslichamen	1,7		2,1	
- Het Rijk	66,0		55,9	
- Overige Nederlandse overheidslichamen	3,3		4,3	
Overige overlopende passiva	52,8		39,8	
Totaal Vlottende Passiva		**261,2**		**194,7**
TOTAAL PASSIVA		**1.342,2**		**1.242,3**
Gegarandeerde geldleningen		**2.110,1**		**2.231,2**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.3 Toelichting op de balans

Vaste Activa
Materiële en Immateriële Vaste Activa

Immateriële Vaste Activa	Boek-waarde 31-12-2021	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bij-dragen van derden	Afwaar-dering	Boek-waarde 31-12-2022
Bijdrage activa in eigendom van derden	**5,7**	0,6	0,0	0,2	0,3	0,0	**5,8**
Onderzoek en ontwikkeling	**0,1**	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	**0,1**
TOTAAL	**5,8**	**0,6**	**0,0**	**0,2**	**0,3**	**0,0**	**5,9**

De mutatie in activa van derden betreft investeringen en bijdragen aan fietsenstalling station Tilburg.

Materiële Vaste Activa met *economisch* nut	Boek-waarde 31-12-2021	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bij-dragen van derden	Afwaar-dering	Boek-waarde 31-12-2022
In erfpacht uitgegeven grond	**20,9**	**3,0**	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**23,8**
Gronden en terreinen	20,9	3,0	0,1	0,0	0,0	0,0	23,8
Investeringen waarvoor heffing kan worden geheven	**136,4**	**18,1**	**0,0**	**5,8**	**0,0**	**0,0**	**148,7**
Gronden en terreinen	0,7	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,5
Bedrijfsgebouwen	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Grond-, weg- en waterbouw	123,7	16,0	0,0	3,3	0,0	0,0	136,4
Vervoermiddelen	4,6	1,6	0,0	1,0	0,0	0,0	5,2
Machines en apparaten	0,6	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,5
Overige	6,1	0,5	0,0	1,2	0,0	0,0	5,4
Overige investeringen met economisch nut	**602,0**	**84,5**	**1,5**	**30,8**	**2,1**	**0,0**	**652,1**
Gronden en terreinen	70,0	0,9	0,1	0,8	0,0	0,0	70,0
Bedrijfs-gebouwen	506,2	78,1	1,4	24,0	1,3	0,0	557,6
Grond-, weg- en waterbouw	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Vervoermiddelen	0,4	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0	0,4
Machines en apparaten	7,6	0,6	0,0	1,1	0,0	0,0	7,1
Overige	17,4	4,7	0,0	4,8	0,7	0,0	16,6
TOTAAL	**759,3**	**105,6**	**1,6**	**36,6**	**2,1**	**0,0**	**824,6**

De grootste investeringen in materiële vaste activa met *economisch nut* waren:

- In erfpacht uitgegeven gronden Willem II stadion € 2,6 miljoen
- Gemeentelijke huisvesting € 25,6 miljoen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

- Willem 2 college € 13,8 miljoen
- Parkeergarage Zwijsen € 12,8 miljoen
- Hall of Fame € 5,5 miljoen
- Mindlabs € 4,6 miljoen
- Broedplaats fase 1 en 2 € 2,6 miljoen
- Rueckertbaan noord riolering € 1,5 miljoen
- Spoordijk realisatie sportcentrum € 1,4 miljoen
- De Mortel nieuwbouw € 1,4 miljoen
- Wandelboslaan / Ringbaan West riolering € 1,4 miljoen
- Wilhelminapark 6 aankoop € 1,3 miljoen
- Burgemeestersbuurt riolering € 1,3 miljoen
- Lange nieuwstraat riolering € 1,2 miljoen
- Enschotsestraat aanleg blauwe ader € 1,1 miljoen.

Materiële Vaste Activa met *maatschappelijk* nut	Boek-waarde 31-12-2021	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-dering	Boek-waarde 31-12-2022
Investeringen vóór 2017:							
Grond-, weg- en waterbouw	94,3	0,0	0,0	6,4	0,0	0,0	87,9
Investeringen vanaf 2017:							
Grond-, weg- en waterbouw	126,9	37,3	0,1	5,4	2,3	0,0	156,4
TOTAAL	**221,2**	**37,3**	**0,1**	**11,8**	**2,3**	**0,0**	**244,3**

De grootste investeringen in materiële vaste activa met *maatschappelijk nut* waren*:*

- Asfaltlagen Tilburg noord infra € 2,8 miljoen
- Stadsforum fase 1 € 2,8 miljoen
- Burgemeestersbuurt infra € 2,2 miljoen
- Kernwinkelgebied € 1,8 miljoen
- Kabelgoten in de binnenstad € 1,5 miljoen
- versnellen led verlichting 2022-2026 € 1,5 miljoen
- Beneluxlaan infra € 1,5 miljoen
- speelplekken 2020-2021 € 1,4 miljoen
- Biezenmortelsestraat fietspad € 1,4 miljoen

Bijdrage derden betreft met name een bijdrage vanuit de Provincie Noord-Brabant in het kader van het snelfietsroutes.

Financiële Vaste Activa

Financiële Vaste Activa	31-12-2021	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrijving / Aflossing	Afwaar-deringen	31-12-2022
Deelnemingen:	**8,4**	**0,0**	**0,0**	**0,1**	**0,0**	**8,3**
TWM Holding	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Enexis	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5
Commandiet Tilburg Den Bogerd	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Deelneming Bakertand BV	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Overige	1,2	0,0	0,0	0,1	0,0	1,1

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Financiële Vaste Activa	31-12-2021	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrijving / Aflossing	Afwaar-deringen	31-12-2022
Verstrekte langlopende leningen aan:	**31,0**	**0,8**	**0,0**	**0,1**	**0,0**	**31,7**
Woningbouwverenigingen	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5
Deelnemingen:						
- N.V. Monumenten Beheer Brabant	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
- Enexis Holding NV	18,7	0,0	0,0	0,0	0,0	18,7
- Gate 2	5,0	0,0	0,0	0,1	0,0	4,9
- WOM De:Werkplaats	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
- Bakertand BV	2,2	0,8	0,0	0,0	0,0	3,0
Overige langlopende leningen	**7,8**	**0,1**	**0,0**	**0,4**	**0,0**	**7,5**
Stichting Fontys (kunstcluster)	7,7	0,0	0,0	0,4	0,0	7,3
Overige	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2
Overige uitzettingen > 1 jaar	**7,8**	**6,3**	**0,0**	**1,2**	**0,0**	**12,9**
Startersleningen	1,8	0,0	0,0	0,4	0,0	1,4
Fons (LHFT) Participaties	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0
Zon op je dak	2,1	5,3	0,0	0,3	0,0	7,1
Overige	3,5	1,0	0,0	0,1	0,0	4,4
Totaal Financiële Vaste Activa	**55,0**	**7,2**	**0,0**	**1,8**	**0,0**	**60,4**

Toelichting op belangrijkste mutaties in het verloop van de financiële vaste activa

- Bakertand heeft in 2022 een deel van de lening € 0,8 miljoen opgenomen;
- Er zijn nieuwe leningen verstrekt inzake Energiemaatregelen Sportverenigingen (€ 0,15 miljoen), Zon op je Dak (€ 5,3 miljoen) en SVN startersleningen (€ 0,5 miljoen);
- Deelneming Bemij (-€ 0,45 miljoen) is in 2022 geliquideerd, evenals de daarbij behorende voorziening (€ 0,33 miljoen);
- Fonds participatie Verbo is in 2022 afgewikkeld (-€ 0,4 miljoen).

Vlottende Activa

Voorraden

Voorraden	31-12-2022	31-12-2021
Onderhanden werk:		
- in exploitatie genomen gronden	32,7	29,0
Gereed product en handelsgoederen	0,8	8,6
Totaal	**33,5**	**37,6**

De daling gereed product en handelsgoederen van € 7,9 miljoen wordt veroorzaakt door de verkoop van het Willem II stadion.

Het verloop van de voorraad in exploitatie genomen gronden is als volgt:

Gronden	Boekwaarde 31-12-2021	Toename	Afname	Boekwaarde 31-12-2022
In exploitatie genomen bouwgronden	62,3	7,0	3,0	66,3
Af: voorziening verlieslatende complexen	-37,4	0,3	0,0	-37,1
Grondbank zonder transformatie	3,9	0,0	0,5	3,4
Totaal gronden	**28,8**	**7,3**	**3,5**	**32,6**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Hieronder is op hoofdlijnen opgenomen hoe de toe en afnames in 2022 zijn ontstaan. De grootste toename zit in het project Spoorzone (o.a. bijdrage broedplaats en plan- en apparaatskosten) en Wijkevoort (verwerving grond).
In de paragraaf grondbeleid is een onderbouwing van het geraamde eindresultaat van de grondexploitaties opgenomen. In bijlage II is een overzicht van alle grondexploitaties op projectniveau opgenomen.

Programma	**Toename**	**Afname**
- Programma Spoorzone	2,4 miljoen	-1,6 miljoen
- Programma Piushaven	0,2 miljoen	-0,4 miljoen
- Bouwgrond in exploitatie, fysieke bedrijfsinfrastructuur	2,1 miljoen	4,1 miljoen
- Bouwgrond in exploitatie, woningbouw	2,3 miljoen	1,0 miljoen
TOTAAL	**7,0 miljoen**	**3,0 miljoen**

De verliesvoorziening voor verlieslatende complexen bedraagt € 48,5 miljoen.
Hiervan is € 37,1 miljoen als correctie op de waarde van het onderhanden werk gepresenteerd en € 11,4 miljoen is als voorziening aan de passiefzijde van de balans opgenomen. Dit betreft plannen waar de hoogte van de voorziening groter is dan de boekwaarde van de betreffende grondexploitatie.
In totaal is de verliesvoorziening in 2022 met € 0,3 miljoen afgenomen. Dit is het resultaat van het afsluiten van een aantal plannen en bijstelling van planresultaten.
De mutatie in de grondbank zonder transformatie betreft verkoop van een perceel voor tuingrond en overzetten van gronden die voor het project niet meer nodig zijn naar de post Materiële vaste activa op de balans.

Hieronder zijn voor de bouwgronden in exploitatie de te verwachten nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de parameters en uitgangspunten zoals deze in de paragraaf grondbeleid zijn opgenomen. Het geraamde eindresultaat van de in exploitatie genomen bouwgronden (BIE) bedraagt € 26,6 negatief. Voor verdere informatie over gronden verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.

nog te maken kosten bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)	**31-12-2022**
Verwervingskosten	23,3
Kosten bouw- en woonrijp maken	65,0
Plan- en apparaatskosten	27,7
Rentebijschrijving	0,5
Overige kosten	0,3
Totaal	**116,8**

nog te realiseren opbrengsten bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)	**31-12-2022**
Grondverkoop	145,4
Bijdrage derde/particulieren	1,7
Rijksbijdragen	2,0
Totaal	**149,1**

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan één jaar

Uitzettingen	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2021**
Vorderingen op openbare lichamen	50,4	41,2
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	2,0	23,5
Rekening courant saldi niet financiële instellingen	7,6	8,1
Overige vorderingen	40,1	42,8
Overige uitzettingen	3,2	2,5
Totaal	**103,3**	**118,1**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting op de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De uitzettingen laten een daling zien van € 118,1 miljoen naar € 103,3 miljoen. Dit wordt met name verklaard door een daling in de schatkist van € 21,5 miljoen.

- De vorderingen op openbare lichamen bestaan voornamelijk uit een vordering op het btw-compensatiefonds van € 41,0 miljoen en debiteuren openbare lichamen van € 1,1 miljoen;
- De uitzettingen in 's Rijks schatkist bestaan uit € 2,0 miljoen dit betreft een van overschot liquide middelen gestort in de schatkist;
- De rekeningcourantsaldi met niet financiële instellingen bestaan voornamelijk uit het rekeningcourantsaldo van € 2,9 miljoen met de Tilburgsche Waterleiding Maatschappij en € 3,3 miljoen bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten voor startersleningen;
- De overige vorderingen bestaan uit een aantal grote debiteurenstromen, te weten de debiteuren gemeentelijke heffingen, de debiteuren sociale zaken en overige vorderingen.
  Het totaalbedrag aan openstaande vorderingen bedraagt € 51,3 miljoen (2021: 57,5 miljoen). Deze debiteurenvorderingen zijn gewaardeerd op basis van een inschatting van (on)inbaarheid per balansdatum.
  De voorziening voor oninbaarheid voor deze debiteuren bedraagt € 10,2 miljoen.
  Per saldo bedraagt de waardering van de openstaande vorderingen € 41,1 miljoen). Dit bedrag staat is voor € 1,1 miljoen onder de vorderingen op de openbare lichamen gepresenteerd en voor € 40,0 miljoen onder de overige vorderingen.

Schatkistbankieren (x € 1 mln.)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Drempelbedrag	10,90	10,90	10,90	10,90
Kwartaalcijfers op dagbasis buiten Rijks schatkist aangehouden middelen	1,69	1,57	1,31	1,65
Ruimte onder het drempelbedrag	9,21	9,33	9,59	9,25

Het verplichte schatkistbankieren stelt dat een gemeente verplicht is om (tijdelijke) kasoverschotten boven het drempelbedrag aan te houden bij de Staat. De toetsing hierop vindt plaats op basis van de gemiddelde banksaldi per kwartaal. In 2022 hebben we de norm voor schatkistbankieren niet overschreden.

Liquide Middelen

Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
Kas	0,0	0,0
Banksaldi	3,3	5,0
Totaal	**3,3**	**5,0**

Overlopende Activa

Overlopende Activa	31-12-2022	31-12-2021
Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen	25,7	11,4
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	41,2	28,9
Totaal	**66,9**	**40,3**

Vanwege voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel hebben wij van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog bedragen te ontvangen, deze kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Verloop nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoeging	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2022
Te ontvangen voorschotbedragen van Europese overheidslichamen	**48**	**201**	**68**	**181**
Conecting Europe Facility	0	38	0	38
Interreg: Rhedcoop	48	20	68	0
POP3 Ecologische verbindingszone Tilburg West	0	143	0	143
Te ontvangen voorschotbedragen van het Rijk	**821**	**20.632**	**7.255**	**14.197**
Ex-gedetineerden	7	66	66	7
Trainingsplan verward gedrag	19	-19	0	0
Instandhouding en doorontwikkeling expertisecentra jeugdhulp	1	0	1	0
Onderzoek Uitstroommonitor en Gemengd Wonen	11	0	11	0
Gemeentelijke hulp gedupeerden kinderopvangtoeslag-problematiek	529	469	452	545
Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein herstel- operatie kinderopvangtoeslagaffaire	111	42	0	153
Kwijtschelden Participatiewet hersteloperatie kinder- opvangtoeslag	75	51	0	126
Opvang ontheemden Oekraïne	0	16.333	5.623	10.710
Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers	0	3.601	1.086	2.515
Instandhouding monumenten	0	50	16	34
Verbetering digitale dienstverlening	0	18	0	18
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	68	21	0	89
Te ontvangen voorschotbedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	**10.500**	**907**	**37**	**11.370**
OV netwerk Brabant	6.824	0	0	6.825
Verkeer & Vervoer	18	0	7	10
Herontwikkeling NS Werkplaats	875	0	0	875
Regiodeal Makes and Moves	473	315	0	788
MKB Deal	0	47	30	17
Fietsenstalling station Tilburg	1.245	305	0	1.550
GOB: Ecologische verbindingszone Bels Lijntje	45	16	0	61
GOB: Ecologische verbindingszone Tilburg West	0	216	0	216
Vorstelijk landschap	651	0	0	651
Stappegoor Fietstunnel	369	8	0	377
Totaal	**11.369**	**21.740**	**7.360**	**25.748**

De overige ontvangen en vooruitbetaalde bedragen van in totaal € 41,2 miljoen betreffen voornamelijk:

- Nog te ontvangen gemeentefonds € 10,9 miljoen;
- Nog te ontvangen bedragen facilitair grondbeleid € 10,4 miljoen;
- Overige nog te ontvangen € 7,4 miljoen
- Vooruitbetaalde bedragen € 3,0 miljoen (voornamelijk ICT);
- Vooruitbetaalde subsidie Regiodeal 2020 € 1,9 miljoen;
- Vooruitbetaalde Vennootschapsbelasting (2016,2017,2018,2020,2021,2022) € 1,5 miljoen;
- Nog te ontvangen overig koopsom € 1,3 miljoen;
- Nog te ontvangen PGB 2022 € 1 miljoen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vaste Passiva

Eigen Vermogen

Eigen Vermogen	31-12-2022	31-12-2021
Algemene Reserve	49,5	49,7
Bestemmingsreserves: vrij inzetbaar	194,2	197,4
Bestemmingsreserves: niet vrij inzetbaar	557,8	555,0
Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	61,4	24,5
Totaal	**862,9**	**826,6**

Toelichting op de reserves die het eigen vermogen vormen:

De vrij inzetbare reserves zijn afgenomen met in totaal € 3,2 miljoen.
Enerzijds is de Reserve Incidentele Opgaven toegenomen (€ 11,6 miljoen). Dit heeft hoofdzakelijk te maken met het resultaat vanuit de jaarrekening 2021 (€ 9,7 miljoen) en het resultaat van de Tussenrapportage waarbij het resultaat wat de bovenbandbreedte van de Algemene reserve oversteeg in deze reserve is gestort (€ 6 miljoen).
Anderzijds zijn de volgende reserves afgenomen is de reserve gebiedsparkeren Spoorzone afgenomen € 5,6 miljoen (Parkeergarage Zwijsen),is de risico reserve grondexploitatie afgenomen met € 3,9 miljoen door bijgestelde doorrekeningen van alle grondexploitatieplannen, is de reserve regio deal makes & moves afgenomen met € 2,9 miljoen door uitvoering van projecten en ook de reserve Corona is afgenomen met € 1,2 miljoen door het opvangen van nadelen als gevolg van de corona pandemie.

De niet vrij inzetbare reserves zijn toegenomen met in totaal € 2,8 miljoen. Deze toename zien we met name terug bij de reserve kapitaallasten hieraan is € 8,9 miljoen toegevoegd ten behoeve van toekomstige afschrijvingslasten investeringen. Daar tegen over staat dat aan de Beleggingsreserve 2000 € 4,5 miljoen is onttrokken onder andere ten behoeve van de begrote voeding reserve herstructurering erfpacht.

Nieuwe en vervallen reserves:
In 2022 zijn de volgende reserves vervallen:
B.002 Reserve Duurzame Investeringen
B.005 Reserve Openbaar Vervoer
B.032 Reserve Veiligheidsbeleid

In 2022 is één nieuwe reserve ingesteld:
B.038 Reserve Regionale Opgaven Arbeidsmarktregio

Bij de Programmabegroting 2023 is nog een aantal nieuwe reserves ingesteld. Deze reserves zijn echter pas per 1 januari 2023 ingesteld.

Hierna volgt een overzicht met het verloop en doel van de reserves.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Reserves		Saldo 31-12-2021	Bestemming resultaat 2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Doel reserve
A.001	Algemene reserve	49,7	0,7	6,5	7,4	49,5	De Algemene Reserve is een reserve die bedoeld is als financiële buffer en maakt daarmee onderdeel uit van het weerstandsvermogen.
Totaal A: Algemene Reserve		**49,7**	**0,7**	**6,5**	**7,4**	**49,5**	
B.001	Reserve Incidentele Opgaven (RIO)	17,9	9,6	7,0	5,0	29,5	Ten laste van deze reserve worden onder bepaalde voorwaarden bijdragen gedaan aan belangrijke incidentele (investerings)projecten.
B.002	Reserve Duurzame investeringen	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	Dekking van kosten van duurzame investeringen.
B.003	Reserve Ontwikkeling Informatisering	1,8	0,0	1,1	0,6	2,3	Initiëren van noodzakelijke (gemeentebrede) vernieuwingsimpulsen op het gebied van informatisering.
B.005	Reserve Openbaar vervoer	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	Realisering van Openbaar Vervoer (Stadsdienst en Collectief vraagafhankelijk vervoer).
B.006	Reserve Volkshuisvesting	0,9	0,0	0,0	0,4	0,5	Verlenen van bijdragen aan projecten die passen binnen de werkza a mheden van artikel 11 en 12 van het Besluit Beheer Sociale Huursector. Bijdragen worden vooral ingezet voor noodzakelijke, niet reguliere en onrendabele investeringen in de Tilburgse volkshuisvesting. In het Convenant Wonen 2015-2020 is afgesproken om de middelen in te zetten voor het ondersteunen van daarin vermelde ambities.
B.007	Reserve Bodem- en geluidsanering	9,4	0,0	0,0	0,5	8,9	Dekking van de kosten van bodemonderzoek en -sanering en voor het verstrekken van bodeminformatie zoals beschreven in de ISV-Bodemsa neringsprogra mma's en convenanten met het Rijk; Aanpak knelpunten bodemonderzoek en - sanering; Sanering A-lijst geluid; Uitvoeren luchtkwaliteitsmaatregelen.
B.008	Reserve Herstructurering uit erfpacht	24,5	0,0	5,8	6,9	23,4	Financiering van de herstructurering, revitalisering en vernieuwing van de bestaande stad, in het bijzonder de sociale woningbouw betreffende.
B.009	Reserve Natuurontwikkeling	2,9	0,0	1,4	1,8	2,5	Realisatie van zowel natuurversterkings-, als compensatieprojecten in stadsregionale parken en ecologische verbindingszones om de stad.
B.010	Reserve Bomen	0,7	0,0	0,1	0,2	0,6	Het duurzaam in stand houden van waardevolle en monumentale bomen van zowel particulieren als gemeente.
B.011	Reserve Betaald parkeren	15,0	0,0	5,3	2,2	18,1	Deze reserve is bedoeld om de toekomstige ontwikkelingen en exploitatieresultaten van de gesloten parkeerexploitatie te dekken. De reserve wordt gevoed door positieve exploitatieresultaten en overige incidentele inkomsten. Qua aard is de reserve vergelijkbaar met de Algemene Reserve Grondexploitatie voor de gesloten grondexploitatie.
B.012	Reserve Revolverend fonds gemeentelijke gebouwen en installaties	2,2	0,0	0,0	0,0	2,2	Stimuleren van energiebesparende maatregelen in gemeentelijke gebouwen en installaties.
B.014	Reserve Lokaal Herstructurering	3,2	0,0	0,0	0,1	3,1	Bevordering van herontwikkeling op private bedrijfskavels (met een onrendabele top of met winstpotentie) van verouderd bedrijfsmatig vastgoed. Projecten die momenteel vanuit de markt (nog) niet kunnen en/of worden opgepakt vanwege onvoldoende verwa cht rendement, kunnen vanuit het fonds (mede) worden ondersteund waardoor ontwikkeling wel interessant wordt. Met de herontwikkel ing worden maatscha ppelijke doelstellingen afgesproken, waarmee het publieke belang wordt gediend.
B.016	Res Gebiedsgericht grondwaterbeheer	2,1	0,0	0,0	0,0	2,1	Bij gebiedsgericht grondwaterbeheer (Ggb) wordt door de initiatiefnemers in de bouw grondwaterverontreiniging tegen een vergoeding overgedragen aan de gebiedsbeheerder. Het doel van deze reserve is het beschikbaar houden van ontvangen vergoedingen van genoemde initiatiefnemers evenals van overige baathebbers zoals initiatiefnemers van Warmte Koude Opslag en bouwputbemalingen die om een bijdrage worden gevraagd. De gebiedsbeheerder gebruikt deze middelen voor de aanleg en het instandhouden van het meetnetwerk Ggb evenals voor monitoring en zo nodig te nemen maatregelen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Reserves		Saldo 31-12-2021	Bestemming resultaat 2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Doel reserve
B.017	Res Stim innov rg Arbeidsmarkt	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	Bevorderen van innovatie op de regionale arbeidsmarkt, zoals overeengekomen in het Ondernemersakkoord in 2012 met de Triple Helix-partners (Ondernemers-Onderwijs-Overheid).
B.019	Res Detailhandelsfonds	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	Verbeteren van de kwaliteit en vitaliteit van de detailha ndelsstructuur in Tilburg.
B.020	Res Cofinancieringsfonds	7,9	0,0	0,0	1,0	6,9	Het fonds is bedoeld voor de fina nciering van de eigen bijdrage aan de te realiseren projecten en de dekking van de voorbereidingskosten van aanvragen die door de gemeente Tilburg e.a. worden ingediend.
B.022	Res Gemeentelijke Huisvesting	3,1	0,0	2,4	2,8	2,7	Dekking van een deel van de programmakosten van de renovatie van stadska ntoren 1 en 2, de implementatie van Het Nieuwe Werken en kosten voor tijdelijke huisvesting die hiermee verband houden.
B.025	Res Gebiedsexploitatie/ Facilitair Grond	3,9	0,0	0,0	0,8	3,1	Reserveren van gemeentelijke bijdragen voor gebiedsontwikkelingen (geen BIE) en facil iterend grondbeleid.
B.027	Res Regionaal Fonds Arbeidsmarkt	3,6	0,0	0,0	0,3	3,3	Het financieren van regionale activiteiten aan een brede groep van mensen met een afstand tot de arbeidsma rkt.
B.028	Res Fraudebestrijding	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	De bij de gemeente Tilburg ondergebrachte middelen van het voormalig Regionaal Coördinatiepunt Zuidwest en Landelijk Kenniscentrum Fraudebestrijding t.b.v. fraudebestrijding op landelijk en regionaal niveau.
B.030	Res investeringsfonds Sociaal Domein	4,0	0,0	0,0	0,5	3,5	Het doel van deze reserve is enerzijds het creëren van een begrotingsevenwicht, a nderzijds het creëren van maatscha ppelijke impact en effectievere en efficiëntere uitvoering van de vraagstukken uit de transformatie in het sociaal domein. Dezxe reserve is inmiddels vervallen.
B.031	Res investeringsfonds Klimaat	20,2	0,0	4,1	3,5	20,8	De reserve wordt ingezet voor activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen die gesteld zijn in het kader van de duurzame stad: energietransitie, circulaire economie en klimaatada ptatie. Het beoogt daarmee een klimaatneutrale, klimaatbestendige en volledig circulaire stad in 2045.
B.032	Reserve Veiligheidsbeleid	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	De middelen in de Reserve Veiligheidsbeleid zijn bestemd voor uitvoering van het Integraal Veiligheidsplan 2019-2022.
B.033	Bestemreserve Gebiedsparkeren SPZ	5,6	0,0	1,3	6,9	0,0	Het realiseren van parkeervoorzieningen voor gebruikers van(uit) de Spoorzone.
B.034	Res Regio Deal Makes & Moves	7,0	0,0	0,0	2,9	4,1	In deze reserve worden de ontvangen Rijksmiddelen en de Tilburgse bijdra ge aan de Regiodea l Ma kes & Moves gestort ter uitvoering van de Regiodeal Midden- en West Brabant.
B.036	Reserve Corona	13,2	0,0	6,2	7,4	12,0	Het opva ngen van na delen a ls gevolg van de corona pa ndemie. Er worden 2 soorten nadelen onderkend als gevolg van corona. Enerzijds hogere kosten door (steun)maatregelen en anderzijds lagere opbrengsten. Via deze reserve worden de nadelen verrekend met compensatiemiddelen die vanuit het Rijk worden ontvangen en eigen middelen die via raadsbesluiten beschikbaar zijn gesteld. Hogere kosten door maatregelen kunnen bestaan uit lokale maatregelen waarvoor geen Rijkscompensatie wordt ontvangen en maatregelen waarbij de Rijkscompensatie van onvoldoende omvang bl ijkt te zijn. Specifieke uitkeringen, die met het Rijk worden afgerekend, zijn geen onderdeel van en worden niet betrokken bij deze reserve.
B.037	Reserve Risico Gebouwenexploitatie	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8	Reserveren van geld om mogelijke risico's binnen gebouwenexploitatieprojecten op te kunnen vangen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Reserves		Saldo 31-12-2021	Bestemming resultaat 2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Doel reserve
B.038	Reserve Regionale opgaven arbeidsmarktregio	0,0	0,0	1,4	0,3	1,1	In de rol van centrumgemeente in de arbeidsmarktregio ontvangt de gemeente Tilburg middelen voor het realiseren van doelstellingen en projecten in de arbeidsmarktregio. Het doel van deze reserve is het financieren van de regionale opgaven voor de a rbeidsmarktregio Midden-Brabant
C.021	Res Risico's grondexploitatie	45,8	0,0	0,0	3,9	41,9	Reserveren van geld (als weerstandsvermogen) om mogelijke risico's binnen grondexploitatieprojecten op te kunnen vangen.
	Totaal B: Bestemmingsreserves vrij inzetbaar	**197,4**	**9,6**	**36,1**	**48,9**	**194,2**	
C.001	Bestemmingsreserve Gaswinstuitkering	46,1	0,0	0,0	0,0	46,1	Deze reserve maakt onderdeel uit van de financieringsconstructie van de gemeente Tilburg. Door de vorming van deze reserve bij de afkoop van de gaswinstuitkering is de keuze gemaakt om de inkomende middelen als interne financiering te gebruiken om externe leningen af te lossen en lopende en nieuwe projecten niet met externe financiering te bezwa ren. De rentetoevoeging aan deze reserve is tot en met 2017 gebruikt om de wegvallende gaswinstuitkering te compenseren.
C.002	Bestemmingsreserve verkoop Essent	201,8	0,0	0,0	2,2	199,6	Deze reserve maakt onderdeel uit van de fina ncieringsconstructie van de gemeente Tilburg. Door de vorming van deze reserve bij de verkoop van de aandelen van Essent is de keuze gemaakt om de inkomende middelen als interne financiering te gebruiken om externe leningen af te lossen en lopende en nieuwe projecten niet met externe financiering te bezwa ren. De rentetoevoeging aan deze reserve is tot en met 2017 gebruikt om de wegvallende dividenduitkering te compenseren.
C.004	Reserve Stimuleringfonds hergebruik historische panden	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6	Het stimuleren van hergebruik van historische panden waardoor deze behouden blijven.
C.005	Reserve Startersleningen	0,7	0,0	0,1	0,1	0,7	Stimuleren van de koop van woningen door starters.
C.006	Reserve Aanloopverliezen/ onrendabele top nieuwe parkeergarages	10,5	0,0	0,5	0,6	10,4	Opvangen van aanloopverliezen en het afdekken van de onrendabele top van nieuwe parkeergarages die de gemeente in exploitatie neemt.
C.007	Beleggingsreserve Bouwfonds	21,5	0,0	0,0	1,5	20,0	Met gebruikmaking van een speciale financieringsconstructie van de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) zijn in 1997 83.580 aandelen verworven. Deze 83.580 aandelen zijn in 2000 verkocht. Deze reserve dient ter dekking van de wegvallende jaarlijkse (rente)uitkering en zal vanaf 2021 geleidelijk in 30 jaar in omvang afnemen.
C.008	Beleggingsreserve 2000	40,9	0,0	0,0	4,5	36,4	De vrijkomende middelen uit de verkoop van erfpachtcanons en de aanvullende opbrengst door de omzetting van sociale huur in sociale koop worden gestort in de Beleggingsreserve 2000. Na het wegvallen van de rentetoevoeging met ingang van 2018 is het beleggingsdoel komen te vervallen. Het huidige doel van de reserve is om de contractuele afspraak met de woningcorporaties na te komen en de 2e geldstroom te reserveren.
C.011	Reserve kapitaallasten	166,4	0,0	15,9	7,0	175,3	Het reserveren van bijdragen aan vaste activa vanuit reserves en (tot 2017) vanuit bijdragen van derden die niet in directe relatie staan met het actief, ter dekking van de uit deze investering voortvloeiende meerja rige kapitaallasten.
C.012	Overhevelingsreserve	0,0	**14,1**	0,8	14,1	0,8	Doel van deze reserve is het overhevelen van budgetoverschotten als gevolg van de overloop van activiteiten naar het volgende boekjaar.
B.039	Algemene bedrijfsreserve grondexploitat	21,5	0,0	13,3	12,1	22,7	Het doel van de Algemene bedrijfsreserve grondexploitatie is het vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen in de resultaten op de grondexploitaties en op het strategisch grondbezit en - bij voldoende saldo - nieuwe gebiedsontwikkelingen mogelijk te maken. Winsten en verliezen worden ten gunste of ten laste van de Algemene bedrijfsreserve grondexploitatie gebracht.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Reserves		Saldo 31-12-2021	Bestemming resultaat 2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Doel reserve
C.013	Reserve Meerjarenprogramma openbare ruimte	3,4	0,0	1,7	3,4	1,7	Doel van deze reserve is het overhevelen van restantbudgetten van het door de Raad vastgestelde meerjarenprogramma.
C.016	Reserve Bovenwijkse voorzieningen	17,3	0,0	2,3	1,0	18,6	Het doel van deze reserve is om een deel van de kosten van de aanleg van bovenwijkse voorzieningen te dekken door een bijdrage vanuit de nog te realiseren bouwprojecten. Zowel via particuliere a ls gemeentelijke grond expl oita ties.
C.017	Egalisatiereserve Rioolheffingen	11,0	0,0	0,9	0,4	11,5	Afwijkingen in de exploitatie verband houdende met rioleringen verrekenen in de (toekomstige) tarieven van de rioolheffing.
C.018	Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing	13,3	0,0	2,0	1,9	13,4	Afwijkingen in de exploitatie verband houdende met afvalverwijdering van huishoudens verrekenen in de (toekomstige) tarieven afvalstoffenheffing.
Totaal C: Bestemmingsreserves niet vrij inzetbaar		**555,0**	**14,1**	**37,5**	**48,8**	**557,8**	
TOTAAL RESERVES		**802,1**	**24,4**	**80,1**	**105,1**	**801,5**	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Voorzieningen

Voorzieningen	Saldo 31-12-2021	Toe-voeging	Aan-wending	Vrijval	Saldo 31-12-2022
Voorzieningen, verplichtingen, verliezen en risico's	28,4	1,4	2,6	1,2	26,0
Egalisatievoorzieningen	0,2	3,4	3,1	0,0	0,5
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	2,5	1,0	0,9	0,0	2,6
Totaal Voorzieningen	**31,1**	**5,8**	**6,6**	**1,2**	**29,1**

Het totaal van de voorzieningen is in 2022 met 6,43% gedaald van € 31,1 miljoen naar € 29,1 miljoen. De belangrijkste mutaties zijn zien we in de voorziening onderhoud gemeente gebouwen, aan deze voorziening is € 3,4 miljoen toegevoegd en € 3,1 miljoen onttrokken ten behoeve van toekomstige en uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden. Daarnaast is de voorziening Grondexploitatie Facilitair is afgenomen met € 1,5 miljoen vanwege minder te verwachten tekorten op faciliterende grondexploitatieplannen.

In 2022 is de Voorziening Verlofsparen ingesteld. In deze voorziening is echter nog geen bedrag gestort. Verder zijn geen voorzieningen ingesteld of vervallen.

Hierna volgt een overzicht met het verloop, aard en doel van de voorzieningen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Reserves	"Saldo	Saldo 31-12-2021	Toevoeging 2022	Aanwending 2022	Vrijval 2022	Saldo 31-12-2022	Doel voorziening
	Voorzieningen, verplichtingen, verliezen en risico's						
V.001	V.001 Voorziening Voormalig personeel	1,2	0,6	0,7	0,1	1,0	De voorziening voormalig personeel is ingesteld om aan de verplichtingen (pensioenrechten, wachtgeldverplichtingen(die verband houden met voormalig personeel te kunnen voldoen.
V.002	V.002 Voorziening Voormalig bestuur	9,7	0,1	0,4	1,1	8,3	In deze voorziening worden de te verwachten kosten van de wachtgeldregeling voormalige wethouders alsmede de pensioenopbouw van huidige en voormalige wethouders gepresenteerd.
V.009	V.009 Voorziening Aankoop Piusplein 1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,7	Financiering van de jaarlijkse huurpenningen van het voormalige pand Piusplein 1 (in verband met de realisatie van de Emmapassage(.
V.010	V.010 Voorziening Aankoop kunstcluster	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	Financiering van de jaarlijkse compensatieverplichting in verband met de waardevermindering van het pand van de RK parochie Binnenstad in verband met de realisatie van het kunstcluster 1e fase.
V.046	V.046 Voorziening Gara ntiebudget Traverse	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Het garantiebudget dient als garantie voor gelden van cliënten van Traverse waarvoor het niet mogelijk is om (direct(een beheer- en leefgeldrekening te openen.
V.051	V.051 Voorziening GE Facilitair	4,3	0,7	1,4	0,0	3,6	Deze voorziening is gevormd voor faciliterende plannen grondexploitatie waarvan de verwachte te maken kosten hoger zullen zijn dan de van derden hiervoor te ontvangen bijdragen.
V.054	V.054 Voorziening VPB plicht	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	Doel van de voorziening is het voorzien van mogelijk in de toekomst nog door de Belastingdienst op te leggen aanslagen Vpb over voorbije jaren.
V.055	V.055 Voorziening Herziening BTW	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	Doel van de voorziening is te voorzien in terugbetaling van de teveel verrekende btw op investeringen in roerende (duurzame(en onroerende zaken ten gevolge van een fiscale wijziging in het gebruik over de nog resterende jaren van de betreffende herzieningsperiode.
V.059	V.059 Voorziening Verlieslatende Plannen	11,5	0,0	0,0	0,0	11,5	Deze voorziening is ingesteld voor de grondexploitatieprojecten waarvan de individuele voorziening groter is dan de boekwaarde van de betreffende bouwgrond in exploitatie.
V.060	V.060 Voorziening verlofsparen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	In de CAO gemeenten 2021-2022 is opgenomen dat medewerkers verlof kunnen sparen (artikel 6.3(. Nieuw t.o.v. eerdere CAO's is dat de verlof-spaaruren niet verjaren. Hierdoor kunnen verlofstuwmeren ontstaan. Een werknemer mag maximaal 3.600 uur verlofsparen. Dat is voor een fulltimer 2 jaar. Aangezien verlofsparen een arbeidskosten gerelateerde verplichting is waarbij sprake is van niet voorspelbare op- en afbouw van verlofuren is
	Totaal Voorzieningen, verplichtingen, verliezen en risico's	**28,4**	**1,4**	**2,6**	**1,2**	**26,0**	
	Egalisatievoorzieningen						
V.012	V.012 Voorziening Onderhoud gemeente gebouwen	0,2	3,4	3,1	0,0	0,5	De voorziening strekt tot het gelijkmatig verdelen van de onderhoudsuitgaven over een vooraf gesteld aantal jaren. Dit wordt bereikt door het storten van een jaarlijks normbedrag, waardoor fluctuaties in de onderhoudsuitgaven binnen de exploitatie beperkt blijven.
	Totaal Egalisatievoorzieningen	**0,2**	**3,4**	**3,1**	**0,0**	**0,5**	
	Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden						
V.042	V.042 Voorziening Afvalstoffenheffing	0,0	0,4	0,1	0,0	0,3	Het beschikbaar houden van niet aangewende middelen derden die betrekking hebben op de afvalstoffenheffing.
V.043	V.043 Voorziening Rioolheffing	2,3	0,6	0,8	0,0	2,1	Het beschikbaar houden van niet aangewende middelen derden die betrekking hebben op de riool heffing.
V.058	V.058 Voorziening Beklemde Middelen	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	In deze voorziening worden ontvangen bedragen van derden opgenomen die beklemd zijn voor een specifiek doel.
	Totaal Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	**2,5**	**1,0**	**0,9**	**0,0**	**2,6**	
TOTAAL VOORZIENINGEN		**31,1**	**5,8**	**6,6**	**1,2**	**29,1**	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste Schulden	31-12-2021	Vermeer-deringen	Aflossingen	31-12-2022
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	182,5	0,0	0,6	181,9
- Overige binnenlandse sectoren	3,2	0,0	0,2	3,0
Waarborgsommen	3,9	0,6	0,8	3,7
Vooruit ontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	0,3	0,1	0,0	0,4
Totaal	**189,9**	**0,7**	**1,6**	**189,0**

Door reguliere aflossingen zijn de schulden afgenomen, daarnaast is de LHFT participatie bij de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) in 2022 afgewikkeld (€ 0,15 miljoen).

Vlottende Passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Netto-vlottende Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-12-2022	31-12-2021
Overige kasgeldleningen	75,0	35,0
Overige schulden	53,4	51,7
Totaal	**128,4**	**86,7**

In verband met de financieringsbehoefte was eind 2022 voor een bedrag van € 75 miljoen aan kasgeld opgenomen.

De post overige schulden van € 53,4 miljoen zijn momentopnames per 31 december en bestaan onder andere uit openstaande crediteuren (€ 31,8 miljoen), verschuldigde subsidies (€ 6,0 miljoen), verschuldigd Rijk (€ 3,1 miljoen), verschuldigde bedragen Regiotaxi (€ 1,2 miljoen), verschuldigde bedragen Taskforce Regionale Informatie- en Expertise Centrum Brabant-Zeeland (TF RIEC € 1,5 miljoen) en overige verschuldigde bedragen (€ 10,4 miljoen).

Overlopende passiva

Overlopende passiva	31-12-2022	31-12-2021
Verplichtingen	9,0	5,9
Ontvangen voorschotbedragen Europese en Nederlandse overheidslichamen	71,0	62,3
Overige overlopende passiva	52,8	39,8
Totaal	**132,8**	**108,0**

Toelichting op de overlopende passiva
De overlopende passiva zijn toegenomen van € 108,0 miljoen naar € 132,8 miljoen. Deze toename van € 34,8 miljoen wordt met name veroorzaakt door een toename van de ontvangen voorschotbedragen van overheden met € 8 miljoen (zie specificatie hieronder). De verplichtingen stegen met € 3,1 miljoen, dit betreft aangegane verplichtingen met derde partijen waarvoor we nog geen facturen hebben ontvangen. De grootste mutatie zien we bij de overige overlopende passiva

Onder de overige overlopende passiva zijn posten opgenomen voor onder andere:
- Verschillende posten onder de overige overlopende passiva (€ 22,3 miljoen). Dit betreffen voornamelijk nog te betalen zorgkosten (WMO begeleiding en beschermd wonen en Jeugdzorg);
- Nog af te dragen loonheffing en sociale lasten personeel (€ 13,5 miljoen);
- Vooruit ontvangen of vooruit gefactureerde bedragen inzake faciliterend grondbeleid (€ 4,7 miljoen). Dit zijn exploitatiebijdragen van derden die hoger zijn dan de kosten die op balansdatum gerealiseerd zijn.
- Vooruit ontvangen koopsommen (€ 2 miljoen);
- Nog te betalen cliënten sociale zaken (€ 1,6 miljoen);
- Nog af te dragen btw over december 2022 (€ 0,5 miljoen).

De ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten in volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Ontvangen voorschotbedragen Europese en Nederlandse overheidslichamen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2021	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Boekwaarde 31-12-2022
Ontvangen voorschotbedragen van Europese overheidslichamen	**2.075**	**645**	**1.038**	**1.683**
ELENA	540	0	0	540
Dignity	53	0	19	34
ESF regio Midden-Brabant	167	0	167	0
REACT-EU regio Midden-Brabant	327	556	404	479
Interreg: Empowering Youth through Entrepreneurial Skills	5	70	45	30
Interreg: Rhedcoop	0	20	0	20
UIA (Urban Innovative Actions): ForwArt	983	0	403	580
Ontvangen voorschotbedragen van het Rijk	**55.870**	**38.246**	**28.074**	**66.044**
Spoorse doorsnijdingen Spoorzone	1.694	0	0	1.695
RMC 2017-2020	678	0	0	677
RMC 2020-2021	38	0	38	0
Gevelmaatregelen B-lijst	198	0	-164	362
Volwasseneducatie	189	1.829	1.585	432
Regionale aanpak Voortijdig Schoolverlaten	24	0	0	23
Aanpak Geweld	20	0	0	20
Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	1.574	9.657	10.053	1.179
Stimulering Sport 2019-2023	519	2.025	2.515	29
Goed verhuurderschap	405	0	93	313
MKB-deals	311	0	219	91
Wilhelminakanaal fase 1,5	4.750	0	0	4.750
Preventieve aanpak BOTOC (Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit)	430	500	547	383
Stimulering Verkeersveiligheidsmaatregelen (VVM)	2.901	0	317	2.584
Aanpak Radicalisering	102	279	91	291
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO)	268	0	268	0
Sportakkoord	345	226	341	229
Verbeterplanning GI's	83	0	83	0
Medicinale HeroÏnebehandeling	31	653	684	0
Huisvesting kwetsbare groepen	139	0	22	118
RMC 2021-2024	2	1.017	980	39
VSV 2020-2024	31	520	484	67
Woningbouwimpuls Stappegoor	10.196	0	0	10.196
Ventilatie in scholen	2.225	333	1.213	1.345
Volkshuisvestingsfonds Wandelbos	11.984	0	0	11.984
Nationaal Programma Onderwijs	823	1.976	1.351	1.448
Verbetering Digitale Dienstverlening	73	0	73	0
Open driemilieusvoorziening	10.748	0	15	10.733
Huisvesting aandachtsgroepen	1.000	0	0	1.000
Huisvesting aandachtsgroepen (meerjarig)	0	182	0	182
Schone Luchtakkoord	762	368	179	951
Doorbraakaanpakschakelteam/makelaarsfunctie	167	0	80	87
Reductie energiegebruik woningen	3.160	0	3.159	0
Aanpak energiearmoede	0	5.324	206	5.118
Flex- en transformatiewoningen	0	5.100	0	5.100

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Ontvangen voorschotbedragen Europese en Nederlandse overheidslichamen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2021	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Boekwaarde 31-12-2022
Geweld hoort nergens thuis	0	75	73	2
Inburgering	0	1.406	643	763
Lokale preventieakkoorden	0	135	134	1
Onderwijs huisvesting Oekraïne	0	450	228	222
Onderwijsroute	0	191	26	164
Onderzoek uitstroommonitor en gemengd wonen	0	20	10	10
Proeftuinen- toekomstscenario Hart van Brabant	0	800	0	800
Regionaal mobiliteitsteam Midden-Brabant	0	358	323	35
Specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	0	1.888	1.868	20
Stimulering Verkeersveiligheidsmaatregelen (VVM) 2022-2023	0	712	0	712
Tussenvoorziening gemeente Tilburg	0	629	140	489
Uitvoeringskosten sanering verkeerslawaai	0	541	196	346
Versterking cliëntondersteuning	0	50	0	50
Voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit	0	1.000	0	1.000
Ontvangen voorschotbedragen overige Nederlandse overheidslichamen	**4.309**	**1.916**	**2.940**	**3.284**
Verkeer & Vervoer	1.221	762	1.060	924
Snelfietsroute Tilburg-Waalwijk	973	0	428	543
Midden- en West-Brabant Makes & Moves	1.554	0	630	924
Ondersteuning Ondernemers Regio Midden Brabant	44	0	-12	56
Talent Kenniseconomie	272	517	477	311
MKB Deal Midden Brabant	8	30	38	0
Hybride Leeromgeving Spoorzone	100	0	0	100
SBO Wijkgericht aanpak	101	300	261	140
A+O Fonds	36	25	59	2
Klimaatlandgoed Zwaluwenbunders	0	283	0	283
Totaal	**62.254**	**40.807**	**32.052**	**71.011**

Gegarandeerde geldleningen

Gegarandeerde geldleningen (x € 1 miljoen)	Oorspronkelijk leningbedrag	Aantal leningen	Lening percentage	31-12-2022	31-12-2021
Woningcorporaties (WSW)	1.309,5	173	Van -0,29% tot 5,057%	1.384,6	1.295,0
Hypotheekgarantie (WEW) *)	n.b.	4.647	div.	716,0	929,0
Sportgaranties (SWS)	2,4	9	Van 2,2% tot 4,45%	0,6	0,7
Particulieren	n.b.	244	div.	2,0	2,7
Met contragarantie				**2.103,2**	**2.227,4**
Zorginstellingen	32,8	2	Van 4,3% tot 4,6%	1,4	2,6
Kredieten schuldhulpverlening	variabel	925	variabel	1,0	1,3
Willem II	5,8	1	**	4,6	0,0
Zonder contragarantie				**7,0**	**3,9**
Totaal gegarandeerde leningen				**2.110,2**	**2.231,3**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

*) Cijfers zijn pas medio jaar t+1 beschikbaar. Gepresenteerde cijfers betreffen dus standen per ultimo 2021 en 2020.
**) niet opgenomen wegens bedrijfsgevoelige informatie

De gemeente Tilburg kent gegarandeerde geldleningen met contragarantie waarbij een derde partij mede garant staat en leningen zonder contragarantie waarvoor de gemeente alleen garant staat.

Leningen met contragarantie
- Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
De gegarandeerde geldleningen aan woningbouwcorporaties zijn ondergebracht bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Om te voorkomen dat WSW een aanspraak krijgt op zijn borgstelling zijn er verschillende vangnetten en buffers. Corporaties die niet voldoen aan de kredietwaardigheidseisen komen voor sanering in aanmerking. Deze saneringssteun wordt opgebracht door de sector zelf en geaccordeerd door de minister. Het eigen risicovermogen van de WSW is daarna de eerste buffer om aanspraken op de borg op te vangen. Deze reserve kan de WSW aanvullen door het onderpand van de noodlijdende corporatie uit te winnen. De tweede buffer is de onderlinge waarborg van de woningbouwcorporaties. Corporaties voldoen op eerste verzoek 3,85% van hun geborgde schuldrestant aan WSW. De derde buffer bestaat uit de afspraak met Rijk en gemeenten (de achtervang) die indien nodig renteloze leningen beschikbaar stellen.

- Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)
Het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) borgt, met gemeenten en Rijk als gezamenlijke achtervang, verstrekte hypotheken met nationale hypotheekgarantie die tot 1 januari 2011 zijn afgegeven. Als het WEW niet aan haar verplichtingen kan voldoen treedt de achtervang in werking. Het Rijk staat voor 50% garant. De gemeente Tilburg voor 50% van de hypotheekgaranties die in Tilburg zijn afgegeven. Hiervoor verstrekt de gemeente in voorkomend geval renteloze leningen aan het WEW. Vanaf 2011 staat alleen het Rijk nog garant. We zien het garantiebedrag waarborgfonds Eigen woningen teruglopen van € 929 miljoen eind 2020 naar € 716 miljoen eind 2021. Het bedrag per eind 2022 wordt medio 2023 bekend.

- Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)
De sportgaranties zijn ondergebracht bij de Stichting Waarborgfonds Sport. Het Waarborgfonds en gemeente Tilburg staan ieder voor 50% garant voor deze sportleningen.

- Particulieren
De garanties aan particulieren betreffen in het verleden verstrekte hypotheekgaranties voor eigenwoningbezit van particulieren en zijn ondergebracht bij het Waarborgfonds Eigen Woningen. Het risico voor de gemeente is 50% van het verschil tussen de restantschuld en de waarde van de woning bij verkoop. Gezien het verloop van de restantschuld en de waarde van de woningen is het risico op verliezen voor de gemeente uiterst beperkt.

Leningen zonder contragarantie
- Zorginstellingen
Dit betreft leningen aan zorginstellingen waar de gemeente 100% garant voor staat.

- Kredieten schuldhulpverleningen
Dit betreft kredieten die via de Kredietbank Breda aan cliënten in de schuldhulpverlening zijn verstrekt en waarvoor de gemeente 100% garant staat.

- Willem II
Dit betreft een garantie op een lening aan Willem II voor de aankoop van het Koning Willem II Stadion in 2022. De gemeente staat hierbij voor 80% garant.

Betalingen op garantstellingen
In 2022 is er voor een bedrag van € 31.892,- aan betalingen gedaan voor verleende garantstellingen op de kredieten schuldhulpverlening. Deze bedragen worden verhaald op de cliënten schuldhulpverlening en zijn in de balans opgenomen onder de overige vorderingen. Daarnaast zijn geen andere betalingen op garantstellingen gedaan.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Niet uit de balans blijkende verplichtingen en rechten

De gemeente Tilburg is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende verplichtingen en heeft een aantal rechten die niet in de balans zijn opgenomen. De belangrijkste hiervan per einde 2022 zijn:

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

a. *Huurverplichtingen*
Uit hoofde van afgesloten huurcontracten voor o.a. stadskantoren en stadswinkels bestaat er tot een bedrag van € 3,3 miljoen aan huurverplichtingen per ultimo 2022 voor de resterende huurperiodes. De contracten kennen een verschillende looptijd. Verder heeft de gemeente Tilburg een huurgarantie verstrekt aan Koningsoord B.V. waarmee de gemeente garant staat voor de huuropbrengst voor ruimtes die door de Bibliotheek Midden Brabant, Cultureel Centrum de Schalm en de Stadswinkel worden gehuurd. Het betreft een garantie ter hoogte van maximaal € 175.000,- per jaar exclusief indexering voor de duur van 30 jaar. Deze huurgarantie loopt tot 1 september 2047.

b. *Wagenpark*
Voor het wagenpark is er aan resterende leasetermijnen per ultimo 2022 een bedrag van € 602.352,- verschuldigd. Het merendeel van de contracten loopt in 2024 of 2025 af.

c. *Financieringsverplichting De:Werkplaats*
In maart 2021 is op de vaststellingsovereenkomst herontwikkeling De:Werkplaats een allonge bekrachtigd waarin is afgesproken dat de beide aandeelhouders van de BV Werkontwikkelingsmaatschappij Tilburg De:Werkplaats een uitvoeringskrediet ter beschikking stellen in de vorm van een lening van in totaal maximaal € 1 miljoen ten behoeve van (voor)financiering van grondproductiekosten. Ultimo 2022 bedraagt de hoogte van de lening aan de WOM € 0,45 miljoen.

d. *Financieringsverplichting Bakertand BV*
De Raad heeft op 18 december 2017 besloten tot verstrekking van een geldlening aan Bakertand BV (100% deelneming van Gemeente Tilburg) van maximaal € 16,5 miljoen over een periode van 10 jaar (eventueel te verlengen met nog eens 5 jaar). De exacte voorwaarden zijn begin 2018 uitgewerkt in een lening overeenkomst. Per 31-12-2022 is € 3.000.000,- opgevraagd en verstrekt. Op basis van de ondertekende samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Goirle brengt de gemeente Tilburg grond in. Deze wordt naar verwachting gefaseerd geleverd tussen 2023 en 2026.

e. *Afnameverplichting gronden Spoorzone*
Uit de Overeenkomst PPS Werkplaats (VOK) volgt dat er een verplichting is voor de afname van 50% van het te ontwikkelen gebied. Deze overeenkomst heeft betrekking op fase 1, voor in totaal 102.757 m2 BVO (bruto vloeroppervlak). Dit vertegenwoordigt een inbrengwaarde van € 11,7 miljoen (prijspeil 1 juli 2012) dan wel € 15,14 miljoen (prijspeil 1 april 2022). Hiervan is € 8,1 miljoen reeds ingebracht (prijspeil 2012). In het raadsbesluit van 25 maart 2019 (Koersdocument Spoorzone) is besloten dat de gemeente fase 2 zelf gaat ontwikkelen.

f. *Investeringsverplichtingen.*
Per balansdatum zijn er investeringsverplichtingen aangegaan die niet in de balans zijn opgenomen. Deze komen ten laste van 2023 en verder omdat de prestatie pas na balansdatum wordt verricht. Enkel de grootste verplichtingen (> € 1 mliljoen) worden in deze paragraaf benoemd. Dit betreffen investeringen in met name: onderwijsgebouwen voor basis onderwijs en voortgezet onderwijs conform het Meerjaren Integraal Huisvestingsplan (MIHP) (€ 191.9 miljoen) en in projecten € 33 miljoen, waaronder gemeentegebouwen (m.n. verbouwing stadskantoor, parkeergarage zwijsen, Mindlabs en verduurzamen ijssportcentrum (€ 15,7 miljoen), inrichting openbare ruimte, waar onder groot onderhoud burgemeesterbuurt, Lange nieuwstraat en Stadsforum fase 1 (€ 16,8 miljoen).

g. *Aangegane verplichtingen / technische overhevelingen.*
Wij zijn in 2022 voor een bedrag van € 10,2 miljoen aan externe verplichtingen en exploitatiebijdragen aangegaan waarvan uitvoering op balansdatum nog niet is gerealiseerd. De hiervoor beschikbare budgetten zijn niet uitgenut en dit bedrag valt daarom vrij in het resultaat 2022. Omdat deze budgetten wel beschikbaar moeten blijven voor de uitvoering van opdrachten in het volgende boekjaar wordt voor deze zogenaamde technische overhevelingen een voorstel tot resultaatbestemming aan de gemeenteraad voorgelegd.

h. *Regiodeal Makes & Moves*
In juli 2019 hebben het Rijk en de regio Midden- en West Brabant overeenstemming bereikt over de 'Regio Deal Midden- en West-Brabant Makes & Moves'. De Regio Deal kent een investeringsvolume van circa € 130 miljoen. Het rijk draagt maximaal € 10 miljoen bij via een decentralisatie-uitkering. Hierbij is in 2022 het toegestane bedrag voor uitvoeringskosten opgehoogd van € 100.000,- naar € 200.000,-. De provincie Noord Brabant draagt € 2,5 miljoen bij via een subsidie. De gemeenten Breda en Tilburg dragen ieder € 1,25 miljoen bij. In totaal is de omvang van het fonds € 15,0 miljoen. De gemeente Tilburg beheert deze middelen. In 2020 en 2021 zijn 15 van de 17 projecten beschikt. In 2022 heeft 1 nog lopende aanvraag tot een beschikking geleid. Voor 1 project is de opstart niet gelukt en ook in de periode tot 2022 is dit niet haalbaar gebleken; voor dit project is een opvolgend project ingezet dat inmiddels naar tevredenheid verloopt. In totaal is er ultimo 2022 beschikt (€ 14,1 miljoen) en zijn voorschotten (€ 7,9 miljoen) verstrekt.
De rijksbijdrage en de Tilburgse middelen zijn in de reserve Regiodeal Makes & Moves gestort. Het saldo hiervan is ultimo 2022 € 4,1 miljoen. Deze middelen worden komende jaren ingezet voor de Regiodeal.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Niet in de balans opgenomen rechten

i. Ontvangen bankgaranties

Aan de gemeente Tilburg zijn uit hoofde van zekerheidsstellingen voor in totaal € 28,1 miljoen aan bank- en concerngaranties afgegeven in het kader van m.n. verkoop van gebouwen, gronden of uitvoering van grote projecten.

j. Subsidie Mindlabs

Van de Provincie Noord-Brabant hebben we op 3 juli 2019 een subsidiebeschikking ontvangen van maximaal € 1,5 miljoen voor Mindlabs. Deze is bedoeld voor het afdekken van risico's in de eerste 10 jaar van de exploitatie van het gebouw en kan ingezet worden in geval van leegstand en als aanvulling van het verschil tussen de kostprijsdekkende huurprijs en de huurprijs die partijen/derden binnen het ecosyteem MindLabs maximaal kunnen betalen, voor zover dat bedrag lager ligt dan de kostprijsdekkende huurprijs. Ingebruikname vindt plaats vanaf maart 2023.

k. Te ontvangen exploitatiebijdragen faciliterende grondexploitatieplannen

De commissie BBV heeft in de notitie “Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)” de verslaglegging omtrent faciliterende grondexploitatieplannen uitgewerkt. Indien er voor een faciliterend plan een overeenkomst over het kostenverhaal is gesloten, maar nog niet alle verhaalbare kosten zijn gerealiseerd, ontstaat een niet in de balans opgenomen recht. In 2022 zijn er 15 plannen met overeenkomsten waarvoor de kosten nog niet gemaakt zijn (o.a. Wijkevoort faciliteerd, Piushaven fabriekskwartier en ETZ Campusontwikkeling). In totaal betreft het een bedrag van € 16,8 miljoen aan nog te ontvangen exploitatiebijdragen.

l. Afwikkeling TWM

De sinds 2009 lopende procedure omtrent de schadeloosstelling voor de verkoop van de drinkwateractiviteiten van NV TWM aan Brabant Water NV is in 2019 tot definitieve afwikkeling gekomen. In 2021 en 2022 zijn enkele lopende zaken binnen TWM Holding en haar dochters, TWM Gronden en NV TWM afgerond. Er zal nu een besluit worden genomen over de verdere afbouw van de TWM-groep. Verwacht wordt dat een dergelijk besluit in de loop van 2023 tot stand kan komen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.4 Overzicht baten en lasten

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Resultaat

Financiële rekening 2022 (bedragen x € 1 miljoen)	Oorspronkelijke begroting			Gewijzigde begroting			Rekening 2022			Verschil t.o.v. gewijzigde begroting	
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
Lasten en Baten exclusief mutatie reserves											
Programma Inclusieve stad	507,5	-136,3	371,1	588,8	-161,0	427,8	578,1	-169,0	409,2	18,6	V
Programma Duurzame stad	94,6	-25,9	68,7	112,7	-29,8	82,9	105,0	-31,9	73,1	9,9	V
Programma Vitale stad	162,3	-64,1	98,3	170,5	-60,9	109,6	142,4	-52,2	90,2	19,4	V
Programma Samen en dichtbij	63,4	-79,3	-15,9	62,5	-83,9	-21,4	58,7	-84,3	-25,6	4,2	V
Totaal van de programma's	**827,8**	**-305,6**	**522,2**	**934,7**	**-335,7**	**599,0**	**884,1**	**-337,3**	**546,9**	**52,1**	
Algemene dekkingsmiddelen	2,4	-575,6	-573,2	2,4	-645,0	-642,7	2,4	-668,2	-665,8	23,1	V
Overhead	84,9	-0,1	84,8	88,8	-0,1	88,6	83,8	-1,2	82,6	6,0	V
Heffing vennootschapsbelasting	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Bedrag voor onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**915,2**	**-881,3**	**33,8**	**1.025,8**	**-980,8**	**44,9**	**970,3**	**-1.006,6**	**-36,3**	**81,2**	
Mutaties reserves											
Programma Inclusieve stad	0,0	-2,5	-2,5	2,1	-14,2	-12,1	2,1	-11,3	-9,1	3,0	N
Programma Duurzame stad	7,4	-9,4	-2,0	11,3	-21,5	-10,2	14,3	-18,0	-3,7	6,5	N
Programma Vitale stad	9,4	-33,6	-24,1	25,0	-54,0	-29,0	23,6	-35,4	-11,9	17,1	N
Programma Samen en dichtbij	21,6	-26,9	-5,2	37,5	-41,2	-3,6	40,1	-40,5	-0,4	3,2	N
Totaal mutaties reserves	**38,5**	**-72,3**	**-33,8**	**76,0**	**-130,9**	**-55,0**	**80,1**	**-105,2**	**-25,2**	**29,8**	N
Gerealiseerd resultaat	**953,7**	**-953,7**	**0,0**	**1.101,7**	**-1.111,8**	**-10,0**	**1.050,4**	**-1.111,9**	**-61,4**	**51,4**	**V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Resultaatbestemming

Voorstellen aan de raad tot resultaatbestemming (x € 1 miljoen)		Bedrag
Resultaat bij deze jaarrekening t.o.v. de gewijzigde begroting		51,4
A: Voorstellen voor beleidsmatige overhevelingen	-/- 16,3	
B: Voorstellen technische overhevelingen i.v.m. reeds aangegane verplichtingen	-/- 10,2	
Vrij te bestemmen resultaat		24,9
Voorstel resultaatbestemming:		
C: Middelen opvang vluchtelingen Oekraïne storten in de reserve crisisherstelfonds	-/- 5,0	
D: Reservering middelen verlofsparen	-/- 1,5	
E: Middelen doorbraakinitiatieven voor PACT wijken Noord, West en Groenewoud	-/- 0,7	
F: Middelen bestaanszekerheid	-/- 0,6	
G: Middelen impuls jongerencultuur	-/- 0,3	
H: Storting in de algemene reserve	-/- 12,8	
I: Storing in de reserve incidentele opgaven*	-/- 4,0	

Hierna volgt een overzicht met de overhevelingsvoorstellen die aan de raad worden voorgelegd.

I. Overhevelingsvoorstellen	Bedrag x € 1.000
Inclusieve Stad	**2.859**
1. Agenda sociaal 013 (71)	
2. Onderzoek koloniaal verleden (18)	
3. Systeemleren Noord-West (313	
4. Crisismiddelen schoolverlaters en kwetsbare jongeren (815)	
5. Mantelzorgbeleid (50)	
6. Implementatie Breed Offensief (253)	
7. Arbeidsmarktvernieuwing (142)	
8. Aanpak wachttijden (244)	
9. Toekomst scenario kind en gezin (511)	
10. Blokhuismiddelen (377)	
11. Sloopkosten Kazerne (65)	
Duurzame Stad	**252**
12. Geluidsmaatregelen Laarstraat (200)	
13. Geluidsbelastingkaarten (52)	
Vitale Stad	**1.151**
14. Pilot gesloten coffeeshopketen (67)	
15. Kerkenvisies (47)	
16. Uitvoeringsfase Trimodaal Loven (561)	
17. Impulsagenda Emissieloos (280)	
18. Inruilregeling Brom- en snorfietsen (124)	
19. Tijdelijke verkeersmaatregelen Besterdring (72)	
Totaal Samen en Dichtbij	**12.035**
20. Invoeringsmiddelen Wet Kwaliteitsborging Bouw (221)	
21. Rijksmiddelen september en decembercirculaire (11.814)	
Technische Overhevelingen *	**10.223**
Totaal Overhevelingsvoorstellen	**26.520**

*** Toelichting op de technische overhevelingen**

Technische overhevelingen betreft budgetten voor uitvoering van reeds verstrekte externe opdrachten waarvan de uitvoering op balansdatum nog niet is gestart. Deze worden niet als verplichting op de balans opgenomen. Deze budgetten moeten echter wel beschikbaar blijven voor de uitvoering van die opdrachten in het volgende boekjaar. Daarnaast gaat het ook om nog niet gerealiseerde exploitatiebijdragen aan projecten Voor deze zogenaamde technische overhevelingen wordt bij de

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

resultaatbestemming een voorstel tot overheveling gedaan. Het totaalbedrag aan technische overhevelingen in deze jaarrekening bedraagt € 10,2 miljoen. Het betreft hier aangegane interne opdrachten voor projecten voor € 6,8 miljoen, zoals onderhoud van wegen, groenvoorzieningen en ICT. Daarnaast is er vanuit de reguliere budgetten voor € 3,4 miljoen aan externe opdrachten verstrekt die in 2022 nog niet zijn uitgevoerd, maar waarvoor het budget in 2023 wel beschikbaar moet blijven.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Analyse resultaat op hoofdlijnen

Hieronder is het resultaat over 2022 weergegeven waarbij we de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de Najaarsbijstelling 2022 weergeven zoals in deze jaarstukken zijn opgenomen. In de programmaverantwoording van deze jaarstukken zijn per product de financiële afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting uitgebreider toegelicht. Dit is per veld opgenomen in het onderdeel 'wat heeft het gekost'.

Omschrijving (bedrag x € 1 mln.)	Bedrag
I. Saldo oorspronkelijke begroting 2022	0,0 -
VI. Resultaat Tussenrapportage 2022 (t.o.v. oorspronkelijke begroting)	11,9 V
VII. Resultaat Najaarsbijstelling 2022 (t.o.v. Tussenrapportage)	1,9 N
Majeure voor- en nadelen bij deze jaarrekening, ten opzichte van de Najaarsbijstelling 2022	
Inclusieve stad: lagere inkomsten BUIG	7,1 N
Inclusieve stad: restant middelen opvang Oekraïnse vluchtelingen (voorstel resultaatbestemming)	5,0 V
Inclusieve stad: Voordeel organisatiekosten (kinderopvangtoeslag, energietoeslag, inburgering e.d.)	4,3 V
Inclusieve stad: lagere kosten WMO beschermd wonen	2,9 V
Inclusieve stad: lagere kosten Hulp aan Huis, woningaanpassingen en WMO vervoer	1,7 V
Inclusieve stad: lagere kosten sociale basis (mantelzorgondersteuning, bestaanszekerheid, inspecties GGD, “samen een sterke basis” begrotingssubsidies en werkbudgetten)	1,6 V
Inclusieve stad: storting voorziening debiteuren sociale zaken	1,3 N
Inclusieve stad: lagere kosten lokale en regionale jeugdhulp	0,8 V
Inclusieve stad: lagere kosten onderwijshuisvesting	0,7 V
Inclusieve stad: lagere kosten onderwijs achterstandsbeleid	0,7 V
Inclusieve stad: restant middelen doorbraakinitiatieven voor PACT wijken Noord, West en Groenewoud	0,7 V
Duurzame stad: vrijval middelen asfaltreparatie en beheer civiele kunstwerken (MJP)	1,2 V
Vitale stad: overschrijding op onderhoud gemeentegebouwen	1,3 N
Vitale stad: uren inzet op nieuwe initiatieven en activiteiten verkeer en vervoer	0,7 V
Samen en dichtbij: hogere uitkering gemeentefonds 2022 (september- en decembercirculaire) exclusief beleidsmatige overhevelingen	7,7 V
Samen en dichtbij: nadeel op legesopbrengsten omgevingsvergunningen	1,7 N
Samen en dichtbij: niet in 2022 gevormde voorziening verlofsparen (voorstel resultaatbestemming)	1,5 V
Samen en dichtbij: vrijval uit de voorziening voormalig bestuur	0,9 V
Samen en dichtbij: voordeel organisatiekosten	0,8 V
Algemeen: overige voor- en nadelen per saldo	5,1 V
Afwijkingen t.o.v. Najaarsbijstelling 2022 (***exclusief*** overhevelingen)	24,9 V
Niet bestede budgetten met voorstel tot beleidsmatige overheveling (m.n. decentralisatie- en integratie-uitkeringen via het gemeentefonds en klimaatmiddelen) zie onderdeel A bij resultaatbestemming.	16,3 V
Niet bestede budgetten met voorstel tot technische overheveling, zie onderdeel B bij resultaatbestemming.	10,2 V
VIII. Resultaat ten opzichte van Najaarsbijstelling 2022	51,4 V
Rekeningresultaat 2022 t.o.v. primaire begroting	**61,4 V**

Toelichting op incidentele baten en lasten

Hieronder volgt een overzicht van de incidentele lasten en baten over het jaar 2022.

Incidentele Lasten	Bedrag (x € 1.000,-)	Incidentele Baten	Bedrag (x € 1.000,-)
Inclusieve stad			
Opvang Oekraïense vluchtelingen	N 11.576	Rijksuitkering Oekraïense vluchtelingen	V 16.613
Nationaal programma onderwijs	N 1.351	Rijksuitkering Nationaal programma onderwijs	V 1.351

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Incidentele Lasten	Bedrag (x € 1.000,-)	Incidentele Baten	Bedrag (x € 1.000,-)
Jeugdbescherming Brabant bestuursopdracht	N 3.725	Jeugdbescherming Brabant, bijdragen regiogemeenten	V 3.378
Exploitatie lasten sportbedrijf	N 1.698	Exploitatie baten sportbedrijf	V 2.131
Hogere lasten BUIG	N 5.030	Lagere inkomsten BUIG	N 2.072
Uitvoering landelijke regeling kinderopvang toeslag	N 3.098	Uitvoering landelijke regeling kinderopvangtoeslag SBN	V 3.068
Herijking besparingspotentieel Wmo	N 1.600		
Lagere kosten Wmo beschermd wonen	V 2.799	Hogere baten Wmo beschermd wonen	V 58
Regionale jeugdzorg eindafrekening 2021	V 3.445		
Uitbetaling eenmalige energietoeslag	N 24.451		
Organisatiekosten	V 4.469		
Overige incidentele lasten	N 4.517	Overige incidentele baten	V 9.077
Mutaties reserves			
Uitstel versobering minimaregelingen	N 1.940	Onttrekking reserve corona: Uitstel versobering minimaregelingen	V 1.940
Inzet overige incidentele onttrekkingen reserves	N 8.938	Overige incidentele onttrekkingen reserves	V 8.938
Overige incidentele toevoegingen reserves	N 2.124	Overige incidentele resultaten ten gunste van reserves	V 690
Totaal Inclusieve stad	**N 59.335**	**Totaal Inclusieve stad**	**V 45.172**
Duurzame stad			
Project Zon op je dak Tilburg	N 2.284	Project Zon op je dak Tilburg	V 2.284
Overige incidentele lasten	V 4.646	Overige incidentele baten	V 622
Mutaties reserves			
Toevoeging reserve investeringsfonds klimaat: incidentele kosten energietransitie	N 1.500	Onttrekking reserve herstructurering erfpacht: incidentele kosten energietransitie	V 1.500
Inzet overige incidentele onttrekkingen reserves	N 13.678	Overige incidentele onttrekkingen reserves	V 14.225
Overige incidentele toevoegingen reserves	N 7.230	Overige incidentele resultaten ten gunste van reserves	V 4.488
Totaal Duurzame stad	**N 20.046**	**Totaal Duurzame stad**	**V 23.119**
Vitale stad			
Grondexploitatie	N 8.660	Grondexploitatie	V 8.660
Verkoop Koning Willem II stadion	N 7.456	Verkoop Koning Willem II stadion	V 7.150
		Budgetbijstelling stadswinkel	N 1.520
Overige incidentele lasten	N 14	Overige incidentele baten	V 2.112
Mutaties reserves			
Grondexploitatie	N 24.992	Grondexploitatie	V 24.992
Verstrekte subsidies regio deal makes & moves	N 2.766	Onttrekking reserve regio deal makes & moves: verstrekte subsidies regio deal makes & moves	V 2.766
Toevoeging reserve herstructurering erfpachtgronden: 2e geldstroom erfpachtgronden	N 2.562	Ontvangst 2e geldstroom erfpachtgronden	V 2.562
Inzet overige incidentele onttrekkingen reserves	N 10.815	Overige incidentele onttrekkingen reserves	V 11.323
Overige incidentele toevoegingen reserves	N 835	Overige incidentele resultaten ten gunste van reserves	V 357
Totaal Vitale stad	**N 58.100**	**Totaal Vitale stad**	**V 58.402**
Samen en dichtbij			

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Incidentele Lasten	Bedrag (x € 1.000,-)	Incidentele Baten	Bedrag (x € 1.000,-)
		Omgevingsvergunningen	N 1.751
		Uitkering gemeentefonds	V 22.852
		Uitkering gemeentefonds; eenmalige energietoeslag 2022	V 24.400
Overige incidentele lasten	V 1.122	Overige incidentele baten	V 4.477
Mutaties reserves			
Toevoeging reserve incidentele opgaven: saldo boven de bovengrens algemene reserve	N 5.968	Onttrekking algemene reserve: saldo boven de bovengrens algemene reserve	V 5.968
Toevoeging algemene reserve: tekort 2023	N 1.736		
Toevoeging algemene reserve: saldo programmabegroting 2022	N 2.748		
Toevoeging algemene reserve: storting exploitatie 2022 t.b.v. sluitende begroting 2023 en 2024	N 2.000		
Toevoegingen reserve corona: ontvangen bijdragen en gerealiseerde voordelen corona	N 5.349	Ontvangen bijdragen en gerealiseerde voordelen corona	V 5.349
Gerealiseerde nadelen corona	N 4.741	Onttrekking reserve corona: gerealiseerde nadelen corona	V 4.741
Realisatie project gemeentelijke huisvesting	N 1.917	Onttrekking reserve gemeentelijke huisvesting: Project realisatie gemeentelijke huisvesting	V 1.917
Toevoeging reserve gemeentelijke huisvesting: Restant huisvestingsbudgetten	N 2.217		
Toevoeging reserve kapitaallasten: onttrekking reserves t.b.v. investeringen	N 16.034	Onttrekking diverse reserves t.b.v. investeringen	V 13.901
Inzet overige incidentele onttrekkingen reserves	N 3.627	Overige incidentele onttrekkingen reserves	V 5.683
Overige incidentele toevoegingen reserves	N 3.607		
Totaal Samen en dichtbij	**N 48.822**	**Totaal Samen en dichtbij**	**V 87.537**
Totaal	**N 186.303**	**Totaal**	**V 214.230**

Algemene toelichting
In bovenstaand overzicht hebben we de incidentele lasten en baten > € 1,5 miljoen in beeld gebracht met eventuele tegenhanger (kan lager zijn); bedragen < € 1,5 miljoen staan getotaliseerd onder de overige. Naast de gemelde afwijkingen in deze jaarrekening betreft dit ook alle incidentele begrotingsbijstellingen over de afgelopen 4 jaren die betrekking hebben op het jaar 2022. Ook incidentele voor- of nadelen op doorgaans structurele budgetten zijn als incidentele lasten en baten opgenomen, omdat wij als uitgangspunt hanteren dat wanneer een afwijking een structureel karakter heeft, wij de begroting hier dan ook structureel op aanpassen. In bovenstaand overzicht zien we dat bij deze jaarrekening de incidentele baten € 27,9 miljoen hoger zijn dan de incidentele lasten. Bij een jaarrekeningresultaat over 2022 van € 61,4 voordelig kunnen we hieruit concluderen dat de structurele lasten € 33,5 miljoen lager zijn dan de structurele baten en dat een deel van de structurele baten is aangewend om incidentele lasten af te dekken.

Aanvullende toelichting op enkele individuele posten:

Inclusieve stad
Opvang Oekraïense vluchtelingen
De totale kosten van opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne bedroegen € 11,6 miljoen. Dit is inclusief de verbouwingskosten van opvanglocaties. Daar staan vergoedingen van het Rijk tegenover voor een bedrag van € 16,6 miljoen. Dat we geld overhouden heeft met name te maken met het feit we bij de ‘bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne’ *normbedragen* per gerealiseerde opvangplek mogen declareren terwijl onze *werkelijke kosten* lager zijn.

Nationaal Programma Onderwijs

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vanuit het Rijk zijn middelen beschikbaar gesteld voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) met als doel het terugdringen van onderwijsvertragingen als gevolg van corona. De gemeente Tilburg ontvangt een totaalbedrag van € 3.953.078 te besteden in de periode 1 juli 2021 tot en met 31 juli 2025. Deze gemeentelijke NPO middelen zijn aanvullend op de NPO middelen die het onderwijs ontvangt. Het bestedingsplan wordt gefaseerd vastgesteld en uitgevoerd, voor 2022 is € 1,4 miljoen besteed.

Subsidieverlening bestuursopdracht Jeugdbescherming Brabant
Jeugdbescherming Brabant (verder JBB) kreeg in december 2021 een bestuurlijke opdracht van de Brabantse regio's om hen in staat te stellen om de organisatie structureel op orde te brengen waarmee de uitvoering van goede jeugdbescherming wordt geborgd. Het college heeft op 29 maart 2022 besloten aan JBB een eenmalige subsidie te verlenen namens alle gemeenten in de provincie Noord Brabant, zodat zij de gewenste organisatieontwikkeling kan uitvoeren. De totale subsidie bedraagt € 3.725.000 inclusief de kosten voor de programmamanager van € 125.000. De deelnemende regio's zijn gefactureerd voor hun aandeel in de bijdrage, totaal € 3.377.500. Het aandeel van gemeente Tilburg bedraagt € 347.500.

Exploitatie Sportbedrijf, exclusief gevolgen corona
Het gerealiseerde voordeel op de baten (€ 2.131.000) wordt met name veroorzaakt door incidenteel ontvangen niet begrote middelen ten behoeve van sportstimulering, een voordeel op de binnen- en buitensport en niet begrootte horeca-inkomsten en specifieke uitkeringen. Het nadeel op de lasten (€ 1.698.000) wordt met name veroorzaakt door kostprijsverhogende btw en niet begrote extra activiteiten ten behoeve van sportstimulering waarvoor extra middelen waren ontvangen en horeca-uitgaven.

Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan gemeenten (BUIG)
Bij de Tussenrapportage 2022 werd uitgegaan van een positief resultaat op de BUIG van € 2,8 miljoen als verschil tussen het rijksbudget en de uitkeringslasten BUIG. In werkelijkheid komen we € 4,4 miljoen tekort op het definitieve macrobudget dat in oktober is vastgesteld. Hierdoor wordt er in de jaarrekening een nadeel gepresenteerd van € 7,1 miljoen als verschil tussen begroting en realisatie.
Dit verschil is m.n. toe te schrijven aan de verlaging van het aandeel dat Tilburg toekomt vanuit het verdeelmodel BUIG. In 2021 was het verdeelpercentage nog 1,699%. Dit aandeel is in 2022 verlaagd naar 1,663%. Het definitieve BUIG-budget 2022 van € 100.095.923 is daarmee 7,56% lager dan in 2021.

Uitvoering landelijke regeling kinderopvangtoeslag
Voor de uitvoering van de landelijke kinderopvangtoeslag affaire (KOT) zijn kosten gemaakt waarvoor middelen worden ontvangen van de Sociale Banken Nederland (SBN). Doordat alle directe personeelskosten KOT zijn doorbelast, wordt er op de uitvoering per saldo een nadeel van € 30.000 gepresenteerd, echter leidt deze doorbelasting in de organisatiekosten tot een voordeel.

Herijking besparingspotentieel Wmo
Op basis van actuelere inzichten in onder andere klantvolume, caseloadverhouding, implementatiedatum en ingroeipad, overlap met hefbomen en frictie voor systeemverandering is de oorspronkelijk prognose uit 2021 (Programmabegroting 2022) bij de tussenrapportage voor 2022 herijkt. Voor Wmo begeleiding bedraagt de bijstelling € 2,3 miljoen voordelig, voor beschermd wonen daarentegen € 3,9 miljoen nadelig.

Lagere kosten Wmo beschermd wonen
Ten opzichte van de begroting is een incidenteel voordeel behaald op verleende zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB) van circa € 2,857 miljoen. Voor ZIN was dit circa € 1,727 miljoen vanwege vertraging extra opvangplekken, een lagere gemiddelde prijs per cliënt dan begroot en de ontvangen bijdragen van regiogemeenten voor uitvoeren Beschermd Wonen licht verstandelijk beperkten en psychiatrie (circa € 58.000). Daarnaast vielen de uitgaven voor het PGB € 0,642 miljoen lager uit en was de eindafrekening van de Sociale Verzekeringsbank 2021 € 0,488 miljoen lager dan verwacht.

Regionale jeugdzorg eindafrekening 2021
De eindafrekening over 2021 voor de regionale jeugdzorg leidde voor Tilburg tot een voordeel van € 3,4 miljoen met name door incidentele baten op het project verkorte doorlooptijden, alsook vanwege een lager cliëntenaantal dan waar bij de 3e prognose vanuit was gegaan.

Uitbetaling éénmalige energietoeslag
Uitbetaling van de éénmalige energiecompensatie van € 1.300 per huishouden met een laag inkomen voor 2022.

Voordeel op organisatiekosten
Het voordeel op de organisatiekosten binnen Inclusieve stad is voor circa € 2,0 miljoen toe te schrijven aan de inzet van regulier en ingehuurd personeel op de landelijke Kinderopvangtoeslagaffaire, waarvan de inzet vergoed wordt door de Sociale Banken Nederland. Daarnaast zijn ook de uren die werden ingezet op de uitvoering van regelingen als de Eenmalige Energie Toeslag en Inburgering vergoed vanuit het Rijk alsook leidde een efficiëntere bedrijfsvoering binnen Werk en Inkomen tot een voordeel.

Project Zon op je dak

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Het project Zon op je Dak (zonnepanelen) heeft vanaf het 2e kwartaal 2022 geleid tot een zeer grote vraag naar panelen. Dit verklaart zowel een stijging van de lasten (gemeente koopt de panelen) als de baten (gemeente krijgt via koop op afbetaling de gelden weer terug van de deelnemers). € 835.000 van dit project loopt in 2022 via de reserve Klimaat en zit daarmee neutraal verdisconteerd onder mutaties reserves in deze tabel.

Grondexploitatie
Voor de begroting 2023 zijn de grondexploitaties geactualiseerd. Dit leidt ook tot mutaties in de lasten- en baten ramingen in jaarschijf 2022. Per saldo zijn de mutaties vanwege verrekening met de Algemene reserve grondexploitatie budgettair neutraal. Zie paragraaf 4.1 Grondbeleid voor een uitgebreide toelichting op de grondexploitatie.

Verkoop Koning Willem II stadion
Door de beoogde verkoop van het Willem II Stadion is er sprake van een incidenteel voordeel als gevolg van de verkoopopbrengst plus de getaxeerde grondwaarde voor de erfpacht van de grond en een incidenteel nadeel als gevolg van de afwaardering van de boekwaarde voor het gebouw en de gronden.

Budgetbijstelling stadswinkel
Bij de Programmabegroting 2022 zijn de ramingen van de kosten van de stadswinkel aangepast op basis van de actuele planning van de renovatie. Abusievelijk is de incidentele verlaging van de huuropbrengst daar niet in meegenomen.

Omgevingsvergunningen
Van de 17 grote ontvangen aanvragen waarvoor bij de najaarsbijstelling nog legesopbrengsten verwacht werden, hebben we er uiteindelijk maar 7 af kunnen doen in 2022, wat een incidenteel nadeel veroorzaakt van € 1,8 miljoen. De vertraging in de afhandeling is mede veroorzaakt door een uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak op 2 november 2022 waarin is geoordeeld dat de bouwvrijstelling stikstof niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht. Hierdoor is voor een groot deel van de grote WABO-aanvragen een extra berekening (aerius) nodig. Daarnaast heeft een bezwaarprocedure voor vertraging gezorgd in de behandeling van een grote aanvraag die hierdoor eveneens niet in 2022 kon worden afgehandeld.

Uitkering gemeentefonds
Incidentele middelen die we via het gemeentefonds in 2022 hebben ontvangen.

Uitkering gemeentefonds: eenmalige energietoeslag 2022
Via het gemeentefonds hebben we voor 2022 € 24, 4 miljoen aan eenmalige energietoeslag ontvangen.

Analyse begrotingsrechtmatigheid

De toets op de begrotingsrechtmatigheid richt zich op de gerealiseerde lasten in relatie tot de geraamde lasten volgens de bijgestelde begroting. Wij toetsen dit in deze jaarrekening op veldniveau omdat het budgetrecht van de raad ook op veldniveau is vastgelegd in de financiële beheersverordening.
Indien het lastenbudget is overschreden is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. De kadernota rechtmatigheid geeft aan bij welke soort overschrijdingen de onrechtmatigheid wel of niet meetelt in het oordeel van de accountant. Onderstaand overzicht laat zien waar overschrijdingen hebben plaatsgevonden en daarna zijn de verklaringen voor de overschrijdingen geduid. Wij concluderen dat de overschrijdingen, hoewel formeel onrechtmatig, niet meetellen in het oordeel van de accountant.

Financiële rekening 2022 x € 1 miljoen	Oorspronkelijke begroting			Gewijzigde begroting			Rekening 2022			overschrijding lasten budget	bedrag
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
Lasten en Baten exclusief mutatie reserves											
Programma Inclusieve stad	**548,2**	**-136,4**	**411,8**	**631,0**	**-161,1**	**469,9**	**621,5**	**-169,5**	**452,0**		**6,7**
Sociaal en veerkrachtig	93,9	-8,6	85,3	127,6	-9,4	118,2	125,5	-12,8	112,7	nee	
Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid	40,3	-13,5	26,8	63,8	-34,8	29,0	55,0	-33,9	21,1	nee	
Passende ondersteuning: Toegang	22,9	-0,2	22,7	24,2	-0,3	24,0	24,3	-0,6	23,8	ja	0,1
Passende ondersteuning: Werk en inkomen	175,8	-108,9	66,9	180,5	-108,2	72,3	185,7	-109,2	76,5	ja	5,2

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Financiële rekening 2022 x € 1 miljoen	Oorspronkelijke begroting			Gewijzigde begroting			Rekening 2022			overschrijding lasten budget	bedrag
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
Passende ondersteuning: WMO	117,7	-4,4	113,3	122,4	-4,1	118,3	117,1	-4,7	112,4	nee	
Passende ondersteuning: Jeugdhulp	75,4	0,0	75,4	84,1	-3,7	80,4	84,8	-5,4	79,5	ja	0,7
Ingrijpen bij crisis en onveiligheid	22,1	-0,6	21,5	28,3	-0,7	27,6	29,0	-3,0	26,0	ja	0,7
Programma Duurzame stad	**110,8**	**-27,9**	**83,0**	**128,7**	**-31,4**	**97,4**	**118,1**	**-33,5**	**84,6**		**0,0**
Fysieke basiskwaliteit	101,0	-26,4	74,7	107,2	-24,9	82,3	100,7	-25,2	75,5	nee	
Groen blauwe leefomgeving	4,9	-0,2	4,6	7,1	-1,6	5,5	4,7	-0,2	4,5	nee	
Klimaat	5,0	-1,3	3,7	14,4	-4,9	9,5	12,7	-8,1	4,6	nee	
Programma Vitale stad	**178,2**	**-69,2**	**109,1**	**188,2**	**-66,9**	**121,3**	**158,5**	**-58,5**	**100,0**		**0,0**
Openbare orde en veiligheid	33,1	-0,4	32,7	35,7	-3,2	32,4	34,0	-1,9	32,1	nee	
Aantrekkelijke leefomgeving	34,2	-17,3	16,9	41,7	-24,1	17,6	36,6	-22,6	14,1	nee	
Economie, cultuur en evenementen	42,7	-6,9	35,8	54,6	-8,7	45,9	52,0	-9,2	42,7	nee	
Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit	68,3	-44,6	23,7	56,2	-30,8	25,4	35,9	-24,8	11,1	nee	
Programma Samen en dichtbij	**77,9**	**-647,9**	**-570,0**	**77,9**	**-721,5**	**-643,6**	**72,3**	**-745,1**	**-672,8**		**0,1**
Bestuur en samenwerking	11,9	-0,2	11,7	11,5	-0,9	10,6	11,1	-1,3	9,8	nee	
Publieke dienstverlening	18,1	-9,6	8,5	21,7	-9,0	12,7	21,6	-8,3	13,3	nee	
Diensten aan andere overheden	27,3	-27,6	-0,2	30,9	-31,2	-0,3	31,0	-31,4	-0,4	ja	0,1
Financiering en algemene dekkingsmiddelen	3,9	-610,4	-606,5	4,2	-680,0	-675,8	3,8	-702,8	-699,1	nee	
Algemene baten en lasten	16,7	-0,2	16,5	9,6	-0,4	9,2	4,8	-1,3	3,5	nee	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**915,2**	**-881,3**	**33,8**	**1.025,8**	**-980,8**	**44,9**	**970,3**	**-1.006,6**	**-36,3**		**6,8**
Mutaties Reserves											
Programma Inclusieve stad	**0,0**	**-2,5**	**-2,5**	**2,1**	**-14,2**	**-12,1**	**2,1**	**-11,3**	**-9,1**		**0,1**
Sociaal en veerkrachtig	0,0	-0,1	-0,1	0,2	-3,5	-3,3	0,2	-3,0	-2,8	nee	
Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid	0,0	-0,4	-0,4	0,5	-1,9	-1,4	0,5	-1,8	-1,3	nee	
Passende ondersteuning: Toegang	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	nee	
Passende ondersteuning: Werk en inkomen	0,0	-1,5	-1,5	1,4	-5,3	-3,9	1,5	-3,5	-2,1	ja	0,1
Passende ondersteuning: WMO	0,0	-0,3	-0,3	0,0	-0,6	-0,6	0,0	-0,3	-0,3	nee	
Passende ondersteuning: Jeugdhulp	0,0	-0,2	-0,2	0,0	-0,5	-0,5	0,0	-0,4	-0,4	nee	
Ingrijpen bij crisis en onveiligheid	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,3	-2,3	0,0	-2,2	-2,2	nee	
Programma Duurzame stad	**7,4**	**-9,4**	**-2,0**	**11,3**	**-21,5**	**-10,2**	**14,3**	**-18,0**	**-3,7**		**2,9**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Financiële rekening 2022 x € 1 miljoen	Oorspronkelijke begroting			Gewijzigde begroting			Rekening 2022			overschrijding lasten budget	bedrag
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
Fysieke basiskwaliteit	5,5	-5,0	0,5	6,6	-9,0	-2,4	8,6	-8,5	0,1	ja	2,0
Groen blauwe leefomgeving	0,1	-0,9	-0,8	1,5	-3,3	-1,8	1,7	-2,3	-0,6	ja	0,2
Klimaat	1,8	-3,5	-1,6	3,3	-9,3	-6,0	4,0	-7,2	-3,2	ja	0,7
Programma Vitale stad	**9,4**	**-33,6**	**-24,1**	**25,0**	**-54,0**	**-29,0**	**23,6**	**-35,4**	**-11,9**		**0,1**
Openbare orde en veiligheid	0,0	-0,4	-0,4	0,2	-0,8	-0,6	0,2	-0,8	-0,6	nee	
Aantrekkelijke leefomgeving	0,1	-6,6	-6,4	0,1	-8,5	-8,3	0,2	-6,0	-5,8	ja	0,1
Economie, cultuur en evenementen	0,0	-7,0	-7,0	0,1	-9,6	-9,5	0,1	-7,5	-7,4	nee	
Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit	9,3	-19,6	-10,3	24,6	-35,1	-10,5	23,1	-21,1	2,0	nee	
Programma Samen en dichtbij	**21,6**	**-26,9**	**-5,2**	**37,5**	**-41,2**	**-3,6**	**40,1**	**-40,5**	**-0,4**		**2,6**
Bestuur en samenwerking	0,0	-0,9	-0,9	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	nee	
Publieke dienstverlening	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,9	-0,9	0	-0,9	-0,9	nee	
Diensten aan andere overheden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	nee	
Financiering en algemene dekkingsmiddelen	0,0	-5,9	-5,9	0,5	-6,4	-5,8	0,5	-6,8	-6,3	nee	
Algemene baten en lasten	21,6	-20,1	1,6	37,0	-33,9	3,1	39,6	-32,9	6,7	ja	2,6
Totaal mutaties reserves	**38,5**	**-72,3**	**-33,8**	**76,0**	**-130,9**	**-55,0**	**80,1**	**-105,2**	**-25,2**		
Gerealiseerd resultaat	**953,7**	**-953,7**	**0,0**	**1.101,7**	**-1.111,8**	**-10,0**	**1.050,4**	**-1.111,9**	**-61,4**		**5,7**

Toelichting op de afwijking rechtmatigheid lasten	Bedrag	Toelichting op de overschrijding van de lasten	Telt mee in oordeel accountant
I. Lasten exclusief reserves:			
Passende ondersteuning : Toegang	0,1	Toegang Tilburg heeft in totaal € 292.465 terugbetaald voor 1G1P1C en persoonlijk passend pakket zoals reeds gemeld in de tussenrapportage en de najaarsbijstelling. In de administratie is dit abusievelijk verkeerd verwerkt en daarom is hier een budgettair neutraal verschil lasten/baten ontstaan (292 N/V)	Nee
Passende ondersteuning: Werk en inkomen	5,2	Lastenoverschrijding op de BUIG kosten die we bij de najaarsbijstelling nog niet voorzagen Het betreft hier een open einde regeling	Nee
Passende ondersteuning: Jeugdhulp	0,7	Lastenoverschrijding op de kosten jeugdhulp. die we bij de najaarsbijstelling nog niet voorzagen Het betreft hier een open einde regeling.	Nee
Ingrijpen bij crisis en onveiligheid	0,7	Lastenoverschrijding is verklaarbaar doordat we pas in december deze beschikking (specialistische functies aanpak huiselijke geweld en kindermishandeling) van het Rijk hebben ontvangen. Hierdoor het budget niet meer hebben kunnen verwerken in onze begroting. Wel hebben we de gelden uitgegeven en is de uitkering ontvangen.	Nee

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Diensten aan andere overheden	0,1	Meer inzamelkosten voor, en daarmee ook meer doorbelasting, door o.a. uitbreiding inzameling in Gilze-Rijen met GFT en PMD	Nee
II. Lasten reserves (stortingen in reserves):			
Passende ondersteuning: Werk en inkomen	0,1	Overschrijding betreft een storting van een extra ontvangen subsidie én regionaal restant budget in de reserve Regionale opgaven arbeidsmarktregio.	Nee
Fysieke basiskwaliteit	2,0	Overschrijding i.v.m. storting voordelen op dit veld in reserve afvalstoffenheffing/rioolheffing (€ 1,9 miljoen) en storting restantmiddelen MJP in reserve MJP (€ 1,4 miljoen). Beiden conform bestaande systematiek, wat inhoudt dat we enkel werkelijke kosten en baten muteren op de reserves.	Nee
Groen blauwe leefomgeving	0,2	Overschrijding i.v.m. storting voordelen op dit veld in reserve afvalstoffenheffing/rioolheffing (€ 0,4 miljoen), conform bestaande systematiek, wat inhoudt dat we enkel werkelijke kosten en baten muteren op de reserves.	Nee
Klimaat	0,7	Restant gelden vanuit het project zonnepanelen 'zon op je dak' zijn, gestort in de reserve Klimaat.	Nee
Aantrekkelijke leefomgeving	0,1	Betreft het terugstorten van een tweetal onttrekkingen uit de reserve MJP terug in deze reserve. De reden hiervoor was dat de daadwerkelijke kosten lager waren dan de eerdere onttrekking.	Nee
Algemene baten en lasten	2,6	Overschrijding wordt enerzijds verklaard door een gemaakte correctieboeking om mutaties in de reserves allemaal via de exploitatie te laten lopen (zie ook veld algemene baten voor meer toelichting). Tegenover deze lastenoverschrijding staan ook hogere baten. Daarnaast betreft dit een op basis van de september- en decembercirculaire 2022 ontvangen coronacompensatie ad € 3,0 miljoen, deze wordt conform afspraak toegevoegd aan de reserve Corona	Nee

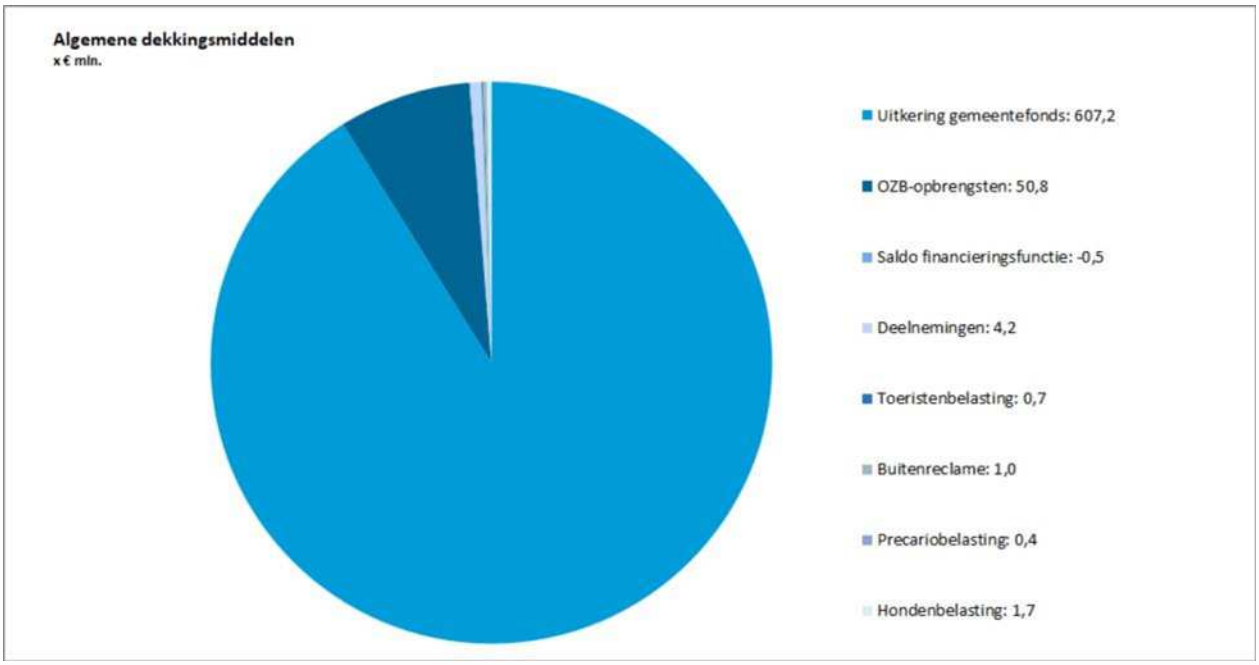
B Toetsing rechtmatigheid investeringskredieten
Wij hebben de investeringskredieten en de uitputting daarvan beoordeeld. De investeringen hebben plaatsgevonden binnen de hiervoor door de raad beschikbaar gestelde kredieten en zijn daarmee rechtmatig tot stand gekomen. De gevoteerde kredieten zijn niet overschreden. Voor meer informatie en details verwijzen we naar bijlage IV.

Algemene dekkingsmiddelen

In deze paragraaf geven we een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Dit zijn die inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel hebben. Als belangrijkste algemene dekkingsmiddelen kennen we de uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst OZB.

De hier gepresenteerde algemene dekkingsmiddelen wijken af van de definitie van het BBV. Zo zijn de opbrengsten van de toeristenbelasting vrij besteedbaar, maar horen deze volgens de BBV niet als Algemene dekkingsmiddelen opgenomen te worden. Daarnaast horen reclamebelasting en opbrengsten Bedrijven Investeringszones volgens BBV wel tot de algemene dekkingsmiddelen, maar merken wij deze niet als zodanig aan omdat deze opbrengsten, onder aftrek van gemaakte kosten, doorbetaald worden aan de betreffende stichtingen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

(x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021	Oorspronkelijke begroting 2022	Gewijzigde begroting 2022	Jaarrekening 2022
Uitkering gemeentefonds	526.603	517.621	584.545	607.212
OZB-opbrengst	47.501	48.356	50.390	50.753
Hondenbelasting	1.693	1.701	1.701	1.660
Toeristenbelasting	422	442	543	662
Precariobelasting	464	723	312	373
Buitenreclame	1.122	1.247	1.301	1.031
Opbrengst deelnemingen	3.293	3.271	4.180	4.228
Saldo financieringsfunctie	200	-300	-439	-450
Totaal	**581.298**	**573.061**	**642.533**	**665.469**

De algemene dekkingsmiddelen geven ten opzichte van de gewijzigde begroting een voordeel te zien van € 22,9 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere uitkering gemeentefonds van € 22,7 miljoen. Het voordeel bestaat uit een reguliere afwijking van € 19,5 miljoen en coronacompensatie van € 3,2 miljoen. Een toelichting op deze afwijkingen is opgenomen op het veld Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Hieronder staat een overzicht van de mutaties in de reserves. Van de mutaties is aangegeven welk deel een structureel karakter kent.

Programma	Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar			
(x € 1.000)	Baten (onttrekking)	Waarvan structureel	Lasten (toevoeging)	Waarvan structureel
Inclusieve stad	11.257	378	2.124	0
Duurzame stad	18.012	2.287	14.317	5.587
Vitale stad	35.444	7.895	23.567	3.599
Samen en dichtbij	50.814	8.321	50.369	426
Totaal	**115.527**	**18.881**	**90.377**	**9.612**

De grootste structurele mutaties in de reserves worden hieronder kort toegelicht.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Structurele onttrekkingen reserves (in € miljoen):

- Bijdrage algemene middelen **(beleggingsreserve bouwfonds)** € 1,5
  Jaarlijkse vrijval vanuit de beleggingsreserve bouwfonds ten gunste van de algemene middelen ter compensatie van het vervallen dividend;
- Afdracht parkeren **(Bestemmingsreserve betaald parkeren)** € 2,0
  Jaarlijkse afdracht parkeerexploitatie ten gunste van de algemene middelen;
- Bijdrage algemene middelen **(reserve beleggingsfonds 2000)** € 4,5
  De vrijkomende middelen uit de verkoop van erfpachtcanons aan de woningbouwcorporaties zijn gestort in de reserve beleggingsfonds 2000. Vanaf 2000 wordt gedurende 30 jaar jaarlijks een bedrag van € 3,176 miljoen ten gunste van de reserve Herstructurering gebracht. Vanaf 2013 wordt jaarlijks een bedrag van € 1,906 miljoen ten gunste van de algemene middelen gebracht. Dit bedrag wordt vanaf 2019 jaarlijks met € 150.000,- afgebouwd (in 2022 € 1,306 miljoen);
- Convenant wonen **(reserve herstructurering erfpacht)** € 2,2
  Onttrekking uit de reserve herstructurering voor het realiseren van de meerjarige afspraken uit het convenant wonen;
- Bijdragen in kapitaallasten **(reserve kapitaallasten)** € 6,9
  Onttrekking ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van investeringen welke (deels) zijn afgedekt vanuit een reserve;
- Overige structurele onttrekkingen reserves € 1,8

Structurele toevoegingen reserves (in € miljoen):

- Omzetting erfpacht **(reserve herstructurering erfpachtomzettingen)** € 3,2
  Vanaf 2000 wordt gedurende 30 jaar jaarlijks een bedrag van € 3,176 miljoen vanuit de reserve beleggingsfonds 2000 ten gunste van de reserve herstructurering gebracht;
- Exploitatieresultaat parkeren **(reserve parkeren)** € 5,3
  Het exploitatieresultaat parkeren wordt jaarlijks verrekend met de reserve parkeren;
- Overige structurele toevoegingen reserves € 1,1

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.6 Structurele afwijkingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de financiële effecten met een budgettair effect voor 2023 en verder. Het structurele effect van deze afwijkingen bedraagt € 2,9 miljoen voordelig voor 2023, € 2,8 miljoen voordelig voor 2024 en 2025 en € 22,8 miljoen voordelig voor 2026. Deze effecten worden betrokken bij de Tussenrapportage 2023 en de Programmabegroting 2024.

Programma/Veld (x € 1.000,-) Onderwerp	L/ B	2023	2024	2025	2026
INCLUSIEVE STAD					
Sociaal en veerkrachtig					
Individuele inkomenstoeslag (IIT)	L	220 N	220 N	220 N	220 N
Collectieve Zorgverzekering Minima (CZM)	L	480 N	480 N	480 N	480 N
Meedoenregeling	L	120 V	120 V	120 V	120 V
Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid					
Asiel (inburgering) (GF)	L	568 N	426 N	-	-
Passende ondersteuning: Wmo					
Beschermd wonen - uitstel invoering woonplaatsbeginsel (GF)	L	164 V	-	-	-
Hulp aan Huis	L	1.946 V	2.218 V	2.218 V	2.218 V
Ingrijpen bij crisis en onveiligheid					
Maatschappelijke opvang (GF)	L	58 N	58 N	58 N	58 N
Vrouwenopvang (GF)	L	5 N	5 N	5 N	5 N
Uitstapprogramma prostituees (GF)	L	264 N	264 N	264 N	264 N
DUURZAME STAD					
Fysieke basiskwaliteit					
Lagere afvalverwerkingskosten	L	366 V	366 V	366 V	366 V
	B	129 V	129 V	129 V	129 V
Verrekening met egalisatiereserve/tarieven	B	576 N	576 N	576 N	576 N
VITALE STAD					
Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit					
Wet kwaliteitsborging bouw (GF)	L	35 N	35 N	35 N	34 N
SAMEN EN DICHTBIJ					
Bestuur en Samenwerking					
Herindelingsbudget samenvoeging Biezenmortel	L	136 V	136 V	136 V	136 V
Stijging bijdrage lidmaatschappen	L	150 N	150 N	150 N	150 N
Budget vergoeding raadsfracties	L	90 N	90 N	90 N	90 N
Financiering en algemene dekkingsmiddelen					
Uitkering gemeentefonds; effecten september- en decembercirculaire 2022 (GF)	B	5.356 V	4.982 V	4.530 V	24.548 V
Reservering middelen Wet goed Verhuurderschap (GF)	L	136 N	136 N	136 N	136 N
Algemene baten en lasten					
Stelpost nominale ontwikkelingen (GF)	L	2.900 N	2.900 N	2.900 N	2.900 N
Vrijval budget frictiekosten samenvoeging Biezenmortel	L	85 V	85 V	105 V	105 V
Centrale financiering GDI (GF)	L	70 V	70 V	70 V	70 V
Totaal structureel effect		**2.890 V**	**2.766 V**	**2.760 V**	**22.779 V**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Toelichting

SOCIAAL EN VEERKRACHTIG

Individuele inkomenstoeslag (IIT)
De groep die 5 jaar of langer op bijstandsniveau zit en daarmee in aanmerking komt voor de IIT blijft groeien. Bovendien zien we dat een groter aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen gebruik maakt van de IIT. Het budget wordt hier structureel op aangepast door het te verhogen met € 220.000.

Collectieve Zorgverzekering Minima (CZM)
Het aantal toekenningen is in 2022 weer verder gestegen. Doordat er meer gebruik gemaakt wordt van deze regeling is er structureel € 480.000 meer budget nodig.

Meedoenregeling
De stijging in aantallen is minder hard doorgezet dan verwacht. Hierdoor verwachten we voor 2023 en verder € 120.000 minder budget nodig te hebben voor de meedoenregeling.

PERSOONLIJKE ONTWIKKKELING EN ZELFREDZAAMHEID

Asiel (inburgering) (GF)
De afspraak is dat het kabinet voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is het budget voor de jaren 2022, 2023 en 2024 opgehoogd. Voor Tilburg leidt dit in 2023 tot een hogere uitkering van € 0,568 miljoen en in 2024 van € 0,426 miljoen. Deze extra middelen worden ingezet voor de uitvoeringskosten in de betreffende jaren.

PASSENDE ONDERSTEUNING: WMO

Beschermd wonen - uitstel invoering woonplaatsbeginsel (GF)
Invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen (BW), eerder voorzien voor 1 januari 2023, is uitgesteld. De integratie-uitkering beschermd wonen is hierdoor in 2023 € 0,164 miljoen lager. De kostenraming voor beschermd wonen wordt eveneens verlaagd.

Hulp aan Huis
De lagere klantengroei zoals hierboven genoemd werkt structureel door. We gaan nu van een lagere beginstand uit, de groei wordt bijgesteld naar 4%. Deze volume effecten geven een structureel voordeel van € 1.048.400 in 2023 en vanaf 2024 e.v. € 1.302.868.
In de Najaarsbijstelling 2022 is het aantal beschikte uren bijgesteld van 2 uur en 18 minuten naar 2 uur en 13 minuten. Dit effect is nog niet structureel verwerkt. Dit levert voor 2023 een voordeel op van € 897.884 en voor 2024 e.v. € 915.151.

INGRIJPEN BIJ CRISIS EN ONVEILIGHEID

Maatschappelijke opvang (GF)
Als gevolg van actuelere basisgegevens is de decentralisatie-uitkering verhoogd met structureel € 58.000. Deze hogere uitkering is benodigd voor dekking van de subsidieaanvragen in het kader van maatschappelijke opvang. De huidige budgetten zijn hiervoor niet toereikend.

Vrouwenopvang (GF)
Als gevolg van actuelere basisgegevens is de decentralisatie-uitkering verhoogd met structureel € 5.000. Deze hogere uitkering is benodigd voor dekking van de subsidieaanvragen in het kader van vrouwenopvang. De huidige budgetten zijn hiervoor niet toereikend.

Uitstapprogramma prostituees (GF)
Vanaf 2023 is sprake van een uitbreiding en verbreding van de uitstapprogramma's. Via het gemeentefonds ontvangen we hiervoor structureel € 0,264 miljoen extra. De programma's hebben nadrukkelijk het doel om de stap naar ander werk dan prostitutie te vergemakkelijken en daarin ondersteuning te bieden.
Deze middelen worden ingezet voor het ontwikkelen en uitvoeren van regionale uitstapprogramma's voor prostituees. De huidige budgetten zijn niet toereikend voor dekking van de subsidieaanvraag Sterk Huis.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

FYSIEKE BASISKWALITEIT

Lagere afvalverwerkingskosten
Het aantal bezoekers op de milieustraat is na de invoering van het reserveringssysteem met 37% gedaald. De kosten van verwerken zijn hierdoor structureel € 279.000 lager. Verder is door de droge zomer en het minder thuiswerken 15% minder GFT ingezameld waardoor de verwerkingskosten hiervan structureel € 185.000 lager zijn. Daarnaast zijn er nog diverse kleine voor- en nadelen die structureel zijn. Incl. 21% fictieve BTW wordt er € 576.000 verrekend met de egalisatiereserve afvalstoffenheffing (2023) en verwerkt in de tarieven (v.a. 2024).

RUIMTE VOOR WONEN, WERKEN EN MOBILITEIT

Wet kwaliteitsborging bouw (WKb) (GF)
Gemeenten ontvangen na de inwerkingtreding per 1 januari 2023 een jaarlijkse bijdrage (tot en met 2026) voor het uitvoeren van de Wkb-taken. Door de ophoging met € 35.000 is er in de jaren 2023 t/m 2026 per jaar ca. € 124.000 beschikbaar.

BESTUUR EN SAMENWERKING

Herindelingsbudget samenvoeging Biezenmortel
De middelen via het gemeentefonds t.b.v. dekking van kosten voor de samenvoeging van Biezenmortel bij Tilburg zijn structureel niet meer benodigd aangezien de samenvoeging structureel voldoende geborgd is. Het budget van € 136.000 vanaf 2023 kan structureel vrijvallen.

Stijging bijdragen lidmaatschappen
In 2022 zijn de bijdragen voor verschillende lidmaatschappen en samenwerkingsverbanden hoger dan begroot. Belangrijkste reden is de in 2022 verhoogde bijdrage aan de VNG voor de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Het budget wordt hiermee in lijn gebracht wat een structureel effect vanaf 2023 met zich meebrengt van € 150.000,- nadelig.

Budget vergoeding raadsfracties
Bij het herijken van het budget voor fractievergoedingen in de programmabegroting 2022 is uitgegaan van 10 fracties die een vaste vergoeding van € 30.000 krijgen en daarnaast een vergoeding per raadszetel. Na de verkiezingen van maart 2022 bestaat de raad uit 13 fracties. Daarmee is jaarlijks € 90.000 extra budget nodig ten behoeve van de fractievergoedingen.

FINANCIERING EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Uitkering gemeentefonds - regulier; effecten september- en decembercirculaire 2022 (GF)
Uit de september- en decembercirculaire 2022 vloeien ook structurele effecten voort. De belangrijkste betreffen:

- Compensatie loop- en prijsontwikkeling 2023 op basis van de Macro Economische Verkenning (MEV) 2023 leidt tot een positief effect van structureel € 5,4 miljoen;
- Door wijziging in maatstaven (zoals inwonertal en aantal woonruimten) en de uitkeringsfactor wijzigt de algemene uitkering. In totaliteit leiden deze mutaties in de uitkeringsbasis tot een lagere uitkering van € 0,3 miljoen in 2023 oplopend tot structureel € 0,8 miljoen vanaf 2024;
- De afname van het volume accres 2026 is minder dan bij de meicirculaire 2022 was ingeschat. Voordeel 2026 € 6,0 miljoen;
- In aanloop naar de nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig in 2026 € 924 miljoen beschikbaar gesteld via de algemene uitkering. Voor Tilburg betekent dit een hogere uitkering van € 14 miljoen;
- Ten aanzien van de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voor de PGB-trekkingsrechten Jeugdhulp en Wmo2015 is overeengekomen om dit structureel uit de algemene uitkering te nemen, € 0,4 miljoen lagere uitkering;
- Als gevolg van een hogere instroom ontvangen we in 2023 en 2024 resp. € 0,6 miljoen en € 0,4 miljoen voor Asiel (inburgering);
- Vanaf 2023 is sprake van een uitbreiding en verbreding van de uitstapprogramma's prostituees. We ontvangen structureel € 0,26 miljoen extra hiervoor.

Reservering middelen Wet goed Verhuurderschap
Het Rijk heeft bij de decembercirculaire 2022 structurele middelen ter beschikking gesteld voor de implementatie en uitvoering van de Wet goed Verhuurderschap. Vooralsnog reserveren we deze middelen. Bij de Tussenrapportage 2023 zullen de benodigde middelen nader onderbouwd worden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

ALGEMENE BATEN EN LASTEN

Stelpost nominale ontwikkelingen (GF)
In de septembercirculaire 2022 is de bijstelling van het LPO-accres 2023 op basis van de Macro Economische Verkenning (MEV) verwerkt. Dit leidt tot een positief effect van structureel € 5,4 miljoen. Compensatie van de budgetten op basis van deze cijfers leidt tot een nadeel van € 5,9 miljoen. Voor het onderdeel lonen is hiervoor al structureel € 3 miljoen in de Programmabegroting 2023 opgenomen. Het resterende bedrag van € 2,9 miljoen wordt gereserveerd.
Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2024/Programmabegroting 2024 zal op basis van de dan bekende loon- en prijsbijstellingen bezien worden in hoeverre het totale compensatiebedrag van € 5,9 miljoen voldoende is.

Vrijval budget frictiekosten samenvoeging Biezenmortel
Bij de samenvoeging van Biezenmortel bij Tilburg in 2021 is een structureel budget gevormd voor personele frictiekosten. Voor de meeste overgekomen medewerkers uit de voormalige gemeente Haaren is inmiddels een structurele oplossing gevonden. in 2023 en 2024 kan een groot deel van het frictiekostenbudget vrijvallen (€ 85.000 V); vanaf 2025 volledig (€ 105.000 V).

Centrale financiering GDI (GF)
De financiering van de generieke digitale infrastructuur (GDI) wordt vanaf het begrotingsjaar 2023 centraal onder gebracht bij het ministerie van BZK. Een centrale financiering draagt bij aan de gewenste bredere deelname en een hoger gebruik van de GDI. Hiervoor wordt een bedrag van structureel € 98.000 uit het gemeentefonds genomen. Dit wordt (deels) opgevangen door het bestaande budget voor GDI ad € 70.000 vrij te laten vallen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.7 Informatie Wet Normering Topinkomens (WNT)

Het doel van de Wet Normering Topinkomens (WNT) is het tegengaan van bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi)publieke sector. Op basis van de WNT is het verplicht om in de jaarrekening melding te maken van de bezoldiging en eventuele uitkeringen wegens dienstverband van topfunctionarissen en van overige medewerkers die een bezoldiging boven het drempelbedrag hebben ontvangen. Binnen gemeenten zijn de gemeentesecretaris en griffier bij wet als topfunctionaris aangemerkt.

De maximale bezoldiging voor een topfunctionaris in dienstverband bedraagt over 2022 volgens de WNT € 216.000,- op basis van een fulltime dienstverband. In dit bedrag is inbegrepen de beloning, belastbare onkostenvergoedingen en voorzieningen voor beloning op termijn (m.n. pensioenpremie). Toetsing aan de norm vindt plaats naar rato van omvang fte en duur dienstverband in het jaar.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

De bezoldiging van de topfunctionarissen in dienst van de gemeente Tilburg heeft de WNT norm voor 2022 niet overschreden. In 2022 hebben er geen topfunctionarissen zonder dienstbetrekking voor de gemeente Tilburg gewerkt.

Naam	**A. van Berckel – van Langemheen**	**T.W. Kanters**
Functie	Gemeente- secretaris / algemeen directeur	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband 2022	1,0 fte	1,0 fte
Dienstbetrekking ?	Ja	Ja
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
Bezoldiging:		
- Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	174.032	121.725
- Beloningen betaalbaar op termijn	22.819	21.807
Totaal bezoldiging 2022	**196.851**	**143.532**
Overschrijding WNT norm in 2022 ?	**Nee**	**Nee**

Vergelijkbare gegevens over 2021	**A. van Berckel – van Langemheen**	**T.W. Kanters**
Functie	Gemeente- secretaris / algemeen directeur	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling	1-4 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband 2021	1,0 fte	1,0 fte
Dienstbetrekking ?	Ja	Ja
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 157.466	€ 209.000
Bezoldiging:		
- Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 125.250	€ 110.072
- Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.557	€ 21.224
Totaal bezoldiging 2021	**€ 142.807**	**€ 131.296**
Overschrijding WNT norm in 2021 ?	**Nee**	**Nee**

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

In 2022 hebben geen uitkeringen aan topfunctionarissen plaatsgevonden wegens beëindiging dienstverband.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.8 Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakveld (x € 1.000)	Totaal			Inclusieve stad			Duurzame stad			Vitale stad			Samen en dichtbij		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	9.803	-2.983	6.820	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9.803	-2.983	6.820
0.2 Burgerzaken	8.100	-3.587	4.513	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8.100	-3.587	4.513
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	15.275	-12.722	2.553	0	0	0	0	0	0	15.275	-12.722	2.553	0	0	0
0.4 Overhead	83.794	-1.166	82.628												
0.5 Treasury	736	-5.409	-4.673												
0.61 OZB woningen	968	-23.553	-22.586												
0.62 OZB niet-woningen	0	-27.210	-27.210												
0.63 Parkeerbelasting	0	-11.720	-11.720	0	0	0	0	-11.720	-11.720	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	693	-4.807	-4.114												
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-607.212	-607.212												
0.8 Overige baten en lasten	5.835	-708	5.128	0	0	0	0	0	0	792	-10	782	5.043	-697	4.346
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0												
0.10 Mutaties reserves	80.092	-105.243	-25.150	2.124	-11.257	-9.133	14.317	-18.012	-3.695	23.567	-35.444	-11.877	40.085	-40.530	-445
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	61.435	0	61.435	15.416	0	15.416	4.988	0	4.988	3.925	0	3.925	37.106	0	37.106
0 Bestuur en ondersteuning	**266.731**	**-806.319**	**-539.589**	**17.539**	**-11.257**	**6.282**	**19.305**	**-29.732**	**-10.427**	**43.559**	**-48.176**	**-4.617**	**100.137**	**-47.797**	**52.340**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	15.867	-153	15.714	0	0	0	0	0	0	15.867	-153	15.714	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	16.147	-3.298	12.849	4.161	-468	3.693	0	0	0	11.651	-1.883	9.769	335	-948	-613
1 Veiligheid	**32.014**	**-3.451**	**28.563**	**4.161**	**-468**	**3.693**	**0**	**0**	**0**	**27.518**	**-2.035**	**25.483**	**335**	**-948**	**-613**
2.1 Verkeer en vervoer	43.649	-3.305	40.344	4	0	4	35.442	-1.949	33.493	7.365	-460	6.905	837	-896	-59
2.2 Parkeren	11.504	-6.419	5.085	0	0	0	13.533	-6.342	7.192	-2.029	-77	-2.107	0	0	0
2.3 Recreatieve havens	135	-96	39	0	0	0	62	0	62	72	-95	-23	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	73	-20	54	0	0	0	1	0	1	72	-20	52	0	0	0

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

2.5 Openbaar vervoer	51	-1	51	0	0	0	0	0	0	51	-1	51	0	0	0
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	**55.412**	**-9.840**	**45.572**	**4**	**0**	**4**	**49.039**	**-8.291**	**40.748**	**5.531**	**-653**	**4.878**	**837**	**-896**	**-59**
3.1 Economische ontwikkeling	12.022	-1.279	10.743	0	0	0	0	0	0	12.022	-1.279	10.743	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4.323	-9.810	-5.487	0	0	0	0	0	0	4.323	-9.810	-5.487	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.298	-296	1.003	0	0	0	0	0	0	1.298	-45	1.253	0	-250	-250
3.4 Economische promotie	1.949	-1.875	74	0	0	0	0	0	0	1.926	-1.213	713	23	-662	-639
3 Economie	**19.593**	**-13.260**	**6.333**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**19.570**	**-12.347**	**7.222**	**23**	**-913**	**-890**
4.1 Openbaar basisonderwijs	1.702	-341	1.361	1.702	-341	1.361	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	10.155	-305	9.851	10.155	-305	9.851	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	30.008	-21.693	8.315	24.812	-15.558	9.254	0	0	0	0	0	0	5.196	-6.135	-938
4 Onderwijs	**41.866**	**-22.339**	**19.527**	**36.670**	**-16.204**	**20.465**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**5.196**	**-6.135**	**-938**
5.1 Sportbeleid en activering	4.435	-2.611	1.824	4.435	-2.611	1.824	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	22.659	-9.490	13.170	25.222	-8.158	17.065	0	0	0	-2.563	-1.332	-3.895	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	21.552	-5.314	16.238	0	0	0	78	0	78	21.064	-5.314	15.751	410	0	410
5.4 Musea	8.644	-968	7.676	0	0	0	0	0	0	7.242	-968	6.274	1.402	0	1.402
5.5 Cultureel erfgoed	357	-365	-8	0	0	0	0	0	0	357	-365	-8	0	0	0
5.6 Media	7.495	-67	7.428	0	0	0	0	0	0	7.495	-67	7.428	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	17.269	-432	16.837	779	0	779	14.245	-281	13.964	2.241	-148	2.093	3	-4	0
5 Sport, cultuur en recreatie	**82.410**	**-19.246**	**63.165**	**30.437**	**-10.768**	**19.668**	**14.322**	**-281**	**14.042**	**35.837**	**-8.193**	**27.643**	**1.815**	**-4**	**1.811**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	75.847	-26.536	49.312	58.681	-18.488	40.193	0	0	0	12.275	-3.294	8.981	4.891	-4.754	137
6.2 Wijkteams	2.190	-875	1.315	2.147	-291	1.856	0	0	0	0	0	0	43	-584	-541
6.3 Inkomensregelingen	173.391	-106.175	67.217	173.160	-105.944	67.217	0	0	0	0	0	0	231	-231	0
6.4 Begeleide participatie	28.070	0	28.070	28.070	0	28.070	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	13.289	-1.033	12.256	13.010	-753	12.257	0	0	0	0	0	0	280	-280	0

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	11.474	-84	11.390	11.474	-84	11.390	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	44.942	-15.676	29.266	35.278	-6.840	28.439	0	0	0	0	0	0	9.664	-8.837	827
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	78.311	-8.681	69.630	74.958	-5.329	69.629	0	0	0	0	0	0	3.353	-3.352	2
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	93.032	-3.543	89.489	93.032	-3.543	89.489	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	7.630	0	7.630	7.630	0	7.630	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Sociaal domein	**528.178**	**-162.603**	**365.575**	**497.440**	**-141.272**	**356.168**	**0**	**0**	**0**	**12.275**	**-3.294**	**8.981**	**18.462**	**-18.037**	**425**
7.1 Volksgezondheid	9.877	-280	9.597	9.437	-243	9.194	0	0	0	439	-37	402	0	0	0
7.2 Riolering	8.789	-13.534	-4.746	0	0	0	8.764	-61	8.703	0	0	0	24	-13.473	-13.449
7.3 Afval	19.998	-34.708	-14.710	0	0	0	16.724	-3.098	13.626	-302	-2	-304	3.576	-31.608	-28.031
7.4 Milieubeheer	16.610	-8.880	7.730	0	0	0	15.836	-8.088	7.748	0	0	0	774	-792	-18
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	213	-292	-78	0	0	0	209	-292	-83	4	0	4	0	0	0
7 Volksgezondheid en milieu	**55.486**	**-57.694**	**-2.207**	**9.437**	**-243**	**9.194**	**41.533**	**-11.539**	**29.994**	**141**	**-39**	**102**	**4.375**	**-45.873**	**-41.498**
8.1 Ruimtelijke Ordening	9.183	-6.237	2.946	0	0	0	68	0	69	9.115	-6.237	2.877	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	9.839	-3.952	5.887	0	0	0	0	0	0	9.839	-3.952	5.887	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	11.148	-6.918	4.231	0	0	0	0	-49	-49	6.460	-2.679	3.781	4.689	-4.190	499
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**30.170**	**-17.107**	**13.063**	**0**	**0**	**0**	**68**	**-49**	**19**	**25.413**	**-12.868**	**12.545**	**4.689**	**-4.190**	**499**
Totaal	**1.111.860**	**-1.111.860**	**0**	**595.688**	**-180.213**	**415.475**	**124.268**	**-49.892**	**74.376**	**169.845**	**-87.607**	**82.238**	**135.868**	**-124.791**	**11.077**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

5.9 Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa)

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A5	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A5/02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A5/03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A5/04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering en extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering en extremisme;	Ja	€ 0	€ 45.000	Nee	Het onderzoek icm Breda naar het in beeld brengen of voedingsbodems & triggers in de wijk/samenleving beter en anders kunnen worden gesignaleerd is niet uitgevoerd. En factuur van NTA is lager uitgevallen dan vooraf begroot.
			2	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Nee	€ 0	€ 0	Nee	Is niet uitgevoerd omdat door corona het netwerk is blijven stil liggen.
			3	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	€ 0	€ 30.240	Nee	Breda heeft meer gefactureerd dan vooraf begroot/afgesproken.
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/08*				
				Ja	Ja				
JenV	A6	**Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)** Gemeenten		Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A6/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/02*	Totale cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/04*		
				€ 546.839	€ 1.246.722	€ 802.784	Nee		
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/05*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project aangeven *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/06*	Toelichting op niet-afgeronde projecten en afwijking t.o.v. de toekenning – Bij afwijkingen is afstemming met ministerie verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/07*			
			1	Familie aanpak	Nee	Wordt afgerond in 2023			
			2	Evaluatie interventies	Ja				
			3	Versterken rol van ouders	Ja				
			4	Sport als middel	Nee	Oorspronkelijk aangevraagde budget overgezet naar laagdrempelige coaching, is afgestemd.			
			5	Muziek als middel	Ja				
			6	Laagdrempelige coaching	Nee	Wordt afgerond in 2023			
			7	Preventieve wijkaanpak	Nee	Wordt afgerond in 2023			
			8	Veilige school	Nee	Wordt afgerond in 2023			
			9	Voorkomen criminele carriere / slachtofferschap	Ja				
			10	Kansrijke initiatieven	Nee	Oorspronkelijk aangevraagde budget ingezet op muziek als middel, is afgestemd.			
			11	Versterken integrale aanpak ondermijning Tilburg Noord	Nee	Wordt afgerond in 2023			
			12	Transformatieve Scenario Planning	Ja				
			13	Verbinding en versterking jeugd en jongerenwerk	Nee	Wordt afgerond in 2023			
			14	Trainen wijkprofessionals	Nee	Wordt afgerond in 2023			
JenV	A9	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2021** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A9/02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A9/03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A9/04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar (gewelddadig) extremisme;	Ja	€ 10.500	€ 72.500	Nee	Gaat om kleine overschrijding tov begroot (€500,-) door indexering.
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Nee	€ 0	€ 0	Nee	De helft was voor Roosendaal en die heeft het niet aangevraagd. Wij (Tilburg) heeft het met eigen expertise op kunnen lossen.
			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke radicalisering	Ja	€ 44.437	€ 61.745	Nee	
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Nee	€ 0	€ 0	Nee	Breda heeft de middelen voor de terugkomdag niet opgeëist en door corona en te weinig animo is train de trainer niet doorgegaan. Inmiddels bestaat deze training niet meer.
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/08*				
				Ja	Ja				
JenV	A13	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Gemeenten		Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A13/01*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A13/02*	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2023 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A13/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023 *Aard controle R* *Indicator: A13/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A13/05*	
				€ 287.202	Ja	€ 0	€ 287.202	Ja	
JenV	A14	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2022** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14/01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A14/02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A14/03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A14/04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14/05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14/06*
			1	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	€ 0	€ 0	Nee	Nog niet in gang gezet, middelen lopen door naar 2023

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

			2	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke radicalisering	Ja	€ 63.967	€ 63.967	Nee	
			3	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Ja	€ 0	€ 0	Nee	Nog niet in gang gezet, middelen lopen door naar 2023
			4	Preventie-activiteiten voor radicaliserende personen en de directe omgeving;	Ja	€ 5.000	€ 5.000	Nee	
			5	Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;	Ja	€ 0	€ 0	Nee	Nog niet in gang gezet, middelen lopen door naar 2023
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14/08*				
				Nee	Ja				
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten		Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
				€ 8.491.000	€ 4.480.589	€ 0	€ 2.448.425	€ 0	€ 614.706
				Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/11*	
				€ 18.350	€ 280.140	€ 16.333.210	€ 16.333.210	Nee	
JenV	A17	**Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit** Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A17/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17/02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17/03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17/04*		
				€ 0	€ 0	Nee	Toekenning volgde pas vrij laat in 2022. Er is toen al wel gestart met de voorbereidingen maar omdat het voor de meeste projecten om aanzienlijke bedragen gaat moeten deze aanbesteed worden. Hierdoor zijn er nog geen uitgaven geweest in 2022.		
JenV	A18B	**Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's (SiSa tussen medeoverheden)** SiSa tussen medeoverheden		Naam veiligheidsregio *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18B/01*	Naam kostensoort *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18B/02*	Besteding per kostensoort (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A18B/03*			
			1	050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten coördinerende gemeente	€ 280.328			
			2	050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Hotels/centra	€ 0			
			3	050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Overige specifieke meerkosten	€ 0			
			4	050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Overige Meerkosten	€ 0			
				Project afgerond in jaar T? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18B/04*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18B/05*				
				Nee					
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten		Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
				31	660	19	147	Ja	Ja
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/09*			
				Nee					
				Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkeliike kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkeliike kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkeliike kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkeliike kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkeliike kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkeliike kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*
				€ 375.414	€ 405.292			€ 0	€ 0
				Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*
				€ 9.880	€ 196.460	€ 65.892	€ 509.796	€ 0	€ 0
				Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/26*	
				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 451.186	
BZK	C9	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 3** Gemeenten		Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/03*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Toelichting afwijkingen in faseringen (indicatoren 02 en 04) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: C9/06*
			1	2021-0000014538 / Stappegoor	Nee	0	Nee	Momenteel wordt er archeologisch onderzoek uitgevoerd voorafgaand aan start bouw in 2023	€ 0
				Kopie projectnaam/ nummer	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee)

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

				Aard controle n.v.t. Indicator: C9/07	*Aard controle D2 Indicator: C9/08*	*Aard controle n.v.t. Indicator: C9/09*	*Aard controle n.v.t. Indicator: C9/10*	*Aard controle n.v.t. Indicator: C9/11*	*Aard controle n.v.t. Indicator: C9/12*		
			1	2021-0000014538 / Stappegoor	€ 0	Ja		0	Nee		
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: C10/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot einde looptijd *Aard controle n.v.t. Indicator: C10/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C10/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C10/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t. Indicator: C10/05*			
			1	€ 90.831	€ 90.831	Ja	Nee	Project is afgerond. Er is geen sprake van verantwoording o.b.v. voorlopige toekenningen.			
BZK	**C28**	**Bijdrage pilot goed verhuurderschap** Gemeenten		Besteding (jaar T) aan project pilot goed verhuurderschap *Aard controle R Indicator: C28/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan project pilot goed verhuurderschap *Aard controle n.v.t. Indicator: C28/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C28/03*					
				€ 92.784	€ 187.378	Nee					
BZK	**C31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen** Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controlen n.v.t. Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t. Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t. Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C31/05*			
				€ 21.604	€ 114.987	€ 0		Nee			
BZK	**C32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten		Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) *Aard controle D2 Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06*		
			1	SUVIS21-00743574 beatrix	€ 855.645	€ 855.645	Ja		Nee		
			2	SUVIS21-00779116 willem II	€ 0	€ 0	Ja		Nee		
			3	SUVIS21-00798162 Bodde	€ 52.042	€ 52.042	Ja		Nee		
			4	SUVIS21-00798180 Mortel	€ 117.848	€ 117.848	Ja		Nee		
			5	SUVIS21-2-03051063 Berkeloo	€ 0	€ 0	Ja		Nee		
			6	SUVIS21-2-03051086 Cocon	€ 0	€ 0	Ja		Nee		
			7	SUVIS21-00803735 Pastoriestraat	€ 0	€ 150.000	Ja		Nee		
			8	SUVIS21-2-03051354 Wichelroede	€ 0	€ 0	Ja		Nee		
				Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2 Indicator: C32/08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09*					
			1	SUVIS21-00743574 beatrix	N.v.t.						
			2	SUVIS21-00779116 willem II	N.v.t.						
			3	SUVIS21-00798162 Bodde	N.v.t.						
			4	SUVIS21-00798180 Mortel	N.v.t.						
			5	SUVIS21-2-03051063 Berkeloo	N.v.t.						
			6	SUVIS21-2-03051086 Cocon	N.v.t.						
			7	SUVIS21-00803735 Pastoriestraat	N.v.t.						
			8	SUVIS21-2-03051354 Wichelroede	N.v.t.						
BZK	**C43**	**Regeling reductie energiegebruik woningen** Gemeenten		Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t. Indicator: C43/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: C43/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: C43/03*	Aantal bereikte woningen *Aard controle D1 Indicator: C43/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t. Indicator: C43/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C43/06*		
				RREW 2020-0449294	€ 3.159.372	€ 3.565.828	48.883	De begroting was 43.643 bereikte woningen. De gemeente heeft echter zelf meer middelen ingezet voor een hoger bereik.	Ja		
				Totaal aantal bereikte huurwoningen *Aard controle D1 Indicator: C43/07*	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t. Indicator: C43/08*						
				34.979	Ja						
BZK	**C47**	**Volkshuisvesting** Gemeenten		Deelplannaam *Aard controle n.v.t. Indicator: C47/01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T) *Aard controle n.v.t Indicator: C47/02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: C47/03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: C47/04*	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R Indicator: C47/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R Indicator: C47/06*		
			1	Wandelbos	0	0	0	€ 0	€ 0		
				Kopie deelplannaam *Aard controle n.v.t. Indicator: C47/07*	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R Indicator: C47/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R Indicator: C47/09*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan *Aard controle R Indicator: C47/10*				
			1	*Wandelbos*	€ 0	€ 0	€ 0				
				Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C47/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C47/12*						
				Ja	Nee						
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**		Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06*		
				230	€ 83.047	€ 83.047	135	€ 48.745	€ 48.745		
				Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09*					
				403	€ 74.152	€ 74.152					
				Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15*		
				1.322	1.164	0	0	555	0		
BZK	**C56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**		Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T)		

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

				Aard controle n.v.t. Indicator: C56/01	*Aard controle n.v.t Indicator: C56/02*	*Aard controle R Indicator: C56/03*	*Aard controle R Indicator: C56/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: C56/05*	*Aard controle n.v.t. Indicator: C56/06*
			1	*RHA2021-02275604*	*Huisvesten bijzondere doelgroepen Tilburg*	€ 0	€ 0	0	0
				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t. Indicator: C56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R Indicator: C56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: C56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R Indicator: C56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C56/12*
			1	*Huisvesten bijzondere doelgroepen Tilburg*	€ 0	€ 0	Ja	Ja	Ja
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C56/13*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t. Indicator: C56/14*				
				Nee	n.v.t.				
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**		Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R Indicator: C62/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04*				
				€ 8.471	Nee				
BZK	**C85**	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten		Projectnaam *Aard controle n.v.t Indicator: C85/01*	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t. Indicator: C85/02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t Indicator: C85/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R Indicator: C85/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R Indicator: C85/05*	
			1	Laarveld- Oost	0	0	€ 0	€ 0	
			2	Dokter Bloemenlaan	0	0	€ 0	€ 0	
			3	Bijsterveldenlaan	0	0	€ 0	€ 0	
			4	Ringbaan-West 227	0	0	€ 0	€ 0	
				Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t Indicator: C85/06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator:C85/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C85/08*			
			1	*Laarveld- Oost*	Ja	Nee			
			2	*Dokter Bloemenlaan*	Ja	Nee			
			3	*Bijsterveldenlaan*	Ja	Nee			
			4	*Ringbaan-West 227*	Ja	Nee			
BZK	**C209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t Indicator: C209/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R Indicator: C209/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2 Indicator: C209/05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/06*
			1	*RHA2022-03304897*	*Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen*	€ 0	€ 0	€ 0	0
				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R. Indicator: C209/10*		
			1	*Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen*	0	Ja	Ja		
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C209/11*					
				Nee					
OCW	**D1**	**Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2017 t/m 2020 Contactgemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: D1/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D1/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D1/03*			
				€ 0	€ 677.027	Ja			
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten		Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D8/05*	
				€ 2.864.785	€ 6.294.327	€ 983.270	-€ 89.585	€ 1.574.888	
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R Indicator: D8/09*	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode **Bedrag** *Aard controle R Indicator: D8/10*	
			1						
OCW	**D10**	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten		Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R Indicator: D10/01*	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW] *Aard controle R Indicator: D10/02*	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T) *Aard controle R Indicator: D10/03*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R Indicator: D10/04*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij lagere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R Indicator: D10/05*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij hogere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R Indicator: D10/06*
				€ 1.828.641	€ 188.858	€ 2.011.840	€ 1.579.734	€ 432.106	€ 0
OCW	**D11**	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten		Besteding (jaar T) contact gemeente *Aard controle R Indicator: D11/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: D11/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D11/03*			
				€ 38.444	€ 194.080	Ja			
OCW	**D12**	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten		Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R Indicator: D12/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D12/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D12/03*			
				€ 977.772	€ 0	Nee			
OCW	**D12A**	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten		Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R Indicator: D12A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R Indicator: D12A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D12A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/05*	
				€ 454.577	€ 0	€ 454.577	€ 1.756	Nee	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 1.350.852	€ 0	€ 0	€ 0	€ 823.279	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
			1					
OCW	**D19**	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D19/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/03*			
			€ 228.038	€ 228.038	Nee			
OCW	**D21**	**Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur**	Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/01*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R* *Indicator: D21/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R* *Indicator: D21/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/04*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/05*	
			1	€ 310.000	€ 310.000	Ja		
			Factorium Tilburg Podiumkunsten					
lenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*
			1 lenM/BSK-2017/173941, lenM/BSK-2016/243577	€ 0	€ 0	€ 0	-€ 5.044	€ 0
			2 lenM/BSK-2018/227451	€ 82.904	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 lenW/BSK-2020/95922	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 lenW/BSK-2020/225322	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 lenW/BSK-2021/292132	€ 112.627	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*
			1 *lenM/BSK-2017/173941, lenM/BSK-2016/243577*	€ 180.252	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
			2 *lenM/BSK-2018/227451*	€ 637.553	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			3 *lenW/BSK-2020/95922*	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			4 *lenW/BSK-2020/225322*	€ 34.023	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			5 *lenW/BSK-2021/292132*	€ 112.627	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
lenW	**E20**	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/04*		
			€ 683.261	€ 1.302.711	€ 676.356	Nee		
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/08*		
			1 105 Verbreden van fietspaden | aantal in meters	Ja	3.190			
			2 106 Aanleg van een drempel op fietskruispunt gebiedsontsluitingsweg / erftoegangsweg | aantal in st	Ja	2	In Sisa 2021 al opgevoerd.		
			3 107 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg | aantal in meters	Ja	150	In Sisa 2021 al opgevoerd.		
			4 107 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg | aantal in meters	Ja	500	In Sisa 2021 al opgevoerd.		
			5 109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden | aantal in st	Ja	2			
			6 110 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur-zone | aantal in st	Nee	2	2 van de geplande 3 uitritconstructies zijn in 2022 gerealiseerd. 1 uitritconstructie vervalt.		
			7 115 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Ja	1	In Sisa 2021 al opgevoerd.		
			8 118 Aanleg van een veilige voetgangersoversteekplaats | aantal in st	Ja	1	In Sisa 2021 al opgevoerd.		
			9 101 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden | aantal in meters	Ja	16.960	9270 mtr F58 en 1.960 mtr F261 is gerealiseerd in 2021. Restant F58 (5730 mtr) is in 2022 gerealiseerd		
			10 232 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom | aantal in st	Nee	0	Project gaat niet door		
			11 205 Verbreden van fietspaden | aantal in meters	Nee	0	Pas opgestart, nog niets gerealiseerd.		
lenW	**E26**	**Spoorse doorsnijdingen, tranche 1** Gemeenten	Aantal projecten (waarvoor een beschikking ontvangen is) **Afspraak** *Aard controle R* *Indicator: E26/01*	Aantal afgeronde projecten (jaar T) **Realisatie** *Aard controle R* *Indicator: E26/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E26/03*			
			1 1	0	Nee			
lenW	**E36**	**Project Wilhelminakanaal fase 1,5**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E36/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E36/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E36/03*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E36/04*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle R* *Indicator: E36/05*	
			€ 0	€ 0	Nee	Ja		
lenW	**E53**	**Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord**	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/06*
			1 SPUKSLA-21-01253567 (E53-1)	€ 98.576	€ 124.544	3-3-2021	Nog geen einddatum	Nee
			2 SPUKSLA-21-02259013 (E53-2)	€ 80.000	€ 80.000	22-12-2021	Nog geen einddatum	Nee
			3 SPUKSLA-21-02409557 (E53-3)	€ 0	€ 0	Nog geen startdatum	Nog geen einddatum	Nee
			4 SPUKSLA-22-03238623 (E53-4)	€ 0	€ 0	Nog geen startdatum	Nog geen einddatum	Nee
			5 SPUKSLA-22-03305194 (E53-5)	€ 0	€ 0	Nog niet gestart	Nog geen einddatum	Nee

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

			Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/08*					
			1 SPUKSLA-21-01253567 (E53-1)	2021					
			2 SPUKSLA-21-02259013 (E53-2)	2022					
			3 SPUKSLA-21-02409557 (E53-3)	2023					
			4 SPUKSLA-22-03238623 (E53-4)	2023					
			5 SPUKSLA-22-03305194 (E53-5)	2023					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/09*						
			Nee						
IenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*			
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*			
			1 317 Vervangen verharding fietspad	aantal in Meters	Nee	0			
			2 344 Het volwaardig afwaarderen van een GOW 50 km/h naar een ETW 30 km/h	aantal in meters	Nee	0			
EZK	**F11**	**Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde) *Aard controle R* *Indicator: F11/01*	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoveheden) vanaf verantwoordingjaar SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: F11/02*	Besteding (jaar T) t.l.v. cumulatieve cofinanciering Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal *Aard controle R* *Indicator: F11/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F11/04*	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: F11/05*	Toelichting Als bij 04 en 05 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F11/06*
			€ 219.411	€ 308.831	€ 219.411	Nee	Ja		
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 94.793.048	€ 2.336.971	€ 4.838.579	€ 40.518	€ 403.855	€ 216	
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 1.001.149	€ 208.051	€ 900	€ 6.023.296	€ 21.062	€ 105.159	
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*					
			€ 53.890	Ja					
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) gemeentedeel 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 55.475	€ 36.084	€ 296.360	€ 0	€ 0	€ 0	
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 49.637	€ 399.020	€ 34.558	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 14.369	€ 0	€ 101.258	€ 44.765	€ 5.129	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 7.988	€ 0	€ 243.276	€ 95.354	€ 5.195	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 6.233	€ 0	€ 74.070	€ 5.290	€ 598	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 2.982	€ 0	€ 40.422	€ 13.818	€ 568	
			6 Totaal	€ 31.572	€ 0	€ 508.663	€ 558.247	€ 46.048	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*			
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
			6 Totaal	0	0				

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvantoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 1.064	€ 319	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	1.064	319	0		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 647.273	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/04*			
			€ 18.378	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute 2022_ deel gemeente** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 26.175	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G14**	**Tussenvoorziening gemeente Tilburg 2022_ deel gemeente**	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G14/01*	Baten (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G14/02*				
			€ 140.125	€ 0				
VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1/01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1/03*			
			22	22	€ 653.463			
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 2.020.294	€ 2.685.412				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
			1 SPUK Tilburg	€ 2.685.412	€ 1.364.771	€ 388.702	€ 931.939	
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
			1 1034367	€ 510.854	€ 0	€ 342.942	€ 0	€ 509.662
			2 1042483	€ 226.299	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
			1 1034367	Ja				
			2 1042483	Nee				
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*			
			€ 133.783	Ja	Ja			
VWS	**H13**	**Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling**	Gedurende (jaar T) zijn de activiteiten verricht i.h.k.v. van de specialistische functie waarvoor de uitkering is ontvangen (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H13/01*	Besteding (jaar T) activiteiten *Aard controle R* *Indicator: H13/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H13/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H13/04*		
			Nee	€ 0	€ 1.808.561	Ja		
VWS	**H14B**	**SPUK expertisecentra jeugdhulp** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H14B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14B/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14B/04*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14B/05*	
			1 060772 Gemeente Eindhoven	€ 97.600	€ 98.500	Ja		

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

VWS	**H20**	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021**	Betreft naam onderdeel	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Toelichting (indien bij indicatoren 02, 03 en 04 Nee is ingevuld is toelichting verplicht)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd art. 5 in lid 2)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H20/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/03*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: H20/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/05*	*Aard controle R* *Indicator: H20/06*
		1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	Ja	Ja	Ja	n.v.t.	€ 15.123
		2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd in art. 5 lid 2)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H20/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/08*	*Aard controle R* *Indicator: H20/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/10*	*Aard controle R* *Indicator: H20/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/12*
		1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 15.123	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (art.4 lid 2 sub d)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H20/13*	*Aard controle R* *Indicator: H20/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/15*	*Aard controle R* *Indicator: H20/16*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/17*	*Aard controle R* *Indicator: H20/18*
		1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f)	Activiteit Ombouw separeerruimten gerealiseerd (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee)	Activiteit Ontwikkeling relationele beveiliging als de instelling niet meer beschikt over een separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee)	Besteding realisatie activiteit ombouw separeerruimten in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b)	Cumulatie besteding (t/m jaar T) ombouw separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H20/19*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/20*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/21*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/22*	*Aard controle R* *Indicator: H20/23*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/24*
		1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
		2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	nee	nee	€ 0	€ 0
			Kopie naam onderdeel	Besteding realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b)	Cumulatie besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging (art. 4 lid 1 sub b)	Optionele toelichting		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H20/25*	*Aard controle R* *Indicator: H20/26*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/27*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/28*		
		1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
		2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	€ 0	€ 0			
			Eindverantwoording (Ja/nee)					
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H20/29*					
			Nee					

VWS	**H21**	**Specifieke uitkering cliëntondersteuning**	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H21/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H21/02*	*Aard controle R* *Indicator: H21/03*	*Aard controle R* *Indicator: H21/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H21/05*	
			Nee	Nog niet in gang gezet	€ 0	€ 0	Nee	

VWS	**H22**	**Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Gerealiseerde activiteit aanstellen regionaal projectleider voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in het jaar 2022? (Ja/Nee)	Toelichting (Toelichting verplicht indien bij H22/03 "Nee" is ingevuld)	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)
			Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023				
			Gemeenten	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie				
			Aard controle R *Indicator: H22/01*	*Aard controle R* *Indicator: H22/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22/06*
			€ 73.386	€ 73.386	Ja		Ja	Ja

VWS	**H24**	**Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022**	Projectnummer	Gedurende (jaar T) zijn de activiteiten verricht i.h.k.v. van de specialistische functie waarvoor de uitkering is ontvangen (ja/nee)	Besteding activiteiten (jaar T)	Correctie besteding realisatie activiteiten (jaar T-1)	Definitieve besteding realisatie activiteit (jaar T-1)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H24/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H24/02*	*Aard controle R* *Indicator: H24/03*	*Aard controle R* *Indicator: H24/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H24/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H24/06*
		1	*1044244*	Ja	€ 1.850.624	€ 0	€ 0	Nee

VWS	**H25**	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)**	Beschikkingsnummer / kenmerk	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend*	Eindverantwoording	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H25/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/05*	
		1	*SPUKIJZ21-22038*	-€ 211.767	€ 211.767	€ 211.767	Ja	
			Naam locatie	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totale toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H25/06*	*Aard controle R* *Indicator: H25/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/08*	*Aard controle R* *Indicator: H25/09*	*Aard controle R* *Indicator: H25/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/11*
		1	*Ijssportcentrum Tilburg Stappegoorweg 3 5022DA Tilburg*	*Nov + dec 2021*	€ 8.412	€ 8.412	€ 8.412	€ 8.412
		2	*Ijssportcentrum Tilburg Stappegoorweg 3 5022DA Tilburg*	*jan-2022*	€ 1.613	€ 1.613	€ 1.613	€ 1.613
		3	*Ireen Wüst Ijsbaan Curlingstraat 15 5022DZ Tilburg*	*Nov + dec 2021*	€ 23.568	€ 23.568	€ 23.568	€ 23.568
		4	*Ireen Wüst Ijsbaan Curlingstraat 15 5022DZ Tilburg*	*jan-2022*	€ 18.027	€ 18.027	€ 18.027	€ 18.027
		5	*Sportcomplex Drieburcht Wagnerplein 1 5011 LP Tilburg*	*Nov + dec 2021*	€ 45.523	€ 45.523	€ 45.523	€ 45.523
		6	*Sportcomplex Drieburcht Wagnerplein 1 5011 LP Tilburg*	*jan-2022*	€ 23.417	€ 23.417	€ 23.417	€ 23.417
		7	*Sportcentrum Reeshof Heereveldendreef 8 5043 EX Tilburg*	*Nov + dec 2021*	€ 22.883	€ 22.883	€ 22.883	€ 22.883
		8	*Sportcentrum Reeshof Heereveldendreef 8 5043 EX Tilburg*	*jan-2022*	€ 11.241	€ 11.241	€ 11.241	€ 11.241
		9	*Recreatiebad Stappegoor Stappegoorweg 1 5022 DA Tilburg*	*Nov + dec 2021*	€ 25.071	€ 25.071	€ 25.071	€ 25.071

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023									
		10	*Recreatiebad Stappegoor Stappegoorweg 1 5022 DA Tilburg*	*jan-2022*	€ 32.012	€ 32.012	€ 32.012	€ 32.012	
LNV	**L16B**	**Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/01*	Naam uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/02*	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle R Indicator: L16B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/04*	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/05*	Uitvoeringsprogramma volgens projectplan uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/06*	
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	Klimaatlandgoed Zwaluwenbunders	€ 99.353	€ 99.353	€ 21.030	Nee	
			Kopie uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/07*	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/08*	Toelichting per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/09*				
		1	*Klimaatlandgoed Zwaluwenbunders*	Nee	De achterstand is met name het gevolg van een uitgebreider traject aan vooronderzoeken die benodigd is om te komen tot de juiste maatregelen.. Dit betreft vooronderzoeken. De planvorming en uitvoeringsvoorbereiding volgt nog				
		10							

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Bijlagen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

I. Overzicht buitenlandse dienstreizen bestuur

Bijlage I. Overzicht buitenlandse dienstreizen Bestuur

Op basis van de gemeentelijke verordening gedragscode bestuurlijke integriteit zijn hieronder de buitenlandse dienstreizen van burgemeester en wethouders in 2022 opgenomen.

Bestemming	Doel	Datum	Reis en verblijfkosten betaald door
Burgemeester Weterings:			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder Hendrickx:			
Schotland	Beleidsreis zorg en welzijn Schotland	13 t/m 16 september	Gemeente Tilburg
Wethouder LahLah			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder Grashoff:			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder van der Pol:			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder Dols (tot 2 juni 2022)**:**			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder Dusschooten (tot 2 juni 2022):			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder van Asten (vanaf 2 juni 2022):			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		
Wethouder Celik (vanaf 2 juni 2022):			
	Geen buitenlandse reizen in 2022		

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

II. Overzicht servicenormen, klachten en bezwaarschriften

Servicenormen

Product/dienst	Servicenorm/indicator	Streef-waarde 2022	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Organisatie					
Afname producten	% klanten dat binnen 2 werkdagen een afspraak heeft	90%			90%
Bezoekers	% bezoekers stadswinkels dat binnen 5 minuten wordt geholpen	95%	95,3%	1)	81,2%
Contact gemeente	% klanten dat het contact met de gemeente als persoonlijk beoordeelt	85%	89,2%	90,9%	90%
E-mails	% afhandeling binnen 2 werkdagen	85%	88,3%	86,9%	81,7%
Telefonie 14013	% klanten waarbij binnen 30 seconden wordt opgenomen	70%	70,0%	74,5%	42,9%
Meldingen Centraal Meldpunt	% meldingen binnen 2 weken afgehandeld	90%	93,7%	93,6%	94%
Vragen via Social Media	Antwoord binnen 24 uur	90%	88,8%	94,4%	98,5%
Inkomensondersteuning					
Bijzondere Bijstand	% aanvragen (digitaal en per post) dat binnen 30 dagen wordt afgehandeld	95%	W&I:91,4% DVL :98,2%	In uitkering: 92,1% NUG (zonder uitkering): 90,2%	In uitkering: 90,3% NUG (zonder uitkering): 86%
Individuele inkomenstoeslag	% aanvragen dat binnen 30 dagen wordt afgehandeld	90%	71,6%	93,6%	97,5%
Collectieve Zorgverzekering Minima	% aanvragen dat binnen 30 dagen wordt afgehandeld	95%	100%	99,8%	98,5%
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	% aanvragen dat binnen 26 weken na ontvangstbevestiging wordt afgehandeld	95%	75,3%	97%	
Meedoenregeling	% aanvragen dat binnen 30 dagen wordt afgehandeld	100%	91,2%	88,9%	46%
Participatiewet	% aanvragen dat binnen 56 dagen wordt afgehandeld	95%	96%	97,6%	98,3%
IOAW	% aanvragen dat binnen 56 dagen wordt afgehandeld	95%	99%	100%	100%
Schuldhulpverlening, wachttijd	< 28 dagen	90%	14 dagen gemiddeld	100% < 14 dagen gemiddeld	100% < 14 dagen gemiddeld
Schuldhulpverlening, informatie/advies	% antwoord aan einde afspraak	100%	100%	100%	100%
Kinderopvang vergoeding eigen bijdrage	% aanvragen dat binnen 30 dagen wordt afgehandeld	95%	88%	81,6%	
WMO					
Wmo voorziening	% afhandeling aanvraag binnen 56 dagen	100%	verkort: 96%	verkort: 97% volledig:	verkort: 98% volledig:

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Product/dienst	Servicenorm/indicator	Streef-waarde 2022	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
			volledig: 84%	91%	92%
Aanleg invalidenparkeervak	% afhandeling binnen 56 dagen na betaling	100%	84%	87%	82%
Vervoer					
Leerlingenvervoer; ontvangen na start schooljaar	% aanvragen dat binnen 30 dagen wordt afgehandeld	95%		95,1%	99,1%
Leerlingenvervoer; ontvangen vóór 1 juni	% aanvragen dat voor start van nieuwe schooljaar wordt afgehandeld	100%		2)	2)
Vergunningen					
Omgevingsvergunning	Van rechtswege verstrekte omgevingsvergunningen vanwege overschrijven wettelijke termijn	0%			0,13%
Terrasvergunningen	% afhandeling binnen 56 dagen	100%	82%	70%	87%
Drank- en horeca-vergunningen	% afhandeling binnen 56 dagen	100%	89%	79%	82%
Staanplaatsvergunning	% afhandeling binnen 42 dagen	100%	93%	88%	88%
Parkeren					
Verkeersontheffing	% binnen 14 dagen bericht wel/geen ontheffing	100%	100%	100%	100%
Overig					
Afvalinzameling	Aantal klachten over niet geledigde containers als % van het aantal ledigingen	≤ 0,075%	0,050%	0,036%	0,041%
Aansprakelijk stellen (schade melden)	% afhandeling binnen 42 tot 56 dagen	80%	95%	91%	97%

1) Vanwege overgang naar nieuw systeem is het niet mogelijk om deze cijfers te genereren.
2) In de maanden april, mei en juni worden de meeste heronderzoeken en aanvragen leerlingenvervoer ontvangen. Alle aanvragen die vóór 1 juli zijn ingediend, worden op een enkele uitzondering na, voor de start van het nieuwe schooljaar verwerkt. Aanvragen die na 1 juli binnenkomen worden op volgorde van binnenkomst afgewerkt.

Centraal Meldpunt
Jaarverslag Centraal Meldpunt/ Fixi

In 2022 zijn er bij gemeente Tilburg 87.113 meldingen binnen gekomen over de openbare ruimte. Van deze meldingen is 94% binnen 10 werkdagen afgehandeld.

Meldingskanalen	2022	2021
Fixi-app	43.849	42.293
Via website tilburg.nl	21.900	19.360
Telefoon	12.882	14.589
Eigen waarneming	7.437	3.747
E-mail	701	850
Social Media	295	388
Overig	49	403
Totaal	**87.113**	**81.630**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat tegenwoordig ruim 85% digitaal gemeld wordt. Gebruik maken van de digitale kanalen voor het maken van meldingen, met name app of website lijkt inmiddels een onomkeerbare trend te zijn.

Fixi is sinds 28 december 2020 het meldingssysteem voor meldingen openbare ruimte. Het is een handige tool voor het maken en oplossen van meldingen. Zo is te zien dat er in 2022 veel meer meldingen via eigen waarneming zijn gedaan. Collega's maar ook gecontracteerde aannemers maken veelvuldig gebruik van de Fixi app voor eigen waarnemingen in de stad.

Toename totaal aantal meldingen
In 2022 zijn er bijna 7% meer meldingen openbare ruimte binnengekomen ten opzichte van 2021. Dit heeft vooral te maken met de bekendheid, de laagdrempeligheid en het gemak van melden via de diverse kanalen, met name de Fixi-app. Je kunt in de Fixi-app eenvoudig één of meerdere foto's toevoegen en de locatie van de melding kan automatisch worden meegegeven. Ook kun je als melder zien welke meldingen er al in de buurt gemaakt zijn.

Meldingen Centraal Meldpunt / Fixi

Top 10 Meldingen	2022	2021
Vervuiling specifiek illegale stortingen <0,5m3	9.013	9.040
Parkeren	8.614	7.287
Groen in Tilburg	8.585	6.939
Straatmeubilair en speeltoestellen	7.897	7.912
Bijplaatsingen	6.602	2.506
Trottoirs, straten en wegen	6.011	5.933
Vervuiling specifiek zwerfvuil	5.854	5.655
Openbare verlichting	4.520	4.151
Woningklachten	4.214	3.460
Fietsen en fietspaden	4.030	3.712

Toelichting op enkele meldingen uit de top 10:

- *Parkeren*: de gebieden waar betaald parkeren geldt zijn in 2022 verder uitgebreid. Dit heeft gezorgd voor extra drukte op plekken waar (nog) geen betaald parkeerzones zijn. Verder zijn er meer deelvoertuigen (felyx/GoSharing) binnen gemeente Tilburg in gebruik genomen, die voor meer meldingen van fout parkeren zorgden.
- *Groen in Tilburg*: er zijn in 2022 meerdere zware stormen geweest. Dit zorgde voor meer meldingen van losse takken, (verzoek tot) bomen snoeien en omgewaaide bomen. Daarnaast hadden we te maken met een zeer droge zomerperiode. De wortels van bomen gingen op zoek naar vocht en drukten met regelmaat tegels omhoog. Daar zijn ook meer meldingen van binnen gekomen.
- *Vervuiling specifiek zwerfvuil:* er wordt veel gedaan aan de communicatie van Tilburg Schoon. We krijgen ook steeds meer vrijwilligers die afval ruimen voor ons. Geruimd zwerfafval in gele zakken komt dan ook steeds meer voor. Deze meldingen komen onder deze categorie binnen.
- *Openbare verlichting*: er waren in 2022 vaker grote storingen waardoor meerdere straten zonder verlichting kwamen te zitten. Deze grote storingen worden opgelost door Enexis en zijn een stuk complexer. Omdat het oplossen van deze storingen langer duurt en meerdere straten zonder licht zaten kwamen er meer meldingen binnen vanuit de gehele buurt.
- *Bijplaatsingen*: er zijn steeds meer eigen mensen die meldingen hebben gedaan van bijplaatsingen die nog niet gemeld waren.
- *Woningklachten*: een deel van 2022 zat de Nederlandse samenleving in lockdown vanwege corona. Veel mensen werkten vanuit huis en bleven dat ook na opheffing van de lockdown meerdere dagen per week doen. Dit zorgde voor meer meldingen van burenoverlast.
  Daarnaast kochten veel mensen in coronatijd een huisdier (veelal een hond). Na een periode van veel

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

thuis zijn, begon voor veel mensen het ‘normale leven’ weer. Honden zaten hierdoor vaker alleen thuis en dat zorgde voor meer meldingen van dierenoverlast (blaffen).
Door de toegenomen energiekosten zijn meer mensen gaan stoken om hun huis te verwarmen. Dit heeft geleid tot meer meldingen van stookoverlast van woningen.

Termijn van afhandeling van de melding
In 2022 zijn de volgende termijnen gerealiseerd m.b.t. de termijn/snelheid van afhandeling meldingen openbare ruimte:

Termijn van afhandeling van de melding

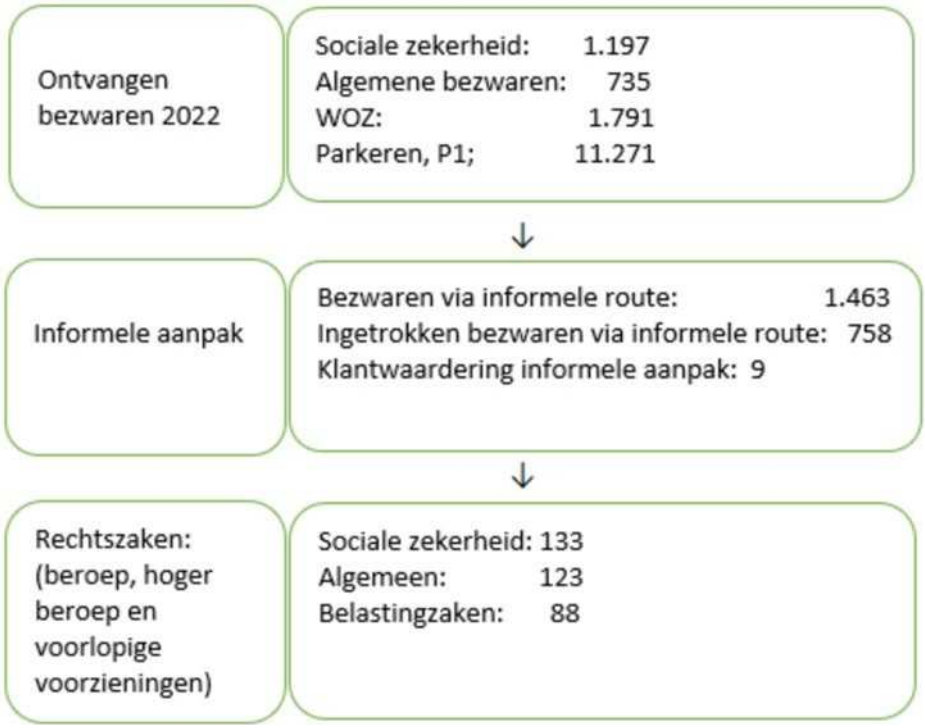
Afhandeling melding	Percentage 2022	Percentage 2021
<10 werkdagen	94,0%	93,6%
>10 werkdagen	6,0%	6,3%
Nog openstaande meldingen	0,4%	0,3%

Gemeentebreed wordt een afhandeltermijn van 10 werkdagen aangehouden, echter per product of dienst kan dit verschillen. De toezegging met betrekking tot de afhandeltermijn wordt aan de burger bij het maken van de melding aangegeven.

Klachten

Klachten
Over het jaar 2022 wordt een separate klachtenrapportage naar de raad gestuurd waarin een uitgebreide verantwoording van de klachten en de afhandeling daarvan wordt opgenomen. Deze zal in het tweede kwartaal 2023 aan de raad worden aangeboden. Gegeven deze aparte klachtenrapportage zijn in deze jaarstukken geen gegevens over klachten opgenomen.

Bezwaar en Beroep

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Kengetallen:	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Raming 2022	Realisatie 2022
Aantal bezwaarschriften WOZ	1.449	1.987	2.000	1.791
Aantal sociale bezwaarschriften	1.015	1.094	1.150	1.119
Aantal algemene bezwaarschriften	674	847	700	677
Aantal meldingen aansprakelijkheid	573	402	450	394

Analyse
In 2022 zagen we meer dan 300+ bezwaren naar aanleiding van de energietoeslagen die niet waren voorzien. Daarnaast zien we dat er na de coronaperiode weer meer toezicht buiten (en binnen/ huisbezoeken) is waardoor er ook onder andere een toename is op het gebied van bezwaren van openbare orde en veiligheid (prostitutie, hennep). Het afgelopen jaar hebben omwonenden elkaar beter weten te vinden en gingen meer groeperen bij bezwaar (bijvoorbeeld door het gebruik van handtekeningenlijsten). Dit vraagt extra aandacht voor de communicatie en 'het horen in bezwaar'.
De achterstanden van algemene bezwaren die gedurende de corona zijn ontstaan zijn in 2022 weggewerkt. Anderzijds zien we bij de sociale bezwaren een (40 tal bezwaren) achterstand ontstaan. De krapte op de arbeidsmarkt maakt het ingewikkeld om continu flexibel in te springen op piekbelasting naast dat de bezwaren inhoudelijk ook complexer zijn geworden. 'Regulier' zwart-wit juridische bezwaren nemen af en de dossiers waar de menselijke maat én een integrale aanpak vragen nemen toe. De juridische adviestak is meer aan de voorkant aanwezig en wordt ook meer (over)vraagt. Energietransitie, nieuwe samenwerkingsconstructies, contractuele prijsstijgingen – we zagen dit jaar een enorme diversiteit aan behoefte naar juridische ondersteuning. Echter zien we ook dat de basiskennis niet overal op orde is en niet compliant.
Tot slot blijven we inzetten op het dejuridiseren. De informele aanpak is en blijft een succes. In 2022 is de pilot gestart 'dejuridisering multiproblematiek' om de informele aanpak uit te breiden voor de doelgroep met multiproblematiek. De eerste resultaten zijn positief. Inmiddels hebben we subsidie ontvangen voor een verlenging van deze pilot.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

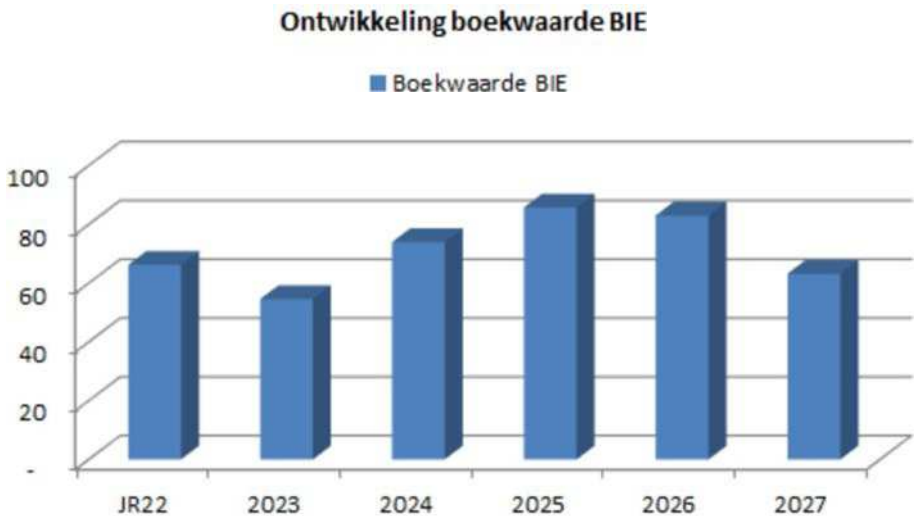
III. Bijlagen paragraaf Grondbeleid

Bouwgrond in exploitatie

Onder deze categorie vallen de gronden in eigendom van de Gemeente Tilburg waarvoor de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatieberekening heeft vastgesteld. Het betreffen gronden die zich in een transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. In het overzicht van plannen zijn de resultaten aangegeven van alle lopende exploitaties.

Op basis van deze resultaten is een voorziening verlies benodigd van in totaal € 48,6 miljoen. Dit is € 4,4 miljoen lager dan bij de Programmabegroting 2023 was geraamd. De per eind 2022 afgesloten plannen kennen een positief resultaat van € 2,0 miljoen.
De boekwaarde bestaat uit het saldo van de reeds gemaakte kosten (verwerving, bouw- en woonrijp maken, plan- en apparaatskosten, rente), opbrengsten en genomen winsten. Dit geïnvesteerd vermogen in de BIE bedraagt bij de jaarrekening 2022 € 66,3 miljoen.

Door geraamde investeringen in Wijkevoort stijgt de boekwaarde de komende jaren nog, waarna de boekwaarde structureel zal dalen door grondverkopen. Het is normaal dat bij een grondexploitatie de kosten voor de baat uitgaan. Vanaf 2027 dalen de boekwaarden hard, met name door geraamde grondverkopen op Wijkevoort. Indien nieuwe plannen in gang worden gezet zal de aangegeven boekwaarde stijgen.

Mutatie winstneming
In artikel 16 lid c van het BBV is opgenomen dat de paragraaf grondbeleid een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie moet bevatten. Dit integraal doorrekenen van alle plannen wordt 2 keer per jaar uitgevoerd. dit gebeurt zowel bij de Programmabegroting als bij de Jaarrekening. Daarbij worden de verwachtingen met betrekking tot kosten en opbrengsten in de grondexploitaties bijgesteld. De verzamelde Tilburgse grondexploitaties kennen een doorkijk van 10 jaar (tot 2031).

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen.
De tussentijdse winstneming is gebaseerd op "The percentage of completion" methode:

Percentage kostenrealisatie x percentage opbrengstrealisatie x verwachte winst.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

De tussentijdse winstneming wordt vanuit het exploitatieresultaat van het plan gestort in de Algemene Reserve Grondexploitatie, onderdeel winstneming lopende plannen.
Voor een specificatie van de verwachte winstneming wordt verwezen naar het Overzicht van plannen (zie overzicht grondexploitatieprojecten). De reserve tussentijdse winstneming ontwikkelt zich als volgt:

Tabel reserve tussentijdse winstneming (bedragen x € 1 mln.)	PB2023	JR2022	Mutatie*
Beginstand tussentijdse winstneming	13,0	13,0	0,0
Mutatie winstneming	-5,5	-2,1	3,4
Eindstand reserve tussentijdse winstneming	**7,5**	**10,9**	**3,4**

Mutaties in deze reserve vinden plaats doordat:
1. We plannen afsluiten. Er wordt dan geen tussentijdse winst meer genomen, maar een definitieve winstneming ten gunste van de ARGE. Of;
2. Omdat plansaldi wijzigen (positief of negatief).

De vorige integrale doorrekening van alle plannen is opgenomen in de besluitvorming Programmabegroting 2023, toen was de verwachting dat de reserve tussentijdse winstneming zou muteren met negatief € 5,5 miljoen. Bij de integrale doorrekening van alle plannen zoals verwerkt in de Jaarrekening 2022 is deze mutatie negatief € 2,1 miljoen.
Belangrijkste mutatie is het openhouden van het plan Charlotteoord, waardoor deze nog in de tussentijdse winstneming zit.

Faciliterend grondbeleid

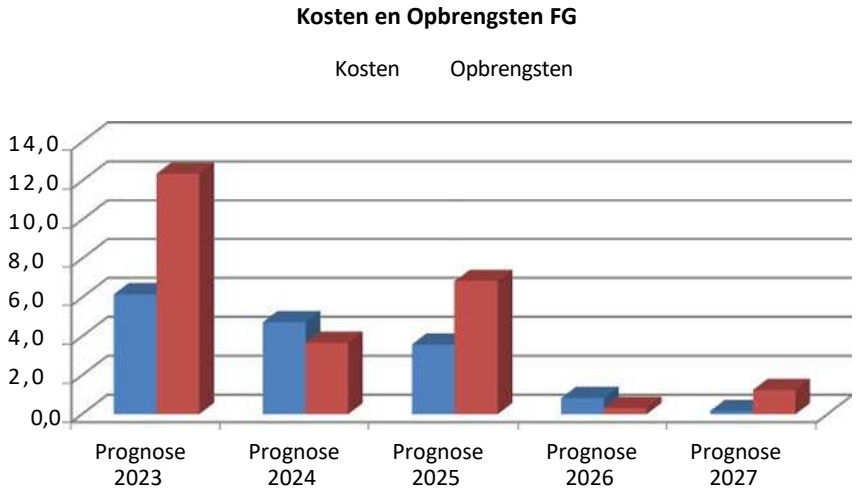
Bij faciliterend grondbeleid is de bouwkavel in het bezit van een private partij (ontwikkelaar, particulier) en wordt ook door die partij ontwikkeld. De gemeente treedt enkel c.q. vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is. Deze kosten moeten op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) op de derden die daarvan profijt hebben, worden verhaald.

Voorziening verlies en winstneming faciliterend grondbeleid
Indien de kosten die de gemeente voor een faciliterend plan verwacht te maken hoger zijn dan de te ontvangen exploitatiebijdrage, wordt voor het toekomstig tekort een voorziening gevormd. Deze voorziening is in 2016 gevormd uit de vooruit ontvangen bijdragen (exploitatiebijdragen, herstructurering, Meerjaren programma openbare ruimte etc.) en de ARGE. De inschatting bij de PB2023 was een mutatie– € 0,4 miljoen. Dit is ook de mutatie bij de JR22.

Verder kent een aantal faciliterende plannen een positief planresultaat. Omdat een aantal van deze plannen al in een ver stadium zitten, dient er winst genomen te worden op deze plannen op advies van de accountant bij de JR21. Deze winstneming zorgt voor een positief resultaat van € 0,3 miljoen ten gunste van de ARGE in 2022.

Nog te verwachten kosten: € 17,4 miljoen
Nog te verwachten opbrengsten: € 25,8 miljoen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Voor een aantal specifieke plannen is op dit moment nog geen winst genomen. Dit betreft de volgende plannen:

Besterdring 235
De geraamde grondverkoop heeft nog niet plaatsgevonden, daarnaast is er nog geen omgevingsvergunning, waardoor de nog te ontvangen bijdrage niet opeisbaar is en winstneming nog niet verantwoord.

SZ-FG Zwijsen 1
Er is nog geen omgevingsvergunning waardoor de nog te ontvangen bijdrage niet opeisbaar is en winstneming nog niet verantwoord.

Piushaven Fabriekskwartier Noord
Er is nog geen omgevingsvergunning waardoor de nog te ontvangen bijdrage niet opeisbaar is en winstneming nog niet verantwoord.

Poort van Stappegoor:
Op dit faciliterend plan is geen winst geraamd, hierdoor is er ook geen sprake van winstneming per eind 2022.

Overige plannen

Onder overige plannen zijn met name infrastructurele voorzieningen opgenomen (Spoorzone, Piushaven en Campus Stappegoor) die niet onder de categorie Bouwgrond in exploitatie of Faciliterend grondbeleid vallen.

In 2003 heeft de gemeenteraad besloten om in het kader van de optimalisering van de grondexploitatie middelen vrij te maken voor onder andere Spoorzone en Piushaven. Deze bijdragen zijn destijds opgenomen in de grondexploitatie. Volgens de regels van het BBV mag het deel waarvoor nog geen kosten zijn gemaakt niet meer worden opgenomen in de boekwaarde van de betreffende plannen (facilitair en overig). De vooruit ontvangen gemeentelijke bijdragen moeten in een reserve worden gestort tot het moment dat de kosten gemaakt zijn.

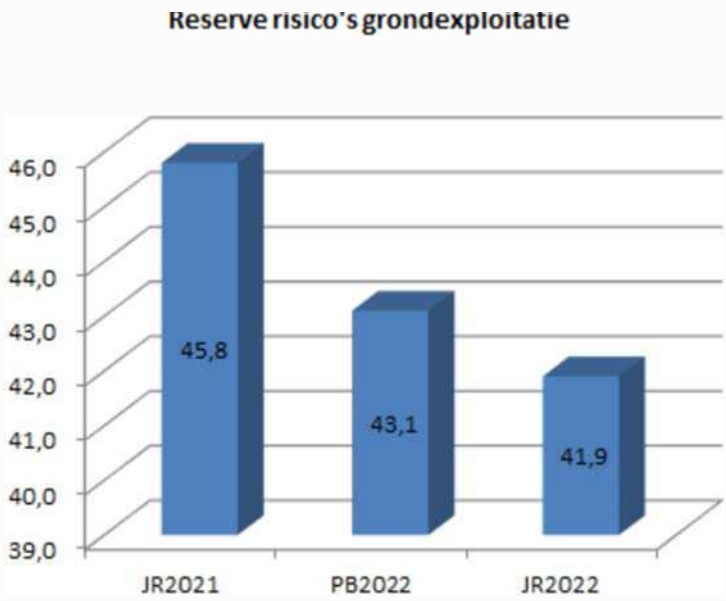
Deze reserve bedraagt ultimo 2022 € 3,1 miljoen. Onderstaand is de specificatie aangegeven

Reserve vooruitontvangen bijdragen (bedragen x € 1 mln.)	Saldo 1-1-2022	Mutatie 2022	Saldo 31-12-2022
Spoorzone	1,9	0,5	1,4
Piushaven	1,9	0,3	1,6
Campus Stappegoor	0,2	0,0	0,2
Totaal	**3,9**	**0,8**	**3,1**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Reserve risico's grondexploitatie / weerstandsvermogen

Het identificeren en beheersen van risico's draagt eraan bij om de projecten binnen de (financiële) kaders te laten verlopen. Twee keer per jaar (bij de jaarrekening en programmabegroting) worden de risicoanalyses geactualiseerd.

Overzicht van de risicoreserve

Risicoanalyse (bedragen x € 1 mln.)	Begroting 2023	Jaarrekening 2022
Grondexploitatie (BIE)		
Dalem Noord	0,1	0,0
Dalem Zuid	0,1	0,1
Tradepark 58 Noord	0,9	0,9
Wijkevoort	7,0	5,4
Koningswei	3,1	2,2
Facilitair grondbeleid (FG)		
Den Bogerd gemeentelijke grex	0,5	0,6
Koningsoord	0,6	1,1
Oostkamer	0,2	0,3
Overige en gemengde projecten (OV)		
Piushaven	0,5	0,3
Spoorzone totaal	16,8	17,9
Totaal (deze projecten vertegenwoordigen 80% van de omzet)	**29,8**	**28,7**
Projecten (lineair doorgetrokken naar 100%)	37,2	35,9
Onvoorzien (5% over bouw- en woonrijpmaken BIE en FG)	2,9	3,1
Subtotaal projecten	**40,1**	**39,0**
Renterisico (rentestijging vreemd vermogen tot 2,5%)	**2,9**	**3,0**
Totaal Reserve risico's Grondexploitaties	**43,1**	**41,9**

Stand van zaken uitvoering nieuw beleid

Er is in totaal 3,9 miljoen aan nieuw beleid en reserveringen ten laste van de ARGE gegaan in 2022.
In onderstaand overzicht is een specificatie hiervan gegeven:

Beleidsvoorstellen t.l.v. ARGE	Beschikbaar	Toevoeging/	Beschikbaar

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

(bedragen x € 1 mln.)	bij JR2021	onttrekking	bij JR2022
Grondaankoop Wijkevoort Fase 2	-6,1	0,0	-6,1
Spoorpark	0,0	-	0,0
Stadsregionale Parken	-1,5	0,5	-1,0
Aanvullend budget Kernwinkelgebied 2020	-0,7	0,5	-0,2
Verkenningen Museumkwartier, groen verbinding Moerenburg en kennisas knooppunt TiU	-0,3	0,1	-0,2
Reservering Cupudo 2020-2021	-0,2	0,0	-0,0
Stikstofcompensatie Wijkevoort	-1,5	0,0	-1,5
Koningsoord Deelgebied 8	-0,3	0,0	0,0
Bijdrage Stadsforum	-2,4	2,4	0,0
Totaal beschikbaar nieuw beleid	**-12,9**	**3,5**	**-8,7**

Reserveringen t.l.v. ARGE (bedragen x € 1 mln.)	Beschikbaar bij JR2021	Toevoeging/ onttrekking	Beschikbaar bij JR2022
Incidentele effecten Koningsoord	-1,1	0,0	-1,1
Stamspoor Loven	-0,3	0,0	-0,3
Voorfinanciering Wijkevoort Groen om de Stad	-0,2	0,1	-0,1
Hall of Fame	-0,1	0,2	0,1
Haalbaarheidsonderzoek Textielmuseum	-0,2	0,0	-0,2
Stappegoorpark met semi-openbare atletiekaccommodatie	-0,3	0,1	-0,2
Afboeking strategische verwerving turnhal	-0,1	0,0	-0,1
Spoorpark	-0,3	0,1	-0,2
Ruimtelijke inpassing openbaar Stappegoorpark	-2,0	0,0	-2,0
Stappegoor WBI	0,0	0,0	0,0
Totaal reserveringen	**-4,6**	**0,4**	**-4,2**

Overzicht alle grondexploitaties

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

GRONDEXPLOITATIES: OVERZICHT PLANNEN ONDERVERDEELD NAAR CATEGORIE EN PROGRAMMA

CAT	PLANNAAM	A	F	C	D	E		G	H		J		M	N	O
				T.L.V.	PB23	JR22	Verschil	P823				Verwacht effect op JR22			
	(Fedragen x E 1.000,=) (Fedragen: postief = winst+ negatief = verlies)	Boekwaarde per 31 dec 21	Boekwaarde per 31 dec22	ARGE RH RG AMGF	Nominaal planresultaat PB23	Nominaal planresultaat 1N22	Verschil - = nadelig + = voordelig	Af te sluiten plan tiv resultaat per 31 dec 2022	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tiv AM	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tiv ARGE	Voorziening verlies eindwaarde	Af te sluiten plan tiv ARGE per 31 dec 22	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tiv AM	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tiv ARGE	Voorziening verlies per eind 2022
PROGRAMMA SPOORZONE																
FOUWGROND IN EXPLOITATIE SPOORZONE																
	SZ BIE Kerngebied	29.658	33.733	ARGE		-28.458	-1.403					27.055				28.458
Totaal **bouwgrond** in exploitatie Spoorzone		**29.658**	**33.733**		**-27.055**	**-28.458**	**-1.403**	**0**			**0**	**27.055**	**0**	**0**	**0**	**28.458**
FACILITEREND GRONDBELEID SPOORZONE																
	SZ FG-T1S-fase 2		-	ARGE		65	0	0				0			3	-
	SZ FG-Zwijssen 1	-	-	ARGE		104						0				
	Woontoren Spoorpark	-	-	ARGE		0	-0					0				-
Totaal faciliterend grondbeleid Spoorzone		**0**	**0**		**169**	**169**	**0**	0	0		0	0	0	**0**	**3**	**0**
OVERIGE SPOORZONE																
	Geen projecten															
Totaal overige Spoorzone		**0**	**0**			**-**	**-**					**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal programma EllE Spoorzone		***29.658***	***33.733***		***-26.886***	***-28.289***	***-1.403***	**-**	***0***		***0***	***27.055***	**-**		***3***	***28.458***
PROGRAMMA PIUSHAVEN																
BOUWGROND IN EXPLOITATIE PIUSHAVEN																
	Piushaven Galjoenstr. Noord	1.183	1.210	ARGE		-1.360	-35					1.326				1.360
	Piushaven Jeruzalem	-920	-388	ARGE		192	-17		179			0		171		
Totaal bouwgrond in exploitatie Piushaven		**264**	**821**		**-1.117**	**-1.169**	**-52**	**0**	**179**		**0**	**1.326**	**0**	**171**	**0**	**0**	**1.360**
FACIUTEREND GRONDBELEID PIUSHAVEN																
	Piushaven Fabriekskwartier N.	-	-	ARGE		3.080	2.090					0				0 -
	Piushaven Spinaker	-	-	ARGE		929	63					0			278	
	Piushaven Wolstad		-	ARGE		205		205				0	205			
	Piushaven De Koopvaardij	-		ARGE		-333	-347					0			-333	333
Totaal faciliterend grondbeleid Piushaven		**0**	**0**		**2.074**	**3.880**	**1.806**	**205**	**0**		**0**	**0**	**205**	**-**	**-55**	**333**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

PLANNAAM			T.L.V.	P823	JR22	Verschil	PB23					Verwacht effect op JR22				
(Fedragen x €1.000,=) (Fedragen: postief = winst+ negatief = verlies)	Boekwaarde per 31 dec 21	Boekwaarde per 31 dec 22	ARGE RH RG AM GF	Nominaal planresultaat PB23	Nominaal planresultaat 1N22	Verschil - = nadelig += voordelig	Af te sluiten plan tiv resultaat per 31 dec 2022	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking gedaan de 2022 gemaakte tiv AM	Afboeking gedaan de 2022 gemaakte kosten tiv ARGE	Voorziening verlies eindwaarde	Af te sluiten plan tiv ARGE per 31 dec 22	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking gedaan de 2022 gemaakte kosten tiv AM	Afboeking gedaan de 2022 gemaakte kosten tiv ARGE	Voorziening verlies per eind 2022
OVERIGE PIUSHAVEN																
Piushaven Algemeen		-	RG		77	-6					0					-
Piushaven OR Havenpark zuid		-	RG		-0	-1					0					-
Piushaven OR Overige	-	-	RG		147	154					0					-
Piushaven Promotiebudget		-	RG		155	148					0					-
Totaal overige Piushaven	0	0		85	379	295	0	0	0	0	0	-	-	-	-	
Totaal programma BIE Piushaven	*264*	*821*		*1.042*	*3.090*	*2.049*	*205*	*179*			*1.326*	*205*	*171*		*-55*	*1.360*
BOUWGRON DIN EXPLOITATIE FYSIEKE BEDRUFSINFFtA																
BEDRIJVEN/KANTOREN/OVERIGE (GEREED MET UITSLUITEND VERKOOP GRONDEN)																
Tradepark 58 noord	6.352	4.239	ARGE		5.084	38	-	3.860				3.482				-
Tradepark 58 zuid	442	-	ARGE		3.860	8	3.852					3.860				-
Totaal	6.794	4.239		8.897	8.943	46	3852	3.860			-	3.860	3.482	-	-	-
BEDRIJVEN/KANTOREN/OVERIGE (REALISATIE EN NAZORGFASE)																
Albionstraat	703	706	ARGE		-431	-3	429-				0					431
Charlotteoord	-1.934	-872	ARGE		5.163	441	4.722				0		4.652			
Dalem Stadsrand Zuid	855	745	ARGE		-121	-18	-				103					121
Kempenbaan westzijde	4.086	4.245	ARGE		392	218	-	153			0		193			
Magazijnkwartier	3.519	3.575	ARGE		-3.695	-64	-				3.631					3.695
Pater van den Elsenplein	2.200	-	ARGE		-2.207	84	2.291-				0	-2.207				
Wijkevoort	16.503	18.102	ARGE		4.819	-10.029	-	39			0		7			
Totaal	25.931	26.500		13.291	3.920	-9.371	2002	192		-	3.734	2.207-	4.852	-	-	4.248
BEDRIJVEN/KANTOREN/OVERIGE (ONTWERP- EN VOORBEREIDINGSFASE)																
Geen projecten					0	0					0					
Totaal	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal bouwgrond in exploitatie fysieke bedrijfsinfra	*32.726*	*30.739*		*22.188*	*12.863*	*-9.325*	*5854*	*4.052*	0	*3.734*	*1.653*		*8.334*	*-*		*4.248*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

CAT PLANNAAM (Fedragen x € 1.000,=) (Fedragen: postief = winst+ negatief = verlies)	Boekwaarde per 31 dec 21	Boekwaarde per 31 dec 22	T.L.V. ARGE RH RG AM GF	PB23 Nominaal planresultaat PB23	JR22 Nominaal planresultaat JN22	Verschil Verschil - = nadelig + = voordelig	PB23 Af te sluiten plan tlv resultaat per 31 dec 2022	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv AM	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv ARGE	Voorziening verlies eindwaarde	Verwacht effect op JR22 Af te sluiten plan tlv ARGE per 31 dec 22	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv AM	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv ARGE	Voorziening verlies per eind 2022
BOUWGROND IN EXPLOITATIE WONINGBOUW																
WONEN (REALISATIE- EN NAZORGFASE)																
Bergeijkstraat Gezondheidscentrum	519	556	ARGE	42	-19	-61	-	18			-					19
Campenhoef taskforce	495	608	ARGE	-624	-645	-21	624-	-			-					645
CentrZuid Den Bissch Ozive	920	948	ARGE	-1.123	-1.142	-19	-	-			1.123					1.142
Dalem Stadsrand Noord	-514	-82	ARGE	738	657	-81	-	737			-	654				-
Tulderstraat, Hendrik van	509	-	ARGE	-561	-512	50	561-	-			-	-512				-
Stappegoor Kazerneterrein	-2.338	-2.433	ARGE	552	309	-243	-	367			-	134				-
Nobelstraat	-765	-	ARGE	481	600	120	481	-			-	600				-
Het Laar - Zorgcentrum	62	-788	ARGE	1.052	1.080	28	-	644			-	425				-
Pater van den Elsenplein - Huisartsenpost	167	224	ARGE	-672	-849	-176	-	-			672					849
Reitse Hoevenstr Lage Witsieb	478	513	ARGE	-639	-642	-3	639-	-			-					642
Witbrant de Gaas	-103	-	ARGE	286	292	6	286	-			-	292				-
Hoefstraat Groeseind Rosmolen	-400	-	ARGE	401	-262	-663	401	-			-	-262				-
Koningswei	11	418	ARGE	-9.233	-9.653	-420	-	-			9.233					9.653
SG BIE Poort van Stappegoor	-	43	ARGE	-	-106	-106	-	-			-					106
SG BIE Gemengd wonen	-	63	ARGE	-	-390	-390	-	-			-					390
Totaal	**-960**	**70**		**-9.344**	**-11.263**	**-1.423**	**658-**	**1.767**		**0**	**11.028**	**119**	**1.212**	**-**	**-**	**13.446**
WONEN (ONTWERP- EN VOORBEREIDINGSFASE)																
Burgerijpad CPO	382	420	ARGE	-1.005	-1.025	-21	0	0			1.005					1.025
Noad- terrein CPO	239	552	ARGE	99	276	177	0	0			-					-
Reeshofweide basis totaal	-49	-34	ARGE	1.538	1.521	-16	0	1.531			-	1.220				-
Totaal	**571**	**938**		**632**	**772**	**140**	**0**	**1531**		**0**	**1.005**	**-**	**1.220**	**-**	**-**	**1.025**
WONEN (DEFINITIEFASE)																
Totaal	**-**	**-**		**-**	**-**	**-**	**0**	**0**		**0**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal bouwgrond in exploitatie woningbouw	***-389***	***1.008***		***-8.712***	***-10.491***	***-1.283***	***-658***	***3.297***		***0***	***12.032***	***119***	***2.432***	***-***	***-***	***14.471***
FACILITEREND GRONDBELEID FYSIEKE BEDRIJFSINFRA																
BEDRIJVEN/KANTOREN/OVERIGE (REALISATIE- EN NAZORGFASE)																
VMK Concessie 2018	-	-	ARGE	-11.989	-11.990	-0	0	-	-	-8	70	-8				37
Wagnerplein	-	-	RH	-824	-816	8	0	-	-	-	824	8				816
Wijkevoort - Faciliterend	-	-	ARGE	0	0	-	0	-	-	-	0					-
ETZ Campusontwikkeling (FG)	-	-	AM	-	0	0	0	-	-	-	0					-
Totaal	**0**	50		**-12.813**	**-12.805**	**8**	**0**	**0**	**0**	**-8**	**894**	**-**	**-**	**-**	**0**	**853**
Totaal faciliterend grondbeleid fysieke bedrijfsinfra	**0**	**0**		***-12.813***	***-12.805***	***8***	**-**	***0***		***-8***	***894***	**-**	**-**	**-**	***0***	***853***

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

CAT PLANNAAM			T.L.V.	PB23	JR22	Verschil	PB23					Verwacht effect op JR22				
(Fedragen x € 1.000,=) (Fedragen: postief = winst+ negatief = verlies)	Boekwaarde per 31 dec 21	Boekwaarde per 31 dec 22	ARGE RH RG AM GF	Nominaal planresultaat PB23	Nominaal planresultaat JN22	Verschil - = nadelig + = voordelig	Af te sluiten plan tlv resultaat per 31 dec 2022	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv AM	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv ARGE	Voorziening verlies eindwaarde	Af te sluiten plan tlv ARGE per 31 dec 22	Tussentijdse winstneming per eind 2022	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv AM	Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv ARGE	Voorziening verlies per eind 2022
FACILITEREN D GRONDBELEID WONINGBOUW																
PARTICULIERE EXPLOITATIES WONEN (REALISATIE- EN NAZORGFASE)																
Besterdring 235	-	-	ARGE	163	163	-		-		-	0				0	0
Den bogerd pps	-	-	ARGE	1.097	1.089	-		-		-	0				-68	-
Enschotsebaan	-	-	ARGE	-	-	8		-		-	1560					254
Heikantsebaan	-	-	AM	1.706	1.70	-		-	-	-1	20			-15		8
Hoge Hoek	-	-	ARGE	-136	6 -	-	169	-		-	0				46	-
Oude Dijk Jozef mavo	-	-	AM	169 -	150	1		-		-	0			8		-
Koningsoord	-	-	ARGE	0	157 -	4		-		50	1808				34	1.796
Koolhoven Oost en West	-	-	ARGE	-	0	-		-		-	0				1	-
Oostkamer	-	-	GF	1	-169	1		-		-	0					-
Oude Goirleseweg Havepterrein	-	-	ARGE	.	65	2		-		-7	31				-51	55
CRA Magazijnkwartier De Bankier	-	-	AM	8	6-	-		-		-	0					
Smariuskade	-	-	AM	0	0-	1		-		-	0					-
Enschotsestraat 250	-	-	AM	8	15	1		-		-	0					-
Voorhof Koningsoord	-	-	AM	6	6-	4		-		-475	475				-286	268
Zuidoosterstraat	-	-	ARGE	5	0	-1		-		9	0				7	2
Berkenhout	-	-	AM	7	0	-0		-		-	0					0
Reeshofdijk	-	-	AM	0	0-	-		-		-	0					0
Van Limburg Stirumlaan	-	-	AM	-	25	4		-		-	0					-
Vincentius			AM	1	1-	4-		-		-	0					-
SG FAC Poort van Stappegoor			AM	1	2-	0-		-		-	0					-
					0-	–										
Totaal	**0**	**0**		**-1.676**	**-1.893**	**-217**	**169**	**0**	**0**	**-424**	**3.894**	**-**		**7-**	**317-**	**2.383**
PARTICULIERE EXPLOITATIES WONEN (ONTWERP- EN VOORBEREIDINGSFASE)																
Geen projecten				0	0	0					0					
Totaal	**0**	**0**		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**		**0**	**0**	**0**
PARTICULIERE EXPLOITATIES WONEN (DEFINITIEFASE)																
Geen projecten				0	0	0					0					
Totaal				**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**		**0**	**0**	**0**
Totaal faciliterend grondbeleid woningbouw	**0**	***0***		***-1.676***	***-1.893***	***-217***	***169***	***0***	***0***	***-424***	**3894**	**-**	***-***	***-7***	***-317***	***2.716***

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

CAT PLANNAAM (Fedragen x € 1.000,=) (Fedragen: postief = winst+ negatief = verlies)	Boekwaarde per 31 dec 21	Boekwaarde per 31 dec 22	T.L.V. ARGE RH RG AM GF	PB23 Nominaal planresultaat PB23	JR22 Nominaal planresultaat JN22	Verschil Verschil - = nadelig + = voordelig	PB23 Af te sluiten plan tlv resultaat per 31 dec 2022	PB23 Tussentijdse winstneming per eind 2022	PB23 Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv AM	PB23 Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv ARGE	PB23 Voorziening verlies eindwaarde	Verwacht effect op JR22 Af te sluiten plan tlv ARGE per 31 dec 22	Verwacht effect op JR22 Tussentijdse winstneming per eind 2022	Verwacht effect op JR22 Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv AM	Verwacht effect op JR22 Afboeking geduren de 2022 gemaakte kosten tlv ARGE	Verwacht effect op JR22 Voorziening verlies per eind 2022
RESUME OVERZICHT EXPLOITATIES RESULTATEN INGEDEELD NAAR PROGRAMMA																
Totaal programma Spoorzone				-26.886	-28.289		-	-		-	27.055	-				3	28.458
Totaal programma Piushaven	29.658	33.733		1.042	3.090	-1.403	205	179	-	-	1.326	205	171	-		-55	1.360
Totaal bouwgrond in exploitatie fysieke bedrijfsinfra	264	821		22.188	12.863	2.049 -	5.854	4.052	-	-	3.734	1.653	8.334	-		-	4.248
Totaal bouwgrond in exploitatie woningbouw	32.726	30.739		-8.712	-10.491	9.325 -	658	3.297	-	-	12.032	119	2.432	-		-	14.471
Totaal faciliterend grondbeleid fysieke bedrijfsinfra	-389	1.008 -		-	-12.805	1.283	-	-	-	-8	894	-				0	853
Totaal faciliterend grondbeleid woningbouw	-	-		12.813	-1.893	8 -217	169	-	-	-424	3.894	-7				-317	2.716
				-1.676													
Totaal alle grondexploitaties en algemene kosten	**62.258**	**66.301**		**-26.857**	**-37.524**	**-10.171**	**5.571**	**7.528**	**-**	**-432**	**48.935**	**1.977**	**10.937**	**-7**	**-370**	**52.106**
Waarvan:																
Afgesloten plannen							5.571					1.977				
Afboeking verlies FG										-432					-370	
Voorziening verlies BIE Spoorzone											27.05					28.45
Voorziening Verlies BIE alle plannen excl. Spoorzone											5					8
Voorziening verlies FG Spoorzone											17.09					20.07
Voorziening verlies FG alle plannen excl. Spoorzone											2 0					9 0
											4.788					3.569

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

IV. Overzicht investeringen en restantkredieten

Programma bedragen x € 1.000	Veld	Bedrag krediet	Uitgaven	Restant einde dienstjaar	Vrijval krediet	Over te hevelen naar 2023
Lasten						
Inclusieve stad	Sociaal en veerkrachtig	2.390	1.383	1.006	59	947
Inclusieve stad	Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid	18.997	17.033	1.964	-69	2.033
Duurzame stad	Fysieke basiskwaliteit	63.400	46.659	16.741	-389	17.129
Duurzame stad	Groen blauwe leefomgeving	6.882	2.900	3.982	0	3.982
Duurzame stad	Klimaat	435	133	303	0	303
Vitale stad	Openbare orde en veiligheid	200	188	12	0	12
Vitale stad	Aantrekkelijke leefomgeving	52.744	35.206	17.537	435	17.102
Vitale stad	Economie, cultuur en evenementen	45	45	0	0	0
Vitale stad	Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit	22.304	9.421	12.883	7.138	5.745
Samen en bij dichtbij	Publieke dienstverlening	243	56	187	0	187
Samen en bij dichtbij	Algemene baten en lasten	32.636	28.145	4.491	-133	4.623
	Totaal lasten	**200.276**	**141.170**	**59.107**	**7.042**	**52.064**
Baten						
Inclusieve stad	Sociaal en veerkrachtig	-5	-110	105	105	0
Inclusieve stad	Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid	18	-150	168	168	0
Duurzame stad	Fysieke basiskwaliteit	-6.519	-4.634	-1.886	389	-2.274
Duurzame stad	Groen blauwe leefomgeving	-4.749	-1.932	-2.817	0	-2.817
Duurzame stad	Klimaat	-15	0	-15	0	-15
Vitale stad	Aantrekkelijke leefomgeving	-10.348	-10.089	-258	64	-322
Vitale stad	Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit	-10.440	-3.467	-6.972	0	-6.972
Samen en bij dichtbij	Algemene baten en lasten	-340	-281	-59	14	-73
	Totaal baten	**-32.398**	**-20.664**	**-11.733**	**739**	**-12.473**
	Saldo	**167.879**	**120.505**	**47.373**	**7.782**	**39.592**

Toelichting:

Aantrekkelijke leefomgeving – Niet benut krediet werken derden (Lasten 58)
Het vervangingsonderhoud van de gebouwen in de gebouwenexploitatie heeft per jaareinde een resterend saldo van € 3,7 mln, omdat de daadwerkelijke uitvoering een aantal maanden achterloopt op de planning. Deze werken zullen alsnog in 2023 worden uitgevoerd. De oplevering van Mindlabs is doorgeschoven naar februari 2023, waarbij ook nog een deel van de afbouw nog moet worden gerealiseerd, het restantkrediet à € 6,1 mln schuift door 2023. De geplande aankoop en verbouwing van het Deprez-gebouw in de Spoorzone à € 2,4mln is volledig doorgeschoven naar 2023. De oplevering van de parkeergarage Zwijsen is doorgeschoven naar februari 2023, het restantkrediet van € 3,9 mln schuift door naar 2023.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Het vastgoedbedrijf beschikt over een jaarlijks krediet van € 1 miljoen om huurderswensen te kunnen uitvoeren, hiervan was op het einde van het jaar € 58.000 nog beschikbaar en dit restant kan derhalve vrijvallen.

Fysieke basiskwaliteit - Overheveling investeringskrediet Stadsforum fase 2 (€12,8 miljoen) naar 2023 en 2024.
In december 2022 is het uitvoeringskrediet voor Stadsforum fase 2 toegekend door uw Raad. In 2022 hebben uitsluitend voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden voor deze fase. Daadwerkelijk uitvoering zal plaatsvinden in 2023-2024, de fasering van dit investeringskrediet zal in de eerstvolgende product bijgesteld worden.

Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit - Busstation Spoorzone overheveling € 95K
De aannemer heeft nog niet het volledige bestek uitgevoerd en zit nu in de onderhoudstermijn. Daar is nog geen werk uit voort gekomen dus is het bedrag van € 95K niet besteed. Dit bedrag loopt over naar 2023.

Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit - Fietsenstalling Spoorzone overheveling € 3,2 miljoen In 2022 was € 3,7 miljoen budget gereserveerd voor nog onvoorziene zaken in de afwikkeling van de Fietsenstallingen en de uitvoering van de parkeeroplossing van NS-parkeerplaatsen van het postperron. Er hebben zich nauwelijks onvoorziene zaken meer voorgedaan en er is nog geen duidelijk over de beoogde parkeeroplossing. Het is ook nog niet duidelijk welke financiële impact dat kan hebben en het is ook nog niet zeker of de subsidie vanuit Provincie voor de fietsenstallingen volledig binnenkomt. Het niet besteedde bedrag van € 3,2 miljoen schuift door naar 2023. Zodra de subsidie volledig toegekend wordt en het voorlopig gereserveerde bedrag voor de parkeeroplossing voldoende is, valt er mogelijk circa € 2 miljoen vrij.

Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit - Groenambities Spoorzone overheveling € 422K
De aanbesteding van het Lumenpark heeft langer geduurd dus de uitvoering is grotendeels doorgeschoven naar 2023. Daarnaast zijn er geen overige projecten voor groenambities Spoorzone opgestart en schuiven de middelen door naar 2023.

Algemene baten en lasten - Gemeentelijke huisvesting overheveling € 2,4 miljoen
Van de begrote € 28,5 miljoen is bijna alles gerealiseerd. Het vaste meubilair heeft een langere levertijd dan verwacht, waardoor de levering en plaatsing pas in 2023 plaatsvindt. Daarom € 2,4 miljoen overhevelen naar 2023.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

V. Overzicht invorderingen

Op onze balans staat een totaal aan vorderingen (uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan één jaar) opgenomen van in totaal € 105,1 miljoen.
Een deel van deze vorderingen bestaat uit daadwerkelijk verstuurde facturen.
Dit betreft per 31-12-2022 een nog openstaand totaalbedrag van € 60,4 miljoen. In de tabel hieronder geven we weer hoe lang deze nog openstaande vorderingen al openstaan en of onze voorziening voor oninbaarheid voldoende is om eventuele oninbare vorderingen op te kunnen vangen.

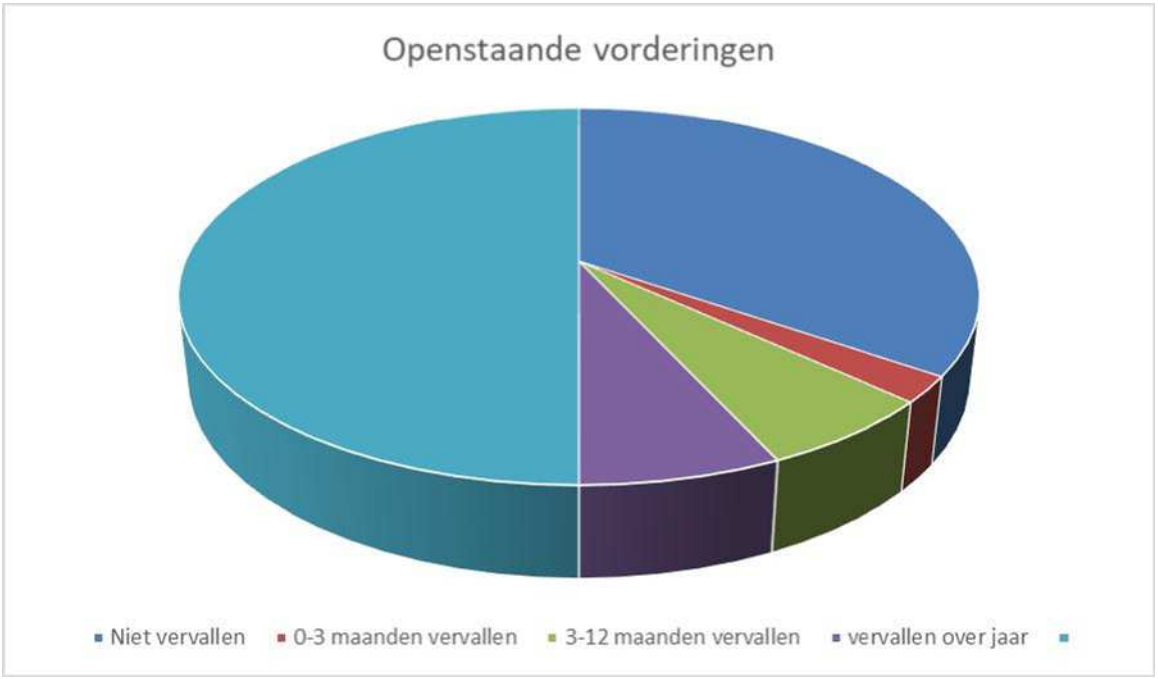
Naast het deel waarvoor we facturen ontvangen staan er ook nog vorderingen open (totaal € 44,7 miljoen) waarvoor geen facturen verstuurd worden. Deze vorderingen betreffen voor het grootste deel (€ 41 miljoen) gedeclareerde BTW via het BTW compensatiefonds, daarnaast SVN leningen en Rekening courant verhouding met bijvoorbeeld TWM Holding.

Overzicht per 31-12-22 (x € mln.)	Totaal bedrag	Nog niet vervallen	0 tot 3 maanden vervallen	3 t/m 12 maanden vervallen	Meer dan 1 jaar vervallen
TOTAAL	**60,4**	**41,8**	**2,7**	**7,6**	**8,3**

Per 31 december 2022 heeft de gemeente Tilburg voor € 60,4 miljoen aan vorderingen openstaan.
Dit bedrag is opgebouwd uit:

Belasting debiteuren	€ 10,6 miljoen
Debiteuren sociale zaken	€ 23,0 miljoen
Vorderingen openbare lichamen	€ 10,0 miljoen
Overige vorderingen	€ 16,8 miljoen

Hiertegenover is een voorziening voor oninbaarheid opgenomen van € 8,8 miljoen. Per saldo is de waardering € 51,6 miljoen. (NB: in de balans wordt een presentatiecorrectie gemaakt op de post debiteuren in lijn met de BBV-regels).

Afboekingen binnen mandaat

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

In het jaar 2022 is € 89.408 onder mandaat afgeboekt. Dit betreft voor gemeentelijke belastingen 309 posten <4.537,80 en voor de overige vorderingen € 10.585 (112 posten).

Afboeking boven mandaat
Aan het college is voorgesteld voor een bedrag van € 112.830 aan vorderingen als oninbaar af te boeken. Dit betreft 150 vorderingen. Er zijn 47 posten afgeboekt wegens faillissement voor het bedrag van € 24.680.

Voor deze posten zijn eerder dotaties aan de voorziening dubieuze debiteuren gedaan. De afboekingen vinden dan ook plaats ten laste van deze voorziening.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

VI. Rapportage onderzoek doeltreffendheid/doelmatigheid

Om de vraag te beantwoorden of ons beleid doeltreffend en doelmatig is zijn kadernota's, doelen en indicatoren belangrijk. In de begroting nemen we op wat de vigerende kaders zijn en welke voor evaluatie of vernieuwing in aanmerking komen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vigerende kadernota / beleidskader	Voorgenomen evaluatie / onderzoek in 2022	Voorstel m.b.t. kadernota in 2022
Inclusieve stad		
Lokale educatieve agenda 2019-2022 Een kansrijke toekomst begint hier!	ja	ja
Kadernota: Versterken sociaal en veerkrachtig Tilburg 2020-2023	n.v.t.	n.v.t.
Kadernota: Persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid	nee	nee
Kadernota: Bieden van Passende ondersteuning	n.v.t.	n.v.t.
Kadernota: Ingrijpen bij crisis en onveiligheid	n.v.t.	n.v.t.
Tilburg investeert in perspectief	nee	nee
Agenda Sociaal 013	Nee	n.v.t.
Programma Jeugdwerkloosheidsvrije regio	Nee	Nee
Samen met de Jeugd; koersdocument jeugdhulp		
Beleidsnota: Integrale jeugdaanpak 2021-2024		
Beleidsnota Coöperatie toegang		
Koers 'Samen met de Jeugd'		
Beleidsnota: Mondiale bewustwording 2021-2025	nee	nee
Beleidsnota Meedoen is winnen, sport en bewegen in Tilburg	nee	nee
Duurzame stad		
Groenbeheerplan		
Hoofdlijnennotitie Parkeren 2016		
Beheerbeleidsplan Groen in de Stad		
Programma Water en Riolering (PWR) 2020-2023	Nee	Nee
Klimaataanpak 2013-2020	Nee	Ja
Kadernota Duurzame Stad		
Vitale stad		
Integraal Veiligheidsplan Tilburg IVP 2019-2022		
Tilburg Akkoord 2020-2022		
Kadernota Ruimte voor wonen, werken en mobiliteit		
Kadernota Aantrekkelijke leefomgeving		
Kadernota Economie, Cultuur en Evenementen 'Tilburg Next', Economisch-ruimtelijke visie voor de binnenstad van de 21e eeuw	Nee	Nee
Evenementenbeleid 2019-2022	Nee	Nee
Citymarketingbeleid 2019-2022	Ja	Nee
Horecabeleid 2017 e.v.	Ja	Geen kadernota, wel een beleidsnota.
Beleidsnota: Detailhandelsvisie 2020	Nee	Nee
Beleidsnota: Toekomstbestendige Werklocaties 2020-2025	Nee	Nee
Beleidsnota: Cultuur raakt ons; Cultuurplan Tilburg 2021-2024	2024 (maakt onderdeel uit van het nieuwe cultuurplan voor de jaren 2025-2028)	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Vigerende kadernota / beleidskader	Voorgenomen evaluatie / onderzoek in 2022	Voorstel m.b.t. kadernota in 2022
Omgevingsvisie Tilburg 2040	Nee	Nee
Woonagenda 2020-2025	Nee	Nee
Nota Systematiek kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen	Nee	Ja
Tilburg Mobiliteitsplan 2040	Nee	Nee
Kadernota gebouwen		
Samen en dichtbij		
Kernagenda 2023-2027 Hart van Brabant (hiervoor: Strategische meerjarenagenda Hart van Brabant /Midpoint Brabant 2019-2023.)	Nee	kernagenda in 2022 vastgesteld
Visie op dienstverlening 2021-2026	Nee	Nee
Visie op P&C cyclus 2019	Nee	Nee
Nota financieel beleid	Nee	Nee
Overige		
Kadernota subsidiebeleid 2017-2020	Nee	in 2023
Kadernota bedrijfsvoering	n.v.t.	n.v.t.
Doorlichting Organisatie (Zelfanalyse)	-	-
Duurzaamheidsbalans Telos	-	-

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

VII. Overzicht benchmarks

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

Benchmark	Periode	Organisatie	Deelname in 2022	Opmerking
Benchmarks bedrijfsvoering				
Vensters voor Bedrijfsvoering	Jaarlijks	VNG Realisatie / ICTU	Ja (over 2021)	https://www.venstersvoorbedrijfsvoering.nl. Dit was het laatste jaar van deelname aan deze benchmark.
Benchmark ICT	Jaarlijks	M&I Partners	Ja	
Personeelsmonitor	Jaarlijks	A&O fonds	Ja	
Benchmarks bedrijfsmatige afdelingen				
Divosa Benchmark Werk en Inkomen	Per kwartaal	Divosa i.s.m. Stimulanz/SGBO/BMC		www.divosa-benchmark.nl
Benchmark huishoudelijk afval	Jaarlijks	NVRD/Agentschap NL	Ja	We nemen deel aan onderdeel Milieu
Wettelijk verplichte / Bestuurlijke verantwoording				
Benchmark Waar staat je gemeente	Jaarlijks	VNG Realisatie		Alleen voor Kinderopvang http://www.waarstaatjegemeente.nl/
Artikel 2.5.1 WMO 2015 (tevredenheidsonderzoek WMO)	Jaarlijks	SGBO		
Atlas Nederlandse gemeenten	Jaarlijks	Atlas Nederlandse Gemeenten	Ja	Dit gaat automatisch voor de 50 grootste gemeenten
Evenementenmonitor	Jaarlijks	Respons		Betreft geen actieve deelname; gehanteerde data zijn zelf door Respons verzameld en niet door ons aangevuld of aangepast.
Vergelijking positie woonlasten grote gemeenten	Jaarlijks	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO)	Ja	Betreft geen actieve deelname. COELO verzamelt zelf cijfers. Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022
WOZ benchmark	Jaarlijks	Waarderingskamer	Ja	https://wozbenchmark.databank.nl/dashboard
Gemeentelijke monitor sociaal domein via "Waar Staat je Gemeente?"	2 x per jaar	VNG Realisatie/CBS		http://www.waarstaatjegemeente.nl/
Overige benchmarks (wel deelname, niet opgenomen in kadernota bedrijfsvoering)				
Benchmark gladheidsbestrijding	Jaarlijks	NVRD	Nee	geen deelname
Monitor Sport en Gemeenten	Jaarlijks	VSG (Vereniging Sport en Gemeenten)		https://www.monitorsportengemeenten.nl

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

VIII. Overzicht hefbomen sociaal domein

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

STAND HEFBOMEN BEGIN 2023

Hoe zag de afronding of borging in 2022 eruit?

Meereffectivileiten doelmatigheid minimareg. (bestaarsaalterheidk De maner van weken deze betoom is geborgd brnen de brede aanpak bestaanszekerheid

Meereffecten doelmatigheid subsidies n wig> basis: De aanpak *van* de heftoom is geborgd n de bredere Inerkvige van impactgericht subsidiëren ih de organisatie en financieel verwerkt in de begroten_

Beheersmaatregelen Jeugdhulp (POH GGZ Jeugd): De inzet van praktijkondersteuners GGZ Jeugd heeft geleid tot passende en meer betaalbare ondersteuning voor inwoners. dichtbij vanuit de huisadsenpraklijk Vanaf 2023 maakt deze **hefboom integraal onderdeel uit van** onze werkvrige voor passende ondersteuning. De structurele kosten zijn verwedd n de begroting 2023.

Beheersmaatregelen Wi9(schakelteam) De functie van een schakel op het toegangsproces heeft geleid tot alternatieve advies voor meer passende en betaalbare ondersteunt g. Met de nieuwe inkoop is de toegang naar passende inzet vanuit de ftto en budgetbeheersing opgenomen in de collectieve opdracht van het nienveWmgconsialium.

Van beschermd wonen nar beschermd thuis: De beneging van beschermd wonen naar tesdernd tuis codedeel van de manen/emelten. De berafgcle makel voor Oisiskaart Logeevoazeritin Fris enWst Fust* in de begidrig 2023 geborgd. Deegeden cpde zei;kosial zin meegenomen inde rieutiezaginkap2023.

Wonen doe jethuis: De beweging van wonendoejettis is onderdeel van de nieuwe cabachten v.edenize van zonjaanbiaders in een samermerking met andere pafjen.

Klantregie participatie: Deze heftoon is succesvol afgerond in 2022 en h het reguhare wed< geborgd.

Maatpact Deze regionale heboan is afgerond en de aanpak wordt lande* door de ministeries Fa VWS en SZW (Werpact) gebukt om samen te kenen tot doorbraken van hardnekkige patronen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

In 2019 zijn we gestart met 18 hefbomen. In de periode 2019-2022 zijn er hefbomen afgesloten, geborgd en zijn er nieuwe hefbomen ontstaan. In 2022 startten we met nog 10 lopende hefbomen. In dat jaar zijn 8 hefbomen afgesloten/geborgd, dat wil zeggen dat het resultaat van de hefboom wordt behaald en de werkwijze zo nodig is geborgd in de organisatie. Meerdere hefbomen zijn geborgd in de inkoopcontracten en vernieuwde samenwerking tussen zorgaanbieders, Toegang en gemeente. Gericht op de bredere beweging van passende en betaalbare zorg en ondersteuning dichtbij inwoners.
De hefbomen Kansrijke Start, Toetser medisch domein en pAyax,i,eurfa lopen door in 2023. Deze worden per 2024 of zodra dit mogelijk is geborgd. Hefboom Versimpelen meldroutes wordt in 2023 herijkt.
Voor hefbomen die in uitvoering zijn geldt dat eventuele bijzonderheden/afwijkingen terugkomen in de reguliere P&C en niet meer in een afzonderlijk voortgangsbeeld hefbomen.

HEFBOMEN IN UITVOERING 2023
3 Kansrijke start
4b Beheersmaatregelen Jeugdhulp (toetser medisch domein Jeugd)
4c Beheersmaatregelen Jeugdhulp (dvslexiescreeners)
10 Versimpelen meldroutes (hefboom wordt herijkt)

HEFBOMEN AFGESLOTEN IN 2022	HEFBOMEN AFGESLOTEN IN 2021
Meer effectivited en doelmatigheid minmareg (bestaanszekerheid)	Minder instroom beschermingsbewind
Meer effect en doelmatigheid subsidies in sociale basis	Jeugdhulp-onderwijs
Beheersmaatregelen Jeugdhulp (POH GGZ Jeugd)	PGB Wim
Beheersmaatregelen Wmo (schakelteam)	Eén gezin, eén plan, eén coordinator
Van beschermd wonen naar beschermd thuis	Samenhang SW-voorzieningen en Wang dagbesteding
Wonen doe je thuis	Ontwikkelplan Toegang Tilburg
Klantregie participatie	Toezicht Wim /Jeugdwet
Maatpact	Handhaving Participatiewet

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

IX. Lijst met afkortingen

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AD	Algemeen Dagblad
ADSMJH	Aan de slag met je Huis
AFAC	Algemene Fiets Afhandel Centrale
ALV	Algemene Ledenvergadering
AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARGE	Algemene Reserve Grondexploitatie
ATP	Advies- en Triage Punt
AVG	Algemene Verordening Gegevensverwerking
BAT	Brabants Afval Team
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
BD	Belastingdienst
BEG	Begeleiding
BIE	Bouwgrond In Exploitatie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIO	Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten
BIZ	Bedrijfsinvesteringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOM	Brabantse OntwikkelingsMaatschappij
BO MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BOSS	Bewegen, Ontmoeten, Sporten & Spelen
BOTOC	Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit
BSO	Buiten Schoolse Opvang
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
BVO	Bruto vloeroppervlak
BW	Burgerlijk Wetboek
BWRM	Bouw- en woonrijpmaken
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CAST	Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Tilburg
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CiST	Cultuur in Scholen Tilburg
CIT	Crisis Interventie Team
CMP	Centraal meldpunt
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
Coelo	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
CRM	Customer Relationship Management
CROW	Landelijk normeringsinstituut en kennispartner
CSV	Claim Staat Vennootschap
CV	Commanditaire Vennootschap
CZM	Collectieve Zorgverzekering Minima
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVL	afdeling Dienstverlening

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECB	Europese Centrale Bank
ESF	Europees Sociaal fonds
ETZ	Elisabeth Tweesteden Ziekenhuis
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische Verbindingszones
FG	Faciliterend Grondbeleid
FLO	Functioneel Leeftijds Ontslag
FMI	Functiemengingsindex
FSO	Fonds Stedelijke Ontwikkeling
GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
GEM	Grondexploitatie Maatschappij
GF	Gemeentefonds
GFT	Groente, Fruit en Tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGU	Gezamenljike Gemeentelijke Uitvoering
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GGOUD	Gezond en gelukkig oud in Tilburg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GI	Gecertificeerde Instelling
GIA	Geweld In Afhankelijkheidsrelaties
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitatie
GROW	Goede start, Ruimte om te leven, Optimale kansen, in een Wereld die mij ziet
HBO	Hogere Beroeps Onderwijs
HIOR	Handboek Inrichting Openbare Ruimte
HOI	Huis voor Ondernemenschap en Innovatie
HRA	Huishoudelijk Rest Afval
HRM	Human Resource Management
HvB	Hart van Brabant
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ICTU	ICT Uitvoeringsorganisatie
IKP	Incidentele Kunst Projecten
IGS	Impact gericht subsidiëren
IIT	Individuele Inkomenstoeslag
IMW	Instituut voor Maatschappelijk Werk
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
IT	Informatie Technologie
i-VRI	Intelligente verkeersregelinstallatie
IVP	Integraal Veiligheids Plan
JBB	Jeugdbescherming Brabant
JDE	JD Edwards
JIM	Jouw Ingebrachte Mentor
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
JR	Jaarrekening/Jaarstukken
KCC	Klant Contactcentrum
KCM	Klant Contact Monitor
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
KOT	Kinderopvangtoeslag affaire
KTO	Klanttevredenheidsonderzoek
LEA	Lokaal Educatieve Agenda

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

LEMON	Leefbaarheidsonderzoek
LISA	Databestand voor cijfers over werkgelegenheid
LHFT	Lokaal Herstructureringsfonds Tilburg
LPO	Loonprijsontwikkeling
MBB	Monumenten Beheer Brabant
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MEE	Organisatie voor mensen met een handicap, chronische ziekte of functiebeperking
MEV	Macro Economische Verkenning
MIHP	Meerjarig Integraal Huisvestingsplan
MJOP	MeerJaren OnderhoudsProgramma
MJP	Meerjarenprogramma Openbare Ruimte
MKB	Midden- en KleinBedrijf
MOED	Midden-Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij voor Energie en Duurzaamheid
MTB	Mountain Bike
MVA	Materiële Vaste Activa
NAI	Nederland Arbitrage Instituut
NB	Nota Bene
NEN	Nederlandse Norm
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
NK	Nederlands Kampioenschap
NJB	Najaarsbijstelling
NL	Nederland / Nederlandse
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NOW	Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid
NPLV	Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
NPS	NetPromotorScore
NS	Nederlandse Spoorwegen
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NUG	Niet-uitkeringsgerechtigden
NV	Naamloze vennootschap
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
NVRD	Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement
OAB	Onderwijs Achterstanden Beleid
OAD	Ontwikkelingsgerichte arbeidsmatige dagbesteding
OC	Onderwijscentrum
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OM	Openbaar Ministerie
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerend Zaak Belasting
PACT	People Acting in Community Together
PAK	Plan- en ApparaatsKosten
PAW	Programma Aardgasvrije Wijken
PB	Programmabegroting
PCB	Polychloorbifenyl
PET	Polyethyleentereftalaat
PGB	Persoons Gebonden Budget
PIOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie, Huisvesting
PLOOI	Publicatieloket Open Overheidsinformatie
PM	Pro memorie
PM	Particulate Matter (afkorting voor Fijnstof)
PMD	Papier Metaal Drankkarton

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

PMV	Provinciale MilieuVerordening
PO	Primair Onderwijs
POC	Percentage Of completion
POK	Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag
PPS	Publiek Private Samenwerking
PRO/VSO	Praktijkonderwijs / Voorgezet speciaal onderwijs
PVO	Platform Veilig Ondernemen
PVO	Pieter Vreedeplein Ontwikkeling
PWR	Programma Water en Riolering
RAV	Regionale Ambulancevoorziening
RBV	Reserve Bovenwijkse Voorzieningen
REKS	Regionale Energie en Klimaat Strategie
RHS	Reserve Herstructurering
RIBW	Regionale Instelling voor Beschermd en Begeleid Wonen
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertisecentrum
RIO	Reserve Incidentele Opgaven
RITAX	Risicotaxatie instrument scheiden
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RMO	Regionaal Mobiliteitsoverleg
RMP	Regionaal MobiliteitsProgramma
RO	Ruimtelijke Ordening
ROB	Raad voor het openbaar bestuur
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
RPA	Robotic Process Automation
RREW	Rijkssubsidie Regeling Reductie Energieverbruik Woningen
RRO	Regionaal Ruimtelijk Overleg
RUV	afdeling Ruimtelijke Uitvoering
RWTC	Rotary Wing Training Center
SAT	Stichting Ateliers Tilburg
SBN	Sociale Banken Nederland
SBO	Stedelijk Bewoners Overleg
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SDE+	Subsidieregeling Duurzame Energieproductie
SMI	Sociaal Medische Indicatie
SOMS	netwerk Sociale Onrust en Maatschappelijke Spanningen
SPUK	Specifieke Uitkering
SPUK	Regeling Specifieke Uitkering stimulering (inzake BTW bij sport)
SRBT	Stedelijke Regio Breda/Baronie-Tilburg/Hart van Brabant
SUVIS	Specifieke Uitkering Ventilatie In Scholen
SV	Sportvereniging
SVB	Sociale Verzekerings Bank
SVN	Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SW	Sociale Werkvoorziening
SWS	Stichting Waarborgfonds Sport
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ministerie)
TiU	Tilburg University
TCT	TennisClub Tilburg
TIIP	Tilburg investeert in Perspectief
T-MIP	Tilburgse Meerjaren Investeringsplanning Stedelijke Ontwikkeling
TOF	Stichting Tilburgs Ondernemersfonds
TOG	Tilburgs Overlegorgaan Gehandicapten
TOZO	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
TPE	Thermoplastisch elastomeer

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023

TR	Tussenrapportage
tROM	Tilburgse en Regionale bedrijven Ondernemen Maatschappelijk
TSP	Transformative Scenario Planning
Tue	Technische Universiteit Eindhoven
TVL	Tegemoetkoming Vaste Lasten
TVS	Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodatie
TWM	Tilburgse Waterleidingmaatschappij
UIA	Urban Innovative Actions
UvA	Universiteit van Amsterdam
UvU	Universiteit van Utrecht
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
UX-lab	User Experience lab
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOK	Vaststellingsovereenkomst
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRMWB	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VT	Veilig Thuis
VTCB	Vereniging van eigenaren TransitieCentrum Brabant
VvE	Vereniging van Eigenaren
VVM	Verkeersveiligheidsmaatregelen
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Ministerie)
W&I	(afdeling) Werk en Inkomen
WBI	Woningbouwimpuls
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WAS	Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WKB	Wet Kwaliteitsborging Bouw
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNT	Wet Normering Topinkomens publieke en semipublieke sector
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
WOM	Wijkontwikkelings Maatschappij
WOO	Wet Open Overheid
WOZ	Wet Onroerende Zaken
WSJG	Waarstaatjegemeente.nl
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale woningbouw
WW	Werkloosheidswet
ZBO	Zelfstandig BestuursOrgaan
ZIN	Zorg in Natura
ZVH	Zorg - en Veiligheidshuis
ZVHMB	Zorg - en Veiligheidshuis Midden Brabant

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 16 mei 2023